

ΜΑΡΙΑ ΑΓΓΕΛΗ

Δικηγόρος, π. Γενική Γραμματέας ΕΑΝΔΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δικηγόρος, π. Αντιπρόεδρος ΕΑΝΔΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΣ

Δικηγόρος, Μέλος ΔΣ ΕΑΝΔΑ

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗΣ

Δικηγόρος

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΣΤΕΡΓΙΑΝΝΗΣ

Δικηγόρος, Μέλος ΔΣ ΕΑΝΔΑ

ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Πανελληνίου Διαγωνισμού Υποψηφίων Δικηγόρων

Επιμέλεια:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΝΤΖΟΥΤΣΟΣ

Αντιπρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών

ΙΓ΄ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΘΗΝΑ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

Πρόλογος	3 - 4
ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ	5 - 27
ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ	28 - 38
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	39 - 50
ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ	51 - 68
ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ	69 - 82

Πρόλογος

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Ο πανελλήνιος διαγωνισμός για την απόκτηση της άδειας του Δικηγόρου καθιερώθηκε με το νέο Κώδικα Δικηγόρων (Ν. 4194/2013) και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στη β' εξεταστική περίοδο του έτους 2015.

Το νέο σύστημα περιλαμβάνει αποκλειστικά γραπτές εξετάσεις, επί πρακτικών θεμάτων, στα ακόλουθα πέντε μαθήματα: 1) «Αστικό Δίκαιο και Πολιτική Δικονομία», 2) «Ποινικό Δίκαιο και Ποινική Δικονομία», 3) «Εμπορικό Δίκαιο», 4) «Δημόσιο Δίκαιο, Διοικητική Διαδικασία και Διοικητική Δικονομία», και 5) «Κώδικας Δικηγόρων και Κώδικας Δεοντολογίας».

Στην ανά χείρας, δέκατη τρίτη (13^η) έκδοση παρατίθενται -ελαφρώς επεξεργασμένα- τα θέματα των γραπτών εξετάσεων του πανελλήνιου διαγωνισμού υποψηφίων δικηγόρων, όλων των εξεταστικών περιόδων μέχρι σήμερα (πλην των ετών 2021-2022 που διεξήχθησαν προφορικά, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Κώδικα Δικηγόρων, λόγω της πανδημίας COVID-19).

Επιπλέον, περιλαμβάνονται και ενδεικτικές απαντήσεις στα θέματα των εξετάσεων, τις οποίες στο πλαίσιο της παρούσας έκδοσης επιμελήθηκαν, ανά μάθημα, οι εξής:

- 1) η Δικηγόρος, π. Γενική Γραμματέας της ΕΑΝΔΑ, **Μαρία Αγγελή**,
στο **Αστικό Δίκαιο και Πολιτική Δικονομία**.
- 2) ο Δικηγόρος, Μέλος ΔΣ ΕΑΝΔΑ, **Γιώργος Δήμαρχος**,
στο **Ποινικό Δίκαιο και Ποινική Δικονομία**.
- 3) ο Δικηγόρος, Μέλος ΔΣ ΕΑΝΔΑ, **Παντελής Στεργιάννης**,
στο **Εμπορικό Δίκαιο**.
- 4) ο Δικηγόρος, υπ. Δρ. Δημοσίου Δικαίου, π. Αντιπρόεδρος ΕΑΝΔΑ, **Γιώργος Αργυρόπουλος**,
στο **Δημόσιο Δίκαιο, Διοικητική Διαδικασία και Διοικητική Δικονομία**.
- 5) ο Δικηγόρος, κάτοχος Διπλώματος στις Διαπραγματεύσεις, **Νικόλας Παντερμαλής**,
στον **Κώδικα Δικηγόρων και Κώδικα Δεοντολογίας**.

«Ενδεικτικές» απαντήσεις σημαίνει ότι εκφράζουν τις απόψεις των συγγραφέων, χωρίς να είναι απαραίτητα οι απολύτως ή οι μόνες ορθές, ούτε βέβαια οι μόνες αποδεκτές στο πλαίσιο της διόρθωσης των γραπτών. Παρόλα αυτά, σε περιπτώσεις που υπήρχαν ουσιώδεις διχογνωμίες, ζητήθηκε, όπου ήταν εφικτό, και η γνώμη Μελών της Κεντρικής Επιτροπής Εξετάσεων, που έχει την ευθύνη επιλογής των θεμάτων στα εξεταζόμενα μαθήματα. Προς αποφυγή συγχύσεων λόγω των διαρκών αλλαγών της νομοθεσίας τα τελευταία χρόνια, οι απαντήσεις δόθηκαν με βάση το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο διενέργειας του εκάστοτε διαγωνισμού.

Δεν συμπεριλαμβάνονται τα θέματα εξετάσεων του παλαιού συστήματος, καθώς αυτά έχουν καταστεί απαρχαιωμένα και δεν παρουσιάζουν πλέον εκπαιδευτική χρησιμότητα. Εξάλλου, η ήδη -ενδεκάκις- εφαρμογή του νέου συστήματος παρέχει επαρκέστατο υλικό για μελέτη, είτε κατά μόνας είτε κατά τη διεξαγωγή των σεμιναρίων που διοργανώνονται στο πλαίσιο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

Στους συγγραφείς αξίζουν τα θερμότερα των συγχαρητηρίων, όχι μόνο γιατί εργάστηκαν ακατάπαυστα επί μακρόν προκειμένου να ολοκληρώσουν εγκαίρως αυτό το τόσο απαιτητικό έργο που ανέλαβαν, αλλά και γιατί, μαζί με τους συγγραφείς των προηγούμενων εκδόσεων, είναι διαχρονικά οι μόνοι συνάδελφοι που αποτόλμησαν να επεξεργαστούν και να δημοσιεύσουν ενδεικτικές απαντήσεις σε όλα τα θέματα εξετάσεων όλων των προηγούμενων εξεταστικών περιόδων. Με την αυτονόητη διευκρίνιση ότι για τυχόν λάθη και αβλεπίες ευθύνομαι μόνον εγώ, τους ευχαριστώ από καρδιάς, καθεμία και καθέναν ξεχωριστά, για την άψογη συνεργασία που είχαμε κατά την επιμέλεια του παρόντος όλο αυτό το διάστημα.

Η ανά χείρας έκδοση ανταποκρίνεται στο διαχρονικό αίτημα των ασκούμενων δικηγόρων για ενδεικτικές απαντήσεις στα θέματα εξετάσεων, καλύπτοντας έτσι ένα σημαντικό κενό που υπήρχε στο παρελθόν κατά την προετοιμασία για τους μελλοντικούς διαγωνισμούς.

Όπως και όλες οι προηγούμενες εκδόσεις, το παρόν διατίθεται ελεύθερα και δωρεάν, σε ηλεκτρονική μορφή. Επιτρέπεται η έντυπη αναπαραγωγή και ηλεκτρονική προώθηση του, για προσωπική χρήση, χωρίς αλλοίωση της μορφής και του περιεχομένου του, με σεβασμό στην ακεραιότητα της έκδοσης, με την ευχή να αποτελέσει ένα πρακτικό και χρήσιμο βοήθημα για όλους τους νεότερους συναδέλφους!

Αθήνα, Οκτώβριος 2023

Αλέξανδρος Μαντζούτσος

Αντιπρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών

B' 2015

Μετά από προεξέταση και προσυνηννόηση με τον δερματολόγο του, κ. Ιωάννη (Ι), ο ασθενής Αντώνης (Α), 20χρονος φοιτητής, μετέβη στις 30-10-2011 στο ιατρείο του Ι προς αφαίρεση δερματικών θηλωμάτων στην περιοχή του προσώπου έναντι συμφωνημένης αμοιβής. Πριν από την αφαίρεση ο Ι συνέστησε, όπως συνηθίζεται σε παρόμοιες περιπτώσεις, την πλύση του σημείου με διάλυμα οξικού οξέως προς εντοπισμό αόρατων θηλωμάτων. Η κυρία Πηνελόπη (Π), επί σειρά ετών βοηθός του Ι, πήρε από το ράφι ένα μπουκάλι με το υγρό και άρχισε να το επαλείφει σε επαρκή ποσότητα στο δέρμα του Α. Αμέσως μετά την πρώτη επάλειψη ο Α διαμαρτυρήθηκε για πόνο και η Π σταμάτησε αμέσως τη θεραπεία. Ο Α είχε υποστεί τοπικά εγκαύματα τρίτου βαθμού. Όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, το μπουκάλι περιείχε αυτούσιο οξικό οξύ και όχι διάλυμα, όπως προδιαγράφεται από την θεραπευτική διαδικασία. Μετά από θεραπευτική αγωγή αρκετών εβδομάδων από ειδικό εγκαυματολόγο ιατρό θεραπεύτηκαν τα εγκαύματα του Α και, στη συνέχεια, χρειάστηκε να γίνει και πλαστική εγχείρηση στο πρόσωπο, η οποία ήταν επιτυχής και οδήγησε στην πλήρη αποκατάστασή του. Ο Α είχε συνολικές ιατρικές δαπάνες 2.500 ευρώ για την αποκατάστασή του και θεωρεί ότι πρέπει να πάρει και 75.000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

- 1) Ποια είναι, από άποψη ενοχικού δικαίου, η σχέση που συνδέει τον Ι και τον Α;
- 2) Ποια πρόσωπα και με βάση ποιες διατάξεις ευθύνονται για τον τραυματισμό του Α;
- 3) Ενώπιον ποιου καθ' ύλην αρμοδίου δικαστηρίου θα ασκηθεί η αγωγή του Α;
- 4) Με βάση το άρθρο 932 ΑΚ, κρίνετε εύλογο και βάσιμο το ποσό της χρηματικής ικανοποίησης που ζητεί ο Α από τον Ι;
- 5) Μπορεί ο Ι, εναγόμενος από τον Α, να προσεπικαλέσει στην εκκρεμή δίκη την ασφαλιστική του εταιρία Γ, με την οποία έχει συνάψει έγκυρη ασφάλιση αστικής επαγγελματικής ευθύνης; Αν ναι, ποιο θα είναι το βασικό περιεχόμενο και το αίτημα της προσεπίκλησης του Ι;

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 361 ΑΚ, για τη σύσταση ενοχής με δικαιοπραξία απαιτείται σύμβαση, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά. Η σύμβαση που καταρτίστηκε μεταξύ του Ι και του Α φέρει τα στοιχεία της σύμβασης παροχής ιατρικών υπηρεσιών στο πλαίσιο της οποίας ο Ι υποχρεούται σε εκτέλεση συμφωνημένης ιατρικής πράξης και πιο συγκεκριμένα, στην αφαίρεση θηλωμάτων και ο Α υποχρεούται να καταβάλει τη συμφωνημένη αμοιβή. Η σύμβαση παροχής ιατρικών υπηρεσιών είναι μη ρυθμισμένη σύμβαση. Υποστηρίζεται όμως, και η άποψη ότι χωρεί εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 648 επ. ΑΚ.

2) Η αμελής παράλειψη του Ι να μεριμνήσει προκειμένου να μην υπάρχει το μπουκάλι με το επικίνδυνο υγρό στο ιατρείο του ή αυτό να φέρει ακριβή και σαφώς διακριτή ένδειξη για το περιεχόμενο του ή έστω να επιστήσει την προσοχή της Π στο επικίνδυνο υγρό συνιστά αφενός, πλημμελή εκτέλεση υποχρεώσεων από τη σύμβαση και αφετέρου, αδικοπραξία κατά την 914 ΑΚ της οποίας το παράνομο στηρίζεται στην παράβαση της γενικής υποχρέωσης πρόνοιας, ασφάλειας και προστασίας που καθιερώνει η έννομη τάξη. Η αδικοπραξία του προστηθέντος κατά την 914 ΑΚ προϋποθέτει ανθρωπίνη πράξη, υπαιτιότητα, επέλευση ζημίας, αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ πράξης και ζημίας και τον παράνομο χαρακτήρα της πράξης. Η παρανομία δεν περιορίζεται στην παράβαση ορισμένου κανόνα δικαίου, αλλά εκτείνεται και σε κάθε παράβαση της γενικής υποχρέωσης πρόνοιας, ασφάλειας και προστασίας που απορρέει ως ύψιστη αρχή από την έννομη τάξη μας. Όπως προκύπτει από το πραγματικό, η Π δεν έλεγξε το περιεχόμενο της φιάλης πριν το επαλείψει στο δέρμα του Α (παράνομη και υπαίτια πράξη). Συνεπώς, η Π ευθύνεται κατά τη διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 922 ΑΚ, ο κύριος ή ο προστήσας κάποιον άλλον σε μία υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του. Θεσπίζεται δηλαδή, αντικειμενική ευθύνη ενός προσώπου για άδικη πράξη άλλου υπό την προϋπόθεση ύπαρξης σχέσης πρόστησης με την ανάθεση από κάποιον σε τρίτο ορισμένης υπηρεσίας που αποβλέπει στην εξυπηρέτηση συμφερόντων του πρώτου και στοιχείου εξάρτησης στην σχέση πρόστησης υπό την έννοια της εξουσίας του προστήσαντος να παρέχει σχετικές οδηγίες και διαταγές στον προστηθέντα. Ως προς την αδικοπραξία του προστηθέντος, η παρανομία δεν περιορίζεται στην παράβαση ορισμένου

κανόνα δικαίου, αλλά εκτείνεται και σε κάθε παράβαση της γενικής υποχρέωσης πρόνοιας, ασφάλειας και προστασίας που απορρέει ως ύψιστη αρχή από την έννομη τάξη μας. Εφόσον συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις των 922 και 914 ΑΚ, ο προστήσας ευθύνεται σε αποζημίωση του ζημιωθέντος και αποκατάσταση της ηθικής βλάβης του. Εν προκειμένω η ζημία του Α προκλήθηκε εντός του ιατρείου του Ι από παράνομη και υπαίτια πράξη της βοηθού του Π, η οποία είναι προστηθείσα. Νομικό έρεισμα της ευθύνης του Ι είναι οι 922 και 914 ΑΚ των οποίων οι προϋποθέσεις, όπως προκύπτει από το ιστορικό, συντρέχουν στην υπό εξέταση περίπτωση.

3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 ΚΠολΔ, στην αρμοδιότητα των μονομελών πρωτοδικείων υπάγονται όλες οι διαφορές που μπορούν να αποτιμηθούν σε χρήματα και που η αξία του αντικειμένου τους είναι πάνω από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ, δεν υπερβαίνει όμως των διακοσίων πενήντα χιλιάδων (250.000) ευρώ. Στην προκειμένη περίπτωση ο Α είχε συνολικές ιατρικές δαπάνες 2.500 ευρώ για την αποκατάστασή του και θεωρεί ότι πρέπει να πάρει και 75.000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Κατά συνέπεια, καθ' ύλην αρμόδιο για την άσκηση της αγωγής του Α είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο.

4) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής του ή στερήθηκε την ελευθερία του. Κατ' εφαρμογή της εν λόγω διάταξης το δικαστήριο, αφού δεχθεί ότι συνεπεία αδικοπραξίας προκλήθηκε σε κάποιο πρόσωπο ηθική βλάβη, επιδικάζει εύλογη χρηματική ικανοποίηση το ύψος της οποίας καθορίζει με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη ως κριτήρια το είδος και τη βαρύτητα της προκληθείσας ζημίας, τις συνθήκες τέλεσης της αδικοπραξίας, το βαθμό υπαιτιότητας του υπαιτίου, τυχόν συνυπαιτιότητα του θύματος, τις συνέπειες για τον παθόντα και την οικονομική και κοινωνική κατάσταση των διαδίκων μερών. Σε κάθε περίπτωση όμως, κατά τον καθορισμό του επιδικαζόμενου ποσού, επιβάλλεται να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας ως γενική νομική αρχή και δη αυξημένης τυπικής ισχύος (2 παρ. 1 και 25 Σ) υπό την έννοια ότι η σχετική κρίση του δικαστηρίου δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια όπως αυτά διαπιστώνονται από τα δεδομένα της κοινής πείρας και την κοινή περί δικαίου συνείδηση σε ορισμένο τόπο και χρόνο. Και τούτο, διότι μια απόφαση με την οποία επιδικάζεται ένα ευτελές ή υπέρμετρα μεγάλο ποσό ως δήθεν εύλογο κατά την ελεύθερη κρίση του δικαστηρίου, προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, ευτελίζει στην πρώτη περίπτωση (όσον αφορά τον παθόντα), το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου, και στη δεύτερη (όσον αφορά τον υπόχρεο), το δικαίωμα της περιουσίας του, αφού το δικαστήριο, επεμβαίνοντας στη διαφορά των ιδιωτών πρέπει να τηρεί μια δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στα αντιτιθέμενα συμφέροντα με ταυτόχρονη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Στην προκειμένη περίπτωση, από τη βαριά - δεδομένης και της επαγγελματικής του ιδιότητας - αμέλεια του Ι, που άφησε έκθετη στο ιατρείο του επικίνδυνη ουσία (οξικό οξύ), το είδος του τραυματισμού (μεμονωμένα σημεία θηλωμάτων στο πρόσωπο), την πλήρη αποκατάσταση της υγείας και την έλλειψη οποιασδήποτε συνέπειας του τραυματισμού στην προσωπική ή επαγγελματική ζωή του παθόντα και κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας συνάγεται ότι το αίτημα για επιδίκαση 75.000 ευρώ είναι υπερβολικό και πως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της στενοχωρίας που προκάλεσε στον Α το ατύχημα κρίνεται ποσό ύψους 5.000 - 10.000 ευρώ. Σημειωτέον ότι η κρίση του δικαστηρίου όσον αφορά το ύψος της επιδικαστέας χρηματικής ικανοποίησης αποφασίζεται με βάση τους ισχυρισμούς και τα αποδεικτικά στοιχεία που θέτουν στη διάθεσή του οι διάδικοι.

5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 88 ΚΠολΔ, ο ενάγων, ο εναγόμενος και όποιος άσκησε κύρια παρέμβαση έχουν δικαίωμα να προσεπικαλέσουν στη δίκη εκείνους από τους οποίους έχουν δικαίωμα να απαιτήσουν αποζημίωση σε περίπτωση ήττας. Εν προκειμένω η ασφαλιστική εταιρεία είναι δικονομικός εγγυητής με την έννοια της διάταξης αυτής, διότι ο Ι, σε περίπτωση ήττας του στη δίκη με τον Α θεμελιώνει δικαίωμα αποζημίωσης από τη Γ δυνάμει της μεταξύ τους έγκυρης ασφαλιστικής σύμβασης αστικής επαγγελματικής ευθύνης. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 89 ΚΠολΔ, η προσεπίκληση ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για την αγωγή και κοινοποιείται στον προσεπικαλούμενο. Η άσκηση της προσεπίκλησης έχει τα αποτελέσματα που έχει και η άσκηση της αγωγής. Το δικόγραφο της προσεπίκλησης πρέπει να περιέχει αναφορά στη συμβατική σχέση των Ι και Γ στην οποία θεμελιώνεται το δικαίωμα αποζημίωσης του πρώτου και στην εναντίον του αγωγή, η οποία ενσωματώνεται στο δικόγραφο, καθώς και πρόσκληση στη Γ να παρέμβει στη δίκη κατόπιν κοινοποίησης, ενώ μπορεί να περιλαμβάνει και αίτημα περί καταβολής στον προσεπικαλούμενο κάθε ποσού, το οποίο, σε περίπτωση ευδοκίμησης κατ' αυτού της κύριας

αγωγής, ήθελε υποχρεωθεί να καταβάλει στον κυρίως ενάγοντα (παρεμπίπτουσα αγωγή). Η τυχόν παρεμπίπτουσα αγωγή αποζημίωσης ενώνεται με την προσεπίκληση.

A' 2016

Ο Α, κάτοικος Πειραιώς, έχει κατά του Β, κατοίκου Αθηνών, απαίτηση από καθυστερούμενα μισθώματα, ύψους 100.000 ευρώ, η οποία (απαίτηση) του έχει επιδικαστεί με απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία έχει καταστεί ήδη τελεσίδικη. Ο Β, έχοντας και άλλα χρέη προς τρίτους και αποσκοπώντας να «περισώσει» την περιουσία του από τους δανειστές του, μεταβιβάζει λόγω γονικής παροχής στον ενήλικο υιό του Γ, κάτοικο Κορίνθου, ένα ακίνητό του που βρίσκεται στην Κόρινθο, αξίας 40.000 ευρώ, ενώ ένα άλλο ακίνητό του, αξίας 70.000 ευρώ, που βρίσκεται στη Λάρισα, το μεταβιβάζει λόγω δωρεάς εν ζωή στην επίσης ενήλικη θυγατέρα του Δ, κάτοικο Αθηνών. Μετά από αυτά, ο Α, επικαλούμενος την παραπάνω τελεσίδικη απόφαση και ισχυριζόμενος ότι τα παραπάνω ακίνητα αποτελούν τα μοναδικά εμφανή περιουσιακά στοιχεία του Β, ασκεί αγωγή κατά των Β, Γ και Δ, με την οποία ζητά: α) Τη διάρρηση των μεταξύ Β και Γ και Β και Δ δικαιπραξιών ως καταδολιευτικών, β) Να υποχρεωθεί καθένας από τους Γ και Δ να αναμεταβιβάσει την κυριότητα του ακινήτου του στον Β, γ) Να κηρυχθεί η απόφαση που θα εκδοθεί προσωρινά εκτελεστή, και δ) Να καταδικαστούν οι Β, Γ και Δ στην πληρωμή της δικαστικής δαπάνης του Α.

- 1) Είναι νόμιμα τα παραπάνω αιτήματα της αγωγής;
- 2) Η αγωγή ασκείται στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Είναι υλικά αρμόδιο το Δικαστήριο αυτό;
- 3) Απαιτείται εγγραφή της αγωγής στα βιβλία διεκδικήσεων;
- 4) Υπό τα ανωτέρω δεδομένα ο Β μπορεί να αμφισβητήσει την ύπαρξη ή το ύψος της απαίτησης του Α κατ' αυτού;
- 5) Ο εναγόμενος Γ προς απόκρουση της αγωγής ισχυρίζεται ότι αυτή ασκήθηκε σε τοπικά αναρμόδιο Δικαστήριο λόγω του ότι είναι κάτοικος Κορίνθου. Ορθά παραπονείται;
- 6) Προς απόκρουση της αγωγής αμφότεροι οι Γ και Δ ισχυρίζονται ότι δεν γνώριζαν ότι ο οφειλέτης πατέρας τους Β απαλλοτριώνει προς βλάβη του Α. Είναι βάσιμος ο ισχυρισμός τους;
- 7) Ο Β προς απόκρουση της αγωγής ισχυρίζεται ότι έχει εμφανή περιουσιακά στοιχεία και συγκεκριμένα ότι είναι κύριος οικοπέδου στη Μύκονο, αξίας 250.000 ευρώ. Τι συνιστά ο ισχυρισμός αυτός; Σε περίπτωση που αποδειχτεί και ουσιαστικά βάσιμος ποια η τύχη της αγωγής;
- 8) Η αγωγή γίνεται δεκτή. Οι Β, Γ και Δ ασκούν κοινή έφεση επισυνάπτοντας στην έκθεση κατάθεσης παράβολο 200 ευρώ. α) Ποιο είναι το αρμόδιο για την εκδίκαση της έφεσης Δικαστήριο; β) Ορθά ο εφεσίβλητος Α ισχυρίζεται ότι για το παραδεκτό της έφεσης έπρεπε καθένας εκ των εκκαλούντων Β, Γ και Δ να καταθέσει παράβολο 200 ευρώ;

Σε καθεμία από τις απαντήσεις σας να παραθέτετε και τους αριθμούς των άρθρων (με παραγράφους και εδάφια) του Αστικού Κώδικα και του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, στα οποία στηρίζονται οι απαντήσεις σας.

Απαντήσεις:

1) Όταν ο οφειλέτης με σκοπό να καταστεί ανεπαρκής η περιουσία του και έτσι να μαινωθεί η ικανοποίηση των δανειστών του προβαίνει σε απαλλοτρίωση των περιουσιακών του στοιχείων σε τρίτο πρόσωπο ο ΑΚ παρέχει στους δανειστές δικαίωμα να απαιτήσουν τη διάρρηση της απαλλοτρίωσης που έγινε από τον οφειλέτη προς βλάβη τους (939 ΑΚ). Από τις διατάξεις των άρθρων 939 - 942 ΑΚ συνάγεται ότι για να γεννηθεί η αξίωση διάρρησης της απαλλοτρίωσης απαιτείται πρόθεση βλάβης των δανειστών, γνώση του τρίτου υπέρ του οποίου έγινε η απαλλοτρίωση και αφερεγγυότητα του οφειλέτη. Δοθέντος ότι η πρόθεση βλάβης των δανειστών προκύπτει άμεσα από το ιστορικό, το υπό στοιχ. α' αίτημα της αγωγής είναι νόμιμο εφόσον πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 939 ΑΚ, αίτημα της αγωγής διάρρησης της προσβαλλόμενης απαλλοτρίωσης είναι η αναγγελία της διάρρησης υπέρ του ενάγοντος δανειστή, ο οποίος δε δύναται να σωρεύσει αίτημα αναμεταβίβασης του πράγματος που απαλλοτριώθηκε από τον τρίτο στον οφειλέτη, καθότι μπορεί να κατάσχει το πράγμα απ' ευθείας στην περιουσία του οφειλέτη σαν να μη είχε υπάρξει η απαλλοτρίωση που διαρρήχθηκε. Συνεπώς, το υπό στοιχ. β' αίτημα της αγωγής είναι μη νόμιμο. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 909 περ. 3 ΚΠολΔ, προσωρινή εκτέλεση δεν μπορεί να διαταχθεί όταν κατά το ουσιαστικό δίκαιο για να επέλθουν οι έννομες συνέπειες της απόφασης απαιτείται αυτή να γίνει τελεσίδικη ή αμετάκλητη. Η

αγωγή για διάρρηξη αποτελεί διαπλαστική αγωγή (αρθρ. 71 ΚΠολΔ) και η απόφαση που θα εκδοθεί είναι διαπλαστική. Οι έννομες συνέπειες επέρχονται όταν τελεσιδικήσει και άρα, δεν μπορεί να κηρυχθεί προσωρινά εκτελεστή. Συνεπώς, το υπό στοιχ. γ' αίτημα είναι μη νόμιμο. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 176 ΚΠολΔ, ο διάδικος που νικήθηκε καταδικάζεται να πληρώσει τα έξοδα. Θεωρείται ότι νικήθηκε και εκείνος, του οποίου απορρίφθηκε η αίτηση, ως προς το μέρος που ο αντίδικος δεν ομολόγησε ή αναγνώρισε. Επομένως, το υπό στοιχ. δ' αίτημα είναι νόμιμο.

2) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 18 ΚΠολΔ στην αρμοδιότητα των Πολυμελών Πρωτοδικείων υπάγονται όλες οι διαφορές για τις οποίες δεν είναι αρμόδια τα Ειρηνοδικεία ή τα Μονομελή Πρωτοδικεία. Πρόκειται για όλες τις διαφορές που αποτιμώνται σε χρήμα των οποίων το αντικείμενο υπερβαίνει τις 250.000 ευρώ και δεν περιλαμβάνονται στην εξαιρετική αρμοδιότητα των Ειρηνοδικείων και των Μονομελών Πρωτοδικείων, αλλά και όλες τις διαφορές που δεν αποτιμώνται σε χρήμα. Η αγωγή για διάρρηξη αποτελεί άσκηση διαπλαστικού δικαιώματος και το αίτημα της είναι μη αποτιμητό σε χρήμα. Ενόψει τούτων καθ' ύλην αρμόδιο εν προκειμένω είναι το Πολυμελές Πρωτοδικείο.

3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 220 παρ. 1 ΚΠολΔ, αγωγές διάρρηξης δικαιοπραξίας ως καταδολιευτικής, όταν αφορούν ακίνητα, εγγράφονται ύστερα από αίτηση του ενάγοντος στα βιβλία διεκδικήσεων του γραφείου της περιφέρειας όπου βρίσκεται το ακίνητο μέσα σε τριάντα ημέρες από την κατάθεσή τους, διαφορετικά απορρίπτονται και αυτεπαγγέλτως ως απαράδεκτες. Επομένως, απαιτείται εγγραφή της αγωγής στα βιβλία διεκδικήσεων.

4) Από τις διατάξεις των άρθρων 321, 322 παρ. 1, 324 και 325 παρ. 1 ΚΠολΔ συνάγεται ότι οι τελεσίδικες αποφάσεις αποτελούν δεδικασμένο ως προς εκείνα τα ζητήματα επί των οποίων η κρίση και απόφαση ήταν αναγκαία για τη διάγνωση της διαφοράς και τα οποία έτσι στηρίζουν το διατακτικό της απόφασης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Β δεν μπορεί να αμφισβητήσει την ύπαρξη ή το ύψος της απαίτησης του Α κατ' αυτού, διότι για την ύπαρξη και το ύψος της απαίτησης υπάρχει δεδικασμένο που απορρέει από τελεσίδικη απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 37 παρ. 1 ΚΠολΔ, όταν ενάγονται περισσότερα πρόσωπα που συνδέονται με το δεσμό της ομοδικίας, αρμόδιο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του, και αν δεν έχει κατοικία, τη διαμονή του, οποιοσδήποτε από τους ομοδίκους. Εν προκειμένω οι ομόδικοι Β και Δ έχουν την κατοικία τους στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου Αθηνών και ως εκ τούτου, ο Γ δεν παραπονεύεται ορθά.

6) Ως προς την γνώση του τρίτου υπέρ του οποίου έγινε η καταδολιευτική απαλλοτρίωση, οι διατάξεις των άρθρων 941 και 942 ΑΚ διακρίνουν μεταξύ απαλλοτρίωσης από επαχθή και χαριστική αιτία. Πιο ειδικά, η διάταξη του άρθρου 942 ΑΚ ορίζει ότι σε περίπτωση απαλλοτρίωσης από χαριστική αιτία δεν απαιτείται η γνώση του τρίτου. Εκείνος δηλαδή, που αποκτά από χαριστική αιτία δεν προστατεύεται ακόμα κι αν είναι εντελώς καλόπιστος και αμέτοχος των καταδολιευτικών προθέσεων του οφειλέτη. Εξάλλου, αν απαλλοτρίωση δε γινόταν από χαριστική αιτία, η γνώση των Γ και Δ θα τεκμαιρόταν σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 941 εδ. β' ΑΚ. Εν προκειμένω οι απαλλοτριώσεις έγιναν από χαριστική αιτία (γονική παροχή και δωρεά) και επομένως, ο ισχυρισμός των Γ και Δ δεν είναι βάσιμος.

7) Η ύπαρξη αφερεγγυότητας του οφειλέτη που απαιτεί η διάταξη του άρθρου 939 ΑΚ και η εξ αυτής βλάβη των δανειστών αποτελούν αφενός, το περιεχόμενο του δόλου του οφειλέτη και αφετέρου, αυτοτελή ουσιαστική προϋπόθεση για τη γέννηση της αξίωσης διάρρηξης. Ο ισχυρισμός του εναγομένου οφειλέτη προς απόκρουση της εις βάρος του αγωγής του δανειστή με την οποία ζητείται η διάρρηξη δικαιοπραξίας ως καταδολιευτικής ότι ο απαλλοτριώσας οφειλέτης έχει άλλη εμφανή περιουσία ικανή προς ικανοποίηση των δανειστών του οφειλέτη αποτελεί ένσταση στηριζόμενη στη διάταξη του άρθρου 939 ΑΚ. Στην προκειμένη περίπτωση ο ισχυρισμός του Β ότι ο Α έχει εμφανή περιουσιακά στοιχεία και συγκεκριμένα, ότι είναι κύριος οικοπέδου στη Μύκονο αξίας 250.000 ευρώ θεμελιώνει την ένσταση περί του ότι ο απαλλοτριώσας οφειλέτης έχει άλλη εμφανή περιουσία ικανή προς ικανοποίηση των δανειστών του, διότι η απαίτηση του Α είναι μικρότερη των 250.000 ευρώ και η ευδοκίμηση της ως ουσιαστικά βάσιμης οδηγεί στην απόρριψη της αγωγής.

8) α) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 19 ΚΠολΔ, στην αρμοδιότητα των τριμελών εφετείων υπάγονται οι εφέσεις κατά των αποφάσεων των πολυμελών πρωτοδικείων της περιφέρειάς τους. Άρα, αρμόδιο για την εκδίκαση της έφεσης Δικαστήριο είναι το Τριμελές Εφετείο Αθηνών. β) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 495 ΚΠολΔ, παρ. 3 εδ β', σε περίπτωση που ασκήθηκε ένα ένδικο μέσο από ή κατά περισσότερων διαδίκων κατατίθεται ένα παράβολο από τους εκκαλούντες.

Άρα, ο εφεσίβλητος Α δεν ισχυρίζεται ορθά ότι για το παραδεκτό της έφεσης έπρεπε καθένας εκ των εκκαλούντων Β, Γ και Δ να καταθέσει παράβολο 200 ευρώ;

Β' 2016

Ο Α συμφωνεί με τον Β, ο οποίος είναι πολιτικός μηχανικός και ενεργεί στη συγκεκριμένη περίπτωση ως νόμιμος εκπρόσωπος της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία Γ, να κατασκευάσει σε οικόπεδο ιδιοκτησίας του στο Διόνυσο Αττικής μια μονοκατοικία. Ειδικότερα, συμφώνησαν να προχωρήσει στη μελέτη και εκπόνηση των απαραίτητων σχεδιαγραμμάτων, στην επίβλεψη των οικοδομικών εργασιών που θα εκτελεστούν στο ως άνω οικόπεδο αλλά και στην εκτέλεση των εργασιών αυτών με συνεργεία εργατοτεχνιτών που θα επιλεγούν, θα προσληφθούν και θα παίρνουν εντολές από τον Β, με την ιδιότητα πάντοτε του νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας Γ, χωρίς καμία ανάμειξη του Α. Επίσης συμφώνησαν ότι τα οικοδομικά υλικά θα αγοράζονται από την εταιρεία Γ και θα τοποθετούνται στο εκτελούμενο έργο, χωρίς και πάλι καμία ανάμειξη του Α. Η εταιρεία Γ προκειμένου να καλύψει την αστική της ευθύνη για τυχόν ατύχημα σε εργαζομένους για την εκτέλεση του έργου, συνήψε ασφαλιστήριο για την κάλυψη της αστικής της ευθύνης με γνωστή ασφαλιστική εταιρεία. Κατά την εκτέλεση του έργου συνέβη ένα ατύχημα προξενήθηκαν σωματικές βλάβες σε κάποιο ανήλικο παιδί, που είχε εισέλθει με άλλα παιδιά στο εργοτάξιο για να παίξουν, σε ημέρα αργίας.

- 1) Ποία η σχέση που συνδέει τον Α με τον Β και την εταιρεία Γ;
- 2) Ο Α ευθύνεται για το ατύχημα που συνέβη στην προς εκτέλεση μονοκατοικία, ιδιοκτησίας του; Αν ναι, ποία είναι η νομική βάση;
- 3) Αν ο Α ευθύνεται, μπορεί να ευθύνονται παράλληλα με αυτόν ο Β ή/και η εταιρεία Γ;
- 4) Αν η Γ ευθύνεται (ή συνευθύνεται) για το ως άνω ατύχημα μπορεί να προσεπικαλέσει την προαναφερθείσα ασφαλιστική εταιρεία; Αν ναι, με ποια νομική βάση και ποια αιτήματα μπορεί να προβάλει;
- 5) Μπορεί/ούν ο/οι ευθυνόμενος/οι να ισχυριστεί/ούν ότι οι γονείς του ανηλίκου ευθύνονται για το ως άνω ατύχημα; Αν ναι, με ποια νομική βάση και με ποιο αίτημα;
- 6) Εκτός από την αποκατάσταση της σωματικής υγείας του ανηλίκου, μπορεί να ζητηθεί και χρηματική ικανοποίηση λόγω της στενοχώριας, που δοκίμασαν ο ανήλικος και οι γονείς του; Ποίοι είναι οι δικαιούχοι της αξίωσης αυτής;
- 7) Πώς προσδιορίζεται στη σχετική διάταξη το ύψος της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης; Ποίοι παράγοντες συμπροσδιορίζουν το ύψος αυτής;
- 8) Τυχόν μόνιμη αναπηρία του ανηλίκου πώς αντιμετωπίζεται στο νόμο, στις διατάξεις περί αδικοπραξιών του ΑΚ;

Απαντήσεις:

1) Ο Α δε συνδέεται με κάποια σχέση με τον Β, διότι στη συγκεκριμένη περίπτωση ο τελευταίος ενεργεί ως νόμιμος εκπρόσωπος της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία Γ δηλαδή, όχι για τον εαυτό του, αλλά επ' ονόματι και για λογαριασμό της εταιρείας αυτής. Η σύμβαση που καταρτίστηκε ανάμεσα στον Α και την εταιρεία Γ φέρει τα στοιχεία της σύμβασης έργου (681 επ. ΑΚ). Σε ό, τι αφορά τη μελέτη και εκπόνηση των απαραίτητων σχεδιαγραμμάτων, την επίβλεψη των οικοδομικών εργασιών που θα εκτελεστούν στο οικόπεδο και την εκτέλεση των εργασιών αυτών, η σχέση που συνδέει τον Α με την εταιρεία Γ είναι σύμβαση παροχής υπηρεσιών, καθότι τα συνεργεία εργατοτεχνιτών που θα επιλεγούν θα προσληφθούν και θα παίρνουν εντολές από τον Β (νόμιμο εκπρόσωπο της Γ), τα οικοδομικά υλικά θα αγοράζονται από την εταιρεία Γ και θα τοποθετούνται στο εκτελούμενο έργο χωρίς καμία ανάμειξη του Α και έτσι, γίνεται φανερό ότι η Γ διατηρεί πρωτοβουλία και ελευθερία ενέργειας, καθορίζοντας η ίδια τις συνθήκες εργασίας της χωρίς να υπόκειται στον έλεγχο, στην εποπτεία και στην εξάρτηση του Α.

2) Ανάμεσα στον εργοδότη και τον εργολάβο δε δημιουργείται σχέση εξάρτησης. Ειδικότερα, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 922, 681, 688 - 691 ΑΚ προκύπτει ότι γενικώς ο εργολάβος, αφού δεν εξαρτάται από τον εργοδότη, δε θεωρείται ότι βρίσκεται σε σχέση πρόσθησης μαζί του και συνεπώς, ο εργοδότης είναι ανεύθυνος για τις υπαίτιες και άδικες πράξεις του εργολάβου ή των από αυτόν προστηθέντων προσώπων κατά την εκτέλεση του έργου. Στην υπό κρίση περίπτωση ευθύνη του Α για το ατύχημα που συνέβη στην προς εκτέλεση μονοκατοικία ιδιοκτησίας του δε θεμελιώνεται, αφού ο εργολάβος Γ με τον οποίο συμβάλλεται είναι ανεξάρτητος

επιχειρηματίας και δεν μπορεί να θεωρηθεί προστηθείς του Α για το πταίσμα του οποίου θα ευθύνονταν ο προστήσας.

3) Από το ιστορικό προκύπτει ότι ο Β είναι νόμιμος εκπρόσωπος και άρα, προστηθείς της εταιρείας Γ, η οποία είχε συμβληθεί με σύμβαση έργου με τον Α και ότι ως προστηθείς ενήργησε εντός του πλαισίου των εντολών και εξουσιών του χωρίς να βαρύνεται με κάποιο προσωπικό πταίσμα, όπως λ.χ. η μη τήρηση των μέτρων ασφαλείας. Επομένως, δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της 922 ΑΚ και συνεπώς, δε γεννάται ευθύνη για τον Β. Η Γ ευθύνεται αντικειμενικά, χωρίς δηλαδή, να βαρύνεται με υπαιτιότητα.

4) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 88 ΚΠολΔ, ο ενάγων, ο εναγόμενος και όποιος άσκησε κύρια παρέμβαση έχουν δικαίωμα να προσεπικαλέσουν στη δίκη εκείνους από τους οποίους έχουν δικαίωμα να απαιτήσουν αποζημίωση σε περίπτωση ήττας. Εν προκειμένω η Γ θεμελιώνει δικαίωμα αποζημίωσης από την ασφαλιστική εταιρεία δυνάμει της μεταξύ τους έγκυρης ασφαλιστικής σύμβασης και επομένως, η τελευταία είναι δικονομικός εγγυητής με την έννοια της διάταξης αυτής. Ως εκ τούτου, η Γ μπορεί να προσεπικαλέσει την ασφαλιστική εταιρεία. Τα αιτήματα τα οποία μπορεί να προβάλει η Γ είναι πρόσκληση στην ασφαλιστική εταιρεία να παρέμβει στη δίκη κατόπιν κοινοποίησης και η καταβολή σε αυτήν (ενν. Γ) κάθε ποσού το οποίο, σε περίπτωση ευδοκίμησης κατ' αυτής της κύριας αγωγής, ήθελε υποχρεωθεί να καταβάλει στον κυρίως ενάγοντα.

5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 300 ΑΚ, αν εκείνος που ζημιώθηκε συντέλεσε από δικό του πταίσμα στη ζημία ή την έκτασή της το δικαστήριο μπορεί να μην επιδικάσει αποζημίωση ή να μειώσει το ποσό της. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνος που ζημιώθηκε παρέλειψε να αποτρέψει ή να περιορίσει τη ζημία ή δεν επέστησε την προσοχή του οφειλέτη στον κίνδυνο ασυνήθιστα μεγάλης ζημίας, τον οποίο ο οφειλέτης ούτε γνώριζε ούτε όφειλε να γνωρίζει. Στην περίπτωση αυτή η Γ και η ασφαλιστική εταιρεία μπορούν να προβάλουν ένσταση αποκλειστικής υπαιτιότητας ή άλλως συνυπαιτιότητας του ενάγοντος κατά 90% στην επέλευση του ζημιογόνου αποτελέσματος (300 ΑΚ) ισχυριζόμενοι ότι οι γονείς του ανήλικου δεν άσκησαν επαρκώς το καθήκον εποπτείας στο ανήλικο τέκνο τους παραλείποντας να λάβουν τα προσήκοντα μέτρα για την εποπτεία του αν και είχαν υποχρέωση εκ του νόμου και μπορούσαν να προβλέψουν έστω κατά προσέγγιση τον κίνδυνο της ζημίας, καθώς και να λάβουν μέτρα για την αποτροπή της και πως αν λάμβαναν αυτά, θα καθιστούσαν δυνατή την αποτροπή του ζημιογόνου γεγονότος.

6) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής του ή στερήθηκε την ελευθερία του. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι σε περίπτωση προσβολής της υγείας προσώπου φορέας της σχετικής αξίωσης για χρηματική ικανοποίηση είναι ο υποστάς άμεσα την ηθική βλάβη παθών κατά του οποίου στρέφεται η αδικοπραξία. Τρίτα πρόσωπα που ανήκουν συνήθως στο άμεσο οικογενειακό περιβάλλον του θύματος της αδικοπραξίας έστω κι αν αυτά υφίστανται ψυχικό πόνο από την αδικοπραξία που στρέφεται κατά του οικείου τους κατά κανόνα θεωρούνται τρίτοι και δεν καθίστανται φορείς της σχετικής αξίωσης για χρηματική ικανοποίηση. Εν προκειμένω δικαιούχος της αξίωσης για καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης είναι ο ανήλικος ως αμέσως ζημιωθείς. Από το συνδυασμό δε των διατάξεων των άρθρων 62, 63 και 64 ΚΠολΔ προκύπτει ότι ο ανήλικος έχει την ικανότητα να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και να είναι διάδικος όμως, δεν είναι ικανός να παρίσταται στο δικαστήριο με το δικό του όνομα. Ως εκ τούτου, την αγωγή στο όνομα και για λογαριασμό του ανήλικου τέκνου τους θα ασκήσουν οι ασκούντες τη γονική μέριμνα γονείς του (1510 ΑΚ).

7) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Κατ' εφαρμογή της εν λόγω διάταξης το δικαστήριο, αφού δεχθεί ότι συνεπεία αδικοπραξίας προκλήθηκε σε κάποιο πρόσωπο ηθική βλάβη, επιδικάζει εύλογη χρηματική ικανοποίηση το ύψος της οποίας καθορίζει με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη ως κριτήρια το είδος και τη βαρύτητα της προκληθείσας ζημίας, τις συνθήκες τέλεσης της αδικοπραξίας, το βαθμό υπαιτιότητας του υπαιτίου, τυχόν συνυπαιτιότητα του θύματος, τις συνέπειες για τον παθόντα και την οικονομική και κοινωνική κατάσταση των διαδίκων μερών. Σε κάθε περίπτωση όμως, επιβάλλεται να τηρείται, κατά τον καθορισμό του επιδικαζόμενου ποσού, η αρχή της αναλογικότητας ως γενική νομική αρχή και δη αυξημένης τυπικής ισχύος (άρθρα 2 παρ. 1 και 25

του Συντάγματος) υπό την έννοια ότι η σχετική κρίση του δικαστηρίου δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια όπως αυτά διαπιστώνονται από τα δεδομένα της κοινής πείρας και την κοινή περί δικαίου συνείδηση σε ορισμένο τόπο και χρόνο. Και τούτο, διότι μια απόφαση με την οποία επιδικάζεται ένα ευτελές ή υπέρμετρα μεγάλο ποσό ως δήθεν εύλογο κατά την ελεύθερη κρίση του δικαστηρίου, προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, ευτελίζει στην πρώτη περίπτωση (όσον αφορά τον παθόντα), το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου, και στη δεύτερη (όσον αφορά τον υπόχρεο), το δικαίωμα της περιουσίας του, αφού το δικαστήριο, επεμβαίνοντας στη διαφορά των ιδιωτών πρέπει να τηρεί μια δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στα αντιτιθέμενα συμφέροντα με ταυτόχρονη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Σημειωτέον ότι η κρίση του δικαστηρίου όσον αφορά το ύψος της επιδικαστέας χρηματικής ικανοποίησης αποφασίζεται με βάση τους ισχυρισμούς και τα αποδεικτικά στοιχεία που θέτουν στη διάθεσή του οι διάδικοι.

8) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 931 ΑΚ, η αναπηρία ή η παραμόρφωση που προξενήθηκε στον παθόντα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης αν επιδρά στο μέλλον του. Ως «αναπηρία» θεωρείται κάποια έλλειψη της σωματικής, νοητικής ή ψυχικής ακεραιότητας του προσώπου. Ως μέλλον νοείται η επαγγελματική, οικονομική και κοινωνική εξέλιξη του προσώπου, ενώ δεν απαιτείται βεβαιότητα δυσμενούς επιρροής της αναπηρίας στο μέλλον του προσώπου – αρκεί δηλαδή, και απλή πιθανότητα κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων. Το ποσό του επιδικαζόμενου κατά την ΑΚ 931 εύλογου χρηματικού ποσού εξευρίσκεται κατ' αρχήν με βάση το είδος και τις συνέπειες της αναπηρίας και την ηλικία του παθόντος.

A' 2017

Ο Α, ο οποίος απεβίωσε στις 20-1-2005 στην Αθήνα, κατέλειπε, με την από 15-5-2001 ιδιόγραφη διαθήκη του, ολόκληρη την κινητή και ακίνητη περιουσία του στην κόρη του Β, μοναδικό τέκνο από το γάμο του με την προαποβιώσασα αυτού σύζυγό του Σ. Η ως άνω ιδιόγραφη διαθήκη δημοσιεύθηκε και κηρύχθηκε κυρία στις 2-10-2005, η δε Β αποδέχθηκε νομότυπα την επαχθείσα σ' αυτήν κληρονομιά στις 10-11-2008. Κατά το χρόνο του θανάτου του Α ευρίσκοντο στη ζωή οι αδελφοί αυτού Γ και Δ, οι οποίοι, ισχυριζόμενοι ότι η προαναφερόμενη ιδιόγραφη διαθήκη φέρει εσφαλμένη ημεροχρονολογία, ζήτησαν την ακύρωση αυτής, με αγωγή την οποία άσκησαν κατά της Β στις 15-1-2008 ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείο Αθηνών.

α) Σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβεί η Β ώστε να θεωρηθεί νομότυπη η αποδοχή της κληρονομιάς εκ μέρους της και ν' αποκτήσει την κυριότητα των κινητών και των ακινήτων κληρονομιαίων πραγμάτων; Ποιος ο χρόνος επαγωγής της κληρονομιάς στην από διαθήκη διαδοχή και ποιος στην από το νόμο (εξ αδιαθέτου) διαδοχή;

β) Ασκήν έννομη επιρροή στην κτήση της κληρονομιάς το γεγονός ότι η Β αποδέχθηκε την επαχθείσα σ' αυτήν κληρονομιά τρία και πλέον έτη μετά τον θάνατο του πατέρα της και τη δημοσίευση της διαθήκης;

γ) Με την εκδοχή ότι η ιδιόγραφη διαθήκη φέρει όντως εσφαλμένη ημεροχρονολογία ασκεί τούτο έννομη επιρροή στην εγκυρότητά της;

δ) Έχουν έννομο συμφέρον οι Γ και Δ να ζητήσουν την ακυρότητα της ιδιόγραφης διαθήκης του Α;

ε) Το γεγονός ότι η ιδιόγραφη διαθήκη δημοσιεύθηκε και κηρύχθηκε κυρία παράγει τεκμήριο γνησιότητάς της; Σε ποια περίπτωση μπορεί να παραχθεί αυτό το τεκμήριο;

στ) Εάν η κληρονόμος Β, προκειμένου να εισπράξει χρήματα από το τραπεζικό λογαριασμό που τηρούσε αποκλειστικά στο όνομά του ο πατέρας της, ζητήσει την έκδοση του πιστοποιητικού περί του κληρονομικού της δικαιώματος (κληρονομητηρίου): **i)** σε ποιο δικαστήριο πρέπει να απευθύνει την αίτησή της; **ii)** η Τράπεζα έχει δικαίωμα να της αρνηθεί την ανάληψη των χρημάτων παρά την προσκόμιση του ως άνω πιστοποιητικού (κληρονομητηρίου);

Να δοθεί σύντομη και σαφής απάντηση σε κάθε ερώτηση χωριστά και να παρατεθούν στο τέλος κάθε απάντησης τα σχετικά άρθρα του ΑΚ και του ΚΠολΔ στα οποία στηρίζεται αυτή.

Απαντήσεις:

α) Ο κληρονόμος αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομιά μόλις γίνει η επαγωγή (1846 ΑΚ). Κατά συνέπεια, η Β αποκτά αυτοδικαίως την κυριότητα των κινητών κληρονομιαίων πραγμάτων μόλις γίνει η επαγωγή της κληρονομιάς, χωρίς να απαιτείται καμία δικαιοπρακτική δήλωσή της. Σε ό, τι αφορά τα ακίνητα κληρονομιαία πράγματα, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1846, 1198, 1193, 1195 και 1199 ΑΚ προκύπτει ότι για να θεωρηθεί νομότυπη η αποδοχή της

κληρονομιάς εκ μέρους της Β και να αποκτήσει την κυριότητα επ' αυτών πρέπει να αποδεχθεί την επαχθείσα σ' αυτήν κληρονομιά με δημόσιο (συμβολαιογραφικό) έγγραφο, η πράξη αποδοχής κληρονομιάς να μεταγραφεί στο γραφείο μεταγραφών της περιφέρειας του ακινήτου, καθώς και - όπου υπάρχει - να καταχωρηθεί στα Κτηματολογικά Φύλλα του ακινήτου που αφορά η προς καταχώριση πράξη, τα οποία τηρούνται στο Κτηματολογικό Γραφείο στην τοπική αρμοδιότητα του οποίου το ακίνητο υπάγεται. Εφόσον η Β προβεί στις ενέργειες που αναφέρθηκαν και η αποδοχή της κληρονομιάς ολοκληρωθεί, η κυριότητα επί των ακινήτων θεωρείται ότι περιήλθε σε αυτήν από το θάνατο του κληρονομούμενου. Χρόνος επαγωγής της κληρονομιάς τόσο στην από διαθήκη διαδοχή όσο και στην από το νόμο (εξ αδιαθέτου) διαδοχή είναι ο χρόνος θανάτου του κληρονομούμενου (1710 ΑΚ).

β) Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1847 παρ. 1 εδ. α' και 1850 εδ. β' ΑΚ προκύπτει ότι ο κληρονόμος μπορεί να αποποιηθεί την κληρονομιά εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών, η οποία αρχίζει από την γνώση της επαγωγής και του λόγου αυτής. Αν παρέλθει η εν λόγω προθεσμία, η κληρονομιά θεωρείται ότι έγινε αποδεκτή. Γνώση της υπαγωγής, ως γεγονός της έναρξης της τετράμηνης προθεσμίας νοείται η γνώση από τον κληρονόμο του θανάτου του κληρονομούμενου, γνώση δε του λόγου επαγωγής συνιστά η εκ διαθήκης ή κατά την εξ αδιαθέτου διαδοχή κλήση του κληρονόμου στην κληρονομιά. Στην υπό εξέταση περίπτωση από το ιστορικό προκύπτει η Β δεν προέβη σε αποποίηση της κληρονομιάς. Ενόψει τούτων το ότι η Β αποδέχθηκε την επαχθείσα σ' αυτήν κληρονομιά τρία και πλέον έτη μετά το θάνατο του πατέρα της και τη δημοσίευση της διαθήκης δεν ασκεί καμία έννομη επιρροή στην κτήση της κληρονομιάς εκ μέρους της.

γ) Ψευδής ή εσφαλμένη χρονολογία δεν επάγεται μόνη της ακυρότητα της ιδιόγραφης διαθήκης (1721 εδ γ' ΑΚ).

δ) Εάν δεν υπάρχει διαθήκη ή όταν η με διαθήκη διαδοχή ματαιωθεί ολικά ή μερικά, χωρεί η εξ αδιαθέτου διαδοχή δηλαδή, η κληρονομιά περιέρχεται στα πρόσωπα που ορίζει ο νόμος (1710 παρ. 2 ΑΚ). Εφόσον υπάρχει κληρονόμος εγγύτερης τάξης αποκλείονται όλοι οι άλλοι (1819 ΑΚ). Εν προκειμένω τον κληρονομούμενο Α, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1813 ΑΚ, κληρονομεί και εξ αδιαθέτου η κόρη του Β ως μόνη κατιούσα στην πρώτη τάξη της εξ αδιαθέτου διαδοχής αποκλείοντας τους Γ και Δ, αδερφούς του Α, οι οποίοι είναι, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1814 ΑΚ, κληρονόμοι δεύτερης τάξης. Κατά συνέπεια, οι Γ και Δ δεν έχουν εξ αδιαθέτου κληρονομικό δικαίωμα και ως εκ τούτου, δεν έχουν έννομο συμφέρον να ζητήσουν την ακύρωση της διαθήκης του Α.

ε) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1777 ΑΚ, ιδιόγραφη διαθήκη που δημοσιεύτηκε και κηρύχθηκε κύρια τεκμαίρεται γνήσια, αν επί πέντε χρόνια από τη δημοσίευσή της δεν αμφισβητήθηκε η γνησιότητά της σε δίκη ανάμεσα σε κάποιον απ' αυτούς που αντλούν δικαιώματα απ' αυτήν και κάποιον απ' αυτούς που βλάπτονται από την ύπαρξή της. Εν προκειμένω το γεγονός ότι η ιδιόγραφη διαθήκη δημοσιεύθηκε και κηρύχθηκε κυρία δεν παράγει τεκμήριο γνησιότητάς της. Το μαχητό αυτό τεκμήριο ως προς την γνησιότητα της γραφής και της υπογραφής του διαθέτη, που είναι δεσμευτικό για όσους βλάπτονται από τη διαθήκη, μπορεί να παραχθεί μόνο αν επί πέντε χρόνια από τη δημοσίευσή της δεν αμφισβητηθεί η γνησιότητα της γραφής και της υπογραφής του διαθέτη σε δίκη ανάμεσα στην Α και κάποιον που βλάπτεται από την ύπαρξή της.

στ) i) Η αίτηση για την έκδοση του κληρονομητηρίου απευθύνεται στο δικαστήριο της κληρονομιάς που είναι το ειρηνοδικείο στην περιφέρεια του οποίου ο κληρονομούμενος είχε κατά το χρόνο του θανάτου του την κατοικία του και, αν δεν είχε κατοικία, τη διαμονή του, και αν δεν είχε ούτε διαμονή, το ειρηνοδικείο της πρωτεύουσας του Κράτους (810, 819 ΚΠολΔ και 1956 ΑΚ). **ii)** Αυτός που στο κληρονομητήριο κατονομάζεται κληρονόμος τεκμαίρεται ότι έχει το κληρονομικό δικαίωμα που αναφέρεται σ' αυτό και ότι δεν περιορίζεται από άλλες διατάξεις εκτός από εκείνες που αναγράφονται στο κληρονομητήριο (1962 ΑΚ και 821 ΚΠολΔ). Κατά συνέπεια, προσκομίζοντας το κληρονομητήριο η Β τεκμαίρεται ότι είναι μόνη κληρονόμος του Α και ως εκ τούτου, δικαιούχος του τραπεζικού λογαριασμού που διατηρούσε ο πατέρας της. Άρα, η τράπεζα δεν έχει δικαίωμα να της αρνηθεί την ανάληψη των χρημάτων.

B' 2017

Ο Ε εκμισθώνει για ένα χρόνο στο Μ διαμέρισμα ιδιοκτησίας του, που βρίσκεται στην οδό Ακαδημίας στην Αθήνα, για να το χρησιμοποιήσει ως κατοικία αυτού, της συζύγου του και των δύο

ανήλικων παιδιών τους, με μηνιαίο μίσθωμα 400 ευρώ. Ο Μ καθυστερεί την πληρωμή δύο μηνιαίων μισθωμάτων. Ο Ε καταθέτει κι επιδίδει στο Μ αγωγή λόγω καθυστέρησης, με την οποία καταγγέλλει τη σύμβαση μίσθωσης και ζητά την επιδίκαση των καθυστερουμένων μισθωμάτων και την απόδοση της χρήσης του μισθίου διαμερίσματος. Ο Ε παραλαμβάνει το μίσθιο διαμέρισμα από το Μ το Φεβρουάριο του έτους 2017 και διαπιστώνει ότι κατά τη διάρκεια της μίσθωσης έχουν προκληθεί σ' αυτό ανεπίτρεπτες μεταβολές και φθορές. Το μήνα Οκτώβριο του ίδιου έτους, ο Ε ασκεί σε βάρος του Μ αγωγή και αξιώνει αποζημίωση για τις μεταβολές και φθορές.

- 1) Ποιο δικαστήριο είναι καθ' ύλη και κατά τόπο αρμόδιο για την εκδίκαση της αγωγής του Ε κατά του Μ λόγω καθυστέρησης;
- 2) Είναι έγκυρη η καταγγελία της σύμβασης μίσθωσης του Ε με την κατάθεση της αγωγής και την επίδοσή της στον εναγόμενο Μ;
- 3) Πώς μπορεί ο Μ να καταστήσει αναποτελεσματική την καταγγελία της σύμβασης μίσθωσης από τον Ε;
- 4) Ποια θα πρέπει να είναι η απόφαση του δικαστηρίου για την αξίωση του Ε κατά του Μ για αποζημίωση, λόγω των μεταβολών και φθορών του μισθίου διαμερίσματος;
- 5) Με ποια άλλη διαδικασία θα ήταν δυνατό ο Ε να επιδώσει την επιδίκαση των οφειλόμενων μισθωμάτων και την απόδοση της χρήσης του μισθίου διαμερίσματος από το Μ;

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 1β', στην αρμοδιότητα των ειρηνοδικείων υπάγονται όλες οι διαφορές, κύριες ή παρεπόμενες, από σύμβαση μίσθωσης, εφόσον σε όλες τις περιπτώσεις αυτές το συμφωνημένο μηνιαίο μίσθωμα δεν υπερβαίνει τα 600 ευρώ. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 29 παρ. 1 ΚΠολΔ, διαφορές από μίσθωση ακινήτου υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το ακίνητο. Εφόσον το μίσθιο βρίσκεται στην Αθήνα και το μηνιαίο μίσθωμα είναι 400 ευρώ, αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αγωγής του Ε κατά του Μ είναι το Ειρηνοδικείο Αθηνών.

2) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 612^Α ΑΚ, στην περίπτωση όπου το μίσθιο χρησιμεύει ως οικογενειακή στέγη και η χρήση αυτή έχει γνωστοποιηθεί στον εκμισθωτή, η καταγγελία της μίσθωσης, στην οποία αυτός προβαίνει είναι άκυρη, εφόσον δεν την κοινοποιεί και στο σύζυγο του μισθωτή, τηρώντας την ίδια προθεσμία που τυχόν απαιτείται για την καταγγελία. Από το ιστορικό δεν προκύπτει ότι η αγωγή του Ε επιδόθηκε στη σύζυγο του Μ και συνεπώς, η καταγγελία της σύμβασης μίσθωσης δεν είναι έγκυρη.

3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 597 παρ. 1 ΑΚ, αν ο μισθωτής καθυστερεί το μίσθωμα ολικά ή μερικά, ο εκμισθωτής δικαιούται να καταγγείλει τη μίσθωση τουλάχιστον πριν από ένα μήνα, αν πρόκειται για μίσθωση που η διάρκειά της συμφωνήθηκε για ένα χρόνο ή περισσότερο. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 597 παρ. 2 ΑΚ, η καταγγελία μένει χωρίς αποτέλεσμα αν ο μισθωτής πριν περάσει η προθεσμία αυτή καταβάλει το καθυστερούμενο μίσθωμα μαζί με τα τυχόν έξοδα της καταγγελίας. Στην υπό εξέταση περίπτωση ο Μ μπορεί να καταστήσει αναποτελεσματική την καταγγελία της σύμβασης μίσθωσης από τον Ε πριν περάσει η προθεσμία του ενός μήνα καταβάλει τα καθυστερούμενα μίσθωμα και τα έξοδα καταγγελίας.

4) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 602 ΑΚ, οι αξιώσεις του εκμισθωτή για αποζημίωση εξαιτίας μεταβολών ή φθορών στο μίσθιο παραγράφονται ύστερα από έξι μήνες αφότου το ανέλαβε. Στην υπό εξέταση περίπτωση από το ιστορικό προκύπτει ότι ο Ε παρέλαβε το μίσθιο διαμέρισμα από το Μ το Φεβρουάριο του 2017 και άσκησε αγωγή κατά του Μ με την οποία αξιώνει αποζημίωση για τις μεταβολές και φθορές τον Οκτώβριο του 2017. Συνεπώς, η αγωγική αξίωση του Ε κατά του Μ για αποζημίωση λόγω των μεταβολών και φθορών του μισθίου διαμερίσματος έχει υποκύψει στην εξάμηνη παραγραφή του άρθρου 602 ΑΚ και ως εκ τούτου, είναι απορριπτέα λόγω παραγραφής.

5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 66 ΕισΝΚΠολΔ, ο εκμισθωτής όταν ο μισθωτής βρίσκεται σε υπερημερία περί την καταβολή του μισθώματος έχει δικαίωμα να ζητήσει την απόδοση του μισθίου λόγω δυστροπίας χωρίς να καταγγείλει τη μίσθωση. Κατά τις διατάξεις των άρθρων 638 έως 645 ΑΚ, στην περίπτωση καθυστέρησης του μισθώματος από δυστροπία, μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής απόδοσης της χρήσης μισθίου ακινήτου, αν η έναρξη της μίσθωσης αποδεικνύεται εγγράφως, και εφόσον έχει επιδοθεί έγγραφη όχληση με δικαστικό επιμελητή 15 τουλάχιστον ημέρες πριν από την κατάθεση της αίτησης. Έκδοση διαταγής απόδοσης χρήσης μισθίου μπορεί να ζητηθεί ακόμη και αν ο εκμισθωτής προηγουμένως κατήγγειλε τη μίσθωση για υπερημερία του οφειλέτη κατά άρθρο 597 ΑΚ.

A' 2018

Με ιδιωτικό συμφωνητικό που καταρτίστηκε στην Καβάλα, ο Α εκμισθώνει στο Β ένα καινούργιο διαμέρισμα στον Πειραιά για χρονικό διάστημα τριών ετών αντί μηνιαίου μισθώματος 350 ευρώ, που θα καταβάλλεται τις πέντε πρώτες μέρες κάθε μισθωτικού μήνα, υποχρεωμένου του μισθωτή να καταβάλει και τις δαπάνες κοινοχρήστων. Ρητά συμφωνείται ότι ο μισθωτής υποχρεούται σε καλή χρήση του μισθίου, ευθυνόμενος για τις τυχόν φθορές που θα προξενηθούν σε αυτό κατά τη διάρκεια της μισθωτικής σύμβασης, υποχρεούται δε πέραν του μισθώματος να καταβάλει και τις δαπάνες κοινοχρήστων. Πέραν αυτών συμφωνείται ότι αρμόδια δικαστήρια για την εκδίκαση των διαφορών που θα προκύψουν από τη σύμβαση μίσθωσης είναι τα δικαστήρια της Καβάλας. Μετά την πάροδο του πρώτου έτους της μίσθωσης, ο μισθωτής δεν καταβάλει το συμφωνηθέν μίσθωμα για διάστημα πέντε μηνών, ούτε τις κοινόχρηστες δαπάνες. Πέραν αυτών προξενεί φθορές στο μίσθιο, καταστρέφοντας το μπάνιο και τα ντουλάπια κουζίνας. Για την αποκατάσταση αυτών θα απαιτηθεί δαπάνη ανερχόμενη σε 21.000 ευρώ.

- 1) Τι δικαιώματα έχει ο εκμισθωτής κατά του μισθωτή από τη σύμβαση μίσθωσης; Με ποιες διατάξεις του ΑΚ δικαιούται να διεκδικήσει αυτά;
- 2) Υπάρχει εξασφάλιση του εκμισθωτή για τα οφειλόμενα μισθώματα και ποια είναι αυτή; Στην προκειμένη περίπτωση έχει κάποια εξασφάλιση ο εκμισθωτής;
- 3) Ποιο είναι καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αγωγής; Ο όρος ότι αρμόδια είναι τα δικαστήρια της Καβάλας είναι δικονομικά νόμιμος;
- 4) Ο ενάγων ασκεί μια αγωγή για τα μισθώματα και μια αγωγή για τις φθορές. Κατά την ημέρα εκδίκασης της αγωγής των μισθωμάτων, η οποία σημειωτέον προσδιορίζεται εντός μηνός από την κατάθεση, αν ο μισθωτής καταβάλει όλα τα ληξιπρόθεσμα μισθώματα, καταργείται η δίκη με την καταβολή αυτή;
- 5) Ποιο είναι το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αγωγής αποζημίωσης από τις φθορές, γνώση των οποίων έλαβε γνώση ο εκμισθωτής στις 15-5-2017; Την αγωγή κατέθεσε στις 15-9-2017 και την κοινοποίησε στις 15-12-2017. Ποια ένσταση μπορεί να προταθεί κατά τη συζήτησή της;

Απαντήσεις:

- 1) Όταν ο μισθωτής δεν καταβάλει το συμφωνηθέν μίσθωμα γίνεται υπερήμερος και σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 597 ΑΚ, ο εκμισθωτής δικαιούται να καταγγείλει τη μίσθωση και να ζητήσει την απόδοση του μισθίου. Παρά τη λύση της μίσθωσης δεν αποκλείεται αξίωση του εκμισθωτή για αποζημίωση, εξ αιτίας της πρόωρης λύσης της μίσθωσης, η οποία συνίσταται στο διαφυγόν κέρδος δηλαδή, στο μίσθωμα ολόκληρου του υπόλοιπου χρόνου της μίσθωσης. Η καταγγελία δύναται να λάβει χώρα τόσο με εξώδικη δήλωση όσο και με την αγωγή που ασκείται για την απόδοση του μισθίου με ταυτόχρονο αίτημα καταβολής των καθυστερουμένων μισθωμάτων (αρθρ. 574 ΑΚ, 595 ΑΚ και 361 ΑΚ), κοινόχρηστων δαπανών και δαπανών αποκατάστασης των ζημιών που προξένησε ο μισθωτής στο μίσθιο διαμέρισμα κατά τη διάρκεια της μισθωτικής σύμβασης. (αρθρ. 592, 594, 599, 330, 297 και 298 ΑΚ).
- 2) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 604 ΑΚ, για καθυστερούμενα μισθώματα ο εκμισθωτής ακινήτου έχει νόμιμο ενέχυρο στα κινητά του μισθωτή ή του συζύγου και των τέκνων που συνοικούν μαζί του και που αυτοί έφεραν στο μίσθιο, εφόσον δεν είναι από τα ακατάσχετα. Το ενέχυρο ασφαρίζει τα καθυστερούμενα μισθώματα των δύο ετών πριν από την κατάσχεση των πραγμάτων. Στην προκειμένη περίπτωση ο μισθωτής δεν κατέβαλε το συμφωνηθέν μίσθωμα για διάστημα πέντε μηνών κι έτσι, ο εκμισθωτής έχει νόμιμο ενέχυρο επί των εισκομισθέντων κινητών πραγμάτων του μισθωτή επί του συνόλου της απαιτήσεως του για τα καθυστερούμενα μισθώματα.
- 3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 1β', στην αρμοδιότητα των ειρηνοδικείων υπάγονται όλες οι διαφορές, κύριες ή παρεπόμενες, από σύμβαση μίσθωσης, εφόσον σε όλες τις περιπτώσεις αυτές το συμφωνημένο μηνιαίο μίσθωμα δεν υπερβαίνει τα 600 ευρώ. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 29 παρ. 1 ΚΠολΔ, διαφορές από μίσθωση ακινήτου υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το ακίνητο. Από το ιστορικό προκύπτει ότι το μίσθιο βρίσκεται στον Πειραιά και το μηνιαίο μίσθωμα είναι 350 ευρώ. Άρα, αρμόδιο για την εκδίκαση της αγωγής του Ε κατά του Μ δικαστήριο είναι το Ειρηνοδικείο Πειραιά. Ο όρος ότι αρμόδια είναι τα δικαστήρια της Καβάλας είναι δικονομικά νόμιμος κατά τις διατάξεις των άρθρων 42, 43 και 44 ΚΠολΔ. Πιο ειδικά, είναι δυνατόν, κατά τη διάταξη του άρθρ. 42 παρ. 1 εδ. β' ΚΠολΔ, με ρητή συμφωνία των διαδίκων, κατά τόπο αναρμόδιο δικαστήριο να

καταστεί αρμόδιο. Σιωπηρή συμφωνία για παρέκταση αρμοδιότητας δεν επιτρέπεται και συνεπώς, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 42 παρ. 2 ΚΠολΔ, αφού η αρμοδιότητα του άρθρου 29 ΚΠολΔ είναι αποκλειστική.

4) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 597 παρ. 1 ΑΚ, αν ο μισθωτής καθυστερεί το μίσθωμα ολικά ή μερικά, ο εκμισθωτής δικαιούται να καταγγείλει τη μίσθωση τουλάχιστον πριν από ένα μήνα, αν πρόκειται για μίσθωση που η διάρκειά της συμφωνήθηκε για ένα χρόνο ή περισσότερο. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 597 παρ. 2 ΑΚ, η καταγγελία μένει χωρίς αποτέλεσμα αν ο μισθωτής πριν περάσει η προθεσμία αυτή καταβάλει το καθυστερούμενο μίσθωμα μαζί με τα τυχόν έξοδα της καταγγελίας. Στην προκειμένη περίπτωση, από το ιστορικό προκύπτει ότι ο χρόνος της καταγγελίας είναι ένας μήνας, καθότι η μίσθωση μεγαλύτερη του έτους και η αγωγή προσδιορίστηκε εντός μηνός από την κατάθεση και ως εκ τούτου, θα ήταν δυνατό με την καταβολή όλων των ληξιπρόθεσμων μισθωμάτων και των εξόδων καταγγελίας από των μισθωτή να καταργηθεί η δίκη. Ωστόσο, ο μισθωτής κατέβαλε μόνο τα ληξιπρόθεσμα μισθώματα και όχι και τα έξοδα καταγγελίας. Συνεπώς, η δίκη δεν καταργείται.

5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 1β', στην αρμοδιότητα των ειρηνοδικείων υπάγονται όλες οι διαφορές, κύριες ή παρεπόμενες, από σύμβαση μίσθωσης, εφόσον σε όλες τις περιπτώσεις αυτές το συμφωνημένο μηνιαίο μίσθωμα δεν υπερβαίνει τα 600 ευρώ. Από το ιστορικό προκύπτει ότι το μίσθιο το μηνιαίο μίσθωμα είναι 350 ευρώ. Συνεπώς, το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αγωγής αποζημίωσης από τις φθορές είναι το Ειρηνοδικείο. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 602 ΑΚ, οι αξιώσεις του εκμισθωτή για αποζημίωση εξαιτίας μεταβολών ή φθορών στο μίσθιο παραγράφονται ύστερα από έξι μήνες αφότου το ανέλαβε. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 215 παρ. 1 ΚΠολΔ., η αγωγή ασκείται με κατάθεση δικογράφου στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται και με επίδοση αντιγράφου της στον εναγόμενο. Δοθέντος ότι ο εκμισθωτής έλαβε γνώση των φθορών στις 15-5-2017 και η αγωγή κοινοποιήθηκε στις 15-12-2017, δηλαδή μετά την πάροδο του εξαμήνου από της γνώσεως αυτών, κατά τη συζήτηση μπορεί να προταθεί ένσταση παραγραφής κατ' άρθρο 604 ΑΚ.

B' 2018

A) Ο έμπορος Α οφείλει στο συνάδελφό του Β σημαντικό χρηματικό ποσό, την πληρωμή του οποίου εγγυήθηκε ο Γ με προφορική δήλωσή του προς τον Β και αποδοχή αυτής από τον τελευταίο. Ακολούθως ο Α αρνείται να εξοφλήσει την οφειλή του προς τον Β και αυτός (Ο Β) επιθυμεί να στραφεί κατά του Γ με βάση την ως άνω σύμβαση που είχε συνάψει μαζί του. Ο τελευταίος (Ο Γ) αρνείται την υποχρέωσή του, ισχυριζόμενος ότι η εγγύηση που παρέσχε στο Β ήταν άκυρη, αφενός μεν γιατί έγινε εν αγνοία του Α και αφετέρου γιατί δεν τηρήθηκε ο νόμιμος τόπος. Ερωτάται αν είναι βάσιμες οι αντιρρήσεις του Γ και εάν ο Β έχει δικαίωμα να στραφεί κατ' αυτού δικαστικά για την ικανοποίηση της αξιώσεώς του.

B) Ο Α, ιδιοκτήτης ανερχόμενου τηλεοπτικού σταθμού, διαπραγματεύεται την αγορά τηλεοπτικού παιχνιδιού με την εταιρεία Χ. Ο Β, ιδιοκτήτης μεγάλου τηλεοπτικού σταθμού, για να εμποδίσει την άνοδο και εξέλιξη του ανταγωνιστή του Α, προσφέρει στην εταιρεία Χ κατά πολύ υψηλότερο τίμημα και «αγοράζει» το παιχνίδι αλλά δεν το χρησιμοποιεί, αφού το πρόγραμμα του σταθμού του είναι πλήρες τουλάχιστον για τα επόμενα δύο έτη. Ο Α υφίσταται από την απώλεια της αγοράς του εν λόγω παιχνιδιού ανατροπή των σχεδίων του και ζημία υπολογιζόμενη σε 300.000 ευρώ. Μπορεί ο Α να προσφύγει δικαστικά και να ασκήσει τις αξιώσεις του κατά του Β; Σε καταφατική περίπτωση σε ποιες διατάξεις του ΑΚ στηρίζονται οι αξιώσεις του και ποια είναι τα στοιχεία που πρέπει να επικαλεστεί για τη θεμελίωση της σχετικής αγωγής του.

Γ) Ο Δ ασκεί ενώπιον του πολυμελούς πρωτοδικείου διεκδικητική αγωγή (1094 ΑΚ) κατά του Κ με αίτημα να αναγνωριστεί ότι είναι κύριος του διεκδικουμένου ακινήτου και να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να του το αποδώσει. Κατά τη συζήτηση της πιο πάνω αγωγής εισάγονται προς συνεκδίκαση και: α) η παρέμβαση του Λ, ο οποίος ισχυρίζεται ότι έγινε κύριος του ίδιου επιδίκου ακινήτου κατά τον αναφερόμενο τρόπο και ζητεί να απορριφθεί η προηγούμενη αγωγή, να αναγνωριστεί αυτός κύριος του επιδίκου ακινήτου και υποχρεωθεί ο εναγόμενος να του το αποδώσει και β) η παρέμβαση της Τράπεζας Ε, ενυπόθηκης δανείστριας του Κ, η οποία (Τράπεζα) έχει εγγράψει υποθήκη μέχρι του ποσού των 100.000 ευρώ για εξασφάλιση απαιτήσής της κατ' αυτού από τη χορήγηση δανείου. Με την εν λόγω παρέμβαση η Τράπεζα Ε ζητεί να απορριφθεί η

πιο πάνω αγωγή του Δ. Να χαρακτηρίσετε το είδος των πιο πάνω παρεμβάσεων και να αναφέρετε τις διατάξεις του ΚΠολΔ στις οποίες αυτές θεμελιώνονται και τον τρόπο με τον οποίο αυτές πρέπει να έχουν ασκηθεί.

Δ) Ο Α άσκησε αγωγή κατά της ομόρρυθμης εταιρείας με την επωνυμία «Ν. ΝΙΚΟΛΑΟΥ - Κ. ΚΑΡΑΣ Ο.Ε.» με αίτημα να υποχρεωθεί αυτή να του καταβάλει το ποσό των 50.000 ευρώ ως υπόλοιπο πιστωθέντος τιμήματος από την πώληση ακινήτου του Α στην εναγόμενη εταιρεία. Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η υπ' αριθ. 435/2017 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, με την οποία υποχρεώθηκε η εναγομένη να καταβάλει στον ενάγοντα το πιο πάνω ποσό. Στις 20-4-2017 ο Α επέδωσε την απόφαση στην εν λόγω εταιρεία. Κατά της αποφάσεως αυτής άσκησε εμπρόθεσμα έφεση ο Ν. Νικολάου, ομόρρυθμος εταίρος της ως άνω εταιρείας, ο οποίος δεν συμμετείχε στη δίκη. Ερωτάται αν είναι παραδεκτή η άσκηση έφεσης κατά της παραπάνω απόφασης από τον ομόρρυθμο εταίρο της ως άνω εταιρείας.

Απαντήσεις:

Α) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 847 ΑΚ, με τη σύμβαση εγγύησης ο εγγυητής αναλαμβάνει απέναντι στο δανειστή ευθύνη ότι θα καταβληθεί η οφειλή. Η εγγύηση συνάπτεται μεταξύ του εγγυητή και του δανειστή, χωρίς την ανάγκη συμπράξεως ή συναινέσεως του οφειλέτη. Ως εκ τούτου, και η παρά την άγνοια ή την άρνηση του οφειλέτη συναπτόμενη εγγύηση είναι έγκυρη, ενώ η συγκατάθεση του οφειλέτη για την παρασχεθείσα εγγύηση ασκεί επίδραση μόνο επί του δικαιώματος αναγωγής του εγγυητή που ικανοποίησε το δανειστή (άρθρ. 858 ΑΚ). Στην υπό εξέταση περίπτωση η εν αγνοία του Α παρασχεθείσα εγγύηση εκ μέρους του Γ προς τον Β είναι απολύτως έγκυρη και ισχυρή και συνεπώς, ο σχετικός ισχυρισμός του Γ είναι αβάσιμος. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 849 εδ. α' ΑΚ, η εγγύηση είναι άκυρη αν δε δηλωθεί εγγράφως. Ο έγγραφος τύπος είναι συστατικός η δε τήρησή του απαιτείται μόνο για τη δήλωση του εγγυητή προς το δανειστή ότι αναλαμβάνει την ευθύνη εκπληρώσεως της οφειλής η δε αποδοχή της δήλωσης του εγγυητή από το δανειστή μπορεί να γίνει και προφορικά. Η λόγω μη τηρήσεως του τύπου ακυρότητα λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως. Εν όψει τούτων ορθώς ο Γ ισχυρίζεται ότι η παρασχεθείσα προφορικά εκ μέρους του εγγυητή είναι άκυρη λόγω μη τηρήσεως του εγγράφου τύπου και η άρνηση του να ικανοποιήσει τον Β είναι νόμιμη. Κατά συνέπεια, ο Β δεν έχει δικαίωμα να στραφεί κατά του Γ δικαστικά για την ικανοποίηση της αξιώσεώς του.

Β) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 919 ΑΚ, όποιος με πρόθεση ζημίωσε άλλον κατά τρόπο αντίθετο προς τα χρηστά ήθη έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Εν προκειμένω ο Α μπορεί να προσφύγει κατά του Β δικαστικά αξιώνοντας την αποκατάσταση της ζημίας του με βάση τη διάταξη του άρθρου 919 ΑΚ και πιο συγκεκριμένα, την καταβολή αποζημίωσης ποσού ύψους 300.000 ευρώ, επικαλούμενος για τη θεμελίωση της σχετικής αγωγής του ότι η αντικείμενη στα χρηστά ήθη συμπεριφορά του Β συνίσταται στο ότι προσφέρει στην εταιρεία Χ κατά πολύ υψηλότερο τίμημα και «αγοράζει» το παιχνίδι για να εμποδίσει την άνοδο και εξέλιξη του. Για τη θεμελίωση ευθύνης του Β πρέπει να επικαλεστεί ενδεχόμενο δόλο, την επέλευση της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της συμπεριφοράς του Β και της ζημίας του. Περαιτέρω, ο Α μπορεί να ζητήσει αποκατάσταση της ηθικής βλάβης μέσω της παροχής των απαραίτητων εκείνων οικονομικών μέσων που είναι ικανά να συντελέσουν στην άρση των δυσμενών ηθικών συνεπειών της προσβολής που υπέστη, επικαλούμενος την τέλεση αδικοπραξίας και την πρόκληση σ' αυτόν ηθικής βλάβης με βάση τη διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ.

Γ) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 79 ΚΠολΔ, αν τρίτος αντιποιείται ολόκληρο ή ένα μέρος από το αντικείμενο της δίκης που εκκρεμεί ανάμεσα σε άλλους, έχει δικαίωμα να παρέμβει κυρίως στον πρώτο βαθμό. Εν προκειμένω ο τρίτος Λ ισχυρίζεται ζητεί να αναγνωριστεί κύριος του επιδίκου ακινήτου και να υποχρεωθεί ο Κ να του το αποδώσει και άρα, η παρέμβαση του είναι κύρια. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 80 ΚΠολΔ, αν σε δίκη που εκκρεμεί μεταξύ άλλων, τρίτος έχει έννομο συμφέρον να νικήσει κάποιος διάδικος, έχει δικαίωμα, ως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης, να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση για να υποστηρίξει το διάδικο αυτόν. Εν προκειμένω, η τρίτη Τράπεζα Ε, ενυπόθηκη δανείστρια του Κ περιορίζεται στο να ζητήσει την απόρριψη της αγωγής του Δ χωρίς να υποβάλλει αυτοτελή αίτηση παροχής ένδικης προστασίας και άρα, η παρέμβαση της είναι πρόσθετη. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 81 παρ. 1 ΚΠολΔ,

η κύρια και η πρόσθετη παρέμβαση, ανεξάρτητα από το αν γίνεται εκούσια ή ύστερα από προσεπίκληση ή ανακοίνωση, ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για την αγωγή και κοινοποιείται σε όλους τους διαδίκους. Το δικόγραφο της παρέμβασης πρέπει να περιέχει, εκτός από τα στοιχεία που απαιτούνται για κάθε δικόγραφο: α) αναγραφή των διαδίκων και της διαφοράς που εκκρεμεί, β) προσδιορισμό του έννομου συμφέροντος που έχει ο παρεμβαίνων στην εκκρεμή δίκη, καθώς και του δικαιώματος με βάση το οποίο αντιπõeείται το επίδικο και γ) σε περίπτωση πρόσθετης παρέμβασης, καθορισμό του διαδίκου για την υποστήριξη του οποίου γίνεται η παρέμβαση.

Δ) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 516 παρ. 1 ΚΠολΔ, δικαίωμα έφεσης έχουν, εφόσον νικήθηκαν ολικά ή εν μέρει στην πρωτόδικη δίκη, ο ενάγων, ο εναγόμενος, εκείνοι που άσκησαν κύρια ή πρόσθετη παρέμβαση, οι καθολικοί διάδοχοί τους, οι ειδικοί διάδοχοί τους εφόσον απέκτησαν την ιδιότητα αυτή μετά την άσκηση της αγωγής και οι εισαγγελείς πρωτοδικών, αν ήταν διάδικοι. Στην προκειμένη περίπτωση η ασκηθείσα έφεση κατά της απόφασης από τον ομόρρυθμο εταίρο Ν. Νικολάου ο οποίος δε συμμετείχε στην πρωτόδικη δίκη ως διάδικος είναι απαράδεκτη – παρότι αυτός δεσμεύεται από το δεδικασμένο (329 ΚΠολΔ) και την εκτελεστότητα (920 ΚΠολΔ) της απόφασης.

A' 2019

Την 19-06-2018 απεβίωσε στη Θεσσαλονίκη ο Κ, κάτοικος εν ζωή Θεσσαλονίκης, καταλείποντας μοναδικούς πλησιέστερους συγγενείς τους γιους του Α και Β.

Με την από 10.05.2017 ιδιόγραφη διαθήκη του ο Κ εγκατέστησε μοναδικό του κληρονόμο τον γιο του Α στο σύνολο της περιουσίας του, ενώ για τον Β δεν θεώρησε σκόπιμο να τον καταστήσει κληρονόμο του. Η κληρονομία αποτελείται από ένα διαμέρισμα και ένα φορτηγό αυτοκίνητο.

Ο Α χρησιμοποιεί αμέσως το φορτηγό του στην επιχείρηση εμπορίας ξυλείας που διαθέτει. Κατά τη μεταφορά ενός φορτίου, το φορτηγό που οδηγούσε ο Π, εργαζόμενος στην επιχείρηση του Α, συγκρούεται με Ι.Χ. αυτοκίνητο που οδηγούσε ο Ζ. Από τη σύγκρουση τραυματίζεται σοβαρά ο Ζ, ο οποίος αναγκάζεται να απέχει από την εργασία του για χρονικό διάστημα 3 μηνών, ενώ και το όχημά του υφίσταται σοβαρές υλικές ζημιές.

Την 30-09-2018 ο Ζ ασκεί αγωγή αποζημίωσης κατά του Π ζητώντας να του καταβάλει: α) τα έξοδα νοσηλείας του που ανέρχονται σε 5.000 ευρώ, β) τα διαφυγόντα κέρδη από την αναγκαστική αποχή του από την εργασία του, ως αποτέλεσμα του τραυματισμού του, συνολικού ύψους 4.000 ευρώ, γ) το ποσό των 2.000 ευρώ που κατέβαλε για την επισκευή του οχήματός του, και δ) ποσό ύψους 50.000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω της ηθικής βλάβης που υπέστη από το ατύχημα.

1) α) Ποια η αιτία κτήσης της κληρονομίας από τον Α;

β) Είχε ο Κ τη δυνατότητα να αποκλείσει τον Β από την κληρονομική διαδοχή;

γ) Με βάση ποιες διατάξεις του ΑΚ μπορεί ο Β να διεκδικήσει μέρος από την κληρονομία και σε τι ποσοστό επ' αυτής θα ανέλθει το δικαίωμά του;

2) Εάν ο Β ισχυριστεί ότι διαθέτει ιδιόγραφη διαθήκη του πατρός του Κ με την οποία όλη η κληρονομία περιουσία περιέρχεται σε αυτόν, η οποία όμως φέρει ημερομηνία 10.03.2016, ποια από τις δύο διαθήκες θα ισχύσει;

3) Εάν ο Β θελήσει να ασκήσει αγωγή ακύρωσης της διαθήκης του Κ που καταλείπει όλη την κληρονομία στον Α, ποιο θα είναι αρμόδιο κατά τόπο Δικαστήριο;

4) α) Ποια ενοχική σχέση συνδέει τους Α και Π;

β) Νομιμοποιείται παθητικά ο Π στην άσκηση της αγωγής;

γ) Ποια η ευθύνη του Α έναντι του Ζ;

5) Ποιο Δικαστήριο είναι καθ' ύλην αρμόδιο για την εκδίκαση της ανωτέρω αγωγής;

Οι απαντήσεις να είναι αιτιολογημένες και να αναφέρονται οι διατάξεις στις οποίες στηρίζονται.

Απαντήσεις:

1) α) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1710 ΑΚ, λόγοι επαγωγής κληρονομίας είναι ο νόμος και η διαθήκη. Πιο ειδικά, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1712 ΑΚ, ο κληρονομούμενος μπορεί να εγκαταστήσει κληρονόμο με διαθήκη. Εν προκειμένω λόγος επαγωγής είναι η από 10-05-2017 ιδιόγραφη διαθήκη του Κ, η οποία αποτελεί και τον σχετικό λόγο κτήσης της κληρονομίας από τον Α. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1846 ΑΚ, η κληρονομική διαδοχή γίνεται αυτοδικαίως μόλις

γίνει η επαγωγή με την επιφύλαξη μεταγραφής για τα ακίνητα όπως ορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 1193 και 1198 ΑΚ. **β)** Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1713 ΑΚ, ο κληρονομούμενος μπορεί με διαθήκη, χωρίς να εγκαταστήσει σ' αυτήν κληρονόμο, να αποκλείσει από την εξ αδιαθέτου διαδοχή ορισμένο συγγενή, με την επιφύλαξη των διατάξεων για τη νόμιμη μοίρα (άρθρ. 1825 επ ΑΚ). Το δικαίωμα του διαθέτη να μην τιμήσει με κληρονομική επίδοση τον αναγκαίο κληρονόμο του και νόμιμο μεριδούχο συνιστά αποκλήρωση με ευρεία έννοια. Αν συντρέχει κάποιος εκ των λόγων αποκλήρωσης κατ' άρθρο 1840 ΑΚ, ο αναγκαίος κληρονόμος δεν έχει ούτε δικαίωμα νόμιμης μοίρας, ενώ αν ο διαθέτης αναφέρει ότι αποκληρώνει ορισμένο συγγενή χωρίς να συντρέχει νόμιμος λόγος, ο τελευταίος λαμβάνει τη νόμιμη μοίρα. Στην προκειμένη περίπτωση ο Κ έχει τη δυνατότητα να αποκλείσει τον Β από την κληρονομική διαδοχή. Ο Β όμως, ο οποίος θα είχε κληθεί ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος, έχει δικαίωμα νόμιμης μοίρας στην κληρονομία. **γ)** Σύμφωνα με την αναγκαστικού δικαίου διάταξη του άρθρου 1825 ΑΚ, η νόμιμη μοίρα είναι το μισό της εξ αδιαθέτου μερίδας. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1813 ΑΚ, ως κληρονόμοι εξ αδιαθέτου στην πρώτη τάξη καλούνται οι κατιόντες του κληρονομούμενου τα δε τέκνα κληρονομούν κατ' ισομερία. Ο νόμιμος μεριδούχος συντρέχει δε αυτοδικαίως εκ του νόμου ως κληρονόμος στο σύνολο της κληρονομίας. Έχει εμπράγματο δικαίωμα, κατά ποσοστό, εφ' όλων των στοιχείων της κληρονομιάς περιουσίας. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1871 ΑΚ, ο κληρονόμος έχει δικαίωμα να απαιτήσει από εκείνον που κατακρατεί ως κληρονόμος αντικείμενα της κληρονομίας (νομέα της κληρονομίας) την αναγνώριση του κληρονομικού δικαιώματος και την απόδοση της κληρονομίας ή κάποιου αντικειμένου από αυτήν. Η περί κλήρου αγωγή παραδεκτά στρέφεται και κατά του συγκληρονόμου που νέμεται τα κληρονομιαία αντικείμενα και αξιώνει ως κληρονόμος όλη την κληρονομία ή μεγαλύτερη μερίδα από αυτή που πραγματικά του ανήκει. Στην υπό εξέταση περίπτωση αν ο Α κατακρατεί δικαιώματα της κληρονομίας ισχυριζόμενος ότι αυτός είναι ο μόνος κληρονόμος, τότε ο Β έχει δικαίωμα αγωγής περί κλήρου (1871 ΑΚ). Το δικαίωμα του ανέρχεται στο μισό της εξ αδιαθέτου μερίδας ήτοι, στο $(\frac{1}{2} : 2 =) \frac{1}{4}$ της κληρονομίας. Αν ο Α απλώς δεν του αποδίδει την χρήση ενός πράγματος εκ των κληρονομιαίων, ο Β ως αυτοδικαία συγκύριος έχει δικαίωμα διεκδικητικής αγωγής (άρθρ. 1094 ΑΚ) όσο και αγωγής διατάραξης της νομής (άρθρ. 983, 989 ΑΚ), καθότι και η νομή κτάται πλασματικώς και αυτοδικαίως, καθώς επίσης και αναγνωριστική αγωγή για την αναγνώριση του κληρονομικού του δικαιώματος.

2) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1764 παρ. 1 ΑΚ, μεταγενέστερη διαθήκη καταργεί με το περιεχόμενό της την προηγούμενη, μόνο κατά το μέρος που εναντιώνεται σ' αυτή, ενώ σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1763 ΑΚ, κάθε διαθήκη μπορεί να ανακληθεί: 1) με σχετική δήλωση σε μεταγενέστερη διαθήκη αν δε αυτή η μεταγενέστερη διαθήκη ανακληθεί, η διαθήκη ενεργεί σαν να μην είχε καταργηθεί και 2) με δήλωση που γίνεται ενώπιον συμβολαιογράφου με την παρουσία τριών μαρτύρων και με τις λοιπές διατυπώσεις των συμβολαιογραφικών εγγράφων. Αν αυτή η δήλωση ανακληθεί με όμοιο τρόπο, η διαθήκη ενεργεί σαν να μην είχε ανακληθεί. Άρα, αν ο Β ισχυριστεί ότι διαθέτει ιδióγραφη διαθήκη του Κ η οποία φέρει ημερομηνία 10-03-2016, αυτή ανακαλεί την προηγούμενη σιωπηρά και ως εκ τούτου, ισχύει η διαθήκη που φέρει μεταγενέστερη ημερομηνία.

3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 30 ΚΠολΔ, διαφορές που αφορούν την αναγνώριση κληρονομικού δικαιώματος ή διανομή κληρονομίας, απαιτήσεις του κληρονόμου εναντίον του νομέα ή του κατόχου της κληρονομίας, απαιτήσεις από κληροδοτήματα ή απαιτήσεις από άλλες διατάξεις αιτία θανάτου ή απαιτήσεις από νόμιμη μοίρα ή απαιτήσεις εναντίον εκτελεστών διαθήκης για την εκτέλεση των διατάξεών της, υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου, στην περιφέρεια του οποίου ο κληρονομούμενος, όταν πέθανε, είχε την κατοικία του και αν δεν είχε κατοικία, τη διαμονή του. Δοθέντος ότι ο Κ ήταν κάτοικος εν ζωή Θεσσαλονίκης, αν ο Β θελήσει να ασκήσει αγωγή ακύρωσης της διαθήκης του Κ, αποκλειστικά κατά τόπον αρμόδιο Δικαστήριο θα είναι το Δικαστήριο της κληρονομίας κατ' άρθρο 810 ΚΠολΔ δηλαδή, το Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης.

4) α) Με βάση τα στοιχεία που μας δίνονται εν προκειμένω, οι Α και Π συνδέονται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ενώ αν η μεταφορά του φορτίου έγινε για την εκπλήρωση παροχής από τον Π προς τον αντισυμβαλλόμενο του Α, όπως προκύπτει από το πραγματικό, τότε ο Π είναι και βοηθός εκπλήρωσης. Η σχέση πρόσκτησης διέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 334 και 922 ΑΚ.

β) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ, όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει. Από τη διάταξη του άρθρου 922 ΑΚ που ορίζει ότι ο κύριος ή ο προστήσας άλλον σε μια υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε παράνομα κατά την υπηρεσία του προκύπτει ότι μ' αυτή καθιερώνεται αντικειμενική

ευθύνη του προστήσαντος, εφόσον αυτός, χωρίς ίδιο πταίσμα, ευθύνεται για το πταίσμα του υπ' αυτού προστηθέντος, ενώ από τη διάταξη του άρθρου 926 εδ. α' ΑΚ, που ορίζει ότι, αν από κοινή πράξη περισσοτέρων προήλθε ζημία ή αν για την ίδια ζημία ευθύνονται περισσότεροι, ενέχονται εις ολόκληρον, προκύπτει ότι ο προστήσας ευθύνεται για τις άδικες πράξεις του προστηθέντος εις ολόκληρον με αυτόν, εφόσον τελέσθηκαν είτε κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας, η οποία του ανατέθηκε, είτε επ' ευκαιρία ή εξ αφορμής της υπηρεσίας. Είναι αδιάφορη η νομική σχέση που συνδέει τον προστήσαντα με τον προστηθέντα και αρκεί το γεγονός ότι ο τελευταίος όταν αδικοπρακτούσε, τελούσε υπό τις οδηγίες και εντολές του προστήσαντος ως προς τον τρόπο εκπληρώσεως των καθηκόντων του, χωρίς να είναι απαραίτητη και η διαρκής επίβλεψη του, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση πάντως, ο προστηθείς να ενεργούσε προς διεκπεραίωση υποθέσεως και γενικά, προς εξυπηρέτηση συμφερόντων και του προστήσαντος. Στην προκείμενη περίπτωση ο Π, ο οποίος είναι ο πρωτογενώς αδικοπρακτής νομιμοποιείται παθητικά στην άσκηση της αγωγής ως προστηθείς (αρθρ. 922 ΑΚ). Εν τέλει όμως, ο Α είναι εις ολόκληρον υπεύθυνος ως προστήσας (αρθρ. 922, 926 ΑΚ). Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 927 ΑΚ εκείνος που κατά το άρθρο 926 ΑΚ κατέβαλε ολόκληρη την αποζημίωση έχει δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών. Το δικαστήριο προσδιορίζει το μέτρο της μεταξύ τους ευθύνης ανάλογα με το βαθμό του πταίσματος καθενός.

γ) Από τη διάταξη του άρθρου 922 ΑΚ που ορίζει ότι ο κύριος ή ο προστήσας άλλον σε μια υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε παράνομα κατά την υπηρεσία του προκύπτει ότι μ' αυτή καθιερώνεται αντικειμενική ευθύνη του προστήσαντος, εφόσον αυτός, χωρίς ίδιο πταίσμα, ευθύνεται για το πταίσμα του υπ' αυτού προστηθέντος, ενώ από τη διάταξη του άρθρου 926 εδ' α' ΑΚ, που ορίζει ότι, αν από κοινή πράξη περισσοτέρων προήλθε ζημία ή αν για την ίδια ζημία ευθύνονται περισσότεροι, ενέχονται εις ολόκληρον, προκύπτει ότι ο προστήσας ευθύνεται για τις άδικες πράξεις του προστηθέντος εις ολόκληρον με αυτόν, εφόσον τελέσθηκαν είτε κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας, η οποία του ανατέθηκε, είτε επ' ευκαιρία ή εξ αφορμής της υπηρεσίας. Στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από το πραγματικό, ο Α ευθύνεται εις ολόκληρο έναντι του Ζ στην καταβολή αποζημίωσης προς αποκατάσταση της ζημίας που περιλαμβάνει τη θετική ζημία και το διαφυγόν κέρδος και της ηθικής βλάβης που προκάλεσε ο Π κατά την υπηρεσία του λόγω αδικοπραξίας (άρθρ. 334, 922 ΑΚ, Ν. Γ3Ν/1911). Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 927 ΑΚ, ο Α έχει δικαίωμα αναγωγής κατά του Π, με το δικαστήριο να προσδιορίζει το μέτρο της μεταξύ τους ευθύνης ανάλογα με το βαθμό του πταίσματος καθενός.

5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 ΚΠολΔ, στην αρμοδιότητα των μονομελών πρωτοδικείων υπάγονται όλες οι διαφορές που μπορούν να αποτιμηθούν σε χρήματα και που η αξία του αντικειμένου τους είναι πάνω από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ, δεν υπερβαίνει όμως το ποσό των διακοσίων πενήντα χιλιάδων (250.000) ευρώ. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 9 ΚΠολΔ, για την εκτίμηση του αντικειμένου της διαφοράς λαμβάνεται υπόψη το αίτημα της αγωγής. Άρα, καθ' ύλην αρμόδιο για την εκδίκαση της ανωτέρω αγωγής είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο λόγω ποσού. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 16 περ. 11 ΚΠολΔ, οι διαφορές που αφορούν απαιτήσεις αποζημίωσης οποιοσδήποτε μορφής για ζημίες από αυτοκίνητο υπάγονται στην αρμοδιότητα των μονομελών πρωτοδικείων ακόμη και αν η αξία του αντικειμένου της διαφοράς υπερβαίνει τις διακόσιες πενήντα χιλιάδες (250.000) ευρώ.

B' 2019

Η Α ευρίσκεται σε διάσταση με τον σύζυγό της Β και μένει μαζί με τα κοινά ανήλικα τέκνα Γ και Δ στην Σπάρτη, ενώ ο Β έχει μετακομίσει και διαμένει στην Πάτρα, όπου και εργάζεται ως ιδιωτικός υπάλληλος. Επειδή ο Β αδιαφορεί για τη διατροφή των παιδιών, τα οποία δεν έχουν ούτε περιουσία ούτε εισοδήματα, η Α ασκεί, εκπροσωπώντας τους Γ και Δ, εναντίον του Β αγωγή διατροφής ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Σπάρτης. Ο Β αντιδρά έντονα και μεταξύ των άλλων ισχυρίζεται στο Δικαστήριο ότι:

- 1)** Το Δικαστήριο στο οποίο ασκήθηκε η αγωγή από την Α είναι κατά τόπο αναρμόδιο.
- 2)** Είναι απαράδεκτη η εκπροσώπηση από την Α στην οποία δεν έχει ανατεθεί η άσκηση της γονικής μέριμνας.
- 3)** Δεν είναι απαραίτητο να παρακολουθούν τα παιδιά μαθήματα αγγλικών και εκμαθήσεως μουσικού οργάνου.

4) Η Α εργάζεται και πρέπει να συμβάλλει στη διατροφή των παιδιών.

5) Ο ίδιος δεν έχει αρκετά εισοδήματα, εν αντιθέσει με τον πεθερό του, ο οποίος έχει πολλά εισοδήματα.

6) Μετά την έκδοση της σε βάρος του αποφάσεως του Δικαστηρίου, ο Β ασκεί μεταρρυθμιστική αγωγή, ισχυριζόμενος ότι οι αποδοχές του έχουν μειωθεί δραματικά.

7) Η Α επιβάλλει κατάσχεση μισθού εναντίον του Β.

Παρακαλείστε να κρίνετε τις ενέργειες και τους ισχυρισμούς των Α και Β.

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με το άρθρο 39Α ΚΠολΔ, διαφορές που αφορούν αξιώσεις διατροφής μπορούν να εισαχθούν και στο δικαστήριο του τόπου όπου έχει την κατοικία του ή τη διαμονή του ο δικαιούχος της διατροφής και άρα, το Μονομελές Πρωτοδικείου Σπάρτης είναι κατά τόπον αρμόδιο.

2) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 63 ΚΠολΔ, όποιος είναι ικανός για οποιαδήποτε δικαιοπραξία μπορεί να παρίσταται στο δικαστήριο με το δικό του όνομα, ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 64 παρ. 1 ΚΠολΔ, όσοι είναι ανίκανοι να παρίστανται στο δικαστήριο με το δικό τους όνομα εκπροσωπούνται από τους νόμιμους εκπροσώπους τους. Ικανός για κάθε δικαιοπραξία, σύμφωνα με το άρθρο 127 ΑΚ, είναι όποιος έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του (ενήλικος). Άρα, ο ανήλικος δεν έχει δικαίωμα να παρίσταται με το δικό του όνομα στο δικαστήριο, αλλά εκπροσωπείται σε αυτό από τους δύο γονείς του, οι οποίοι από κοινού ασκούν τη γονική μέριμνα του (άρθρο 1510 ΑΚ). Εξάλλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1516 παρ. 2 ΑΚ, στις περιπτώσεις διακοπής της συμβίωσης των γονέων, διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου τους, καθώς και όταν πρόκειται για τέκνο γεννημένο χωρίς γάμο των γονέων του, τις αξιώσεις διατροφής που έχει το τέκνο κατά του γονέα, ο οποίος δεν έχει την επιμέλεια του προσώπου του, μπορεί να τις ασκεί αυτός που έχει την επιμέλεια και, αν δεν την έχει κανείς, αυτός με τον οποίο διαμένει το τέκνο. Διάδικος όμως, είναι το ανήλικο τέκνο και όχι η μητέρα ή ο πατέρας του, που απλώς αναπληρώνει την ελλείπουσα ικανότητα του τέκνου να παρίσταται το ίδιο στο δικαστήριο με το δικό του όνομα.

Εν προκειμένω με βάση τα πραγματικά περιστατικά στη δίκη διατροφής ανήλικων τέκνων η μητέρα έχει την εξουσία να παρίσταται στο δικαστήριο και να τα εκπροσωπεί.

3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1493 ΑΚ, το μέτρο της διατροφής προσδιορίζεται με βάση τις ανάγκες του τέκνου, όπως αυτές προκύπτουν από τις συνθήκες της ζωής του (ανάλογη διατροφή). Η διατροφή περιλαμβάνει όλα όσα είναι αναγκαία για τη συντήρηση του δικαιούχου και επί πλέον τα έξοδα για την ανατροφή, καθώς και την επαγγελματική και εν γένει εκπαίδευση του.

Ως συνθήκες ζωής νοούνται οι συγκεκριμένοι όροι διαβίωσης, που ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία, τον τόπο κατοικίας, την ανάγκη επιτήρησης, εκπαίδευσης και την κατάσταση υγείας του δικαιούχου, σε συνδυασμό με την περιουσιακή κατάσταση του υπόχρεου. Για να καθοριστεί το ποσό της δικαιούμενης διατροφής αξιολογούνται κατ' αρχήν τα εισοδήματα των γονέων από οποιαδήποτε πηγή και στη συνέχεια προσδιορίζονται οι ανάγκες του τέκνου, καθοριστικό δε στοιχείο είναι οι συνθήκες της ζωής του δηλαδή, οι όροι διαβίωσής του.

Στην προκειμένη περίπτωση καθοριστικό στοιχείο είναι οι συνθήκες της ζωής των ανήλικων τέκνων δηλαδή, οι όροι διαβίωσής τους χωρίς όμως, να ικανοποιούνται οι παράλογες αξιώσεις.

4) Από τις διατάξεις των άρθρων 1389, 1390, 1485, 1486, 1489 και 1493 ΑΚ προκύπτει ότι οι γονείς, είτε υπάρχει μεταξύ τους γάμος και συμβιώνουν, είτε έχει διακοπεί η συμβίωση, είτε έχει εκδοθεί διαζύγιο, έχουν κοινή και ανάλογη με τις δυνάμεις τους υποχρέωση να διατρέφουν το ανήλικο τέκνο τους, ακόμη και εάν αυτό έχει περιουσία, της οποίας, όμως, τα εισοδήματα ή το προϊόν της εργασίας του ή άλλα τυχόν εισοδήματά του δεν αρκούν για τη διατροφή του.

Η υποχρέωση διατροφής είναι κατά κανόνα χρηματική υποχρέωση, χωρίς όμως να αποκλείεται η εκπλήρωσή της και σε είδος. Παροχές σε είδος που συνυπολογίζονται στην υποχρέωση του γονέα για διατροφή του τέκνου, είναι, μεταξύ άλλων, η συνεισφορά της οικοκυράς, η παροχή οικίας, καθώς και η παροχή προσωπικών υπηρεσιών για την ανατροφή, περιποίηση, φροντίδα και επιμέλεια του τέκνου. Έτσι, ο γονέας, που συζεί με το ανήλικο τέκνο, μπορεί, κατά τον υπολογισμό του οφειλόμενου από αυτόν ποσού διατροφής του, να συνυπολογίσει οτιδήποτε συνδέεται με την εξαιτίας της συνοίκησης πραγματική διάθεση χρημάτων για τις ανάγκες του τέκνου, όπως ενοίκιο, κατανάλωση ρεύματος, ύδατος, θέρμανσης κλπ, καθώς και άλλες προσωπικές υπηρεσίες που απορρέουν από αυτή. Η αποτίμηση πάντως, των ιδιαίτερων φροντίδων και παροχών του γονέα που έχει την επιμέλεια του ανηλίκου τέκνου είναι δυσχερής.

Για την αποτίμηση των δυνάμεων των γονέων λαμβάνονται υπ' όψη εκτός των εισοδημάτων και της περιουσίας εκάστου γονέα και οι δυνατότητες για προσωπική εργασία αυτών. Υπό την έννοια αυτή, ως δυνάμεις, λογίζονται οι εν γένει οικονομικές δυνατότητες, τις οποίες, κατά τις αρχές της καλής πίστης (άρθρο 288 ΑΚ), διαθέτει ή είναι σε θέση να αναπτύξει ή να ποριστεί ο κάθε γονέας, με την κατάλληλη αξιοποίηση όχι μόνο του κεφαλαίου της περιουσίας του, αλλά και της εκάστοτε δυνατότητάς του για εργασία, που είναι πρόσφορη για την εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης διατροφής. Η συνεισφορά της μητέρας, που είναι επιφορτισμένη με την ανατροφή και επίβλεψη των ανήλικων τέκνων, συνυπολογίζεται στην υποχρέωσή της προς διατροφή των ανηλικών. Εξάλλου η αναγωγή της υποχρέωσης συνεισφοράς στις δυνάμεις των γονέων και τις συνθήκες της οικογενειακής τους ζωής, σημαίνει θέσπιση υποχρέωσης αυτών για εργασία, στο μέτρο της ατομικής και οικογενειακής δυνατότητάς τους.

Ο εναγόμενος γονέας, προς καταβολή ολοκλήρου του ποσού της διατροφής, μπορεί να επικαλεστεί κατ' ένσταση, κατ' άρθρο 262 ΚΠολΔ, ότι και ο άλλος γονέας έχει την οικονομική δυνατότητα, μικρότερη ή υπέρτερη σε σχέση με τη δική του και σε συνδυασμό με τις λοιπές υποχρεώσεις του, να καλύψει μέρος της ανάλογης διατροφής του ανηλίκου (ένσταση συνεισφοράς της ενάγουσας στη διατροφή των ανήλικων τέκνων), οπότε, με την απόδειξη της ένστασης αυτής, περιορίζεται η υποχρέωση του εναγόμενου γονέα κατά το ποσό που αντιστοιχεί στις οικονομικές δυνατότητες και στη βάση αυτών στην υποχρέωση συνεισφοράς του άλλου γονέα. Εξάλλου, σε περίπτωση μη υποβολής της ένστασης αυτής, δεν μπορεί το δικαστήριο να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως την οικονομική δυνατότητα του άλλου γονέα και να κανονίσει, ανάλογα με τις δυνάμεις του κάθε γονέα, το επιδικαστέο σε βάρος του εναγομένου ποσό της διατροφής.

5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1487 ΑΚ, δεν έχει υποχρέωση διατροφής εκείνος που, εν όψει και των λοιπών υποχρεώσεων του, δεν είναι σε θέση να τη δώσει χωρίς να διακινδυνεύσει η δική του διατροφή. Ο κανόνας αυτός δεν ισχύει, όταν πρόκειται για τη διατροφή ανήλικου τέκνου από το γονέα το, εκτός αν αυτό μπορεί να στραφεί εναντίον άλλου υπόχρεου ή αν μπορεί να διατραφεί από την περιουσία του.

Από τη διάταξη του άρθρου 1487 εδ. 2 του ΑΚ σαφώς προκύπτει ότι, ο γονέας που οφείλει διατροφή στο ανήλικο τέκνο του, δεν μπορεί να αντιτάξει εναντίον του την ένσταση διακινδύνευσης της δικής του διατροφής. Έχει την υποχρέωση να διαθρέψει το ανήλικο παιδί του, εφόσον τα εισοδήματα της περιουσίας του και το προϊόν της εργασίας του δεν αρκούν για τη διατροφή του, έστω κι αν κινδυνεύσει η αυτοδιατροφή του. Κατ' εξαίρεση, μπορεί ο γονέας να αντιτάξει κατά του ανηλίκου τέκνου του την ένσταση της διακινδύνευσης της αυτοδιατροφής του, αν επικαλεστεί και αποδείξει: α) ότι το ανήλικο τέκνο μπορεί να στραφεί εναντίον άλλου υπόχρεου και β) το τέκνο μπορεί να διατραφεί αναλώνοντας την περιουσία του.

Επειδή όμως, συνήθως σε τέτοια περίπτωση υπόχρεος θα είναι ο άλλος γονέας, οι απώτεροι υπόχρεοι έχουν υποχρέωση διατροφής, μόνον αν και ο άλλος γονέας αποδείξει ότι και αυτός δεν μπορεί να διαθρέψει το τέκνο χωρίς να κινδυνεύει η αυτοδιατροφή του.

6) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1494 ΑΚ, αν, αφότου εκδόθηκε η απόφαση που προσδιορίζει τη διατροφή, μεταβλήθηκαν οι όροι της διατροφής, το δικαστήριο μπορεί να μεταρρυθμίσει την απόφαση του ή και να διατάξει την παύση της διατροφής.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 334 ΚΠολΔ: 1. Κάθε διάδικος έχει δικαίωμα να ζητήσει να μεταρρυθμιστεί τελεσίδικη ή ανέκκλητη απόφαση, που καταδικάζει σε καταβολή περιοδικών παροχών, οι οποίες οφείλονται κατά το νόμο από οποιαδήποτε αιτία και γίνονται απαιτητές στο μέλλον, αν μεσολάβησε ουσιαστική μεταβολή των συνθηκών επάνω στις οποίες βασίστηκε η απαγγελία της καταδίκης. Το ίδιο ισχύει και για περιοδικές παροχές που οφείλονται σύμφωνα με κάποια δικαιοπραξία εφόσον το ποσό ή η διάρκεια της καταβολής τους ορίστηκε από το δικαστήριο και μόνο για το ποσό ή τη διάρκειά της. 2. Μεταβολή των συνθηκών θεωρείται και η ουσιώδης μετά την απόφαση αυξομείωση του τιμαριθμού της ζωής. 3. Η μεταβολή των συνθηκών λαμβάνεται υπόψη μόνο εφόσον έγινε σε χρόνο στον οποίο εκείνος που ζητεί να μεταρρυθμιστεί η απόφαση δεν μπορούσε να προβάλει τη μεταβολή στην αρχική δίκη. 4. Η μεταρρύθμιση μπορεί να ζητηθεί μόνο με αγωγή που εισάγεται στο αρμόδιο δικαστήριο. 5. Η μεταρρύθμιση μπορεί να ζητηθεί και να απαγγελθεί μόνο για το χρόνο μετά την έγερση της αγωγής.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1494 ΑΚ και 334 ΚΠολΔ προκύπτει ότι για να ζητηθεί η μεταρρύθμιση ανέκκλητης ή τελεσίδικης απόφασης που καταδικάζει σε καταβολή περιοδικών παροχών, οι οποίες οφείλονται από το νόμο από οποιαδήποτε αιτία και γίνονται απαιτητές στο μέλλον, πρέπει να επήλθε ουσιώδης μεταβολή των συνθηκών οι οποίες αποτέλεσαν τη βάση της καταδίκης ή της αναγνωρίσεως της υποχρέωσης του εναγομένου δηλαδή, της

διάγνωσης του δικαιώματος που κρίθηκε στη δίκη και μάλιστα σε χρόνο κατά τον οποίο εκείνος που ζητεί τη μεταρρύθμιση δεν μπορούσε να προβάλει τη μεταβολή στην αρχική δίκη.

Συνθήκες των οποίων η ουσιώδης μεταβολή δικαιολογεί την αναθεώρηση ή ανατροπή του δεδικασμένου για τη διάγνωση που έγινε θεωρούνται εκείνες οι οποίες τέθηκαν υπόψη του δικαστηρίου δηλαδή, τα κρίσιμα εκείνα περιστατικά, τα οποία αποτέλεσαν τη βάση της αξίωσης που διαγνώσθηκε, όπως στη διατροφή, η διακύμανση της βιοποριστικής ικανότητας του υπόχρεου ή του δικαιούχου, των εσόδων και εξόδων του τελευταίου, της οικονομικής τους δύναμης και η διακύμανση του τιμάρθμου.

Από τη σύγκριση των συνθηκών του χρόνου άσκησης της μεταρρυθμιστικής αγωγής και εκείνων που έλαβε υπόψη η απόφαση που επιδίκασε τις περιοδικές παροχές θα διαγνωσθεί η ύπαρξη ουσιώδους ή όχι μεταβολής και η στέρηση ή όχι από αυτές του εσωτερικού ερείσματος της απόφασης.

7) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 910 περ. 4 ΚΠολΔ, το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να κηρύξει την απόφαση προσωρινά εκτελεστή σε απαίτηση διατροφής από οποιαδήποτε αιτία. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 982 παρ. 2 στοιχ. δ', εξαιρούνται από την κατάσχεση απαιτήσεις μισθών, εκτός αν πρόκειται να ικανοποιηθεί απαίτηση για διατροφή που στηρίζεται στο νόμο ή σε διάταξη τελευταίας βούλησης ή για συνεισφορά στις ανάγκες της οικογένειας, οπότε επιτρέπεται να γίνει κατάσχεση έως το μισό, αφού ληφθούν υπόψη τα ποσά που εισπράττει ο υπόχρεος, το μέγεθος των υποχρεώσεων που του δημιουργεί ο γάμος του για αντιμετώπιση των οικογενειακών αναγκών και ο αριθμός των δικαιούχων.

Η κατάσχεση αυτή στα χέρια τρίτου γίνεται όπως ορίζει το άρθρο 983 ΚΠολΔ δηλαδή, με επίδοση στον τρίτο και σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση εγγράφου, το οποίο μάλιστα στον καθ' ου η εκτέλεση πρέπει να επιδοθεί το αργότερο μέσα σε οκτώ ημέρες αφότου γίνει η επίδοση στον τρίτο. Από τις διατάξεις δε των άρθρων 985, 986 και 988 ΚΠολΔ συνάγεται ότι ο τρίτος, στα χέρια του οποίου επιβλήθηκε κατάσχεση απαίτησης του καθ' ου η εκτέλεση, οφείλει μέσα σε οκτώ ημέρες από την επίδοση σ' αυτόν του κατασχετηρίου να δηλώσει στη Γραμματεία του Ειρηνοδικείου του τόπου της κατοικίας του αν υπάρχει η απαίτηση και σε καταφατική περίπτωση να ενεργήσει σύμφωνα με τα οριζόμενα ειδικότερα στο άρθρο 988 του ΚΠολΔ. Διαφορετικά, αν η απαίτηση δεν υπάρχει ή πρόκειται για απαίτηση ακατάσχετη, πρέπει να προβεί σε αντίστοιχη αρνητική δήλωση, με την οποία εξομοιώνεται και η παράλειψη δήλωσης.

A' 2020

Ο κληρονομούμενος Κ, κάτοικος όσο ζούσε Τρίπολης, απεβίωσε στις 15-6-2020 και με την από 10-2-2015 ιδιόγραφη διαθήκη του εγκατέστησε μοναδικούς κληρονόμους του τα τέσσερα τέκνα του, Α, Β, Γ και Δ. Η κληρονομιά του κατά το χρόνο του θανάτου του αποτελούνταν από τέσσερα ακίνητα αξίας 100.000 ευρώ έκαστο. Με την παραπάνω διαθήκη κατέλειπε σε έκαστο των τέκνων Α, Β, Γ και Δ από ένα των παραπάνω ακινήτων. Επίσης, όσο ζούσε, είχε συστήσει γονική παροχή υπέρ του τέκνου Α, μεταβιβάζοντάς του την ψιλή κυριότητα ενός άλλου πέμπτου ακινήτου, αξίας 100.000 ευρώ, κατά το χρόνο σύστασης της γονικής παροχής, παρακρατώντας για τον εαυτό του την ισόβια επικαρπία, αμεταβίβαστη περαιτέρω. Ακόμη, διατηρούσε στην τράπεζα Τ καταθετικό λογαριασμό, κοινό, με συνδικαιούχους τα τέκνα του Β, Γ και Δ, ο οποίος την ημέρα του θανάτου του εμφάνιζε υπόλοιπο 300.000 ευρώ.

1) Σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβούν οι κληρονόμοι, εφόσον έλαβαν γνώση της επαγωγής της κληρονομίας, σχετικές με την τύχη της διαθήκης;

2) Το τέκνο Α χρειάζεται να ενεργήσει, ώστε να αποκτήσει πλήρη κυριότητα στο πέμπτο ακίνητο, του οποίου είναι ήδη ψιλός κύριος, αιτία γονικής παροχής; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

3) Τα τέκνα Β, Γ και Δ χρειάζονται νομιμοποιητικό έγγραφο ως κληρονόμοι για να αναλάβουν χρήματα από τον κοινό λογαριασμό στην τράπεζα Τ; Αιτιολογήστε την απάντηση.

4) Στην υποθετική περίπτωση κατά την οποία τα τέκνα Β, Γ και Δ ισχυριστούν ότι το τέκνο Α (στερούμενο κατιόντων) είχε από πρόθεση εμποδίσει παράνομα τον κληρονομούμενο πατέρα τους να ανακαλέσει την από 10-2-2015 παραπάνω ιδιόγραφη διαθήκη και ότι για το λόγο αυτό δεν θα έπρεπε να είναι κληρονόμος, με ποια δικαστική ενέργεια θα επιδιώξουν το σκοπό αυτό; Ποιο είναι το αρμόδιο υλικό και τοπικό δικαστήριο; Ποια η νομική φύση της σχετικής αγωγής, άρα και της απόφασης που θα εκδοθεί; Σε πόσο χρόνο πρέπει να ενεργήσουν, ώστε να μην απωλέσουν τα δικαιώματά τους; Εάν το δικαστήριο κάνει δεκτή την αγωγή, ποιες έννομες συνέπειες επέρχονται;

5) Εάν υποθεθεί ότι ο κληρονομούμενος Κ δεν είχε συντάξει διαθήκη, άφηνε δε επιζώουσα σύζυγο, μητέρα των παραπάνω τέκνων, χωρίς να τίθεται ζήτημα κληρονομικής αναξιοότητας. Το τέκνο Β, κάτοικος ημεδαπής, χωρίς επιζώουσα σύζυγο και πατέρα δύο γνησίων τέκνων, αποφάσιζε να αποποιηθεί την κληρονομία. **α)** Σε πόσο χρόνο και πώς θα ενεργούσε; **β)** Ποιοι θα κληρονομούσαν;

(Οι απαντήσεις να γίνουν με παραπομπή και στις οικίες διατάξεις του ΑΚ και του ΚΠολΔ).

Απαντήσεις:

1) Οι κληρονόμοι εφόσον κατέχουν την ιδιόγραφη διαθήκη οφείλουν χωρίς υπαίτια καθυστέρηση μόλις πληροφορηθούν το θάνατο του διαθέτη να την εμφανίσουν για δημοσίευση στον ειρηνοδίκη είτε της τελευταίας κατοικίας ή διαμονής του διαθέτη είτε της δικής τους διαμονής (άρθρα 1774, 1771, 1772 ΑΚ, 808 παρ. 1 ΚΠολΔ). Μπορούν κατά τη δημοσίευση της να προσαγάγουν δύο μάρτυρες, οι οποίοι μαρτυρούν ενόρκως για τη γνησιότητα της γραφής ή της υπογραφής του διαθέτη. Ο ειρηνοδίκης αφού ακούσει τους μάρτυρες μπορεί κατά τη δημοσίευση της ιδιόγραφης διαθήκης να τη κηρύξει επιπλέον κυρία (άρθρο 1776 ΑΚ, 808 παρ. 3 εδ. α' ΚΠολΔ).

2) Η επικαρπία, εφόσον δεν ορίστηκε διαφορετικά, αποσβήνεται με το θάνατο του επικαρπωτή (άρθρο 1167 εδ. α' ΑΚ). Η επικαρπία αποσβήνεται μόλις ενωθεί με την κυριότητα στο ίδιο πρόσωπο (άρθρο 1168 ΑΚ).

Στην προκειμένη περίπτωση η επικαρπία επιστρέφει στο τέκνο Α εξ ιδίου δικαίου και όχι ως κληρονόμο. Με την ένωση αυτή ο φιλός κύριος καθίσταται πλήρης κύριος και άρα, δεν χρειάζεται να ενεργήσει ώστε να αποκτήσει πλήρη κυριότητα στο πέμπτο ακίνητο του οποίου είναι ήδη φιλός κύριος αιτία γονικής παροχής.

3) Μεταξύ της Τράπεζας και καθενός από τους συνδικαιούχους δημιουργείται μία ιδιόμορφη συμβατική σχέση ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής (489 ΑΚ) και γνήσιας σύμβασης υπέρ τρίτου. Οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος συνδικαιούχου δεν έχουν κανένα δικαίωμα στην κατάθεση. (άρθρο 3 Ν. 5638/1932). Κατά το άνοιγμα του κοινού λογαριασμού μπορεί να τεθεί πρόσθετα ο όρος με βάση τον οποίο μετά το θάνατο οποιουδήποτε από τους συνδικαιούχους η κατάθεση περιέρχεται στους επιζώντες μέχρι τον τελευταίο από αυτούς (άρθρο 2 παρ. 1 Ν. 5638/1932). Άρα, τα τέκνα Β, Γ και Δ δεν χρειάζονται νομιμοποιητικό έγγραφο ως κληρονόμοι για να αναλάβουν χρήματα από τον κοινό λογαριασμό στην τράπεζα Τ, διότι δεν ενεργούν με την ιδιότητα του κληρονόμου.

4) Έχουν δικαίωμα να εγείρουν αγωγή με αίτημα την κήρυξη αναξιοότητας (άρθρα 1860 περ. 3, 1862 ΑΚ). Καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο Δικαστήριο είναι το Πολυμελές Πρωτοδικείο Τρίπολης (άρθρα 18 και 30 παρ.1 ΚΠολΔ) Η σχετική αγωγή άρα, και η απόφαση που θα εκδοθεί είναι διαπλαστική. Η αγωγή παραγράφεται δύο χρόνια μετά την επαγωγή της κληρονομίας στον ανάξιο (άρθρο 1862 εδ. β' ΑΚ). Άμα γίνει τελεσίδικη η απόφαση που κηρύσσει την αναξιοότητα, η επαγωγή προς τον ανάξιο θεωρείται σαν να μην είχε γίνει. Η κληρονομία επάγεται σ' εκείνον που θα είχε σειρά να κληθεί αν ο ανάξιος δεν ζούσε κατά την επαγωγή. Η επαγωγή θεωρείται ότι έγινε κατά το θάνατο του κληρονομούμενου (άρθρο 1863 ΑΚ).

5α) Θα έπρεπε να αποποιηθεί την κληρονομία μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών που αρχίζει από τότε που έμαθε την επαγωγή και το λόγο της (άρθρο 1847 ΑΚ). Η αποποίηση γίνεται με δήλωση στο γραμματέα του δικαστηρίου της κληρονομίας (άρθρο 1848 ΑΚ). **β)** Θα κληρονομούσαν η σύζυγος του Κ, τα τέκνα του Α, και, Δ, καθώς και τα δύο τέκνα του αποποιηθέντος Β, τα οποία θα κληρονομούσαν τη μερίδα του κατά ρίζες και κατ' ισομοιρίαν (άρθρα 1710 εδ. β', 1813, 1820, 1856 ΑΚ).

Α' 2023

Ο Α με την από 12-6-2020 αγωγή του ενώπιον του Ειρηνοδικείου Λάρισας, που κατατέθηκε και επιδόθηκε την ίδια ημέρα, ισχυρίστηκε ότι, στις 12-3-2019, μεταξύ αυτού και της εναγομένης ομόρρυθμης εταιρείας Χ, της οποίας ομόρρυθμοι εταίροι είναι οι Β και Γ, καταρτίστηκε σύμβαση χρησιδανείου, δυνάμει της οποίας παραχωρήθηκε από αυτόν (Α) προς την εναγόμενη εταιρεία (Χ) χωρίς αντάλλαγμα, κατόπιν παρακλήσεως του νομίμου εκπροσώπου της Β, μετά του οποίου διατηρούσε φιλικές σχέσεις, ένα γεωργικό μηχάνημα (ελκυστήρας), ιδιοκτησίας του (ενάγοντος) και αξίας 10.000 ευρώ. Ότι η διάρκεια της συμβάσεως αυτής ορίστηκε σε 6 μήνες, ήτοι από τις 12-3-2019 έως τις 12-9-2019, προκειμένου να εκτελέσει η εναγόμενη εταιρεία τις απαιτούμενες

γεωργικές εργασίες στα ακίνητα που εκμεταλλευόταν στην περιοχή Πλατυκάμπου Π.Ε. Λάρισας, μέχρι να επισκευασθεί το παρόμοιο γεωργικό μηχάνημα ιδιοκτησίας της που είχε υποστεί βλάβη. Ότι, αν και παρήλθε η ως άνω καταληκτική ημερομηνία αποδόσεως του μηχανήματος (12-9-2020), η χρησαμένη (εναγομένη) εταιρεία αρνείται να του το αποδώσει, όπως οφείλει να πράξει, υποπτεύεται δε ότι ενδεχομένως να θέλει να το ιδιοποιηθεί και να προβάλει δικαιώματα κυριότητας επ' αυτού, δεδομένου ότι το δικό της μηχάνημα έχει ήδη επισκευασθεί. Με βάση τα παραπάνω ο ενάγων ζήτησε να υποχρεωθεί η εναγόμενη να του αποδώσει το ως άνω γεωργικό μηχάνημα που αυθαίρετα κατακρατεί, παρά τη λήξη του χρόνου του χρησιδανείου με βάση την εν λόγω σύμβαση, άλλως και επικουρικά κατά τις διατάξεις περί του αδικαιολογήτου πλουτισμού. Περαιτέρω, ο ενάγων (χρήστης) με την ίδια αγωγή εξέθεσε ότι υπέστη ζημία από τη μη επιστροφή σ' αυτόν του ως άνω μηχανήματος από την εναγόμενη κατά το χρονικό διάστημα από τις 13-9-2019 έως και τις 12-6-2020 και ειδικότερα δαπάνησε το ποσό των 3.600 ευρώ για τη μίσθωση εκ μέρους του από την αναφερόμενη εταιρεία Ε άλλου γεωργικού μηχανήματος για την εκτέλεση των απαιτούμενων εργασιών επί 30 ημέρες στις επακριβώς καθοριζόμενες ημερομηνίες του εν λόγω χρονικού διαστήματος και με καταβληθέν μίσθωμα 120 ευρώ ημερησίως, ενώ απώλεσε και το ποσό των 5.000 ευρώ που θα αποκόμιζε κατά το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα της καθυστέρησης αποδόσεως του πράγματος και το οποίο ποσό με πιθανότητα και κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων θα αποκόμιζε από την εκμετάλλευση του εν λόγω γεωργικού μηχανήματος. Με βάση τα παραπάνω ζήτησε επιπλέον να υποχρεωθεί η εναγόμενη να του καταβάλει τα ως άνω ποσά των 3.600 και 5.000 ευρώ με το νόμιμο τόκο. Η εναγόμενη εταιρεία Χ κατά τη συζήτηση της αγωγής με τις προτάσεις της νόμιμα και εμπρόθεσμα προέβαλε τους εξής ισχυρισμούς:

1) Ένσταση ελλείψεως ενεργητικής νομιμοποίησης του ενάγοντος, καθόσον η ως άνω επικαλούμενη από αυτόν στην αγωγή του σύμβαση χρησιδανείου καταρτίσθηκε μεταξύ αυτής (εναγομένης), όπως νόμιμα εκπροσωπούνταν, και του γιού του ενάγοντος Κ, ο οποίος ενεργούσε στο όνομα και για λογαριασμό του Ιδίου (Κ).

2) Ότι δεν ευθύνεται προς αποζημίωση του ενάγοντος για τη μη επιστροφή του ενδίκου μηχανήματος κατά το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα, καθόσον δεν μπόρεσε να πράξει τούτο, επειδή, λόγω της ταμειακής της δυσχέρειας και της εξαιρετικά δυσμενούς οικονομικής της καταστάσεως, δεν είχε τη δυνατότητα να προβεί κατά το εν λόγω διάστημα στην αγορά του απαιτούμενου για την εκτέλεση του σκοπού και του έργου αυτής (εναγομένης) ιδιοκτήτου γεωργικού μηχανήματος.

Επίσης, κατά τη συζήτηση της αγωγής, στις 20-9-2021, συνεκδικάσθηκε με αυτήν και η εμπροθέσμως ασκηθείσα πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του ενάγοντος Α και κατά της εναγομένης Χ από τον παρεμβαίνοντα Δ, ο οποίος ζητεί να γίνει δεκτή η αγωγή τόσο καθόσον αφορά το ως άνω πρώτο αίτημα αυτής περί αποδόσεως του χρησιδανεισθέντος πράγματος (γεωργικού μηχανήματος), όσον και καθόσον αφορά τα λοιπά ως άνω αιτήματα αυτής (αγωγής) περί αποζημιώσεως, επικαλούμενος ότι, δυνάμει της από 30.8.2020 συμβάσεως πωλήσεως έναντι του αναφερομένου ως καταβληθέντος τιμήματος, ο Α ανέλαβε την υποχρέωση να μεταβιβάσει σ' αυτόν (Δ) την κυριότητα του εν λόγω (χρησιδανεισθέντος) πράγματος.

1) Πώς αξιολογείτε από άποψη νομικής βασιμότητας την αγωγή καθ' όλα τα ως άνω αιτήματα και βάσεις της;

2) Πώς αξιολογείτε από άποψη νομικής βασιμότητας τους ως άνω ισχυρισμούς του εναγομένου και τι ισχύει ως προς το βάρος αποδείξεως αυτών;

3) Πώς αξιολογείτε από άποψη παραδεκτού και νομικής βασιμότητας την ως άνω πρόσθετη παρέμβαση;

4) Εάν υποτεθεί ότι η πιο πάνω αγωγή έγινε δεκτή κατά το πρώτο αίτημά της περί υποχρεώσεως αποδόσεως του γεωργικού μηχανήματος και εν μέρει δεκτή ως προς το αίτημά της περί αποζημιώσεως για ορισμένο ποσό και η σχετική απόφαση έχει καταστεί τελεσίδικη, μπορεί ο Α να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση κατά του Β ως ομορρύθμου εταίρου της εναγομένης ομόρρυθμης εταιρείας Χ;

Να δοθεί σύντομη και σαφής απάντηση σε κάθε ερώτημα χωριστά και να παρατεθούν σε κάθε απάντηση οι σχετικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα και του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Απαντήσεις:

1) Ως προς το αίτημα απόδοσης του πράγματος, από τις διατάξεις των άρθρων 810, 816 και 817 ΑΚ προκύπτει ότι με τη σύμβαση του χρησιδανείου ο χρήστης παραχωρεί στον χρησάμενο την

χρήση κινητού ή ακίνητου πράγματος και ο χρησάμενος υποχρεούται να το αποδώσει στον χρήστη μετά τη λήξη της σύμβασης. Από τις διατάξεις των άρθρων 1094 και 1095 ΑΚ σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 810 – 819 ΑΚ προκύπτει ότι μετά τη λήξη του χρησιδανείου δικαιούται να ασκήσει διεκδικητική αγωγή προς απόδοση του πράγματος και την ενοχική αγωγή εκ του χρησιδανείου. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 904 ΑΚ, όποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια. Η υποχρέωση αυτή γεννιέται ιδίως σε περίπτωση παροχής αχρεώστητης ή παροχής για αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε ή αιτία παράνομη ή ανήθικη. Η αγωγή με βάση τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό έχει επικουρικό χαρακτήρα παρεχόμενη στο δικαιούχο μόνο εάν αυτός δεν έχει καμία άλλη αξίωση για την ικανοποίηση του απορρέουσα οποιαδήποτε αιτία. Στην προκειμένη περίπτωση με αυτό το περιεχόμενο και αυτά τα αιτήματα, ως προς το αίτημα απόδοσης του πράγματος είναι νόμιμη και βάσιμη στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 810 επ. και 361 ΑΚ, ενώ λόγω του ως άνω επιβοηθητικού χαρακτήρα της αγωγής του αδικαιολόγητου πλουτισμού, αν αυτή στηρίζεται στα ίδια περιστατικά στα οποία θεμελιώνεται η αγωγή από σύμβαση ή αδικοπραξία, είναι νομικά αβάσιμη. Τούτο δε διότι, εφόσον υπάρχει σύμβαση ή αδικοπραξία, ο ενάγων δύναται να θεμελιώσει τις αξιώσεις του σε αυτές και δεν μπορεί να προσφύγει στην επικουρική βάση του αδικαιολόγητου πλουτισμού. Ως προς το αίτημα αποζημίωσης για θετική ζημία, σε περίπτωση μη επιστροφής του πράγματος κατά την ορισθείσα ημέρα λήξης της σύμβασης χρησιδανείου ο χρησάμενος καθίσταται υπερήμερος κατ' άρθρο 340 ΑΚ και ο χρήστης δικαιούται να ζητήσει, εκτός από την εκπλήρωση της παροχής ήτοι, την επιστροφή του πράγματος και αποζημίωση για την τυχόν ζημία που προκλήθηκε σε αυτόν κατά τις διατάξεις των άρθρων 341 παρ. 1 και 343 παρ. 1 ΑΚ. Προϋποθέσεις της υπερημερίας του οφειλέτη είναι η ύπαρξη έγκυρης ενοχής, η ύπαρξη δυνατής παροχής, δεδομένου ότι καθυστέρηση αδύνατης παροχής δε νοείται, ληξιπρόθεσμη παροχή (ληξιπρόθεσμη καθίσταται η παροχή όταν συμπληρώνεται ο χρόνος κατά τον οποίο ο οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει την παροχή του, είτε κατά τη συμφωνία είτε κατά το νόμο), απαιτητή παροχή (απαιτητή θεωρείται κατ' αρχήν η παροχή όταν εναντίον της δεν μπορεί να εγερθεί με επιτυχία αναβλητική ένσταση), όχληση «δικαστική ή εξώδικη», εκτός αν για την εκπλήρωση της παροχής έχει συμφωνηθεί ορισμένη (δήλη) ημέρα και υπαιτιότητα (δόλος ή αμέλεια). Περαιτέρω προκειμένου να χωρήσει η αποκατάσταση, αρκεί να διαπιστωθεί ότι επήλθε ζημία του δανειστή και ότι αυτή τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με την υπερημερία του οφειλέτη. Στην προκειμένη περίπτωση η αγωγή είναι νόμιμη ως προς το αίτημα αποζημίωσης για θετική ζημία στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 340, 341 εδ. α' και 343 εδ. α' ΑΚ και ουσιαστικά βάσιμη εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη θεμελίωση της εν λόγω αξίωσης. Σημειωτέον ότι εφόσον για την εκπλήρωση της παροχής συμφωνήθηκε ορισμένη (δήλη) ημέρα ο οφειλέτης γίνεται υπερήμερος με μόνη την παρέλευση της ημέρας αυτής, χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη δικαστική ή εξώδικη όχληση εκ μέρους του δανειστή. Ως προς το αίτημα αποζημίωσης για διαφυγόν κέρδος, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 298 ΑΚ, ως διαφυγόν κέρδος λογίζεται εκείνο που προσδοκά κανείς με πιθανότητα σύμφωνα με τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων ή τις ειδικές περιστάσεις και ιδίως τα προπαρασκευαστικά μέτρα που έχουν ληφθεί. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι τα περιστατικά που προσδιορίζουν την προσδοκία ορισμένου κέρδους, με βάση την – κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων – πιθανότητα, καθώς και οι ειδικές περιστάσεις και τα ληφθέντα προπαρασκευαστικά μέτρα, πρέπει να εκτίθενται στην αγωγή, προκειμένου αυτή να είναι ορισμένη κατά το μέρος της που αφορά στο σχετικό κονδύλι, σύμφωνα με το άρθρο 216 παρ. 1 ΚΠολΔ. Δεν αρκεί, δηλαδή, να αναφέρονται αφηρημένα στο δικόγραφο της αγωγής οι σχετικές με τον προσδιορισμό του διαφυγόντος κέρδους εκφράσεις του νόμου, αλλά απαιτείται η εξειδικευμένη και λεπτομερής κατά περίπτωση μνεία των συγκεκριμένων περιστατικών, περιστάσεων και μέτρων που καθιστούν πιθανό το κέρδος ως προς τα επιμέρους κονδύλια, καθώς και η ιδιαίτερη επίκληση των κονδυλίων αυτών. Εν προκειμένω στο δικόγραφο της αγωγής με την οποία επιδιώκεται η επιδίκαση διαφυγόντος κέρδους δεν αναφέρονται όλα εκείνα τα κρίσιμα περιστατικά από τα οποία προκύπτει η πιθανότητα ο ενάγων να εισέπραττε το αιτούμενο ποσό κέρδους κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων, με βάση τις ειδικές συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης και ιδίως τα ληφθέντα προπαρασκευαστικά μέτρα. Ως εκ τούτου, η αγωγή είναι αόριστη ως προς το αίτημα αυτό.

2) Ως προς τον πρώτο ισχυρισμό της εναγόμενης, η νομιμοποίηση του διαδίκου, αποτελεί, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 68 ΚΠολΔ, ουσιαστική προϋπόθεση για την παροχή δικαστικής προστασίας. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι για τη νομιμοποίηση αρκεί μόνον ο ισχυρισμός του ενάγοντος ότι αυτός και ο εναγόμενος είναι τα υποκείμενα της επίδικης έννομης

σχέσης, χωρίς, κατ' αρχήν, να ασκεί έννομη επιρροή αν ο ισχυρισμός αυτός είναι αληθής. Ενόψει τούτων η αμφισβήτηση από τον εναγόμενο των επικαλούμενων από τον ενάγοντα θεμελιωτικών της νομιμοποίησης περιστατικών συνιστά άρνηση της βάσης της αγωγής. Ο ενάγων φέρει το σχετικό βάρος απόδειξης προς τούτο με συνέπεια ότι σε περίπτωση που δεν αποδείξει τον περί νομιμοποίησης του ισχυρισμό την απόρριψη της αγωγής. Η έλλειψη νομιμοποίησης εξετάζεται και αυτεπάγγελα από το δικαστήριο και έχει ως συνέπεια την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης για έλλειψη διαδικαστικής προϋπόθεσης της δίκης. Ως προς τον δεύτερο ισχυρισμό της εναγόμενης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 342 ΑΚ, ο οφειλέτης δεν γίνεται υπερήμερος, αν η καθυστέρηση της παροχής οφείλεται σε γεγονός για το οποίο δεν έχει ευθύνη. Γεγονός για το οποίο δεν έχει ευθύνη ο οφειλέτης είναι κάθε εύλογη αιτία λόγω της οποίας δικαιολογείται η μη εκπλήρωση ή η μη προσήκουσα εκπλήρωση της παροχής του, εφόσον όμως δεν μπορεί να αποδοθεί σε δόλο ή αμέλειά του, όταν δηλαδή, την ίδια καθυστέρηση θα επεδείκνυε κάθε επιμελής άνθρωπος ευρισκόμενος υπό τις ίδιες συνθήκες, καταβάλλοντας τη συνήθη προσπάθεια εκπλήρωσης. Για να καταστεί ένας οφειλέτης υπερήμερος και να επέλθουν οι συνέπειες αυτής απαιτείται η καθυστέρηση αυτή να είναι υπαίτια. Όπως συνάγεται από τη διατύπωση του άρθρου 342 ΑΚ, η υπαιτιότητα του οφειλέτη τεκμαίρεται δηλαδή, κανόνας είναι η υπερημερία, ιδίως εν όψει συγκεκριμένης δήλης ημέρας. Το τεκμήριο είναι μαχητό και το βάρος της απόδειξης για την έλλειψη υπαιτιότητας έχει ο οφειλέτης. Κατά κρατούσα άποψη, επί της αρχής, η έλλειψη χρηματικών μέσων, ουδέποτε απαλλάσσει τον οφειλέτη από την επέλευση και τις συνέπειες της υπερημερίας. Με δεδομένο όμως, ότι για την επέλευση υπερημερίας απαιτείται κατά κανόνα υπαιτιότητα και ότι το άρθρο 342 ΑΚ δίνει τη δυνατότητα στον οποιονδήποτε οφειλέτη να αποδείξει την έλλειψη υπαιτιότητάς του, τότε δύναται να υποστηριχθεί ότι ειδικά σε εξαιρετικές περιπτώσεις καταστάσεων που πληρούν την έννοια της ανωτέρας βίας, ο οφειλέτης πρέπει να έχει τη δυνατότητα να μπορεί να αποδείξει ότι δεν ευθύνεται για την καθυστέρηση στην εκπλήρωση χρηματικών υποχρεώσεων εκ της αιτίας αυτής. Τούτο δε μάλιστα, όταν κατά πάγια αρχή του δικαίου μας, κάθε γεγονός που δεν καταλογίζεται στον οφειλέτη, ήτοι κάθε τυχαίο γεγονός, τον απαλλάσσει από την υπερημερία στην καθυστέρηση της παροχής του. Ειδικά, μάλιστα σε κατάσταση ανωτέρας βίας, η οποία περιλαμβάνει τις ακραίες περιπτώσεις εκείνων των περιστατικών, που είναι για τις ανθρώπινες δυνάμεις αδύνατο να αποτραπούν ή τουλάχιστον δυσκολότερα από ό,τι τα λοιπά τυχηρά δηλαδή, τα υπό στενή έννοια, που βρίσκονται πλησιέστερα προς την αμέλεια και των περιστατικών που είναι απρόβλεπτα και αναπότρεπτα ακόμη και με μέτρα άκρας επιμέλειας και σύνεσης του οφειλέτη. Στην προκειμένη περίπτωση η εναγόμενη για την αντίκρουση της εναντίον της αγωγής προέβαλε την ένσταση του άρθρου 342 ΑΚ, με την οποία ισχυρίστηκε ότι δεν έχει καταστεί υπερήμερη, διότι δεν είχε τη δυνατότητα να προβεί στη αγορά ιδιόκτητου γεωργικού μηχανήματος λόγω ταμειακής δυσχέρειας και της εξαιρετικά δυσμενούς οικονομικής της κατάστασης. Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 330 και 342 ΑΚ, αυτός ο ισχυρισμός του οφειλέτη αποτελεί ένσταση καταλυτική της αγωγής και εάν ευδοκιμήσει, επιφέρει την απόρριψή της. Για την άρση της υπερημερίας της εναγόμενης έπρεπε να συντρέχει λόγος ανώτερης βίας και τέτοιος δεν μπορεί να είναι η ταμειακή δυσχέρεια και η εξαιρετικά δυσμενής οικονομική κατάσταση. Εν όψει τούτων ο ισχυρισμός της εναγόμενης είναι νόμω αβάσιμος.

3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 80 ΚΠολΔ, αν σε δίκη που εκκρεμεί μεταξύ άλλων, τρίτος έχει έννομο συμφέρον να νικήσει κάποιος διάδικος, έχει δικαίωμα, μέχρι την έκδοση αμετάκλητης αποφάσεως, να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση για να υποστηρίξει τον διάδικο αυτόν. Η πρόσθετη παρέμβαση ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για την αγωγή και κοινοποιείται σε όλους τους διαδίκους (άρθρα 81 παρ. 1 και 215 παρ. 1 ΚΠολΔ). Από τη διάταξη του άρθρου 80 ΚΠολΔ προκύπτει ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης είναι η ύπαρξη εκκρεμούς δίκης. Ως τρίτος νοείται εκείνος ο οποίος δεν είχε προσλάβει την ιδιότητα του διαδίκου με οποιοδήποτε τρόπο στην αρχική δίκη ή σε στάδιο προηγούμενης δίκης επί της υπόθεσης. Έννομο συμφέρον για την άσκηση της πρόσθετης παρέμβασης υφίσταται, όταν με την πρόσθετη παρέμβαση μπορεί να προστατευτεί δικαίωμα του παρεμβαίνοντος, που είτε απειλείται από τη δεσμευτικότητα και την εκτελεστότητα της απόφασης που θα εκδοθεί, είτε υπάρχει κίνδυνος προσβολής του από τις αντανάκλαστικές συνέπειές της ή να αποτραπεί η δημιουργία σε βάρος του νομικής υποχρέωσης. Σύμφωνα με το άρθρο 225 παρ.1 έως 3 ΚΠολΔ, 1) Η επέλευση της εκκρεμοδικίας δεν στερεί τους διαδίκους από την εξουσία να μεταβιβάσουν το επίδικο πράγμα ή δικαίωμα ή να συστήσουν εμπράγματο δικαίωμα. 2) Η μεταβίβαση του επίδικου πράγματος ή δικαιώματος ή η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος δεν επιφέρει καμία μεταβολή στη δίκη. Ο ειδικός διάδοχος έχει δικαίωμα να ασκήσει παρέμβαση. 3) Αν ο ενάγων μεταβίβασε το επίδικο

πράγμα ή δικαίωμα ή σύστησε εμπράγματο δικαίωμα, δεν μπορεί να προταθεί εναντίον του έλλειψη νομιμοποίησης, εκτός αν η απόφαση που θα εκδοθεί δεν δεσμεύει τον ειδικό διάδοχο». Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι παρέχεται η δυνατότητα στους διαδίκους και μετά την εκκρεμοδικία να μεταβιβάσουν το επίδικο πράγμα ή δικαίωμα, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του ουσιαστικού δικαίου. Η μεταβίβαση όμως, του επιδικού πράγματος ή δικαιώματος που έγινε μετά την επέλευση της εκκρεμοδικίας δεν επιφέρει μεταβολή στην έννομη σχέση της δίκης, αλλά η δίκη συνεχίζεται μεταξύ των διαδίκων εωσότου νομίμως περατωθεί. Μέχρι τότε μόνος νομιμοποιούμενος να διεξαγάγει τη δίκη είναι ο διάδικος που μεταβίβασε μετά την επέλευση της εκκρεμοδικίας το επίδικο πράγμα ή δικαίωμα. Εκείνος ο οποίος στη διάρκεια της δίκης έγινε ειδικός διάδοχος κάποιου από τους διαδίκους νομιμοποιείται μόνο να ασκήσει παρέμβαση. Κύρια παρέμβαση έχει δικαίωμα να ασκήσει ο ειδικός διάδοχος όταν έχει έννομο συμφέρον να δημιουργήσει δεδικασμένο, όχι μόνο έναντι του αντιδίκου του δικαιοπαρόχου του, αλλά και απέναντι στον ίδιο το δικαιοπάροχό του ή στους καθολικούς διαδόχους εκείνου. Τούτο συμβαίνει όταν ο δικαιοπάροχος του παρεμβαίνοντος ή οι καθολικοί διάδοχοί του αμφισβητούν ότι ο ειδικός διάδοχος απέκτησε εγκύρως το επίδικο πράγμα ή δικαίωμα. Σύμφωνα δε, με τη διάταξη του άρθρου 83 ΚΠολΔ, η πρόσθετη παρέμβαση χαρακτηρίζεται αυτοτελής όταν τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου ή της εκτελεστότητας ή της άμεσης διαπλαστικής ενέργειας καταλαμβάνουν και τον προσθέτως παρεμβαίνοντα. Αυτοτελής είναι συνεπώς, και η πρόσθετη παρέμβαση του ειδικού διαδόχου. Ειδικότερα, Με την άσκηση της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης ο παρεμβαίνων, χωρίς να εισάγει στη δίκη μια νέα έννομη σχέση, αντιδικεί για την ήδη εκκρεμή έννομη σχέση, η διάγνωση της οποίας επισύρει την επέκταση της ισχύος της απόφασης δηλαδή, των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, της εκτελεστότητας και της διαπλαστικής ενέργειας αυτής στις έννομες σχέσεις του παρεμβαίνοντος προς τον αντίδικό του. Η ασκούμενη, κατά τις διατάξεις του άρθρου 83 Κ.Πολ.Δ, αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση, δημιουργεί περιορισμένου περιεχομένου επιγενόμενη αναγκαία ομοδικία του παρεμβαίνοντος με τον υπέρ ου η παρέμβαση, στο μέτρο που ο παρεμβαίνων θεωρείται ως, κατά πλάσμα δικαίου, αναγκαίος ομόδικος με τις παρεχόμενες δικονομικές εξουσίες αυτού, χωρίς όμως, να έχει στη διάθεσή του διαδικαστικές ευχέρειες που προσιδιάζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο του κυρίου διαδίκου. Με βάση το ως άνω ιστορικό η πρόσθετη παρέμβαση είναι παραδεκτή και νόμιμη ως προς το αίτημα της απόδοσης του πράγματος (άρθρα 80, 81, 83 ΚΠολΔ), ενώ είναι απαράδεκτη ως προς τα λοιπά αιτήματα.

4) Η ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου για τις υποχρεώσεις της εταιρείας είναι απεριόριστη και εις ολόκληρον δηλαδή, ευθύνεται με ολόκληρη την περιουσία του και για ολόκληρο το χρέος. Η απεριόριστη και εις ολόκληρον ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου με το νομικό πρόσωπο της εταιρείας εξακολουθεί να υπάρχει και μετά την αποχώρησή του από την εταιρεία για τα πριν από την αποχώρησή του εταιρικά χρέη. Συμφωνία για περιορισμό ή αποκλεισμό της ευθύνης των ομόρρυθμων εταίρων δεν ισχύει έναντι τρίτων (άρθρο 258 παρ.1 του Ν.4072/2012). Ο εταιρικός δανειστής μπορεί να ασκήσει την αξίωσή του είτε κατά της εταιρείας είτε κατά ενός ή περισσοτέρων εταίρων είτε κατά όλων των εταίρων και της εταιρείας μαζί (άρθρο 482 ΑΚ). συγχρόνως ή διαδοχικά, χωρίς να είναι υποχρεωμένος να στραφεί πρώτα κατά της εταιρείας. Εντούτοις περισσότερο συμφέρον για το δανειστή είναι να στραφεί κατά της εταιρείας, διότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 920 του ΚΠολΔ, μπορεί με βάση τον εκτελεστό τίτλο κατά της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας να γίνει αναγκαστική εκτέλεση και κατά των ομόρρυθμων εταίρων, χωρίς να απαιτείται η κτήση άλλου εκτελεστού τίτλου και κατ' αυτών ούτε προηγούμενη εκτέλεση κατά της εταιρείας. Ως εκ τούτου, ο Α μπορεί να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση κατά του Β ως ομόρρυθμου εταίρου της ομόρρυθμης εταιρείας Χ.

ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ**B' 2015**

Τον Ιανουάριο του 2014 απεβίωσε αιφνίδια στην Αθήνα συνεπεία καρδιακού επεισοδίου ο υπέργηρος Γ, του οποίου η σύζυγος είχε προαποβιώσει. Η θυγατέρα του Α, που για προσωπικούς λόγους μισούσε τη μοναδική αδελφή της Β, αναζητούσε τρόπο, ώστε με τη διαθήκη του πατέρα της όλη η περιουσία του (ακίνητα και κινητά συνολικής αξίας 800.000 ευρώ) να περιέλθει αποκλειστικά σε αυτή. Τότε, τον Απρίλιο του 2014, απευθύνθηκε σε γνωστό πλαστογράφο διαθηκών, τον Π, και αφού του παρέδωσε το ποσό των 20.000 ευρώ, του ζήτησε να συντάξει ιδιόγραφη διαθήκη του πατέρα της ώστε αυτή να γίνει η μοναδική κληρονόμος του. Ο Π πείστηκε και συνέταξε ιδιόγραφη διαθήκη μιμούμενος τη γραφή και την υπογραφή του Γ, με την οποία όριζε ως μοναδική κληρονόμο του την Α. Μετά από αυτό, η Α, τον Ιούνιο του 2014 προσκόμισε τη διαθήκη στο δικαστήριο και την κήρυξε κυρία. Στο δικαστήριο αυτό εξετάστηκε ως μάρτυρας η Δ, στενή φίλη της Α, που κατέθεσε ενόρκως, ότι η διαθήκη είναι γνήσια, παρά το ότι γνώριζε το εγκληματικό σχέδιο της Α. Όλα τα παραπάνω περιστατικά τα κατήγγειλε με σχετική έγκληση στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών η Β, αδελφή της Α.

- 1) Για ποιο ή για ποια εγκλήματα πρέπει να ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος καθενός των εγκαλουμένων από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών;
- 2) i) Ποια πρέπει να είναι η δικονομική πορεία της υπόθεσης αυτής στην προδικασία; ii) Ποια ένδικα μέσα δύναται να ασκήσουν οι κατηγορούμενοι κατά της παραπομπής τους;
- 3) Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο, για να εκδικάσει σε πρώτο βαθμό την ως άνω υπόθεση, στην περίπτωση που προκύψουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής όλων των κατηγορουμένων, για τις πράξεις που ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών τους άσκησε ποινική δίωξη;

Σε καθεμιά από τις απαντήσεις σας να παραθέτετε και τους αριθμούς των άρθρων (με παραγράφους και εδάφια) του Ποινικού Κώδικα ή του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στα οποία στηρίζονται οι απαντήσεις αυτές.

Απαντήσεις:

- 1) Ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών θα ασκήσει ποινική δίωξη στους ακόλουθους εγκαλούμενους για τα εξής ποινικά αδικήματα: Για την Α εγκαλούμενη θα ασκηθεί αρχικώς ποινική δίωξη δυνάμει των άρθρων 46 παρ. 1Α και 216 παρ. 3 εδ. α' σε συνδυασμό με παρ. 1 ΠΚ, για την πράξη της ηθικής αυτουργίας για το αδίκημα της πλαστογραφίας μετά χρήσης, με την οποία σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό της συνολικό όφελος που υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ. Ακολούθως, με βάση το άρθρο 386 παρ. 3 εδ. β' σε συνδυασμό με την παράγραφο 1 ΠΚ, θα της ασκηθεί ποινική δίωξη για την παράνομη πράξη της απάτης, διότι σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό της όφελος που ξεπερνούσε το ποσό των 120.000 ευρώ. Επιπλέον, θα της ασκηθεί δίωξη για την πράξη της ηθικής αυτουργίας για το αδίκημα της ψευδορκίας μάρτυρα, η οποία τιμωρείται από το νόμο με βάση τα άρθρα 46 παρ. 1Α και 224 παρ. 2 σε συνδυασμό με την παράγραφο 1 αλλά και το άρθρο 227 ΠΚ. Συνακόλουθα, ποινική δίωξη θα ασκηθεί και στον Π, ο οποίος θα παραπεμφθεί από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών, για την παράνομη πράξη της πλαστογραφίας μετά χρήσης, με την οποία σκόπευε να προσπορίσει σε τρίτο και όχι στον εαυτό του συνολικό όφελος που υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ και η οποία πράξη επομένως τιμωρείται με βάση το άρθρο 216 παρ. 3 εδ. α', σε συνδυασμό με την παρ. 1 ΠΚ. Τέλος, ο Δ, αποτελεί τον φυσικό αυτουργό για την πράξη της ψευδορκίας μάρτυρα κι ως εκ τούτου θα τιμωρηθεί με βάση το άρθρο 224 παρ. 2 σε συνδυασμό με την παρ. 1 και το άρθρο 227 ΠΚ. Επίσης, η Δ επέχει ποινική ευθύνη και για την πράξη της απλής συνέργειας για το αδίκημα της απάτης που πραγματοποιήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου από την οποία το περιουσιακό όφελος υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ, όπως ορίζουν τα άρθρα 47 και 386 παρ. 3 εδ. β', σε συνδυασμό με την παρ. 1 ΠΚ.
- 2) i) Η δικονομική πορεία την οποία θα πρέπει να ακολουθήσει η υπόθεση αυτή κατά την προδικασία ξεκινά πρώτα απ' όλα με την παραγγελία για την άσκηση προκαταρκτικής εξέτασης από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών σύμφωνα με τα άρθρα 240 - 241 ΚΠΔ, εξαιτίας της φύσης των αδικημάτων, ενώ στη συνέχεια θα ασκηθεί η ποινική δίωξη για τις ανωτέρω αναλυτικώς περιγραφόμενες παράνομες πράξεις. Όλα τα ανωτέρω προκύπτουν δυνάμει των άρθρων άρθρα 31 και 47 παρ. 3 ~ 43 παρ. 1 ΚΠΔ. Μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης από τον αρμόδιο Εισαγγελέα, θα δοθεί παραγγελία για την διενέργεια κύριας ανάκρισης, όπως ορίζεται στο άρθρο

246 ΚΠΔ. Με το πέρας της κυρίας ανακρίσεως, ο αρμόδιος εισαγγελέας θα υποβάλει προς το αρμόδιο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών την αιτιολογημένη και με βάση τα συλλεχθέντα στοιχεία, εισαγγελική πρόταση, ενώ στην συνέχεια το Συμβούλιο αυτό, αφού λάβει γνώση της δικογραφίας, θα εκδώσει βούλευμα (απαλλακτικό ή παραπεμπτικό) επί των κατηγοριών. Με τον τρόπο αυτό περατώνεται η κύρια ανάκριση, όπως ορίζεται με βάση τα άρθρα 308 και 309 ΚΠΔ. Στην περίπτωση που οι κατηγορούμενοι πλέον παραπεμφθούν ενώπιον του δικαστηρίου θα ισχύσει και το άρθρο 309 παρ. 1 στοιχ. ε' του ΚΠΔ. ii) Σε περίπτωση που εν τέλει οι κατηγορούμενοι, με βάση την ανωτέρω ακολουθούμενη διαδικασία, παραπεμφθούν σε δίκη, δύνανται δικονομικά, να ασκήσουν το ένδικο μέσο της έφεσης κατά του βουλεύματος του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών και μόνο για τους περιοριστικά αναφερόμενους στο νόμο λόγους, με βάση το άρθρο 478 παρ. 1 ΚΠΔ. 3) Το αρμόδιο δικαστήριο που θα εκδικάσει σε πρώτο βαθμό την ως άνω υπόθεση σε περίπτωση που προκύψουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής των κατηγορουμένων είναι το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων Αθηνών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 111 παρ. 1 ΚΠΔ.

A' 2016

Η Α δημοτικός υπάλληλος, η οποία ήταν αρμόδια για παραλαβή δικαιολογητικών πρόσληψης για θέση σε δημοτική επιχείρηση, αρνήθηκε παρανόμως στην υποψήφια Β την κατάθεση των δικαιολογητικών της, ώστε να προσληφθεί δική της συγγενής, η οποία είχε λιγότερα μόρια από την υποψήφια Β.

- 1) Έχει διαπράξει κάποιο έγκλημα η Α και ποιο;
- 2) Ποια πρέπει να είναι η δικονομική πορεία της υπόθεσης αυτής στην προδικασία;
- 3) Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να εκδικάσει την ως άνω υπόθεση σε πρώτο βαθμό;
- 4) Ποιο ένδικο μέσο έχει η Α κατά της παραπομπής της;

Παρατηρήσεις: Σε καθεμιά από τις απαντήσεις σας θα παραθέσετε και τους αριθμούς των άρθρων (με παραγράφους και εδάφια) του Ποινικού Κώδικα ή του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στα οποία στηρίζονται οι απαντήσεις αυτές.

Απαντήσεις:

- 1) Η Α, με την παραπάνω ενέργεια της, και με δεδομένη την υποχρέωση της ως δημοτικός υπάλληλος να ασκεί τις αρμοδιότητες της στο πλαίσιο των καθηκόντων της, διαπράττει την παράνομη πράξη της παράβασης καθήκοντος κατά το άρθρο 259 ΠΚ, εφόσον καταρχήν όπως προκύπτει από το ιστορικό, πληροί τόσο την αντικειμενική όσο και την υποκειμενική (δόλος) υπόσταση του ως άνω εγκλήματος.
- 2) Το αδίκημα της παράβασης καθήκοντος κατά το άρθρο 259 ΠΚ αποτελεί πλημμέλημα, το οποίο βέβαια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως εκ των «σοβαρών» τέτοιων. Για το λόγο αυτό δεν είναι απαραίτητη η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης -όπως ισχύει στις περιπτώσεις των κακουργημάτων- αλλά εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια του αρμόδιου εισαγγελέα αν θα διενεργήσει αυτήν την πράξη κατά την προδικασία (άρθρο 43 ΠΚ). Στην περίπτωση που διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση, και αφού ασκηθεί ποινική δίωξη από τον εισαγγελέα, διατάσσεται προανάκριση, όπως ορίζει το άρθρο 244 ΚΠΔ. Εν συνεχεία, η προανάκριση θα περατωθεί σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τη διάταξη του άρθρου 245 ΚΠΔ, δηλαδή, εφόσον προκύψουν επαρκείς ενδείξεις για την κατηγορούμενη, η προανάκριση θα περατωθεί με απευθείας κλήση της στο ακροατήριο του αρμοδίου δικαστηρίου. Εάν δεν προκύψουν επαρκείς ενδείξεις, ικανές να οδηγήσουν την κατηγορούμενη Α ενώπιον του ακροατηρίου, ο αρμόδιος εισαγγελέας επιφορτίζεται με την υποχρέωση υποβολής πρότασης ενώπιον του Συμβουλίου, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 245 παρ. 2 ΚΠΔ.
- 3) Κατά το άρθρο 114 περ. γ' ΚΠΔ, αρμόδιο δικαστήριο για να εκδικάσει την ως άνω υπόθεση σε πρώτο βαθμό είναι το Τριμελές Πλημμελειοδικείο.
- 4) Εάν προκύψουν επαρκείς ενδείξεις κατά της Α και ως εκ τούτου παραπεμφθεί με απευθείας κλήση ενώπιον του δικαστηρίου, τότε δύνανται να ασκήσει το ένδικο μέσο της προσφυγής κατά της απευθείας αυτής κλήσης, κατά το άρθρο 322 ΠΚ.

B' 2016

Ο Α, ο οποίος έχει οικονομικές διαφορές με τον Β, διαπληκτίζεται μαζί του μέσα σε μια καφετέρια. Στη συνέχεια πηγαίνει στο σπίτι του, παίρνει το περιστροφό του και επιστρέφει στην καφετέρια, όπου πυροβολεί τον Β μία φορά για να τον σκοτώσει. Όμως ο Β τραυματίζεται μόνο στο πόδι ελαφρά με αποτέλεσμα να παραμείνει στο νοσοκομείο για μερικές ημέρες. Αμέσως μετά ο Α παραδίδεται στο πλησιέστερο αστυνομικό τμήμα.

- 1) Για ποιο ή ποια εγκλήματα πρέπει να ασκηθεί σε βάρος του Α ποινική δίωξη από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών;
- 2) Ποια πρέπει να είναι η δικονομική πορεία της ανωτέρω υπόθεσης στην προδικασία;
- 3) Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να εκδικάσει την ανωτέρω υπόθεση;
- 4) Ποιο ένδικο μέσο έχει ο Α κατά της παραπομπής του στο δικαστήριο;

Απαντήσεις:

- 1) Ο Α, πηγαίνοντας στην καφετέρια είχε άμεσο δόλο για να διαπράξει ανθρωποκτονία κατά του Β. Ωστόσο, η προαποφασισμένη πράξη του δεν πραγματοποιήθηκε παρόλο που προέβη σε αρχή τέλεσης του εγκλήματος. Για τον ανωτέρω λόγο, ο Α ευθύνεται για την πράξη της απόπειρας ανθρωποκτονίας, εφόσον πληρούται τόσο η αντικειμενική όσο και η υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος κατά τα άρθρα 299 ΠΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 42 παρ. 1 ΠΚ. Ωστόσο, ο Α, όπως φαίνεται από το σύντομο ιστορικό, διέπραξε την τετελεσμένη πράξη της απλής σωματικής βλάβης ενώπιον του Β, σύμφωνα με το άρθρο 308 παρ. 1 ΠΚ. Επειδή όμως η βαρύτητα της απόπειρας ανθρωποκτονίας είναι μεγαλύτερη ως πράξη σε σχέση με την τετελεσμένη απλή σωματική βλάβη, ισχύει η περίπτωση της φαινόμενης κατ' ιδέαν συρροής και η πράξη του άρθρου 299 ΠΚ σε συνδυασμό με αυτήν του άρθρου 42 παρ. 1 ΠΚ, απορροφά την απλή σωματική βλάβη του άρθρου 308 ΠΚ.
- 2) Η εξεταζόμενη περίπτωση αποτελεί αυτόφωρο κακούργημα, για το λόγο αυτό θα ακολουθηθεί κατά την προδικασία ό,τι εφαρμόζεται στις περιπτώσεις των αυτοφώρων. Συγκεκριμένα, ο Α θα προσαχθεί από τους αστυνομικούς στον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ο οποίος με τη σειρά του θα ασκήσει ποινική δίωξη για την πράξη της απόπειρας ανθρωποκτονίας για τους λόγους που αναφέραμε παραπάνω, και όχι για την πράξη της απλής σωματικής βλάβης εφόσον απορροφήθηκε, και θα παραγγείλει κύρια ανάκριση όπως ορίζει το άρθρο 246 παρ. 3 ΚΠΔ. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 308 παρ. 1 ΚΠΔ, η κύρια ανάκριση θα περατωθεί από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών με την έκδοση παραπεμπτικού ή απαλλακτικού βουλεύματος.
- 3) Το ανωτέρω αδίκημα θα εκδικαστεί σε πρώτο βαθμό από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο του τόπου τέλεσης του εγκλήματος, το οποίο είναι κατ' ύλην αρμόδιο στις περιπτώσεις απόπειρας ανθρωποκτονίας σύμφωνα με το άρθρο 109 ΚΠΔ.
- 4) Ο Α, δύναται να ασκήσει το ένδικο μέσο της έφεσης κατά του παραπεμπτικού βουλεύματος που θα εκδώσει το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών σε βάρος του, όπως ορίζει το άρθρο 478 ΚΠΔ.

A' 2017

Ένας εργολάβων οικοδομών, κατά την ανέγερση σκελετού πολυκατοικίας στον Πειραιά, παρέλειψε να τοποθετήσει, όπως όριζε ο νόμος, προστατευτικό κιγκλίδωμα στο φρεάτιο του ασανέρ της οικοδομής αυτής, με συνέπεια ένας εργάτης, ο οποίος δούλευε στην οικοδομή, να γλιστρήσει, να πέσει μέσα στο φρεάτιο, και να υποστεί κάταγμα λεκάνης. Κατά την προκαταρκτική εξέταση που διενεργήθηκε, ο εργάτης δεν προσήλθε να καταθέσει στον Πταισματοδίκη και δεν υπέβαλε μήνυση κατά του εργολάβου.

- 1) Ποια αξιόποινη πράξη τέλεσε ο εργολάβος; Να αναφέρετε τα σχετικά άρθρα του ΠΚ.
- 2) Ο εισαγγελέας θα ασκήσει ή όχι ποινική δίωξη σε βάρος του και γιατί;
- 3) Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο να δικάσει την υπόθεση σε πρώτο και δεύτερο βαθμό; Δικαιούται ο εργολάβος να ασκήσει προσφυγή κατά της παραπομπής του στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο;
- 4) Αν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο κηρύξει αθώο τον κατηγορούμενο υπάρχει δυνατότητα να ασκηθεί έφεση κατά της αθωωτικής απόφασης και να καταδικαστεί ο κατηγορούμενος; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Απαντήσεις:

- 1) Η αξιόποινη πράξη που τέλεσε ο εργολάβος οικοδομών είναι η σωματική βλάβη από αμέλεια και συγκεκριμένα από άτομο υπόχρεο σε ιδιαίτερη επιμέλεια και προσοχή όπως προβλέπεται από τα άρθρα 28, 314 παρ. 1α', 315 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ, καθώς παρέλειψε να τοποθετήσει, όπως όριζε ο νόμος, το προστατευτικό κιγκλίδωμα, ώστε να λάβει τα απαραίτητα προστατευτικά μέτρα για την πραγματοποίηση των εργασιών του.
- 2) Η αξιόποινη πράξη που τέλεσε ο εργολάβος διώκεται αυτεπάγγελτα και δεν είναι απαραίτητη η έγκληση από τον παθόντα καθώς το άρθρο 315 παρ. 1 ΠΚ ορίζει ότι δεν απαιτείται έγκληση αν ο υπαίτιος της πράξης του άρθρου 314 ήταν υπόχρεος λόγω της υπηρεσίας ή του επαγγέλματός του να καταβάλλει ιδιαίτερη επιμέλεια ή προσοχή. Άρα, θα ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος του από τον αρμόδιο Εισαγγελέα.
- 3) Το καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο που θα εκδικάσει την υπόθεση σε πρώτο βαθμό είναι το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Πειραιά, σύμφωνα με το άρθρο.114 παρ. 1 ΚΠΔ. Σε δεύτερο βαθμό αρμόδιο καθίσταται το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Πειραιά για το λόγο ότι προβλέπεται ελάχιστο όριο ποινής κατώτερο του ενός έτους, σύμφωνα με το άρθρο 112 παρ 3 ΚΠΔ. Επιπλέον, κατά της παραπομπής του στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ο Α δεν δικαιούται σε άσκηση προσφυγής καθώς πρόκειται για το Μονομελές Πλημμελειοδικείο και ως εκ τούτου δεν προβλέπεται κάτι τέτοιο σύμφωνα με το άρθρο 322 παρ. 1 ΚΠΔ, το οποίο αφορά σε περιπτώσεις παραπομπής ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου.
- 4) Κατά της αθωωτικής απόφασης του κατηγορουμένου δύναται να ασκηθεί έφεση και στη συνέχεια αυτός να καταδικαστεί. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί ύστερα από αιτιολογημένη έφεση (αλλιώς η έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη) του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών κατά της απόφασης του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου όπου ασκεί τα καθήκοντά του ή, μέσα σε 10 μέρες, του Εισαγγελέα Εφετών στην περιφέρεια του οποίου ανήκει το Μονομελές Πλημμελειοδικείο, όπως ορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 486 παρ. 1 και 3 ΚΠΔ.

Β' 2017

Ο Α πλησιάζει με τη μοτοσικλέτα του τη Β σε κάποιο ερημικό δρόμο και της αποσπά με βία την τσάντα της, όπου είχε 1.500 ευρώ, παρά τη σθεναρή αντίδρασή της. Όμως, στην προσπάθειά του να διαφύγει, χάνει την ισορροπία του και πέφτει στο έδαφος, με αποτέλεσμα να συλληφθεί από τους περαστικούς.

- 1) α) Ποιο έγκλημα διέπραξε ο Α σε βάρος της Β; β) Αν υποθεθεί ότι η Β, απειληθείσα για τη ζωή της από τον Α, φοβήθηκε τόσο ώστε εξαναγκάστηκε να του παραδώσει η ίδια την τσάντα, ποια η ποινική ευθύνη του Α;
- 2) Ποια θα είναι η δικονομική πορεία της υπόθεσης αυτής στην προδικασία;
- 3) Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να εκδικάσει την ως άνω υπόθεση σε πρώτο βαθμό;
- 4) Ποιο ένδικο μέσο έχει ο Α κατά της παραπομπής του;
- 5) Οι περαστικοί πολίτες είχαν δικαίωμα να συλλάβουν το δράστη;

Απαντήσεις:

- 1) α) Ο Α στην πρώτη περίπτωση και σύμφωνα με όσα περιγράφονται στο ιστορικό, διέπραξε σύμφωνα με το άρθρο 380 παρ. 1 περ. α' ΠΚ το αδίκημα της ληστείας, αφού πληρούται τόσο η αντικειμενική όσο και η υποκειμενική υπόσταση του εν λόγω αδικήματος. Ο Α έχει τον απαιτούμενο δόλο και αφαιρεί ο ίδιος την τσάντα ασκώντας σωματική βία στην Β. β) Στην παραλλαγή του ερωτήματος, δηλαδή στην περίπτωση που η Β εξαναγκάζεται να παραδώσει η ίδια την τσάντα στον Α καθώς εξαιτίας των απειλών που της εξαπέλυσε, φοβήθηκε για τη ζωή της, πληρούται η αντικειμενική υπόσταση της ληστρικής εκβίασης, δηλαδή η ειδικότερη μορφή της ληστείας, που περιγράφεται στο άρθρο 380 παρ. 1 περ. β' ΠΚ.
- 2) Στην περίπτωση μας βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα αυτόφωρο κακούργημα. Για το λόγο αυτό, η ακολουθούμενη διαδικασία κατά την προδικασία είναι η ακόλουθη: Αρχικά, ο Α θα προσαχθεί στον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ο οποίος θα ασκήσει ποινική δίωξη για το ανωτέρω έγκλημα παραγγέλλοντας κύρια ανάκριση, σύμφωνα με το άρθρο 246 παρ. 3 ΚΠΔ. Εν συνεχεία, η περάτωση της κύριας ανάκρισης θα συντελεστεί κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 308^Α ΚΠΔ. Μετά το πέρας της ανάκρισης, η δικογραφία θα διαβιβαστεί στον Εισαγγελέα Εφετών. Ο

ίδιος, σε περίπτωση που θεωρήσει ότι η ανάκριση δεν χρειάζεται να συμπληρωθεί κι εφόσον κρίνει ότι υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο, θα προτείνει με τη σειρά του στον Πρόεδρο Εφετών να εισαχθεί η υπόθεση απευθείας στο ακροατήριο.

3) Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση αυτή σε πρώτο βαθμό είναι το Μονομελές Εφετείο Κακουργημάτων, σύμφωνα με το άρθρο 110 ΚΠΔ.

4) Σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 308^A παρ. 2 ΚΠΔ, ο Α δεν έχει κανένα διαθέσιμο ένδικο μέσο κατά της παραπομπής του στο ακροατήριο, καθώς το κλητήριο θέσπισμα του εισαγγελέα εφετών είναι ανέκκλητο.

5) Σύμφωνα με το άρθρο 275 ΚΠΔ, εφόσον πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα, οι πολίτες είχαν δικαίωμα να προβούν στην σύλληψη του δράστη.

A' 2018

Ο Α, οδηγός ΔΧΕ αυτοκινήτου ΤΑΞΙ, οδηγώντας το αυτοκίνητό του και κινούμενος σε επαρχιακή οδό υπό βροχή, έχοντας αναπτύξει ταχύτητα άνω του επιτρεπόμενου στην περιοχή αυτή ορίου, συγκρούστηκε με προπορευόμενο ΙΧΕ αυτοκίνητο, του οποίου ο οδηγός Β εκείνη τη στιγμή επιχειρούσε αιφνιδιαστικά μη επιτρεπόμενη επί τόπου αναστροφή. Αποτέλεσμα της σύγκρουσης ήταν να τραυματιστούν οι: α) Γ, επιβάτης του ΙΧΕ αυτοκινήτου που οδηγούσε ο Β, και β) Δ, επιβάτης του ΔΧΕ ταξί αυτοκινήτου. Στη συνέχεια, κατά τη διενεργηθείσα προανάκριση (και πριν από την άσκηση ποινικής δίωξης), ο μεν Γ δήλωσε ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη των δύο οδηγών, ενώ ο Δ ότι επιθυμεί την ποινική δίωξη αμφοτέρων.

1) Για ποιο ποινικό αδίκημα και κατά τίνας οδηγού θα ασκήσει ποινική δίωξη ο αρμόδιος εισαγγελέας πλημμελειοδικών;

2) Ποια η ποινική μεταχείριση καθενός από τους εμπλεκόμενους οδηγούς στην περίπτωση που οι παθόντες δεν θα προέβαιναν στις παραπάνω δηλώσεις τους;

3) Ποιο είναι το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για να εκδικάσει την ως άνω υπόθεση σε πρώτο βαθμό και με ποιο δικονομικό τρόπο εισάγεται η υπόθεση σε αυτό;

4) Σε περίπτωση παραπομπής τους στο παραπάνω δικαστήριο, έχουν οι Α και Β τη δικονομική ικανότητα άσκησης ενδίκου μέσου και ποιου;

Παρατηρήσεις: Σε καθεμιά από τις απαντήσεις σας να παραθέτετε και τους αριθμούς των άρθρων (με παραγράφους και εδάφια) του ΠΚ ή του ΚΠΔ στα οποία στηρίζονται οι απαντήσεις αυτές.

Απαντήσεις:

1) Ο αρμόδιος Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών θα ασκήσει ποινική δίωξη αρχικά κατά του οδηγού ταξί Α, για τις σωματικές βλάβες από αμέλεια, κατά συρροή, που υπέστησαν από το ατύχημα τόσο ο επιβάτης Γ του ΙΧΕ αυτοκινήτου όσο και ο συνεπιβάτης Δ του ΔΧΕ ταξί, σύμφωνα με τα άρθρα 94 παρ. 1 και 2 και 314 παρ. 1 εδ. α' του ΠΚ. Η δήλωση του παθόντος, επιβάτη του ΙΧΕ αυτοκινήτου Γ, ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη του οδηγού του ΔΧΕ αυτοκινήτου δεν επιφέρει έννομα αποτελέσματα, καθώς η σωματική βλάβη από αμέλεια που προκλήθηκε από την οδήγηση του εξυπηρετεί την βιοποριστική μεταφορά επιβατών, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 94 παρ. 1 και 315 παρ. 1 εδ. β' και γ' του ΠΚ. Εν συνεχεία, θα ασκηθεί ποινική δίωξη και κατά του οδηγού Β για τη σωματική βλάβη από αμέλεια που υπέστη ο Δ, επιβάτης του ταξί, όπως προβλέπεται από το άρθρο 314 παρ. 1 εδ. α' του ΠΚ. Ο Εισαγγελέας δεν θα ασκήσει ποινική δίωξη σε βάρος του οδηγού Β για τη σωματική βλάβη από αμέλεια που υπέστη ο Γ, συνεπιβάτης στο αυτοκίνητο που οδηγούσε ο ίδιος κατά το ατύχημα, καθώς η πράξη αυτή διώκεται ύστερα από έγκληση, σύμφωνα με το άρθρο 315 παρ. 1 εδ. δ' και ε' του ΠΚ.

2) Κατ' αμφοτέρων των οδηγών θα έπρεπε ν' ασκηθεί ποινική δίωξη για το αδίκημα της σωματικής βλάβης από αμέλεια, κατά συρροή, σε βάρος των επιβαινόντων των αυτοκινήτων τους Γ και Δ, διότι οι πράξεις αυτές, είτε τελέστηκαν κατά την οδήγηση οχήματος που εξυπηρετεί την βιοποριστική μεταφορά επιβατών είτε τελέστηκαν στο πλαίσιο μη βιοποριστικής οδήγησης και δεν έχει υποβληθεί εκ μέρους του θύματος αρνητική δήλωση, δηλαδή δήλωση ότι το θύμα δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη του δράστη, διώκονται αυτεπαγγέλτως (άρθρα 94 παρ. 1 και 315 παρ. 1 εδ. γ', δ' και ε' του ΠΚ).

3) Η υπόθεση αυτή εισάγεται με απευθείας κλήση των κατηγορουμένων στο ακροατήριο του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου, σύμφωνα με τα άρθρα 43 παρ. 1, 114 παρ. 1, 320 παρ. 2 εδ. α', περ. β' του ΚΠΔ.

4) Οι κατηγορούμενοι δεν έχουν δικαίωμα προσφυγής κατά της ανωτέρω απευθείας κλήσης στο ακροατήριο του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου καθώς, στις διατάξεις του άρθρου 322 ΚΠΔ, για τις υποθέσεις που εισάγονται στα Μονομελή Πλημμελειοδικεία δεν προβλέπεται αυτή η δικονομική δυνατότητα.

Β´ 2018

Δύο αστυνομικοί του Τμήματος Ασφαλείας, που επέβαιναν σε υπηρεσιακό αυτοκίνητο με συμβατικές πινακίδες, εντόπισαν τον καταζητούμενο με καταδικαστικές αποφάσεις και εντάλματα σύλληψης Α που οδηγούσε άλλο αυτοκίνητο. Αυτοί του απέκλεισαν το δρόμο με το υπηρεσιακό τους αυτοκίνητο και, αφού του δήλωσαν τη ιδιότητά τους, του ζήτησαν να παραδοθεί. Αυτός όμως έθεσε σε κίνηση το αυτοκίνητό του και για να αποφύγει την σύλληψη επέπεσε με σφοδρότητα στο αυτοκίνητο της αστυνομίας προκαλώντας του ζημιές ύψους 2.000 ευρώ. Επειδή όμως ακινητοποιήθηκε και το δικό του αυτοκίνητο, αυτός το εγκατέλειψε και τρέχοντας κατέφυγε σε παρακείμενο πρακτορείο του ΟΠΑΠ. Οι αστυνομικοί που τον καταδίωκαν φθάνοντας έξω από το πρακτορείο δέχθηκαν επτά πυροβολισμούς από το πιστόλι του Α από απόσταση περίπου δεκαπέντε μέτρων με αποτέλεσμα ο ένας να πληγεί στην κοιλιακή χώρα και ο άλλος στον ώμο. Αυτοί όμως ανταπέδωσαν τους πυροβολισμούς, με αποτέλεσμα ο Α να τραυματιστεί και να συλληφθεί από άλλους αστυνομικούς. Όλοι οι τραυματίες μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο, όπου μετά από χειρουργικές επεμβάσεις επέζησαν. Για το περιστατικό αυτό διενεργήθηκε αστυνομική προανάκριση και η σχετική δικογραφία υποβλήθηκε στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών, αφού προηγουμένως υποβλήθηκε νομοτύπως και έγκληση από το Ελληνικό Δημόσιο για τις ζημιές που υπέστη το αυτοκίνητο της Ελληνικής Αστυνομίας.

1) Να αξιολογήσετε ποινικά την συμπεριφορά του Α.

2) Παρέχεται από το νόμο στον Α το δικαίωμα να ασκήσει έφεση κατά του βουλεύματος του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών που θα τον παραπέμψει σε δίκη για όσες πράξεις τέλεσε και, αν ναι, μπορεί να επικαλεστεί αυτός ως λόγο έφεσης την εκ μέρους του ανωτέρω συμβουλίου εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που προέκυψαν από την ανάκριση;

3) Ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκδικάσει την υπόθεση αυτή σε πρώτο και δεύτερο βαθμό;

4) Παρέχει ο νόμος τη δυνατότητα στο αρμόδιο δικαστήριο να επιβάλει στον Α την ποινή της ισόβιας κάθειρξης για κάποιο ή κάποια από τα εγκλήματα που αυτός τέλεσε και, αν ναι, υπό ποία προϋπόθεση;

Οι απαντήσεις να είναι συνοπτικές αλλά αιτιολογημένες, με παράθεση των σχετικών άρθρων ΠΚ και ΚΠΔ.

Απαντήσεις:

1) Αρχικά, ο Α έχει τελέσει την πλημμεληματική πράξη της αντίστασης κατά των αρχών, όμως στη διακεκριμένη του μορφή, όπως προβλέπεται από το άρθρο 167 παρ. 2 ~ 1 ΠΚ, αφού, οπλοφορώντας, μεταχειρίστηκε βία κατά των δύο αστυνομικών προκειμένου να παραλείψουν νόμιμη ενέργειά τους, δηλαδή να τον συλλάβουν. Επίσης, ο Α έχει τελέσει το πλημμέλημα της φθοράς ξένης ιδιοκτησίας, αφού προκάλεσε φθορές στο υπηρεσιακό όχημα της αστυνομίας με πρόθεση, όπως προβλέπεται στο άρθρο 381 παρ. 1 ΠΚ, το οποίο συρρέει αληθώς και κατ' ιδέαν με αυτό της αντίστασης. Εν συνεχεία, ο Α, στην προσπάθειά του να διαφύγει από την αστυνομική καταδίωξη των δύο αστυνομικών, τους πυροβόλησε επανειλημμένα, από μια σχετικά κοντινή απόσταση (15 μέτρων), σηματοδυνάτοντάς τους. Αδιαμφισβήτητα, με τις πράξεις του αυτές φαίνεται η ανθρωποκτόνος βούληση του. Ο Α είχε λοιπόν πρόθεση να θανατώσει τους δύο αστυνομικούς. Το ότι τελικά δεν ολοκληρώθηκαν οι ανθρωποκτονίες δεν αναιρεί τον δόλο του Α. Για τους λόγους αυτούς, ο Α έχει τελέσει την κακουρηγηματική πράξη της απόπειρας ανθρωποκτονίας κατά συρροή, σύμφωνα με τα άρθρα 42, 94 παρ. 1, 299 παρ. 1 ΠΚ, καθώς πλήττει δύο διαφορετικούς ανθρώπους, άρα λαμβάνουν χώρα δύο προσβολές κατά της ζωής. Τέλος, και στο ανωτέρω προαναφερθέν πλαίσιο, ο Α, κατέχοντας και χρησιμοποιώντας όπλο, έχει τελέσει τις πλημμεληματικές πράξεις της παράνομης οπλοφορίας, όπως προβλέπονται από τις διατάξεις 1 παρ. 1^α, 10παρ. 1, 13^α Ν. 2168/1993 αλλά και της οπλοχρησίας κατά συρροή, σύμφωνα με το άρθρο 94 παρ. 1 ΠΚ και το άρθρο 14 Ν. 2168/1993.

2) Αρχικά, ο Α δύναται να ασκήσει έφεση κατά του βουλεύματος του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών που τον παραπέμψει σε δίκη επικαλούμενος ως νόμιμο και σαφή λόγο έφεσης μόνο την απόλυτη

ακυρότητα και την εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης, σύμφωνα με το άρθρο 478 ΚΠΔ. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να επικαλεσθεί την εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων. Ωστόσο, αξίζει να αναφέρουμε πως το δικαίωμα αυτό του παρέχει τη δυνατότητα να ασκήσει έφεση μόνο όσον αφορά την παραπομπή του για το κακούργημα της απόπειρας ανθρωποκτονίας κατά συρροή. Με άλλα λόγια, δεν έχει δικαίωμα να ασκήσει έφεση κατά της παραπομπής του για τα λοιπά συρρέοντα και συναφή πλημμελήματα που τέλεσε, καθώς στην έφεση κατά βουλεύματος έχει πλέον καταργηθεί το επεκτατικό αποτέλεσμα αυτής και στα συναφή πλημμελήματα (λ.χ. οπλοκατοχή, οπλοχρησία, φθορά ξένης ιδιοκτησίας), σύμφωνα με τις τροποποιήσεις που επήλθαν με το άρθρο 24 παρ. 2 του Ν. 3904/2010.

3) Αρμόδιο δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση αυτή είναι σε πρώτο βαθμό το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο σύμφωνα με τα άρθρα 109, 128, 129 ΚΠΔ, ενώ σε δεύτερο βαθμό το Μικτό Ορκωτό Εφετείο, σύμφωνα με το άρθρο 499 ΚΠΔ.

4) Για τις κακούργηματικές πράξεις που τέλεσε ο Α, και συγκεκριμένα τις δύο απόπειρες ανθρωποκτονίας από πρόθεση (άρθρα 42 παρ. 1 και 299 παρ. 1 του ΠΚ), ο Νόμος προβλέπει για καθεμία από αυτές την ποινή της τετελεσμένης ανθρωποκτονίας, δηλαδή την ισόβια κάθειρξη, ελαττωμένη, κατά το άρθρο 83 του ΠΚ, στο μισό, δηλαδή προβλέπει την ποινή της πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών. Ωστόσο, ο νόμος παρέχει τη δυνατότητα στο δικαστήριο που εκδικάζει την υπόθεση να επιβάλει στο δράστη της απόπειρας για οποιαδήποτε πράξη την ίδια ποινή με αυτήν που προβλέπεται για το τετελεσμένο έγκλημα, όπως προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου 42 ΠΚ. Με αυτό το δεδομένο, λοιπόν, αν το δικαστήριο κρίνει ότι η ελαττωμένη για τον δράστη ποινή της απόπειρας δεν επαρκεί για να αποτρέψει τον υπαίτιο από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων, επιβάλλει ποινή σαν να ήταν τετελεσμένο. Έτσι, στον Α, σύμφωνα με τα ανωτέρω, μπορεί να επιβληθεί η ποινή της ισόβιας κάθειρξης για καθεμία από τις δύο απόπειρες ανθρωποκτονίας κατά των αστυνομικών.

A' 2019

Ο Ανδρέας στις 21-10-2013 ξέχασε την πιστωτική του κάρτα στο γραφείο του φίλου του, Λεωνίδα, τον οποίο είχε επισκεφθεί για προσωπική του υπόθεση. Το πρωί της επομένης, 22-10-2013, ο Λεωνίδας, ο οποίος γνώριζε, λόγω της φιλίας τους, τον κωδικό πρόσβασης (PIN) της κάρτας, επισκέφθηκε δύο καταστήματα, εμφανίσθηκε στους υπαλλήλους ως ο δικαιούχος της κάρτας και θέτοντας, χωρίς τη συναίνεση του Ανδρέα, μια συμβολική υπογραφή σε δύο αποδείξεις αγόρασε από κάθε κατάστημα διάφορα αντικείμενα αξίας 600 ευρώ με χρέωση της κάρτας. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας ο Ανδρέας, αφού πήρε την κάρτα, διαπίστωσε τις πράξεις του Λεωνίδα, του ζήτησε σχετικές εξηγήσεις και εκείνος αντί άλλης απαντήσεως του είπε να φύγει το ταχύτερο από το γραφείο του και πως θα τον χτυπήσει πολύ άσχημα. Στη συνέχεια τηλεφώνησε στον κοινό φίλο τους, Δημήτρη, και του είπε, ενώ γνώριζε πως αυτό ήταν ψευδές, ότι ο Ανδρέας, αν και είχε πραγματοποιήσει αυτός τις ανωτέρω αγορές, για να δικαιολογηθεί στη σύζυγό του, κατηγορεί τον ίδιο ότι χρησιμοποίησε την κάρτα του και προέβη στις αγορές αυτές. Την επομένη, 23-10-2013, ο Ανδρέας, αφού πληροφορήθηκε και την τελευταία εξέλιξη, υπέβαλε εναντίον του έγκληση και ο Λεωνίδας παραπέμφθηκε μετά από μεγάλη καθυστέρηση στο ακροατήριο του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών στη δικάσιμο της 10-12-2018, ημέρα Δευτέρα, με κλητήριο θέσπισμα που του επιδόθηκε στις 30-9-2018. Κατά της παραπομπής του στο ακροατήριο ο Λεωνίδας άσκησε προσφυγή, ισχυριζόμενος ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις για την παραπομπή του. Την ημέρα της δίκης στις 10-12-2018 ο Λεωνίδας καταδικάστηκε σε συνολική ποινή φυλάκισης δέκα (10) μηνών με τριετή αναστολή. Κατά την απολογία του στο ακροατήριο ο Λεωνίδας, ο οποίος σημειωτέον είχε λευκό ποινικό μητρώο, αρνήθηκε την κατηγορία και δεν έδωσε το παραμικρό ποσό στον Ανδρέα, ενώ στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα, όπως προέκυψε κατά την αποδεικτική διαδικασία, είχε διαπράξει και άλλες αξιόποινες πράξεις, οι οποίες δεν είχαν ακόμη εκδικαστεί.

1) Ποια εγκλήματα έχει διαπράξει ο Λεωνίδας, από ποιες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα προβλέπονται και πώς διώκονται αυτά, ήτοι αυτεπάγγελα ή κατ' έγκληση;

2) Ποιος ο χρόνος παραγραφής των εν λόγω εγκλημάτων; Έχουν παραγραφεί τα εγκλήματα αυτά;

3) Μπορούσε με βάση τα προεκτεθέντα ο συνήγορος του Λεωνίδα να ζητήσει την αναγνώριση κάποιου ελαφρυντικού και, αν ναι, ποιου; Ποιες είναι οι συνέπειες αναγνώρισης ενός ελαφρυντικού από το δικαστήριο;

4) Ορθώς ο Λεωνίδας άσκησε την προσφυγή; Μέχρι ποια ημερομηνία ο Λεωνίδας είχε δικαίωμα να

ασκήσει έφεση εν προκειμένω κατά της καταδικαστικής αποφάσεως;
Σε καθεμιά από τις απαντήσεις σας θα παραθέσετε και τα άρθρα (με παραγράφους και εδάφια) του Ποινικού Κώδικα ή του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στα οποία στηρίζονται οι απαντήσεις αυτές.

Απαντήσεις:

1) Από τα προεκτεθέντα πραγματικά περιστατικά, προκύπτει πως ο Λεωνίδας έχει διαπράξει τα εξής ποινικά αδικήματα: Αρχικά, με την κίνηση του να παρασταθεί ψευδώς ενώπιον των καταστηματαρχών ως κύριος της πιστωτικής κάρτας και να πραγματοποιήσει χρηματικές συναλλαγές, τελεί την πλημμεληματική πράξη της πλαστογραφίας μετά χρήσεως, και μάλιστα κατ' εξακολούθηση, καθώς οι παραπάνω ενέργειες του συντελέστηκαν σε παραπάνω του ενός εμπορικών καταστημάτων. Τα ανωτέρω προκύπτουν από τις διατάξεις του άρθρου 216 παρ. 1 ΠΚ που προβλέπει ότι «όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει έγγραφο με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλον σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή», σε συνδυασμό με τα άρθρο 13γ' και το άρθρο 98 παρ. 1 ΠΚ. Οι παραπάνω πράξεις του Λεωνίδα διώκονται αυτεπάγγελα. Εν συνεχεία, ο Λεωνίδας, και για τους ίδιους προαναφερόμενους λόγους, διέπραξε την ποινικά κολάσιμη πράξη της απάτης κατ' εξακολούθηση όπως προβλέπεται από τα άρθρα 98 παρ. 1 και 386 παρ. 1α' ΠΚ, και συγκεκριμένα «Όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή». Επίσης, και η πράξη του αυτή ομοίως διώκεται αυτεπάγγελα. Επιπλέον, ο Λεωνίδας, λέγοντας σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, στον Ανδρέα, τη φράση «φύγε το ταχύτερο, άλλως θα σε χτυπήσω πολύ άσχημα» πραγματοποιεί την αναφερόμενη στο άρθρο 333 ΠΚ αξιόποινη πράξη της απειλής, όπου «Όποιος προκαλεί σε άλλον τρόμο ή ανησυχία απειλώντας τον με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή». Η πράξη αυτή διώκεται ύστερα από έγκληση του παθόντος, όπως προκύπτει από την παράγραφο 2 του άρθρου 333 ΠΚ. Τέλος, ο Λεωνίδας, διαδίδοντας ψευδείς γεγονότα που αφορούν άλλο άτομο, ενώπιον τρίτου προσώπου, τελεί την πράξη της συκοφαντικής δυσφήμισης που προβλέπεται από το άρθρο 363 ΠΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 362 ΠΚ και διώκεται μόνο ύστερα από έγκληση όπως προκύπτει ευθέως από το άρθρο 368 παρ. 1 ΠΚ.

2) Όλα τα προαναφερθέντα εγκλήματα, αποτελούν πλημμελήματα (άρθρο 18 ΠΚ) και ως τέτοια, παραγράφονται μετά την παρέλευση της απαιτούμενης πενταετίας από την τέλεσή τους, όπως προβλέπεται ρητά από το άρθρο 111 παρ. 3 ΠΚ. Ωστόσο, με την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος, όπου σύμφωνα με το άρθρο 320 ΚΠΔ, άρχισε η κύρια διαδικασία, η πενταετής παραγραφή ανεστάλη για τρία έτη, όπως προκύπτει από τα άρθρα 112 ΠΚ και 113 παρ. 2 και 3 ΠΚ. Συνεπώς, τα αδικήματα δεν παραγράφηκαν και η αναστολή της παραγραφής ξεκίνησε από την ημερομηνία επίδοσης του κλητηρίου θεσπίσματος, δηλαδή από τις 30-09-2018.

3) Δεδομένης της ύπαρξης λευκού ποινικού μητρώου στο πρόσωπο του κατηγορουμένου, ο συνήγορος υπεράσπισης, όφειλε να ζητήσει ενώπιον του δικαστηρίου, την αναγνώριση στο πρόσωπο του, της ελαφρυντικής περιστάσης του προτέρου σύννομου βίου σύμφωνα με το άρθρο 84 παρ. 2α' ΠΚ. Σε περίπτωση αναγνώρισης ενός ελαφρυντικού κατά την κρίση του δικαστηρίου, τότε η ποινή του κατηγορουμένου, διαμορφώνεται και μειώνεται άπαξ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 83 ΠΚ.

4) Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 322 ΚΠΔ, ο κατηγορούμενος που κλητεύθηκε απευθείας με κλητήριο θέσπισμα στο ακροατήριο του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου έχει δικαίωμα, είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω αντιπροσώπου, να προσφύγει στον αρμόδιο Εισαγγελέα Εφετών μέσα σε δέκα ημέρες από την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος. Στην προκειμένη περίπτωση, ο Λεωνίδας δεν κλητεύθηκε ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου αλλά ενώπιον του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου κι ως εκ τούτου δεν είχε δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή κι ως εκ τούτου αυτή κρίνεται απαράδεκτη. Ο κατηγορούμενος και συγκεκριμένα ο Λεωνίδας, είχε δικαίωμα από το νόμο να ασκήσει έφεση κατά της καταδικαστικής αποφάσεως του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου μέσα σε αποκλειστική προθεσμία 10 ημερών, από την ημέρα έκδοσης της απόφασης που τον καταδικάζει σύμφωνα με το άρθρο 473 παρ. 1 ΚΠΔ. Με δεδομένο ότι η απόφαση αυτή εξεδόθη στις 10-12-2018, τότε για να είναι παραδεκτή η έφεση του, όφειλε να προβεί σε αυτή την ενέργεια έως τις 20-12-2018.

Β' 2019

Ο Ελληνοαμερικανός Α την 1-9-2015 παρέδωσε στο δικηγόρο Δ το ποσό των 150.000 ευρώ προκειμένου με αυτό να του αγοράσει ένα οικοπέδο εκτάσεως 500 τ.μ., επειδή αυτός μετά από δεκαπέντε ημέρες θα αναχωρούσε για τις ΗΠΑ και θα επέστρεφε τον Ιούνιο του 2016. Για την αγορά του οικοπέδου αυτού είχε γίνει προσύμφωνο πωλήσεως με τον ιδιοκτήτη του ενώ συντάχθηκε και ειδικό συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο του Α προς τον Δ, που θα εκπροσωπούσε αυτόν (Α) για την ολοκλήρωση της αγοραπωλησίας. Σε τηλεφωνικές επικοινωνίες ο Δ διαβεβαίωσε τον Α ότι η αγοραπωλησία ολοκληρώθηκε χωρίς κανένα πρόβλημα. Επιστρέφοντας ο Α τον Ιούνιο του 2016, αφού διαπίστωσε ότι ο Δ δεν είχε προβεί στην ολοκλήρωση της αγοραπωλησίας, μετέβη στο γραφείο του όπου του ζήτησε το παραπάνω ποσό των 150.000 ευρώ. Τότε ο Δ του ανέφερε ότι τα χρήματα αυτά δυστυχώς τα έπαιξε στο καζίνο και δεν υπάρχουν πλέον, ενώ του υποσχέθηκε ότι θα προσπαθήσει να του επιστρέψει σε βάθος χρόνου λίγα - λίγα. Στη συνέχεια ο Α τον Ιούλιο του 2016 υπέβαλε στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών έγκληση κατά του Δ για τη συμπεριφορά του αυτή.

- 1) Να αξιολογήσετε ποινικά την συμπεριφορά του Δ.
- 2) Ποια πρέπει να είναι η δικονομική πορεία της υποθέσεως αυτής μέχρι και την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο;
- 3) Ο κατηγορούμενος ποια ένδικα μέσα έχει κατά της παραπομπής του και ποιους λόγους δύναται να επικαλεστεί;
- 4) Ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκδικάσει την υπόθεση αυτή σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, και υπό ποιες προϋποθέσεις ο κατηγορούμενος μπορεί να ασκήσει έφεση κατά της πρωτόδικης καταδικαστικής απόφασης;

Απαντήσεις:

- 1) Ο δικηγόρος Δ απέκτησε με την συμφωνία που συνήψε την ιδιότητα του εντολοδόχου. Έτσι αυτός όφειλε να καταρτίσει το συμβόλαιο αγοραπωλησίας και να καταβάλει το ποσό των 150.000 ευρώ στον ιδιοκτήτη του οικοπέδου για λογαριασμό του Α, το οποίο είχε στην κατοχή του. Η κατακράτηση από αυτόν του ποσού αυτού, που είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, και η ενσωμάτωσή του στην περιουσία του χωρίς κανένα σχετικό δικαίωμα συνιστά το κακούργημα της υπεξαίρεσης από εντολοδόχο, με την επιβαρυντική περίπτωση της ζημιάς πάνω από 120.000 ευρώ. Το έγκλημα αυτό προβλέπεται από το άρθρο 375 παρ. 1 και 2 του Π.Κ. και τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη (κατά το χρόνο τέλεσης).
- 2) Ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών όταν παραλάβει την έγκληση του Α θα διατάξει προκαταρκτική εξέταση, η οποία είναι υποχρεωτική για τα κακούργηματα σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 1 του ΚΠΔ. Μετά την περάτωση αυτής θα ασκήσει ποινική δίωξη και θα διατάξει κυρία ανάκριση την οποία θα διενεργήσει ο τακτικός ανακριτής, στον οποίο θα διαβιβάσει την σχετική δικογραφία (άρθρα 43 και 246 του ΚΠΔ). Αυτός θα λάβει τις καταθέσεις μαρτύρων και την απολογία του κατηγορουμένου και θα προβεί σε όσες άλλες ανακριτικές πράξεις κρίνει ότι θα συμβάλουν στην ανακάλυψη της αλήθειας (άρθρο 248 του ΚΠΔ). Ο Ανακριτής όταν περατώσει την κυρία ανάκριση, και γνωστοποιήσει το πέρας της στον κατηγορούμενο και τον πολιτικώς ενάγοντα, θα επιστρέψει την δικογραφία στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών, σύμφωνα με το άρθρο 308 του ΚΠΔ. Αυτός θα προτείνει στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, με βάση τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, την παραπομπή του Δ στο ακροατήριο, στην οποία θα προχωρήσει το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, σύμφωνα με τα άρθρα 308 παρ. 1, 3, 4 του ΚΠΔ).
- 3) Ο κατηγορούμενος εφόσον παραπεμφθεί για το παραπάνω κακούργημα έχει δικαίωμα να ασκήσει έφεση κατά του παραπεμπτικού αυτού βουλεύματος επικαλούμενος ως λόγους έφεσης μόνο την απόλυτη ακυρότητα και την ευθεία εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικών ποινικών διατάξεων (άρθρο 478 του ΚΠΔ). Η έφεσή του αυτή θα κριθεί από το Συμβούλιο Εφετών (άρθρο 481 του ΚΠΔ). Κατά του βουλεύματος αυτού δεν έχει δικαίωμα αναίρεσεως.
- 4) Αρμόδιο να εκδικάσει την υπόθεση αυτή είναι σε πρώτο βαθμό το Τριμελές Εφετείο Κακούργηματων και σε δεύτερο βαθμό το Πενταμελές Εφετείο, σύμφωνα με τα άρθρα 9,111 και 499 του ΚΠΔ. Ο κατηγορούμενος για να ασκήσει έφεση κατά της καταδικαστικής αποφάσεως πρέπει να του επιβληθεί ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον δύο ετών, αν η πράξη του κριθεί ως κακούργημα, και φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν η πράξη του μετατραπεί σε πλημμέλημα, σύμφωνα με το άρθρο 489 παρ.1 περ. στ' του ΚΠΔ.

A' 2020

Η Α δημοτική υπάλληλος, με αρμοδιότητα την παραλαβή δικαιολογητικών για θέση σε δημοτική επιχείρηση, αρνήθηκε παρανόμως στην υποψήφια Β την κατάθεση των δικαιολογητικών της, ώστε να προσληφθεί δική της συγγενής, η οποία είχε λιγότερα μόρια από την υποψήφια Β.

- 1) Έχει διαπράξει κάποιο έγκλημα η Α και ποιο;
- 2) Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να εκδικάσει την ως άνω υπόθεση σε πρώτο βαθμό;
- 3) Ποιο ένδικο μέσο έχει η Α κατά της παραπομπής της;

Σε καθεμιά από τις απαντήσεις σας θα παραθέσετε και τους αριθμούς των άρθρων (με παραγράφους και εδάφια) του Ποινικού Κώδικα ή του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στα οποία στηρίζονται οι απαντήσεις αυτές.

Απαντήσεις:

- 1) Σύμφωνα με το ιστορικό η Α όντας δημοτική υπάλληλος και έχοντας αρμοδιότητα την παραλαβή δικαιολογητικών για την πρόσληψη προσώπων σε δημοτικές επιχειρήσεις σκόπιμα και για την πρόσληψη συγγενικού της προσώπου με ανεπαρκή αριθμό μορίων αρνήθηκε από την υποψήφια Β την παραλαβή των δικαιολογητικών της. Από τα ως άνω προκύπτει ότι η Α είχε την ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να τα παραλάβει και με την παράνομη άρνηση της διέπραξε το αδίκημα της παράβασης καθήκοντος (άρθρο 259 ΠΚ), πραγματώνοντας τόσο την αντικειμενική όσο και η υποκειμενική υπόσταση του συγκεκριμένου εγκλήματος.
- 2) Το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ως άνω υπόθεσης σε πρώτο βαθμό είναι το Τριμελές Πλημμελειοδικείο αυτό προκύπτει από τον συνδυασμό των άρθρων 112 παρ. 1 και 115 παρ. 1 δ' ΚΠΔ.
- 3) Η Α έχει το «οιονεί» ένδικο μέσο της προσφυγής κατά της απευθείας κλήσης, σύμφωνα με το άρθρο 322 ΚΠΔ.

A' 2023

Ο Α, με πειθώ, φορτικότητα και συνεχείς προτροπές και παραινήσεις, πείθει τον φίλο του Β να εισέλθει στην οικία της Π για να της αφαιρέσει, για να τα ιδιοποιηθούν (ο Α και ο Β) παράνομα, χρήματα και τιμαλή, ιδιοκτησίας της, που ο Α γνωρίζει ότι η Π διατηρεί στην οικία της. Συγκεκριμένα ο Α λέει στον Β ότι η Π, ηλικίας περίπου 40 ετών, μένει μόνη στην οικία της, ότι αυτή διατηρεί στην οικία της μεγάλα χρηματικά ποσά και τιμαλή, ότι πρέπει οπωσδήποτε να τα αφαιρέσει και ότι μερικές φορές αυτή λείπει από την οικία της. Ο Β πείθεται και εισέρχεται στην οικία της παθούσας Π από ανασφάλιστο παράθυρο με σκοπό να της αφαιρέσει χρήματα και τιμαλή. Πλην όμως, ενώ ο Β ερευνά την οικία για να εντοπίσει το σημείο όπου τα ως άνω αντικείμενα βρίσκονταν, έγινε αντιληπτός από την Π, η οποία άρχισε ένα καλεί σε βοήθεια και συγχρόνως πήρε στα χέρια της το κινητό της τηλέφωνο για να ζητήσει βοήθεια. Ο Β αμέσως στράφηκε εναντίον της Π και βίαια ώθησε αυτήν (Π), η οποία χάνοντας την ισορροπία της έπεσε στο δάπεδο. Η Π, επειδή φοβήθηκε για τη ζωή της, δεν αντέδρασε περαιτέρω. Αμέσως μετά ο Β, αφού εντόπισε έναν φάκελο με χρήματα και μία κασετίνα με τιμαλή, τα αφαίρεσε και έσπευσε να απομακρυνθεί από την οικία της Π. Η αρμόδια αστυνομική αρχή επιλήφθηκε αυτεπάγγελτα κατόπιν ενημέρωσής της από ενοίκους διπλανού διαμερίσματος. Κατά την διάρκεια της αστυνομικής (αυτεπάγγελτης) προανάκρισης και συγκεκριμένα μετά από ένα μήνα από την ημέρα που συνέβη το ως άνω περιστατικό σε βάρος της Π, οι Α και Β ομολόγησαν την πράξη τους στους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους. Αφού περατώθηκε η αστυνομική (αυτεπάγγελτη) προανάκριση, περαιωμένη η δικογραφία υποβλήθηκε στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών.

- 1) Να αξιολογήσετε ποινικά την συμπεριφορά του Α και του Β.
- 2) Με βάση την απάντηση που θα δώσετε στο προηγούμενο ερώτημα, ποια πρέπει να είναι η δικονομική πορεία της υπόθεσης αυτής από την στιγμή που θα υποβληθεί η δικογραφία, μετά το πέρας της αστυνομικής (αυτεπάγγελτης) προανάκρισης, στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών μέχρι και την παραπομπή των Α και Β στο ακροατήριο, εφόσον κριθεί ότι υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο.
- 3) Κατά της παραπομπής έχουν δικαίωμα οι Α και Β να ασκήσουν προσφυγή;
- 4) Ποιο είναι το καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο για την εκδίκαση της υπόθεσης σε πρώτο βαθμό;
- 5) Κατά της πρωτόδικης καταδικαστικής απόφασης έχουν το δικαίωμα οι Α και Β να ασκήσουν

έφεση, υπό ποιες προϋποθέσεις και ποιο είναι το καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση σε δεύτερο βαθμό;

Σε καθεμία από τις απαντήσεις σας θα παραθέσετε και τον αριθμό των άρθρων (με παράγραφο και εδάφιο) του ΠΚ και του ΚΠΔ, στα οποία στηρίζονται οι απαντήσεις σας.

Απαντήσεις:

1) Ως προς τον Β: Ο Β, με πρόθεση, και ασκώντας επίσης σωματική βία εναντίον της Π της αφαίρεσε κινητά πράγματα ιδιοκτησίας της με σκοπό να τα ιδιοποιηθεί παράνομα. Εν προκειμένω πληρούται η αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος της ληστείας, επομένως ο Β είναι (φυσικός) αυτουργός ληστείας (άρθρο 380 παρ. 1 περ. α' ΠΚ), διότι η παράνομη βία κατέτεινε στην αφαίρεση των πραγμάτων. Ως προς τον Α: Από τη διάταξη του άρθρου 46 παρ. 1 ΠΚ προκύπτει ότι για την ύπαρξη ηθικής αυτουργίας απαιτείται, αντικειμενικώς, η πρόκληση από τον ηθικό αυτουργό σε κάποιον άλλον της απόφασης να τελέσει ορισμένη πράξη, η οποία συγκροτεί την αντικειμενική υπόσταση ορισμένου εγκλήματος ή τουλάχιστον συνιστά αρχή εκτέλεσης αυτής, την οποία και τέλεσε. Η πρόκληση της απόφασης αυτής μπορεί να γίνει με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο, όπως με συμβουλές, πειθώ, φορτικότητα, προτροπές, κλπ. Υποκειμενικώς, απαιτείται δόλος, ο οποίος συνίσταται στη συνείδηση του αυτουργού ότι παράγει σε άλλον την απόφαση να εκτελέσει άδικη πράξη και στη συνείδηση της ορισμένης πράξης στην οποία παρακινεί ως ηθικός αυτουργός, χωρίς να είναι αναγκαίος ο καθορισμός της πράξης αυτής μέχρι λεπτομερειών, αρκεί δε και ενδεχόμενος δόλος, εκτός αν για την υποκειμενική θεμελίωση του οικείου εγκλήματος απαιτείται άμεσος ή υπερχειλής δόλος, οπότε ο δόλος αυτός πρέπει να συντρέχει και στο πρόσωπο του ηθικού αυτουργού. Αν ο φυσικός αυτουργός τελέσει βαρύτερη πράξη από εκείνη για την οποία παρακινήθηκε από τον ηθικό αυτουργό, στοιχειοθετείται ηθική αυτουργία μόνο για την ελαφρότερη πράξη. Στην συγκεκριμένη όμως περίπτωση, η γενική πληροφόρηση που παρέσχε ο ηθικός αυτουργός Α στον φυσικό αυτουργό Β περί της τυχόν απουσίας της παθούσας, χωρίς ειδικότερο προσδιορισμό ημερών, ωρών απουσίας της, κλπ., δεν σημαίνει ότι ο Α δεν αποδεχόταν την άσκηση σωματικής βίας ή απειλής κατά της Π σε περίπτωση που η Π βρισκόταν στην οικία της. Συνεπώς εφόσον ο Α αποδεχόταν (ενδεχόμενος δόλος – άρθρο 27 παρ. 1 περ. β' ΠΚ) την άσκηση σωματικής βίας κατά της Π για την αφαίρεση των κινητών πραγμάτων της, η οποία (αφαίρεση) έπρεπε να γίνει «οπωσδήποτε», σύμφωνα με τις προτροπές του ηθικού αυτουργού, είναι ηθικός αυτουργός ληστείας. Τούτο διότι, όπως προαναφέρθηκε: α) η διάταξη του άρθρου 46 παρ. 1 ΠΚ απαιτεί «πρόθεση» και όχι άλλη ειδικότερη μορφή δόλου και β) στο έγκλημα της ληστείας (άρθρο 380 ΠΚ) αρκεί ο ενδεχόμενος δόλος ως προς την άσκηση σωματικής βίας ή απειλής. Συνεπώς ο Α είναι ηθικός αυτουργός σε ληστεία (άρθρα 46 παρ. 1 και 380 παρ. 1 περ. α' ΠΚ).

2) Μετά την περάτωση της αστυνομικής (αυτεπάγγελτης) προανάκρισης ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών, εφόσον προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνηση της ποινικής δίωξης, θα την κινήσει για τις προαναφερθείσες πράξεις με παραγγελία για τη διενέργεια κύριας ανάκρισης (άρθρα 43 παρ. 1 εδ. α', β' ΚΠΔ). Μετά την περάτωση της κύριας ανάκρισης, η δικογραφία θα υποβληθεί από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών στον Εισαγγελέα Εφετών, ο οποίος αν κρίνει ότι προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο και ότι δεν χρειάζεται να συμπληρωθεί η κύρια ανάκριση θα προτείνει στον Πρόεδρο Εφετών να εισαχθεί η υπόθεση απευθείας στο ακροατήριο (άρθρο 309 παρ. 1 εδ. α' ΚΠΔ) Εάν ο Πρόεδρος Εφετών διατυπώσει σύμφωνη γνώμη για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο, ο Εισαγγελέας Εφετών θα εκδώσει κλητήριο θέσπισμα (άρθ. 309 παρ. 2 τελ. εδ. ΚΠΔ).

3) Κατά του κλητηρίου θεσπίσματος δεν επιτρέπεται προσφυγή (άρθρο 309 παρ. 2 τελ. εδ. ΚΠΔ).

4) Το καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο για την εκδίκαση της υπόθεσης σε πρώτο βαθμό είναι το Μονομελές Εφετείο (Κακουρημάτων), κατ' άρθρο 110 περ. β' ΚΠΔ.

5) Κατά της πρωτόδικης καταδικαστικής απόφασης έχουν το δικαίωμα να ασκήσουν έφεση ο Α και ο Β εφόσον καταδικάστηκαν σε ποινή στερητική της ελευθερίας διάρκειας τουλάχιστον δύο 2 ετών (άρθρο 489 στοιχ. ε' ΚΠΔ). Αρμόδιο Δικαστήριο για την εκδίκαση των εφέσεων των Α και Β είναι το Τριμελές Εφετείο Κακουρημάτων (άρθρο 111 Α περ. 7 ΚΠΔ).

Β' 2015

Ο Α πώλησε στον Β στη Αθήνα στις 20-01-2014 ένα μεταχειρισμένο αυτοκίνητο σε άριστη κατάσταση, αντί τιμήματος 40.000 ευρώ. Επειδή κατά τη σύναψη της σύμβασης και την παράδοση του αυτοκινήτου σε εκείνον, ο αγοραστής (Β) δεν είχε μετρητά να εξοφλήσει το τίμημα, συμφώνησαν αυτό να πιστωθεί για 3 μήνες. Συμφώνησαν λοιπόν ότι ο Β θα κατέβαλε στον Α το τίμημα στις 21-04-2014. Σε εξασφάλιση της απαίτησης του Α συμφωνήθηκε μεταξύ των προαναφερομένων να εκδοθεί, την ίδια ημέρα (20-01-2014) ισόποση συναλλαγματική πληρωτέα την 21-04-2014, με αποδέκτη τον Β, που κατά τους όρους της συμφωνίας, θα παρέμενε στα χέρια του πωλητή (Α), ο οποίος είχε υποχρέωση, μόλις εξοφλείτο το τίμημα να την επιστρέψει στον αγοραστή (Β). Ο Α εξέδωσε στις 20-01-2014 τη συναλλαγματική, χωρίς, από παραδρομή, να σημειώσει επ' αυτής τον τόπο της έκδοσής της, την αποδέχθηκε δε αυθημερόν ο Β. Ο τελευταίος όμως δεν κατέβαλε το τίμημα μέχρι τις 21-04-2014, όπως είχε συμβατική υποχρέωση.

α) Η μη αναγραφή του τόπου έκδοσης της συναλλαγματικής επιδρά επί του κύρους της;

β) Με ποιο τρόπο ο εκδότης Α μπορεί να ικανοποιήσει την αξίωσή του κατά του Β από το αξιόγραφο; Ποια ενέργεια προκρίνεται και γιατί;

γ) Ποιος είναι ο χρόνος παραγραφής της αξίωσης από τη συναλλαγματική κατά του Β;

δ) Μετά την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας αυτής, μπορεί ο Α να διεκδικήσει με άλλο τρόπο την ικανοποίηση της αξίωσής του από το αξιόγραφο και με βάση ποιες διατάξεις;

ε) Στην υποθετική περίπτωση που η συναλλαγματική μεταβιβαζόταν με οπισθογράφιση στον Γ, κατά ποιών θα είχε δικαίωμα να στραφεί ο τελευταίος, που είναι και κομιστής (Γ) και σε ποιο χρόνο θα υπέκυπτε σε παραγραφή η σχετική αξίωσή του;

Απαντήσεις:

α) Σύμφωνα με το άρθρο 2 εδ. δ' Ν. 5325/1932 περί συναλλαγματικής, σε περίπτωση που δεν έχει σημειωθεί στο αξιόγραφο ο τόπος έκδοσης, τεκμαίρεται ότι εκδόθηκε στον τόπο που αναγράφεται δίπλα από το όνομα του εκδότη.

β) Η ικανοποίηση της γεννηθείσας εκ του αξιόγραφου της συναλλαγματικής αξίωσης δύναται να επιτευχθεί δικονομικά με δύο τρόπους. Αρχικά, επειδή η συναλλαγματική τυγχάνει τίτλος εκτελεστός, ο Α μπορεί να απευθυνθεί στο κατά τόπον και καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο και να ζητήσει την έκδοση διαταγής πληρωμής ώστε να εκτελέσει μέσα σε σύντομο χρόνο. Διαφορετικά, λόγω της μη τήρησης των ενδοσυμβατικών όρων και υποχρεώσεων από τη σύμβαση της πώλησης αναδύεται ένα επιπλέον δικονομικό μέσο που είναι η άσκηση του ένδικου βοηθήματος της αγωγής της τακτικής διαδικασίας.

γ) Σύμφωνα με το άρθρο 70 εδ. δ' Ν. 5325/1932, η παραγραφή της αξίωσης από συναλλαγματική κατά του αποδέκτη εκκινείται από τη χρονολογία λήξης του αξιογράφου και είναι τριετής. Η παραγραφή δεν επιφέρει απώλεια της απαίτησης αλλά ο υπόχρεος έχει απλώς το δικαίωμα να αρνηθεί την παροχή δια προβολής ενστάσεως παραγραφής. Ωστόσο, τα καταβληθέντα δεν αναζητούνται ακόμη και όταν ο υπόχρεος δεν γνωρίζει ότι η αξιώσεις είχαν παραγραφεί.

δ) Σύμφωνα με το άρθρο 80 εδ. α' Ν. 5325/1932, σε περίπτωση παραγραφής της αξίωσης, ο κομιστής αυτής, που στην προκειμένη περίπτωση είναι ο εκδότης (Α), μπορεί να ασκήσει κατά του αποδέκτη (Β) αγωγή κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού (ΑΚ 904). Αυτό συμβαίνει διότι ο κομιστής ζημιώνεται και ο οφειλέτης υφίσταται περιουσιακό όφελος. Η χορήγηση αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού στον κομιστή από το νόμο είναι διορθωτική του αυστηρού και τυπικού δικαίου της συναλλαγματικής. Παρά την αυτοτέλεια της ενοχής από τη συναλλαγματική, υπάρχει ουσιαστική αλληλεξάρτηση (σχέση μέσου – σκοπού) μεταξύ αυτής και της υποκείμενης σχέσης.

ε) Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο άρθρο 47 εδ. α' Ν. 5325/1932, ο Γ, ως κομιστής του τίτλου, έχει τη δυνατότητα στραφεί ευθέως κατά του αποδέκτη (Β) και αναγωγικά κατά του εκδότη της συναλλαγματικής (Α), οι οποίοι ευθύνονται απέναντί του αλληλεγγύως. Η παραγραφή της σχετικής απαίτησης του Γ κατά του αποδέκτη (Β) είναι τριετής και εκκινείται από τη χρονολογία της λήξης του αξιογράφου (βλέπε και απάντηση ερωτήματος 3). Τέλος, η παραγραφή της σχετικής απαίτησης του Γ κατά του εκδότη (Α) είναι μονοετής και εκκινείται από τη χρονολογία του εμπροθέσμως συνταχθέντος διαμαρτυρικού ή από τη χρονολογία της λήξης, στην περίπτωση που υπάρχει η ρήτρα «ανέξοδος επιστροφή» σύμφωνα με το άρθρο 70 εδ. β' του ίδιου νόμου.

A' 2016

Ο ιδιοκτήτης εργοστασίου μεταλλουργίας Α εκδίδει την 07-01-2016 σε διαταγή του εισαγωγέα Β μια επιταγή 100.000 ευρώ, για την πληρωμή ενός μηχανήματος επεξεργασίας μετάλλων που αγόρασε από αυτόν. Μια μέρα μετά την παράδοση του μηχανήματος, αυτό σταματάει να λειτουργεί λόγω βλάβης και ο Α στις 13-01-2016, με εξώδικη διαμαρτυρία που επιδίδεται στον Β, του γνωστοποιεί ότι υπαναχωρεί από την πώληση και ταυτόχρονα ανακαλεί την επιταγή.

- 1) Μπορεί ο Β στις 14-01-2016 να εμφανίσει την ως άνω επιταγή στην πληρώτρια τράπεζα και να ζητήσει την πληρωμή της;
  - 2) Σε περίπτωση που η πληρώτρια βεβαιώσει τη μη πληρωμή της ποια δικαιώματα έχει ο Β κατά του Α;
  - 3) Πότε παραγράφεται η αξίωση του Β κατά του Α με βάση την ως άνω επιταγή;
- Οι απαντήσεις να έχουν αιτιολογία και αναφορά στις διατάξεις που στηρίζονται.

Απαντήσεις:

- 1) Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Ν. 5960/1933 περί επιταγής, το αξιόγραφο εμφανίζεται προς πληρωμή εντός προθεσμίας οκτώ (8) ημερών και αφητηρία της προθεσμίας είναι η επί του σώματος αναγραφόμενη ημέρα ως χρονολογία εκδόσεως. Συμπερασματικά, ο Β έχει τη δυνατότητα στις 14-01-2016 να εμφανίσει την επιταγή στην τράπεζα προς πληρωμή και να ζητήσει την πληρωμή της διότι κατά την ημέρα αυτή δεν έχει εκπνεύσει το οκταήμερο προς εμφάνιση που αρχίζει από την επόμενη της 07-01-2016. Αυτό είναι νόμιμο διότι σύμφωνα με το άρθρο 32 του Ν. 5960/1933, η ανάκληση της επιταγής ισχύει μόνον αφού παρέλθει η προθεσμία εμφανίσεως. Εάν το αξιόγραφο της επιταγής δεν ανακληθεί, τότε ο πληρωτής δύναται να εξοφλήσει το ποσό της αξίωσης και μετά την πάροδο της προθεσμίας εμφανίσεως.
- 2) Σύμφωνα με το άρθρο 79 του Ν. 5960/1933, ο κομιστής του αξιογράφου δύναται να υποβάλει έγκληση κατά του Α μέσα σε προθεσμία τριών (3) μηνών η οποία εκκινείται από τη λήξη του οκταήμερου που τρέχει μετά την εμφάνιση της επιταγής. Επιπρόσθετα, δύναται να αιτηθεί έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του εκδότη Α διότι η επιταγή ως αξιόγραφο παράγει τίτλο εκτελεστό. Τέλος, ο Β έχει τη δυνατότητα του ενδίκου βοηθήματος της αγωγής για αποζημίωση σύμφωνα με τις των διατάξεις 914 επ. περί αδικοπραξιών του Αστικού Κώδικα.
- 3) Η προθεσμία για παραγραφή της αξίωσης του Β κατά του Α για την προκειμένη επιταγή εκκινείται από την επόμενη της λήξεως του οκταήμερου της προθεσμίας προς εμφάνιση, η οποία είναι οκτώ (8) ημερών από την έκδοση της επιταγής (άρθρο 29 εδ. α' του Ν. 5960/1933), ήτοι την 16-01-2016. Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ίδιου νόμου η αξίωση του Β κατά του Α παραγράφεται μετά από έξι (6) μήνες από τη λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση, ήτοι την 16-07-2016.

B' 2016

Ο Α ως κομιστής της υπ' αριθμ. 18259702-4 τραπεζικής επιταγής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος ΑΕ, εκδόσεως του Β κατοίκου Αθηνών την 01-09-2015 στην Αθήνα για ποσό 25.000 ευρώ, αφού (ο Α) εμφάνισε αυτή προς πληρωμή στην πληρώτρια τράπεζα στις 03-09-2015 και δεν πληρώθηκε, επέτυχε μετά την υποβολή στις 04-03-2016 αίτησης στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών την έκδοση της υπ' αριθμ. 43/04-03-2016 διαταγής πληρωμής του Δικαστηρίου αυτού. Ακολούθως, αντίγραφο αυτής της διαταγής πληρωμής, επέδωσε με δικαστικό επιμελητή στον Β στις 07-03-2016 με επιταγή προς πληρωμή, με την οποία επέτασσε αυτόν να του καταβάλει για κεφάλαιο το ποσό των 25.000 ευρώ, με τους νόμιμους τόκους και τα δικαστικά έξοδα. Μετά την ως άνω επίδοση της διαταγής πληρωμής, ο Β δεν ασκεί ανακοπή εναντίον αυτής και παρέρχεται άπρακτη η δεκαπενθήμερη προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 632 ΚΠολΔ. Στη συνέχεια, ο Α δεν επιδίδει μέχρι σήμερα εκ νέου τη διαταγή πληρωμής προς τον Β.

- 1) Ποια είναι η έναρξη και ο χρόνος παραγραφής της εκ της ως άνω επιταγής αξίωσης του Α; Ο Α επέτυχε την έκδοση της διαταγής πληρωμής πριν να παραγραφεί η αξίωσή του από την επιταγή αυτή;
- 2) Από ποιες διατάξεις διέπονται οι λόγοι αναστολής και διακοπής της παραγραφής του νόμου περί επιταγής; Εν προκειμένω, μετά την έκδοση της επιταγής μεσολάβησε κάποιο γεγονός που να διέκοψε μια φορά την παραγραφή της εξ επιταγής αξίωσης του Α;
- 3) Αν σήμερα (05-11-2016), ο Α επιδιώξει αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του Β με βάση την

ανωτέρω αναφερόμενη διαταγή πληρωμής, παρέχεται το δικαίωμα στον Β να αρνηθεί την εκπλήρωση της υποχρέωσής του, με την προβολή σχετικής ένστασης επικαλούμενος επιγενόμενο λόγο παραγραφής της αξίωσης εκ της ως άνω επιταγής;
Οι απαντήσεις να είναι αιτιολογημένες, με αναφορά στις διατάξεις που στηρίζονται.

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με το άρθρο 29 εδ. α' του Ν. 5960/1933 περί επιταγής, η προθεσμία για παραγραφή της αξίωσης του κομιστή της επιταγής εκκινείται από την επόμενη της λήξεως του οκταημέρου της προθεσμίας προς εμφάνιση, η οποία είναι οκτώ (8) ημερών από την έκδοση της επιταγής. Στην υπό κρίση περίπτωση η αφετηρία της παραγραφής της αξίωσης αποτελεί η 10-09-2015. Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ίδιου νόμου η αξίωση του κομιστή της επιταγής και των οπισθογράφων κατά του υπόχρεου Β παραγράφεται μετά από έξι (6) μήνες από τη λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση, ήτοι την 10-03-2016. Συμπερασματικά, νόμιμα και εμπρόθεσμα εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής.

2) Οι διατάξεις του κοινού δικαίου (άρθρα 255-279 ΑΚ) οι οποίες αφορούν την παραγραφή και τη βραχυπρόθεσμη παραγραφή διέπουν τους λόγους διακοπής και αναστολής της παραγραφής των αξιώσεων εκ του αξιογράφου της επιταγής, όπως ορίζεται στο άρθρο 61 του νόμου Ν.5960/1933. Ειδικότερα, η παραγραφή αυτή διακόπτεται από: α) την έγερση αγωγής (άρθρο 261 ΑΚ), β) την επίδοση της επιταγής πληρωμής κάτω από εκτελεστό δικαιογράφο, γ) την με οποιονδήποτε τρόπο αναγνώριση της αξίωσης από τον οφειλέτη (άρθρο 260 ΑΚ) και δ) την επίδοση της διαταγής πληρωμής (άρθρο 634 παρ. 1 ΚΠολΔ). Συμπληρωματικά, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 270 παρ. 1 του Αστικού Κώδικα, σε όλες τις ως άνω περιπτώσεις διακοπής ο χρόνος που πέρασε ως τότε δεν υπολογίζεται και, αφότου συντελέστηκε η διακοπή, αρχίζει νέα παραγραφή. Στην ως άνω κρινόμενη περίπτωση, η παραγραφή διεκόπη μια φορά κατά την επίδοση σύμφωνα με το άρθρο 634 παρ. 1 ΚΠολΔ της διαταγής πληρωμής από τον Α στον Β την 07-03-2016.

3) Εάν σήμερα ο Α επιδιώξει την ικανοποίησή του δια του εκτελεστού τίτλου της διαταγής πληρωμής (διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης), τότε ο Β έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την εκπλήρωση της παροχής, δηλαδή την πληρωμή, και να προβάλλει ένσταση – ισχυρισμό περί παραγραφής της αξίωσης μέσω της άσκησης του ενδίκου μέσου της ανακοπής του άρθρου 933 ΚΠολΔ κατά της εκτέλεσης. Η ένσταση περί παραγραφής είναι καθόλα βάσιμη και νόμιμη καθώς, μετά τη διακοπή της παραγραφής της αξίωσης εκ της ως άνω επιταγής που συνέβη στις 07-03-2016, η νέα παραγραφή που εκκινήθηκε την 08-03-2016 συμπληρώθηκε την 08-09-2016.

A' 2017

Ο Α εξέδωσε σε διαταγή του, στην Αθήνα, μια τραπεζική επιταγή ποσού 15.000 ευρώ, πληρωτέα από την Τράπεζα Δ, σε χρέωση του λογαριασμού που τηρούσε σ' αυτήν, την οπισθογράφησε και την παρέδωσε στη Β, προς εξόφληση οφειλής του, με τη συμφωνία τους να συμπληρωθεί από τη Β η ημερομηνία έκδοσης την 31-10-2015, την οπισθογράφησε και την παρέδωσε στην Τράπεζα Γ προς μερική κάλυψη οφειλής της. Όταν η Τράπεζα Γ, στις 31-10-2015, την εμφάνισε προς πληρωμή στην πληρώτρια Τράπεζα Δ, διαπιστώθηκε από το μηχανογραφικό κέντρο της τελευταίας ότι υπήρχε προηγούμενη εντολή του Α περί μη πληρωμής αυτής της επιταγής, παρόλο που υπήρχε επαρκές υπόλοιπο στο λογαριασμό του, με αποτέλεσμα η επιταγή να παραμείνει απλήρωτη. Το γεγονός αυτό βεβαιώθηκε στο σώμα της επιταγής από την πληρώτρια τράπεζα Δ στις 4-11-2015. Στη συνέχεια, η Β πλήρωσε την εν λόγω επιταγή στην Τράπεζα Γ και ανέλαβε αυτήν. Η Β με βάση την επιταγή αυτή ζήτησε και εκδόθηκε διαταγή πληρωμής κατά του Α στις 10-4-2016, την οποία και επέδωσε σε αυτόν αυθημερόν. Ο Α άσκησε ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής, αιτούμενος την ακύρωσή της, ισχυριζόμενος: α) ότι την επιταγή την είχε παραδώσει στη Β λευκή ως προς την ημερομηνία έκδοσης και ότι συμπληρώθηκε χωρίς να προηγηθεί συνεννόησή τους, όπως είχαν συμφωνήσει, και β) ότι σε κάθε περίπτωση η αξίωση της Β εκ της επιταγής έχει παραγραφεί. Ερωτάται υπό τα δεδομένα αυτά:

1) Νομίμως εκδόθηκε η άνω επιταγή χωρίς να αναγράφεται σ' αυτήν η ημεροχρονολογία έκδοσής της; Μπορεί να συμπληρωθεί εκ των υστέρων, παρά τα συμφωνηθέντα;

2) Η δήλωση ανάκλησης της επιταγής, δηλαδή της εντολής για πληρωμή, που έγινε από τον εκδότη Α προς την πληρώτρια τράπεζα Δ, πριν από την ως άνω εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή, έχει κάποιο έννομο αποτέλεσμα;

- 3) Η Β ανέλαβε νομίμως την επιταγή από την Τράπεζα Γ, εφόσον πλήρωσε σε αυτήν το αναγραφόμενο ποσό;
- 4) Ο Α είχε δικαίωμα να προτείνει με την ασκηθείσα ανακοπή του κατά της Β τον υπό στοιχείο α' ισχυρισμό του (ένσταση);
- 5) Αν υποθεθεί ότι η ημεροχρονολογία 31-10-2015, που τέθηκε στην επιταγή, είχε πράγματι συμφωνηθεί, η αξίωση της Β εκ της επιταγής κατά του εκδότη Α ήταν παραγεγραμμένη κατά το χρόνο επίδοσης της διαταγής πληρωμής;
- Να δοθεί σύντομη και σαφής απάντηση σε κάθε ερώτηση χωριστά και να παρατεθούν στο τέλος κάθε απάντησης τα σχετικά άρθρα του νόμου στα οποία στηρίζεται αυτή.

Απαντήσεις:

- 1) Σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχ. 6 του Ν. 5960/1933 περί επιταγής, η επιταγή πρέπει να φέρει την ημερομηνία έκδοσης. Επιπλέον, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του ίδιου νόμου, η έλλειψη αυτή καθιστά την επιταγή ανίσχυρη. Οπότε, η έκδοση του αξιογράφου δεν είναι νόμιμη. Σημειώνεται ότι όταν τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν ρητά τότε επιτρέπεται η μετά την έκδοση συμπλήρωση της ατελούς επιταγής.
- 2) Σύμφωνα με το άρθρο 32 του Ν. 5960/1933, η ανάκληση της επιταγής ισχύει μόνον αφού παρέλθει η προθεσμία εμφανίσεως. Εάν το αξιόγραφο της επιταγής δεν ανακληθεί, τότε ο πληρωτής δύναται να εξοφλήσει το ποσό της αξίωσης και μετά την πάροδο της προθεσμίας εμφανίσεως. Για το λόγο αυτό, η ανάκληση στην υπό κρίση περίπτωση δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα.
- 3) Νομίμως ανέλαβε η Β την επιταγή από την τράπεζα Γ, διότι κάθε εξ αναγωγής υπόχρεος, εφόσον πληρώσει το αναφερόμενο ως πληρωτέο στην επιταγή ποσό, δικαιούται να απαιτήσει την προς αυτόν παράδοση της επιταγής, όπως ορίζεται στο άρθρο 47 του Ν. 5960/1933.
- 4) Στο άρθρο 22 του Ν. 5960/1933 αναφέρεται ότι τα εξ επιταγής εναγόμενα πρόσωπα δύνανται να αντιτάξουν κατά του κομιστή τις ενστάσεις οι οποίες πηγάζουν από τις διαπροσωπικές τους σχέσεις με τον εκδότη ή τους προηγούμενους κομιστές και μόνον στην περίπτωση κατά την οποία ο κομιστής ενήργησε κατά τη κτήση της επιταγής εν γνώσει του προς βλάβη του οφειλέτου. Εν προκειμένω, ο Α είχε γραπτή συμφωνία με την Β για τον τρόπο που θα συμπληρωνόταν μεταγενέστερα η ημερομηνία στην επιταγή. Ωστόσο, η Β ενήργησε ενάντια σ' αυτήν τη συμφωνία σε βάρος του Α. Λαμβάνοντας υπόψιν τα ως άνω προκύπτει ότι ο Β νόμιμα πρόβαλε τον υπό στοιχείο α' ισχυρισμό του στην ασκηθείσα ανακοπή.
- 5) Στο άρθρο 52 του Ν. 5960/1933 ορίζεται ότι η παραγραφή επέρχεται εάν παρέλθουν έξι (6) μήνες μετά την λήξη της οκταήμερης προθεσμίας προς εμφάνιση του αξιογράφου προς πληρωμή. Αν υποθέσουμε ότι πράγματι η ημερομηνία 31-10-2015, που τέθηκε στην επιταγή, ήταν η ημερομηνία έκδοσης, τότε η προθεσμία εμφανίσεως προς πληρωμή λήγει την 8-11-2015 και αφετηρία της προθεσμίας της παραγραφής αποτελεί η 9.11.2015. Στην ως άνω περίπτωση η ικανοποίηση της απαίτησης αξιώθηκε εμπρόθεσμα όπως αποδεικνύεται με την από 10-4-2016 αίτηση για έκδοσης διαταγής πληρωμής, ημερομηνία κατά την οποία εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής και ταυτόχρονα κοινοποιήθηκε στον εκδότη παράγοντας άμεσο έννομο αποτέλεσμα την διακοπή της παραγραφής. Επομένως, η αξίωση της Β δεν είχε παραγραφεί.

Β' 2017

Ο Κ εκδίδει την 20^η Μαρτίου 2017 σε διαταγή του Ε εμπόρου καυσίμων τραπεζική επιταγή για την αγορά ποσότητας πετρελαίου για τη θέρμανση της κατοικίας του. Κατά τη συμπλήρωση της επιταγής, ο Κ παραλείπει να αναγράψει τον τόπο έκδοσής της, θέτει όμως στο χώρο της υπογραφής του τη σφραγίδα του, στην οποία αναφέρεται η διεύθυνση της κατοικίας του. Επίσης, από προφανή παραδρομή, αναγράφει στο ποσό της επιταγής ολογράφως το ποσό των δύο χιλιάδων τριακοσίων (2.300,00) ευρώ και αριθμητικά το ποσό των τριών χιλιάδων διακοσίων (3.200,00) ευρώ. Ο Ε μεταβιβάζει με οπισθογράφηση την επιταγή αυτή στον προμηθευτή του Π για προμήθεια καυσίμων. Ο Π εμφανίζει την επιταγή για πληρωμή στην πληρώτρια τράπεζα την 22^α-3-2017. Η επιταγή δεν πληρώνεται λόγω έλλειψης διαθέσιμων κεφαλαίων του εκδότη της Κ, γεγονός το οποίο βεβαιώνεται πάνω στο σώμα της επιταγής με δήλωση της πληρώτριας τράπεζας περί μη πληρωμής και σημείωση της ημέρας εμφάνισης. Την 26^η-9-2017 ο Π καταθέτει και επιδίδει στους Κ και Ε αγωγή από την επιταγή.

- 1) Επιδρά στο κύρος της επιταγής η έλλειψη σημείωσης του τόπου έκδοσής της;
- 2) Είναι έγκυρη η επιταγή εφόσον το ποσό που αναγράφεται σ' αυτήν ολογράφως είναι διαφορετικό από εκείνο που αναγράφεται αριθμητικά;
- 3) Είναι εμπρόθεσμη η εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή από τον Π;
- 4) Έχει υποπέσει σε παραγραφή η αξίωση του Π κατά των Κ και Ε από την επιταγή κατά το χρόνο επίδοσης της αγωγής;
- 5) Έχουν δικαίωμα ο Κ και ο Ε να αντιτάξουν κατά του Π ενστάσεις οι οποίες στηρίζονται στις μεταξύ τους προσωπικές σχέσεις (του Κ με τον Ε);
- 6) Θα ήταν ισχυρή η ανάκληση της επιταγής με δήλωση του εκδότη της κατά το χρόνο εμφάνισής της προς πληρωμή από τον Π στην πληρώτρια τράπεζα;
- 7) Εάν η επιταγή έφερε ημερομηνία έκδοσης μεταγενέστερη από την ημερομηνία της συμπλήρωσής της (μεταχρονολογημένη), θα έπρεπε να πληρωθεί από την πληρώτρια τράπεζα, εφόσον υπήρχαν επαρκή διαθέσιμα κεφάλαια, αν ο Π την εμφάνιζε για πληρωμή πριν από την ημερομηνία έκδοσης, η οποία αναγράφεται σ' αυτήν;
(Να αναφέρετε σύντομη αιτιολογία και διατάξεις των άρθρων στις οποίες αυτή στηρίζεται).

Απαντήσεις:

- 1) Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 4 του Ν. 5960/1933 περί επιταγής, η επιταγή η οποία δεν φέρει επί του σώματος αυτής συμπληρωμένο τον τόπο έκδοσής της τεκμαίρεται ότι έχει ως τόπο έκδοσης τον τόπο που σημειώνεται δίπλα από το όνομα του εκδότη.
- 2) Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 5960/1933, ισχύει το ποσό που αναγράφεται ολογράφως και είναι έγκυρη παράγοντας όλες τις έννομες συνέπειες του αξιογράφου.
- 3) Σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ. 1 του Ν. 5960/1933, η επιταγή που εκδίδεται και είναι πληρωτέα στην Ελλάδα πρέπει να εμφανιστεί για πληρωμή μέσα σε προθεσμία οκτώ ημερών. Επομένως, είναι εμπρόθεσμη η εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή από τον Π.
- 4) Σύμφωνα με το άρθρο 52 παρ. 1 του Ν. 5960/1933, η προθεσμία παραγραφής είναι έξι (6) μήνες. Αφετηρία της προθεσμίας της παραγραφής αποτελεί η λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση για πληρωμή. Στην προκειμένη περίπτωση, ο Π εμφάνισε την επιταγή για πληρωμή στην πληρώτρια τράπεζα την 22α-3-2017, ημερομηνία κατά την οποία θεωρείται ημερομηνία εμφάνισης της επιταγής αλλά και ημερομηνία εκκίνησης της προθεσμίας περί παραγραφής. Οι αγωγές του κομιστή κατά του εκδότη και των άλλων υπόχρεων παραγράφονται μετά την πάροδο έξι μηνών. Επαγωγικά, λοιπόν, προκύπτει ότι η προθεσμία παραγραφής είχε ως δήλη ημέρα την 23-3-2017 και εκπρόθεσμα άσκησε ο Π το ένδικο βοήθημα της αγωγής.
- 5) Σύμφωνα με το άρθρο 22 του Ν. 5960/1933, τα πρόσωπα που ενάγονται από επιταγή είναι δυνατό να αντιτάξουν κατά του κομιστή της τις ενστάσεις που στηρίζονται στις προσωπικές τους σχέσεις με τον εκδότη ή τους προηγούμενους κομιστές μόνο αν ο κομιστής κατά τον χρόνο κτήσης της επιταγής ενήργησε εν γνώσει με σκοπό να βλάψει τον οφειλέτη. Συμπερασματικά, δεν έχουν δικαίωμα ο Κ και ο Ε να αντιτάξουν κατά του Π ενστάσεις οι οποίες στηρίζονται στις μεταξύ τους προσωπικές σχέσεις (του Κ με τον Ε).
- 6) Σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 1 του Ν. 5960/1933, η ανάκληση της επιταγής ισχύει μόνο μετά τη λήξη της προθεσμίας εμφανίσεως. Δεν είναι δυνατή για το λόγο αυτό η ανάκληση της επιταγής με δήλωση του εκδότη της κατά το χρόνο εμφάνισής της προς πληρωμή από τον Π στην πληρώτρια τράπεζα.
- 7) Σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 2 του Ν. 5960/1933, η επιταγή που εμφανίζεται για πληρωμή πριν από την ημέρα που σημειώνεται ως χρονολογία εκδόσεώς της δέον να πληρωθεί κατά την ημέρα της εμφανίσεώς της.

Α' 2018

Ι) Ο Α εξέδωσε επιταγή 10.000 ευρώ υπέρ του Β. Ο Β οπισθογράφησε την επιταγή στο Γ. Ο Γ εμφάνισε εμπρόθεσμα την επιταγή στην πληρώτρια Τράπεζα. Η Τράπεζα δεν πλήρωσε εκτελώντας εντολή του εκδότη Α. Ο Γ άσκησε αγωγή κατά του Α και του ζήτησε να υποχρεωθεί να του καταβάλει λόγω της παράνομης συμπεριφοράς του το ποσό της επιταγής νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής και να απαγγελθεί προσωπική κράτηση κατά του Α ως μέσο είσπραξης της απαίτησης. Ο εναγόμενος Α αντέτεινε ότι: α) ο Γ δεν έχει απαίτηση εναντίον του διότι η ποινική δίωξη για το αδίκημα της ακάλυπτης επιταγής έπαυσε οριστικά λόγω μη υποβολής έγκλησης από

αυτόν σύμφωνα με το άρθρο 79 παρ. 5 του Ν. 5960/1933, και **β)** το ποσό της επιταγής αφορούσε τμήμα εμπορευμάτων που αγόρασε από το Β και είχαν πραγματικά ελαττώματα. Αξιολογήστε αιτιολογημένα τη νομική βασιμότητα της αγωγής και τους ισχυρισμούς του εναγομένου Α.

II) Ο Α, ο οποίος εμπορεύεται καφέ, επιθυμεί να καταθέσει ως σήμα τη λέξη «NANA». Σημειωτέον ότι υπάρχει προκατατεθειμένο το σήμα «NANA» το οποίο έχει δηλωθεί για να διακρίνει γυναικεία καλλυντικά. Θα πρέπει, κατά τη γνώμη σας, να γίνει δεκτή προς καταχώριση η κατατεθείσα ένδειξη;

Απαντήσεις:

I) Αναφορικά με τη νομική βασιμότητα τη αγωγής, ο κοιμιστής Γ έχει κατά του εκδότη Α αξίωση αποζημίωσης κατά τις διατάξεις περί αδικοπραξιών του άρθρου 914 ΑΚ. Ο Α έχει ανακαλέσει την επιταγή κατά τη διάρκεια της προθεσμίας προς εμφάνιση. Σύμφωνα με το άρθρο 32 του Ν. 5960/1933 περί επιταγής, η ανάκληση επιταγής είναι νόμιμη μόνο μετά την πάροδο της οκταήμερης προθεσμίας προς εμφάνιση για πληρωμή. Συμπληρωματικά, η μη πληρωμή της επιταγής λόγω ανάκλησής της γίνεται πάγια δεκτό ότι ισοδυναμεί με μη πληρωμή της λόγω έλλειψης διαθεσίμων. Η άσκηση του ενδίκου βοηθήματος της αγωγής (τακτική διαδικασία) είναι ορθή και η αγωγή νόμω και ουσία βάσιμη. **α)** Η άσκηση από τον κοιμιστή αγωγής αποζημίωσης δεν προϋποθέτει και την υποβολή έγκλησης προκειμένου να διωχθεί ποινικά ο εκδότης. Επομένως, ο πρώτος ισχυρισμός του Α δεν ισχύει. **β)** Ο δεύτερος ισχυρισμός του Α είναι ένσταση που αφορά το πρόσωπο του λήπτη Β. Η επιταγή είναι αξιόγραφο αναιτιώδους χαρακτήρα με αποτέλεσμα η ένσταση αυτή να μην μπορεί να προβληθεί κατά του Γ, κοιμιστή από οπισθογράφηση. Σύμφωνα με το άρθρο 22 του Ν. 5960/1933, η μόνη περίπτωση κατά την οποία μπορεί να προταθεί η ως άνω ένσταση είναι εάν ο Γ κατά την κτήση της επιταγής ενήργησε εν γνώσει προς βλάβη του οφειλέτη, ήτοι εάν την απέκτησε για να μην μπορέσει ο Α να προτείνει τη σχετική ένσταση στον Γ. Ωστόσο, εν προκειμένω το βάρος απόδειξης είναι αποκλειστικά του Α.

II) Στο Ν. 4072/2012 καθορίζεται η έννοια και οι προϋποθέσεις προστασίας του σήματος. Στις διατάξεις του άρθρου 124 παρ. 1 στοιχ. β' του ίδιου νόμου, ως σχετικός λόγος απαραδέκτου της καταχώρισης σήματος αναφέρεται η περίπτωση της ταυτότητας με άλλο προγενέστερο σήμα και ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών ή της ομοιότητας με προγενέστερο σήμα και ταυτότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών ή της ομοιότητας με προγενέστερο σήμα και ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών, εάν υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισής του με το προγενέστερο σήμα. Στην περίπτωση αυτή το σήμα δεν γίνεται δεκτό προς καταχώριση. Ωστόσο, η ένδειξη «NANA» είναι δεκτική καταχώρισης ως σήμα για καφέ, γιατί το προκατατεθειμένο σήμα «NANA» διακρίνει τελείως διαφορετικά προϊόντα (καλλυντικά) και δεν δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης του κοινού.

Β' 2018

I) Ο δικηγόρος Α, που εκδίδει και πωλεί εβδομαδιαία εφημερίδα, παύει την πληρωμή των χρεών του. Ο Δ, ιδιοκτήτης του ακινήτου, όπου ο Α έχει εγκαταστήσει τα γραφεία της εφημερίδας και που έχει απαίτηση από ενοίκια, ζητά από το πρωτοδικείο την πτώχευση του Α. Ο Α αντipeίνει ότι: **α)** Δεν είναι έμπορος. **β)** Η απαίτηση για καταβολή ενοικίων δεν αποτελεί εμπορική απαίτηση. Αξιολογήστε από άποψη εμπορικού δικαίου τους ως άνω ισχυρισμούς.

II) Η γενική συνέλευση μιας ανώνυμης εταιρείας εκλέγει νέο διοικητικό συμβούλιο χωρίς το θέμα να έχει περιληφθεί στην ημερήσια διάταξη. Το νεοεκλεγέν διοικητικό συμβούλιο συνάπτει μια σύμβαση η οποία αποδεικνύεται ιδιαίτερα ζημιογόνα για την εταιρεία. **α)** Με τι μέσα μπορούν να προστατευθούν οι μέτοχοι που δεν ενέκριναν την εκλογή του νέου διοικητικού συμβουλίου; **β)** Δεσμεύεται η εταιρεία από τη σύναψη της ανωτέρω σύμβασης; **γ)** Το γεγονός ότι η σύμβαση εκ των υστέρων αποδεικνύεται ζημιογόνα για την εταιρία αποτελεί λόγο ευθύνης του διοικητικού συμβουλίου;

Οι απαντήσεις πρέπει να είναι αιτιολογημένες.

Απαντήσεις:

I) α) Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του Ν. 3558/2007, η κήρυξη προσώπου σε πτώχευση προϋποθέτει την εμπορική ιδιότητα του προσώπου. Ο δικηγόρος Α σύμφωνα με το Ν. 4194/2013

«Κώδικας Δικηγόρων» δεν επιτρέπεται να αποκτά την εμπορική ιδιότητα, καθότι ισχύει σχετικό ασυμβίβαστο. Ωστόσο, η έκδοση εφημερίδας αποτελεί εμπορική πράξη και η τακτική ανά εβδομάδα έκδοση της σημαίνει συνήθη ενασχόληση του Α. Συμπερασματικά, η επαναλαμβανόμενη αυτή εμπορική πράξη του προσδίδει την εμπορική ιδιότητα, παρά το ασυμβίβαστο. **β)** Ως προς το εάν είναι εμπορική η απαίτηση από τα οφειλόμενα ενοίκια, ο Δ μπορεί να προβάλλει δύο ισχυρισμούς. Συγκεκριμένα, η επαγγελματική μίσθωση του ακινήτου είναι καθαρά εμπορική αφού τα γραφεία αποτελούν έδρα του επιτηδευματία - εμπόρου - μισθωτή και ο μισθωτής είναι έμπορος (παράγωγη εξ υποκειμένου εμπορικότητα). Επιπροσθέτως, η μίσθωση του ακινήτου τεκμαίρεται ότι είναι εμπορική γιατί σε αυτό το μίσθιο ασκείται επιχειρηματική δραστηριότητα και διενεργούνται εμπορικές πράξεις (παράγωγη εξ αντικειμένου εμπορικότητα).

II) α) Η γενική συνέλευση των μετόχων είναι το ανώτατο όργανο αντιπροσώπευσης της Ανώνυμης Εταιρείας και, με εξαίρεση τις επαναληπτικές συνελεύσεις και όσες εξομοιώνονται με τέτοιες, πρέπει να συγκαλείται τουλάχιστον 20 ημέρες πριν την οριζόμενη προς συνεδρίαση ημερομηνία, υπολογιζομένων και των εξαιρετέων ημερών. Η ημέρα δημοσίευσης της πρόσκλησης της γενικής συνέλευσης και η ημέρα της συνεδρίασης αυτής δεν υπολογίζονται. Η πρόσκληση της γενικής συνέλευσης περιλαμβάνει τουλάχιστον το οίκημα με ακριβή διεύθυνση, τη χρονολογία και την ώρα της συνεδρίασης, τα θέματα της ημερήσιας διάταξης με σαφήνεια, τους μετόχους που έχουν δικαίωμα συμμετοχής, καθώς και ακριβείς οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο οι μέτοχοι θα μπορέσουν να μετάσχουν στη συνέλευση και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αυτοπροσώπως ή δι' αντιπροσώπου ή, ενδεχομένως, και εξ αποστάσεως (άρθρο 26 παρ. 1 και 2 του Ν. 2190/1920 «Περί Ανωνύμων Εταιρειών»). Επιπρόσθετα, απόφαση της γενικής συνέλευσης που λήφθηκε με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με το νόμο ή το καταστατικό, ακυρώνεται από το δικαστήριο. Το ίδιο ισχύει και για αποφάσεις τις οποίες έλαβε γενική συνέλευση που δεν είχε νόμιμα συγκληθεί ή συγκροτηθεί. Η ακύρωση μπορεί να ζητηθεί με αγωγή από οποιονδήποτε μέτοχο κάτοχο μετοχών που εκπροσωπούν τα δύο εκατοστά (2/100) του κεφαλαίου, αν δεν παρέστη στη συνέλευση ή αντιτάχθηκε στην απόφαση. Μέτοχοι, που δεν μπορούν να ζητήσουν την ακύρωση επειδή δεν έχουν το απαιτούμενο ποσοστό μετοχών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, μπορούν να αξιώσουν από την εταιρεία αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν εξαιτίας του γεγονότος ότι η απόφαση λήφθηκε με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με το νόμο ή το καταστατικό ή κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας ή από γενική συνέλευση που δεν συγκλήθηκε ή δεν συγκροτήθηκε νόμιμα ή εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν έλαβαν τις πληροφορίες που ζήτησαν. Αξίωση αποζημίωσης έχουν κατά τις γενικές διατάξεις οι μέτοχοι και αν ακόμη η απόφαση ακυρώθηκε. **β)** Με τη υπογραφή της σύμβασης και τη δημοσίευση του σχετικού πρακτικού, αυτή ξεκινά να παράγει ισχύ και επέρχονται όλες οι νόμιμες συνέπειες. Ωστόσο, η απόφαση αυτή του διοικητικού συμβουλίου είναι ακυρώσιμη καθώς δεν είχε περιληφθεί το θέμα της ημερήσιας διάταξης στην πρόσκληση. Η αγωγή ακύρωσης της απόφασης της γενικής συνέλευσης στρέφεται κατά της εταιρείας και ασκείται εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από την υποβολή του σχετικού πρακτικού στην αρμόδια αρχή ή, εάν η απόφαση υποβάλλεται σε δημοσιότητα, από την καταχώριση της στο ΓΕΜΗ. Η πάροδος άπρακτης της προθεσμίας έχει ως συνέπεια την ίαση της απόφασης. Η ακύρωση της απόφασης ισχύει έναντι πάντων. Το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να λάβει τα μέτρα που επιβάλλει η κατάσταση η οποία προέκυψε από την ακύρωση. Σε κάθε περίπτωση δεν θίγονται τα δικαιώματα καλόπιστων τρίτων που αποκτήθηκαν με απόφαση που ακυρώθηκε ή με πράξη που διενεργήθηκε με βάση την απόφαση αυτή, εκτός αν ο τρίτος γνώριζε ή αγνοούσε από βαριά αμέλεια το ελάττωμα της απόφασης. (άρθρο 35^{α'} του Ν. 2190/1920). **γ)** Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δεν ευθύνονται για το ζημιογόνο αποτέλεσμα της σύμβασης εκτός αν αποδειχτεί ότι έδρασαν, χωρίς έγκαιρα να το αναφέρουν, για προσωπικό συμφέρον τους ή επιδίωξαν συμφέρον που αντιβαίνει στα συμφέροντα της εταιρείας (άρθρο 22^{α'} του Ν. 2190/1920). *[Επισημαίνεται ότι το II) πρακτικό επιλύθηκε σύμφωνα με την ισχύουσα μέχρι 31-12-2019 νομοθεσία περί Ανωνύμων Εταιρειών – Ν. 2190/1920. Από την 1-1-2019 τέθηκε σε ισχύ ο νέος Νόμος περί Ανωνύμων Εταιρειών – Ν. 4548/2018 ο οποίος από την 1-1-2020 κατήργησε πλήρως την προηγούμενη ισχύουσα νομοθεσία.]*

A' 2019

Ο Ε για να διευκολύνει το γνωστό του Α στην πληρωμή οφειλής του προς το Δημόσιο δανείζει σε αυτόν το ποσό των 8.900 ευρώ. Για την εξασφάλιση της απαίτησής του ο Ε εκδίδει σε διαταγή του

με τη ρήτρα ανέξοδος επιστροφή ισόποση συναλλαγματική, την οποία αποδέχεται ο Α και τριτεγγυάται ο Τ χωρίς οποιαδήποτε περαιτέρω σημείωση. Κατά την συμπλήρωση της συναλλαγματικής ο Ε θέτει δίπλα στην υπογραφή του σφραγίδα με τη διεύθυνση κατοικίας του, αλλά από παραδρομή δεν αναγράφει τον τόπο έκδοσης της συναλλαγματικής. Επίσης στη θέση του ποσού πληρωμής αναγράφει ολογράφως το ποσό των 8.900 ευρώ και αριθμητικά το ποσό των 9.800 ευρώ. Ως ημέρα λήξης της συναλλαγματικής αναγράφεται το μέσον του μηνός Ιανουαρίου 2017 και αναγράφεται ρήτρα απαλλαγής του εκδότη Ε από την ευθύνη για την πληρωμή της. Την συναλλαγματική αυτή ο Ε μεταβιβάζει με οπισθογράφεση στον Κ έμπορο αυτοκινήτων για εξόφληση μέρους του τιμήματος για την αγορά αυτοκινήτου. Η συναλλαγματική δεν πληρώνεται κατά τη λήξη της από αυτούς που ήταν υποχρεωμένοι να την πληρώσουν. Ο Κ στρέφεται με αγωγή κατά των Ε, Α και Τ για την πληρωμή της συναλλαγματικής.

- 1) Επιδρά στο κύρος της συναλλαγματικής η έλλειψη σημείωσης του τόπου έκδοσής της;
  - 2) Είναι έγκυρη η συναλλαγματική εφόσον το ποσό που αναγράφεται σ' αυτή ολογράφως είναι διαφορετικό από εκείνο που αναγράφεται αριθμητικά;
  - 3) Είναι ισχυρή η ρήτρα απαλλαγής του εκδότη από την ευθύνη πληρωμής της συναλλαγματικής;
  - 4) Είναι έγκυρη η τριτεγγύηση του Τ και υπέρ ποιου έχει αυτή δοθεί;
  - 5) Ποια είναι η συγκεκριμένη ημέρα λήξης της συναλλαγματικής;
  - 6) Είναι δυνατόν ο κομιστής Κ να στραφεί κατά του εκδότη Ε χωρίς να συντάξει διαμαρτυρικό για μη πληρωμή;
  - 7) Έχουν δικαίωμα οι Α, Ε και Τ να αντιτάξουν κατά του Κ ενστάσεις οι οποίες στηρίζονται στις μεταξύ τους προσωπικές σχέσεις (στις σχέσεις μεταξύ των Α, Ε και Τ);
  - 8) Ποια είναι η προθεσμία παραγραφής της αξίωσης του κομιστή Κ κατά του αποδέκτη Α, του εκδότη Ε και του τριτεγγυητή Τ από τη συναλλαγματική;
- Να αναφέρετε σύντομη αιτιολογία και διατάξεις των άρθρων στις οποίες αυτή στηρίζεται.

Απαντήσεις:

- 1) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4 του Ν. 5325/1932 «περί συναλλαγματικής και γραμματίου εις διαταγήν», εάν στη συναλλαγματική δεν σημειωθεί ο τόπος έκδοσης, θεωρείται ότι έχει εκδοθεί στον τόπο που αναφέρεται δίπλα στο όνομα του εκδότη της. Επομένως, δεν επιδρά στο κύρος της συναλλαγματικής η έλλειψη σημείωσης του τόπου έκδοσής.
- 2) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 του Ν. 5325/1932, όταν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο ποσό που έχει γραφεί ολογράφως και σε αυτό που έχει γραφεί αριθμητικά, η συναλλαγματική ισχύει για το ποσό που έχει γραφεί ολογράφως. Επομένως, είναι έγκυρη.
- 3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 9 παρ. 3 του Ν. 5325/1932, κάθε ρήτρα με την οποία ο εκδότης απαλλάσσεται της ευθύνης για την πληρωμή της συναλλαγματικής θεωρείται ως μη γεγραμμένη. Δεν είναι, άρα, ισχυρή η ρήτρα απαλλαγής του εκδότη από την ευθύνη πληρωμής της συναλλαγματικής.
- 4) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 3 του Ν. 5325/1932, είναι έγκυρη η τριτεγγύηση του Τ και θεωρείται ότι έχει δοθεί υπέρ του εκδότη της συναλλαγματικής, εφόσον δεν υπάρχει σημείωση για λογαριασμό ποιου δίδεται.
- 5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 36 παρ. 3 του Ν. 5325/1932, όταν στη συναλλαγματική έχει ορισθεί ως ημέρα λήξης το μέσον του Ιανουαρίου 2017 εννοείται η 15η Ιανουαρίου 2017.
- 6) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 46 παρ. 1 του Ν. 5325/1932, εφόσον στη συναλλαγματική έχει αναγραφεί η ρήτρα ανέξοδος επιστροφή ο κομιστής Κ δύναται να στραφεί κατά του εκδότη Ε χωρίς να συντάξει διαμαρτυρικό για μη πληρωμή.
- 7) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 17 του Ν. 5325/1932, τα πρόσωπα που ενάγονται από συναλλαγματική είναι δυνατό να αντιτάξουν κατά του κομιστή της τις ενστάσεις που στηρίζονται στις προσωπικές τους σχέσεις με τον εκδότη ή τους προηγούμενους κομιστές μόνο αν ο κομιστής κατά τον χρόνο κτήσης της συναλλαγματικής ενήργησε εν γνώσει με σκοπό να βλάψει τον οφειλέτη. Επομένως, οι Α, Ε και Τ δεν έχουν δικαίωμα να αντιτάξουν κατά του Κ ενστάσεις οι οποίες στηρίζονται στις μεταξύ τους προσωπικές σχέσεις.
- 8) Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 70 παρ. 1 και 2 και 32 παρ. 1 του Ν. 5325/1932, η αξίωση του κομιστή Κ κατά του αποδέκτη Α παραγράφεται μετά από τρία έτη και κατά του εκδότη Ε και του τριτεγγυητή Τ μετά από ένα έτος από την χρονολογία της λήξης της συναλλαγματικής.

B' 2019

Ο Α, που είναι μαραγκός και διατηρεί επιχείρηση κατασκευής επίπλων, αγόρασε από το Β, έμπορο ξυλείας, την 1^η-3-2019, ποσότητα ξυλείας για τις ανάγκες της επιχείρησής του, αντί του τιμήματος των 5.000,00 ευρώ. Μεταξύ τους συμφωνήθηκε να πιστωθεί το τίμημα για χρονικό διάστημα 60 ημερών. Συμφωνήθηκε, επίσης, προς εξασφάλιση της απαίτησης να εκδοθεί, την ίδια ημέρα (1^η-3-2019), ισόποση συναλλαγματική πληρωτέα την 1^η-5-2019, με εκδότη τον πωλητή (Β) και αποδέκτη τον αγοραστή (Α), που κατά τους όρους της συμφωνίας, θα παρέμενε στα χέρια του πωλητή (Β), ο οποίος είχε υποχρέωση, μόλις εξοφλείτο το τίμημα να την επιστρέψει στον αγοραστή (Α). Ωστόσο, ο Β εξέδωσε τη συναλλαγματική, χωρίς, από παραδρομή, να σημειώσει επ' αυτής τον τόπο της έκδοσής της, την αποδέχθηκε δε αυθημερόν ο Α. Ο τελευταίος, όμως δεν κατέβαλε το τίμημα μέχρι την 1^η-5-2019, όπως είχε συμβατική υποχρέωση.

- 1) Η μη αναγραφή του τόπου έκδοσης της συναλλαγματικής επιδρά επί του κύρους της;
- 2) Με ποιον τρόπο ο εκδότης Β μπορεί να ικανοποιήσει την αξίωσή του κατά του Α από το αξιόγραφο; Ποια ενέργεια προκρίνεται και γιατί;
- 3) Υπάρχει άλλος τρόπος με το οποίο μπορεί ο Β να διεκδικήσει την ικανοποίηση της αξίωσής του και με βάση ποιες διατάξεις;
- 4) Ποιος είναι ο χρόνος παραγραφής της αξίωσης από τη συναλλαγματική κατά του Α;
- 5) Στην υποθετική περίπτωση που η συναλλαγματική μεταβιβαζόταν με οπισθογράφηση στο Γ, κατά ποίων θα είχε δικαίωμα να στραφεί ο τελευταίος που είναι και κομιστής (Γ) και σε ποιο χρόνο θα υπέκυπτε σε παραγραφή η σχετική αξίωσή του;

Απαντήσεις:

- 1) Σε περίπτωση που ο τόπος έκδοσης της συναλλαγματικής δεν έχει σημειωθεί κατά την έκδοση αυτής, τόπος έκδοσης θεωρείται ότι είναι ο τόπος που αναγράφεται δίπλα από το όνομα του εκδότη (άρθρο 2 εδ. δ' Ν. 5325/1932).
- 2) Όσον αφορά την ικανοποίηση της αξίωσης από τη συναλλαγματική ο Β μπορεί να κινηθεί νομικά με δύο τρόπους: Αρχικά, επειδή η συναλλαγματική τυγχάνει τίτλος εκτελεστός, ο Α μπορεί να απευθυνθεί στο κατά τόπον και καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο και να ζητήσει την έκδοση διαταγής πληρωμής, ώστε να εκτελέσει μέσα σε σύντομο χρόνο. Διαφορετικά, λόγω της μη τήρησης των ενδοσυμβατικών όρων και υποχρεώσεων από τη σύμβαση της πώλησης αναδύεται ένα επιπλέον δικονομικό μέσο που είναι η άσκηση του ένδικου βοηθήματος της αγωγής της τακτικής διαδικασίας. Εν προκειμένω, μπορεί να λεχθεί ότι συμφέρει τον Β να απευθυνθεί στο αρμόδιο λόγω ποσού Ειρηνοδικείο και να ζητήσει την έκδοση διαταγής πληρωμής, λόγω της δυνατότητας εξοπλισμού της απαίτησής του με εκτελεστό τίτλο μέσα σε σύντομο χρόνο.
- 3) Όπως προαναφέραμε, ο Β έχει τη δυνατότητα να ασκήσει τακτική αγωγή, δικαίωμα το οποίο προέρχεται όχι από τον τίτλο, αλλά από τη σύμβαση της πώλησης.
- 4) Η προθεσμία για την παραγραφή της αξίωσης κατά του αποδέκτη από τη συναλλαγματική είναι 3 έτη από τη χρονολογία της λήξης (άρθρο 70 εδ. δ' Ν. 5325/1932).
- 5) Σε αυτήν την περίπτωση ο Γ, ως κομιστής του τίτλου, δύναται να εγείρει ευθεία αξίωση κατά του αποδέκτη (Α) όπως και αξίωση κατά του εκδότη συναλλαγματικής (Β), οι οποίοι ευθύνονται απέναντί του αλληλεγγύως (άρθρο 47 εδ. α' Ν. 5325/1932). Ο χρόνος παραγραφής της σχετικής απαίτησης του Γ κατά του εκδότη της συναλλαγματικής (Β) είναι ένα έτος από τη χρονολογία του εμπροθέσμως συνταχθέντος διαμαρτυρικού ή από τη χρονολογία της λήξης, στην περίπτωση ύπαρξης της ρήτρας «ανέξοδος επιστροφή» (άρθρο 70 εδ. β' Ν. 5325/1932). Αναφορικά, με την αξίωση κατά του αποδέκτη (Α) ο χρόνος παραγραφής είναι τρία έτη από τη χρονολογία της λήξης της συναλλαγματικής (άρθρο 70 εδ. α' Ν. 5325/1932).

A' 2020

Ο Α δανείστηκε από την εταιρία Β το ποσό των 20.000 ευρώ για διάστημα τριών μηνών και της υποσχέθηκε ότι προς εξασφάλιση εμπρόθεσμης πληρωμής αυτής θα της δώσει ισόποση μεταχρονολογημένη επιταγή πληρωτέα από την Εθνική Τράπεζα. Ο Α υπέγραψε την επιταγή, συμπλήρωσε τη χρονολογία έκδοσης αλλά όχι το όνομα του λήπτη καθόσον δεν ήταν σίγουρος για την ακριβή επωνυμία της εταιρίας. Το βράδυ της ίδιας ημέρας και πριν προλάβει να παραδώσει την επιταγή στη Β, άγνωστοι διέρρηξαν το γραφείο του και αφαίρεσαν τη συγκεκριμένη επιταγή.

Λίγες ημέρες μετά ο Δ εμφανίστηκε στην Εθνική Τράπεζα και ζήτησε να εισπράξει το ποσό της συγκεκριμένης επιταγής δηλώνοντας ότι έλαβε αυτήν από το Γ, ο οποίος φαινόταν νόμιμα να την έχει οπισθογραφήσει.

1) Η μη αναγραφή του ονόματος του λήπτη πλήττει το κύρος της επιταγής;

2) Σε ποιες νομικές ενέργειες θα συμβουλευέστε τον Α να προβεί αφού πληροφορήθηκε την κλοπή της ανωτέρω επιταγής;

3) Τι θα συμβουλευέστε τον Α να ισχυριστεί κατά του Δ; Επηρεάζεται η απάντηση από το εάν ο Δ είναι καλόπιστος κομιστής ή εάν τελούσε σε κακή πίστη κατά το χρόνο που απέκτησε την επιταγή;

Απαντήσεις:

1) Δεν είναι απαραίτητη για το κύρος του τίτλου της επιταγής η αναγραφή του ονόματος του λήπτη, καθότι κατ' αυτόν τον τρόπο ισχύει ως επιταγή "εις τον κομιστήν". Ειδικότερα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 5 του ν. 5960/1933 προκύπτει ότι η επιταγή δύναται να ορισθεί πληρωτέα σε πρόσωπο κατονομαζόμενο με ή χωρίς ρητή ρήτρα σε διαταγή ή με ρήτρα όχι σε διαταγή ή με ρήτρα ισοδύναμη ή πληρωτέα στον κομιστή και ότι η επιταγή χωρίς σημείωση του δικαιούχου ισχύει ως επιταγή στον κομιστή. Σε συνδυασμό με αυτά που αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 ν. 5960/1933 συνάγεται ότι η μεία του ονόματος του λήπτη δεν περιλαμβάνεται στα αναγκαία τυπικά στοιχεία της επιταγής αλλά στα δυναμικά στοιχεία της. Συνεπώς η μη αναγραφή του ονόματος του λήπτη δεν πλήττει το κύρος της επιταγής.

2) Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 4, 19, 21, 28, 32 και 40 Ν. 5960/1933 και 844, 848 παρ. 2, 850, 851 παρ. 1 και 857 ΚΠολΔ συνάγεται ότι ο εκδότης επιταγής εις διαταγήν από τον οποίον εκλάπη η επιταγή πριν από την παράδοσή της στον λήπτη, έχει τις εξής δυνατότητες: α) να διεκδικήσει την επιταγή κατ' άρθρο 21 Ν. 5960/1933 από το νόμιμο κομιστή της, δηλαδή αυτόν που θεμελιώνει το δικαίωμά του εκ του τίτλου σε αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων, β) να ανακοινώσει στην πληρώτρια τράπεζα είτε ότι εξαιτίας της κλοπής ανακαλεί την επιταγή, είτε ότι η επιταγή εκλάπη, με την ελπίδα ότι η πληρώτρια, που έναντι του νόμιμου κομιστή δεν έχει ευθύνη εξ επιταγής για τη μη πληρωμή, δεν θα προχωρήσει στην πληρωμή του κομιστή κατά την εμπρόθεσμη εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή της. γ) Τέλος, σε περίπτωση απώλειας αξιολογίου για οποιοδήποτε λόγο (κλοπή, απλή απώλεια, καταστροφή κλπ), με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ασκηθούν τα δικαιώματα που απορρέουν από την κατοχή αυτού, παρέχεται στον δικαιούχο – προηγούμενο κομιστή του αξιολογίου - το δικαίωμα, να ζητήσει την αντικατάσταση του με δικαστική απόφαση, μέσω της κήρυξης του απολεσθέντος αξιολογίου ως ανίσχυρου. Εν προκειμένω, ο Α συμπεριλαμβάνεται και αυτός στην ειδική έννοια του νομιμοποιούμενου «κομιστή» του άρθρου 851 ΚΠολΔ (βλ. ΑΠ 820/2002). Από τα ανωτέρω εκτεθέντα, άλλωστε, καθίσταται προφανές το έννομο συμφέρον του να ζητήσει στη συγκεκριμένη περίπτωση τη δικαστική ακύρωση της επιταγής έναντι πάντων.

3) Καταρχήν, η ατελής επιταγή μπορεί να συμπληρωθεί βάσει συμφωνίας με τον λήπτη. Η μη τήρηση της συμφωνίας συμπλήρωσης της λευκής επιταγής, η οποία δύναται να είναι και σιωπηρή, τεκμαιρόμενη μάλιστα σε περίπτωση που αφέθηκε στην επιταγή συγκεκριμένο κενό, με σκοπό μεταγενέστερης συμπλήρωσης της, δεν αποτελεί πλαστογράφηση αυτής. Ωστόσο, πλαστογράφηση υπάρχει, όταν συμπληρωθεί ατελής επιταγή, για την οποία δεν υπάρχει συμφωνία για την συμπλήρωσή της (ΑΠ 738/2006). Εξάλλου, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 22 του Ν.5960/1933, τα εναγόμενα πρόσωπα από την επιταγή δεν μπορούν να αντιτάξουν κατά του κομιστή ενστάσεις που στηρίζονται σε προσωπικές τους σχέσεις με τον εκδότη ή τους προηγούμενους κομιστές, εκτός αν ο κομιστής κατά την απόκτηση της επιταγής ενήργησε εν γνώσει του προς βλάβη του οφειλέτη. Στον παραπάνω, όμως, κανόνα του απαραδέκτου των ενστάσεων αυτών, που ευθύνονται από επιταγή, κατά του κομιστή της επιταγής, δεν υπάγονται οι λεγόμενες απόλυτες ενστάσεις. Οι τελευταίες δεν στηρίζονται στις προσωπικές σχέσεις του εναγομένου κατά του εκδότη ή των προηγούμενων κομιστών. Τέτοια δε είναι και η ένσταση πλαστογραφίας, η οποία προτείνεται κατά παντός κομιστή, έστω και αν αυτός έχει ενεργήσει καλή τη πίστη. Συνεπώς, ο Α θα προβάλλει την ένσταση πλαστογραφίας έναντι του Δ ασχέτως της ύπαρξης καλής ή κακής πίστης από την πλευρά του Δ.

A' 2023

Οι Α, Β, και Γ είναι μέλη της ομόρρυθμης εταιρείας με την επωνυμία «ΑΒΓ Ο.Ε.», στην οποία συμμετέχουν κατ' ίσα μέρη (1/3 έκαστος). Στις 10.1.2023 η «ΑΒΓ Ο.Ε.» εξέδωσε τραπεζική επιταγή ύψους 15.000 ευρώ σε διαταγή του προμηθευτή της Π, στην οποία η εκδότρια εταιρεία, σε συνεννόηση με τον Π, ανέγραψε ως ημερομηνία έκδοσης την 10^η.3.2023, προκειμένου έως τότε να έχει εξασφαλιστεί η απαραίτητη για την εξόφληση της επιταγής ρευστότητα. Ο Π όμως εμφάνισε προς πληρωμή την τραπεζική επιταγή στην πληρώτρια τράπεζα στις 22.2.2023.

Ερωτάται:

1) Επηρεάζεται το κύρος της ως άνω επιταγής από το γεγονός ότι η «ΑΒΓ Ο.Ε.» έθεσε ημερομηνία έκδοσης διαφορετική (μεταγενέστερη) της πραγματικής; Μπορεί ο Π να εμφανίσει στις 22.2.2023 την ως άνω επιταγή στην πληρώτρια τράπεζα και να ζητήσει την πληρωμή της;

2α) Θα μπορούσε ο Π να στραφεί αποκλειστικά κατά του ομόρρυθμου εταίρου Α και να αξιώσει ολόκληρο το ποσό της επιταγής; **β)** Θα μπορούσε σε κάθε περίπτωση ο Α να επικαλεστεί έναντι του Π ότι υπάρχει συμφωνία μεταξύ των εταίρων για αποκλεισμό ή περιορισμό της δικής του ευθύνης (δηλαδή του Α);

3α) Ποιο είναι το απώτερο χρονικό σημείο στο οποίο ο Π μπορεί να εμφανίσει την άνω επιταγή προς πληρωμή στην πληρώτρια Τράπεζα; **β)** Αν υποθέσουμε ότι η άνω επιταγή εμφανίζεται από τον Π προς πληρωμή στην πληρώτρια Τράπεζα στις 18.3.2023 και δεν πληρώνεται λόγω ελλείψεως διαθέσιμων κεφαλαίων της εκδότριας, τότε ακριβώς παραγράφεται το δικαίωμα του Π περί αναγωγής εκ της επιταγής;

4) Σε περίπτωση παραγραφής του δικαιώματος του Π περί αναγωγής εκ της επιταγής, υφίσταται ή όχι νομική βάση για άσκηση αγωγής του κατά της εκδότριας εταιρείας και αν ναι, σε ποια παραγραφή υπόκειται τούτη η αγωγή;

5) Πότε παραγράφονται τυχόν αξιώσεις δανειστών της «ΑΒΓ Ο.Ε.» (οι οποίες διευκρινίζεται ότι ουδεμία σχέση έχουν με την ως άνω επιταγή) κατά των ομόρρυθμων εταίρων Α, Β, Γ, σε περίπτωση λύσης της εν λόγω εταιρείας;

Απαντήσεις:

1) Το κύρος της επιταγής δεν επηρεάζεται. Ο Π μπορεί να εμφανίσει την ως άνω επιταγή στις 22.02.2023 στην πληρώτρια τράπεζα και να ζητήσει την πληρωμή της, διότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 28 παρ. 2 του Ν. 5960/1933, η επιταγή που εμφανίζεται για πληρωμή πριν από την ημέρα που σημειώνεται ως χρονολογία εκδόσεώς της δέον να πληρωθεί κατά την ημέρα της εμφανίσεώς της.

2) α) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 249 παρ. 1 του Ν. 4072/2012, «Ομόρρυθμη είναι η εταιρεία με νομική προσωπικότητα που επιδιώκει εμπορικό σκοπό και για τα χρέη της οποίας ευθύνονται παράλληλα όλοι οι εταίροι απεριόριστα και εις ολόκληρον». Συνεπώς, ο Π θα μπορούσε να στραφεί αποκλειστικά κατά του ομόρρυθμου εταίρου Α. Η έκταση της ευθύνης που αφορά τόσο στην περίπτωση των ομόρρυθμων εταίρων ομόρρυθμης εταιρείας όσο και των ομόρρυθμων εταίρων ετερόρρυθμης εταιρείας αποτελεί και το κύριο στοιχείο διάκρισης του αυτού μορφώματος από τα λοιπά είδη προσωπικών εταιρειών λόγω των ειδικότερων χαρακτηριστικών που συνεπάγεται κατ' επέκταση του χαρακτήρα της ως παράλληλης και απεριόριστης.

β) Η καθιέρωση της προσωπικής ευθύνης των εταίρων αποτελεί την μοναδική ασφάλεια των εταιρικών δανειστών, ώστε οιαδήποτε συμφωνία για περιορισμό ή αποκλεισμό της δεν ισχύει στις προς τα έξω σχέσεις έναντι τρίτων κατ' άρθρον 258 παρ. 1 του Ν. 4072/2012 που αποτελεί αναγκαστικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, τυχόν συμφωνία μεταξύ των εταίρων που αφορά σε περιορισμό ή αποκλεισμό της ευθύνης ενός ή περισσότερων εταίρων είτε και ανάληψης του συνόλου των εταιρικών χρεών από έναν μόνο εταίρο έχει ισχύ στις μεταξύ αυτών εσωτερικές σχέσεις όχι όμως έναντι τρίτων προς τους οποίους έκαστος εταίρος ευθύνεται υπό τους ορισμούς της διάταξης του άρθρου 249 παρ. 1 του Ν. 4072/2012 με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 332 και 334 ΑΚ. Συνεπώς, ο Α δεν μπορεί να επικαλεστεί έναντι του Π συμφωνία μεταξύ των εταίρων, διότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 258 Ν. 4072/2012, συμφωνία για περιορισμό ή αποκλεισμό της ευθύνης των εταίρων κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 249 δεν ισχύει έναντι των τρίτων.

3) α) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 29 του Ν. 5960/1933 περί επιταγής, το αξιόγραφο εμφανίζεται προς πληρωμή εντός προθεσμίας οκτώ (8) ημερών και αφετηρία της προθεσμίας είναι η επί του σώματος αναγραφόμενη ημέρα ως χρονολογία εκδόσεως. Συμπερασματικά, ο Β έχει τη δυνατότητα μέχρι τις 18-03-2023 να εμφανίσει την επιταγή στην τράπεζα προς πληρωμή και να

ζητήσει την πληρωμή της, διότι μέχρι την ημέρα αυτή δεν έχει εκπνεύσει το οκταήμερο προς εμφάνιση που αρχίζει από την επόμενη της 10-03-2023.

β) Η προθεσμία για παραγραφή της αξίωσης του Π για την προκείμενη επιταγή εκκινείται από την επόμενη της λήξεως του οκταήμερου της προθεσμίας προς εμφάνιση, η οποία είναι οκτώ (8) ημερών από την έκδοση της επιταγής (άρθρο 29 εδ. α' του Ν. 5960/1933). Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 52 του ίδιου νόμου η αξίωση του Π παραγράφεται μετά από έξι (6) μήνες από τη λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση.

Σημειωτέον ότι δυνάμει της διάταξης του άρθρου 56 Ν. 5960/1933, οι υπό του νόμου αυτού προβλεπόμενες προθεσμίες δεν περιλαμβάνουν την ημέρα της αφετηρίας τους.

4) Σε περίπτωση παραγραφής του δικαιώματος του Π περί αναγωγής εκ της επιταγής, υφίσταται νομική βάση σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 60 παρ. α' Ν. 5960/1933 και πρόκειται για την αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού. Σύμφωνα δε με τη διάταξη της παρ. β' του ίδιου άρθρου, η αγωγή αυτή παραγράφεται πέντε (5) έτη από τη χρονολογία έκδοσης της επιταγής.

5) Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 251, 258 παρ. 3 και 259 παρ. 1 του Ν. 4072/2012, ευθύνονται όλοι όσοι τυγχάνουν εταίροι κατά την σύσταση της εταιρείας, όσοι εισέρχονται σε αυτήν μεταγενέστερα για τα υπάρχοντα πριν την είσοδό τους εταιρικά χρέη καθώς και όσοι φέρουν την ιδιότητα του εταίρου κατά το χρόνο λύσης της εταιρείας. Κρίσιμος χρόνος σε κάθε περίπτωση είναι ο χρόνος κατά την οποία ο εταίρος φέρει στο πρόσωπό του την ιδιότητα του εταίρου. Κατά τις διατάξεις δε των άρθρων 256 και 269 παρ. 3 ευθύνονται τόσο ο νέος εταίρος σε περίπτωση μεταβίβασης εταιρικής συμμετοχής όσο και ο αποχωρήσας εταίρος εντός του ειδικώς προβλεπόμενου διαστήματος της διάταξης του άρθρου 269 παρ. 1 που προβλέπει βραχυπρόθεσμη πενταετή παραγραφή των αξιώσεων των εταιρικών δανειστών έναντι των εταίρων από την καταχώριση της λύσης της εταιρείας στο ΓΕΜΗ. Συνεπώς, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 269 παρ. 1, αξιώσεις κατά των ομόρρυθμων εταίρων παραγράφονται σε πέντε έτη από την καταχώριση της λύσης της εταιρείας στο ΓΕΜΗ.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ**B' 2015**

Με την α/2-6-2014 πράξη του Περιφερειάρχη επιβλήθηκε στη Χ, η οποία έχει λάβει άδεια λειτουργίας πρατηρίου υγρών καυσίμων, το οποίο βρίσκεται σε ακίνητο που έχει μισθώσει από τον Ψ, πρόστιμο ποσού 20.000 ευρώ λόγω λειτουργίας του πρατηρίου της σε ημέρα (Τετάρτη) και ώρα (22:00) που θα έπρεπε κατά το νόμο (νόμος του έτους 1998) να είναι κλειστό. Το πρόστιμο επιβλήθηκε βάσει υπουργικής απόφασης του έτους 1999, με την οποία ορίζεται ότι «επί μη τηρήσεως του ωραρίου λειτουργίας των πρατηρίων υγρών καυσίμων ο Νομάρχης (ήδη Περιφερειάρχης) επιβάλλει πρόστιμο ύψους από 15.000 έως 20.000 ευρώ».

1) Με ποιο ένδικο βοήθημα και σε ποιο δικαστήριο μπορεί η Χ να ζητήσει την ακύρωση της πράξης επιβολής προστίμου; Μπορεί να ζητήσει την αναστολή εκτέλεσης της πράξης, με ποιο τρόπο και τι πρέπει να ισχυριστεί;

2) Έχει έννομο συμφέρον να προσβάλει την πράξη επιβολής προστίμου ο Ψ, ιδιοκτήτης του ακινήτου του πρατηρίου, ισχυριζόμενος ότι «η επιβολή του υπέρογκου αυτού ποσού προστίμου θα έχει ως συνέπεια την αδυναμία καταβολής μισθώματος εκ μέρους της Χ» προς τον ίδιο;

3) Την 2-7-2014 κοινοποιήθηκε στην Χ η ως άνω πράξη του Περιφερειάρχη. Εμπροθέσμως ασκείται κατά του κύρους της πράξης αυτής ένδικο βοήθημα στις 16-9-2014;

4) Αν μετά την άσκηση του ένδικου βοηθήματος κατά της πράξης επιβολής προστίμου και πριν την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης στα δικαστήρια της ουσίας με νεότερη υπουργική απόφαση (του έτους 2014, με έναρξη ισχύος από 1-10-2014) οριζόταν το ύψος του προστίμου από 15.000 ευρώ έως 30.000 ευρώ, ποιος θα ήταν ο εφαρμοστέος κανόνας από τα δικαστήρια;

5) Η Χ προβάλλει με το ένδικο βοήθημα που άσκησε, ότι δεν είναι νόμιμη η επιβολή του προστίμου, διότι η θέσπιση ωραρίου λειτουργίας στα πρατήρια υγρών καυσίμων θίγει την προσωπική και οικονομική της ελευθερία, η οποία συνίσταται στην ελευθερία της να λειτουργεί την επιχείρησή της χωρίς ωράριο. Είναι βάσιμος ο ισχυρισμός της (να αναφέρετε επιχειρήματα και για τις δύο εκδοχές, δηλαδή υπέρ και κατά της συνταγματικότητας της ρύθμισης);

Απαντήσεις:

1) Η εν λόγω διαφορά είναι διαφορά ουσίας, σύμφωνα με την περ. θ' της παρ. 4 του άρθρου 1 του Ν. 1406/1983. Ως εκ τούτου, η ακύρωση της πράξης επιβολής θα ζητηθεί με προσφυγή ενώπιον του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου. Μπορεί να ζητήσει αναστολή εκτέλεσης της πράξης, σύμφωνα με τα άρθρα 200 κε ΚΔΔ/μίας, με δικόγραφο αίτησης αναστολής εκτέλεσης, που πρέπει να κατατεθεί μετά την κατάθεση της προσφυγής. Στην αίτηση αναστολής εκτέλεσης, πρέπει να ισχυριστεί ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη.

2) Ο Ψ δεν έχει προσωπικό έννομο συμφέρον και δεν μπορεί να προσβάλλει την πράξη.

3) Εμπροθέσμως ασκείται το ένδικο βοήθημα, γιατί κατά το χρονικό διάστημα από 1^η Ιουλίου έως 15 Σεπτεμβρίου αναστέλλονται οι σχετικές προθεσμίες λόγω δικαστικών διακοπών.

4) Κρίσιμος είναι ο χρόνος έκδοσης της διοικητικής πράξης. Συνεπώς, δεν επιδρά στο κύρος της μεταγενέστερη ρύθμιση, χωρίς αναδρομική ισχύ.

5) Είναι δυνατό να επιβληθούν περιορισμοί στην ελευθερία επιχειρηματικής δραστηριότητας, οι οποίοι πρέπει να ορίζονται, σαφώς, κατά τρόπο αντικειμενικό και να δικαιολογούνται από λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος, ώστε να είναι συνταγματικώς επιτρεπτοί. Λόγο δημοσίου συμφέροντος για την επιβολή ωραρίου στα πρατήρια υγρών καυσίμων συνιστά η διαμόρφωση ομοιόμορφων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των συναφών επιχειρήσεων, η προστασία επιχειρήσεων μικρού μεγέθους και η διασφάλιση επαρκούς χρόνου ανάπαυσης των εκμεταλλευόμενων τα καταστήματα και του προσωπικού τους. Κατά την αντίθετη γνώμη, η επιβολή ωραρίου στα συγκεκριμένα καταστήματα δεν δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος. Αντίθετα, λόγο δημοσίου συμφέροντος συνιστά ο συνεχής και απρόσκοπτος εφοδιασμός του κοινού με καύσιμα καθ' όλη τη διάρκεια του εικοσιτετράωρου τις Κυριακές και τις αργίες, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι ισχύει ειδική νομοθεσία για την προστασία των απασχολουμένων που εργάζονται Κυριακή ή αργίες.

A' 2016

- 1) Με απόφαση του Διοικητή του Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών, ύστερα από εισήγηση της ειδικής Επιτροπής Κρίσεων, ο ιατρός Α ορίσθηκε Συντονιστής Διευθυντής στο Ακτινοδιαγνωστικό Τμήμα του Νοσοκομείου. Ο ιατρός Β, ο οποίος είχε συμμετάσχει και αυτός στην διαδικασία της επιλογής παραπονείται για την μη επιλογή του και σας ζητάει να τον ενημερώσετε σχετικά με το ποιο ένδικο βοήθημα μπορεί να ασκήσει, εντός ποιας χρονικής προθεσμίας και ενώπιον ποιου δικαστηρίου, προκειμένου να προσβάλλει την απόφαση του Διοικητή και επιπλέον σας ζητάει να τον πληροφορήσετε, εάν μπορεί να ζητήσει ταυτόχρονα και την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης αυτής.
- 2) Ο ιατρός Α μπορεί να καταστεί διάδικος στη δίκη μεταξύ του Β και του Νοσοκομείου; Με ποιο ένδικο βοήθημα και με ποια διαδικασία;
- 3) Ο ιατρός Γ, ο οποίος δεν είχε συμμετάσχει στην όλη διαδικασία της κρίσης – επιλογής, μπορεί να καταστεί διάδικος στην ανωτέρω δίκη;
- 4) Στην περίπτωση που γίνεται από το Δικαστήριο δεκτό το ένδικο βοήθημα του Β, το νοσοκομείο και ο Α δύνανται να ασκήσουν κάποιο ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως αυτής;
- 5) Κατά τη γνώμη σας είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα η ρύθμιση του άρθρου 5^Α εδάφιο 1 του Ν. 702/1977 με την οποία ορίζεται ότι οι αποφάσεις των διοικητικών εφετείων που εκδίδονται επί των διαφορών των περιπτώσεων α', β', γ', ε', ια' και ιγ' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ίδιου ως άνω νόμου δεν υπόκεινται σε έφεση, σε συνδυασμό με τη θέσπιση των εξαιρέσεων που προβλέπει το εδάφιο 2 του ίδιου άρθρου 5^Α;

Απαντήσεις:

- 1) Η εν λόγω διαφορά είναι ακυρωτική διαφορά και σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 εδ. α' (ή εδ. γ') του Ν. 702/1977, ο Β μπορεί να ασκήσει αίτηση Ακυρώσεως ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Η προθεσμία είναι εξήντα (60) ημέρες και αρχίζει από την επομένη της κοινοποίησης της προσβαλλομένης πράξης ή τη δημοσίευσή της αν την επιβάλλει ο νόμος ή διαφορετικά από τότε που ο Β έλαβε πλήρη γνώση της πράξης. Μπορεί να ζητηθεί αναστολή εκτέλεσης με κατάθεση αιτήσεως αναστολής ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου, σύμφωνα με το άρθρο 52 του Π.Δ. 18/1989, όπως ισχύει.
- 2) Ο ιατρός Α, ως έχων έννομο συμφέρον, μπορεί να ασκήσει με ξεχωριστό δικόγραφο παρέμβαση για τη διατήρηση της ισχύος της απόφασης του Διοικητή του Νοσοκομείου, σύμφωνα με το άρθρο 49 του Π.Δ. 18/1989. Το δικόγραφο θα πρέπει να κατατεθεί και να κοινοποιηθεί σε όλους τους διαδίκους με επιμέλεια του παρεμβαίνοντος έξι (6) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση της αιτήσεως ακυρώσεως.
- 3) Ο ιατρός Γ δεν έχει άμεσο, προσωπικό και ενεστώς έννομο συμφέρον και ως εκ τούτου δεν μπορεί να ασκήσει παραδεκτά κανένα ένδικο βοήθημα.
- 4) Το Νοσοκομείο και ο Α, εφόσον είχε ασκήσει παρέμβαση μπορούν να ασκήσουν, παραδεκτά, έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ), σύμφωνα με την εξαίρεση της περ. α' του άρθρου 5^Α του Ν. 702/1977.
Στην περίπτωση που ο Α δεν είχε ασκήσει παρέμβαση και δεν του είχε κοινοποιηθεί σύννομα αντίγραφο της αίτησης ακύρωσης, τότε ο Α έχει το δικαίωμα να ασκήσει τριτανακοπή κατά της ακυρωτικής απόφασης, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Π.Δ.18/1989, όπως ισχύει, εντός προθεσμίας εξήντα ημερών η οποία αρχίζει από την κοινοποίηση της απόφασης ή αφ' ότου έλαβε γνώση της απόφασης με τον οποιοδήποτε τρόπο.
- 5) Η ρύθμιση περί ανεκκλήτου των περιπτώσεων α', β', γ', δ', ε', ια' και ιγ' της παρ. 1 του άρθρου 1 του Ν. 702/1977, εφόσον δεν υπάγεται σε κάποια εκ των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 5^Α του Ν. 702/1977, όπως ισχύει, δεν προσκρούει στο άρθρο 20 παράγραφος 1 του Συντάγματος, που ενώ προβλέπει την παροχή δικαστικής προστασίας, δεν καθιερώνει ένδικα μέσα κατά δικαστικών αποφάσεων. Άλλωστε, σύμφωνα με το εδ. β' της παρ. 3 του άρθρου 95 του Συντάγματος, ορίζεται ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας δικάζει σε δεύτερο βαθμό, όπως νόμος ορίζει, επιτρέποντας στον κοινό νομοθέτη, ενεργώντας στο πλαίσιο των ρητών σχετικών διατάξεων του άρθρου 95 του Συντάγματος, να δύναται να εξαιρέσει από την έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, χάριν του γενικότερου συμφέροντος της Δικαιοσύνης, ορισμένες υποθέσεις ήσσονος σημασίας.

Β' 2016

Από το Συμβούλιο Διοίκησης (εφεξής Σ.Δ.) του Γενικού Νοσοκομείου Κορίνθου, που λειτουργεί ως νπδδ (νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου), προσλήφθηκε ιατρός μεταξύ άλλων συνυποψηφίων του ιατρών, ως «συμβασιούχος», μετά από διαγωνιστική διαδικασία, η οποία προσδιορίζεται επ' ακριβώς (προϋποθέσεις για τη συμμετοχή, αξιολογικά κριτήρια, προφορική συνέντευξη ενώπιον Α'βάθμιας Επιτροπής, δυνατότητα προσφυγής σε Β'βάθμια Επιτροπή για ουσιαστικούς λόγους) σε υπουργική απόφαση (υ.α.), εκδοθείσα σε εκτέλεση νόμου. Οι μηνιαίες αποδοχές και το, τυχόν, οικογενειακό επίδομα προσδιοριζόταν στην ως άνω υ.α., χωρίς καμία αναφορά σε επιδόματα που χορηγούνται σε άλλους ιατρούς του Νοσοκομείου, συνδεδεμένους με σχέση δημοσίου δικαίου με αυτό, είναι δηλαδή μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι. Ο προαναφερθείς ιατρός κατά την εκτέλεση κάποιας ιατρικής πράξης, ενήργησε με αμέλεια, με αποτέλεσμα να προσβληθεί σε μόνιμη βλάβη η υγεία του ασθενούς.

- 1) Μπορεί κάποιος από τους συνυποψηφίους ιατρούς να προσβάλει την απόφαση πρόσληψης του ως άνω Νοσοκομείου; Αν ναι, ενώπιον ποίου Δικαστηρίου, εντός πόσης προθεσμίας από τη γνώση της ως άνω απόφασης και ποίους λόγους μπορεί να προβάλει; Μπορεί να απευθυνθεί κατ' ευθείαν στο αρμόδιο Δικαστήριο ή πρέπει προηγουμένως να προσφύγει στην Β'βάθμια Επιτροπή της υ.α.;
- 2) Μπορεί ο τελικώς προσληφθείς ιατρός να παρέμβει στην ανοιχθείσα δίκη υπέρ του κύρους της απόφασης του Σ.Δ. του Νοσοκομείου; Αν ναι, εντός πόσης προθεσμίας;
- 3) Ο προσληφθείς «συμβασιούχος» ιατρός μπορεί να ζητήσει να υποχρεωθεί το ως άνω Νοσοκομείο να καταβάλλει και σ' αυτόν κάθε επίδομα που καταβάλλει στους μόνιμους συναδέλφους του;
- 4) Ποίος/οι ευθύνεται/νονται για την αποζημίωση προς αποκατάσταση της υγείας και για την χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του ασθενούς; Αν υπάρχει αποκλειστική ευθύνη (ή συνευθύνη) του Νοσοκομείου ή του ιατρού, σε ποια νομική βάση στηρίζεται αυτή και ποίο είναι το αρμόδιο Δικαστήριο;
- 5) Με την υπόθεση ότι υπάρχει ευθύνη του Νοσοκομείου και αυτό υποχρεώνεται πρωτοδίκως να καταβάλει στον ασθενή το ποσό των 10.000 ευρώ για την αποκατάσταση των υλικών ζημιών του ασθενούς και το ποσό των 4.000 ευρώ για την χρηματική ικανοποίησή του: Έχει δικαίωμα το Νοσοκομείο να ασκήσει έφεση κατά της άνω απόφασης; Εντός πόσης προθεσμίας και ενώπιον ποίου Δικαστηρίου; Ο ασθενής έχει δικαίωμα να ασκήσει και αυτός έφεση; Αν ναι, εντός πόσης προθεσμίας; Μετά την πάροδο της προθεσμίας της έφεσης, έχει κάποιο ένδικο βοήθημα ο ασθενής για να αντικρούσει την έφεση του Νοσοκομείου;
- 6) Αν το ένδικο βοήθημα του ασθενούς προσδιορισθεί μετά παρέλευση 6 και πλέον ετών από την άσκησή του, υπάρχει κίνδυνος παραγραφής των αξιώσεων του ασθενούς «εν επιδικία», ενόψει του ότι καταρχήν η παραγραφή των αξιώσεων εξ αδικοπραξίας είναι 5ετής (άρθρ. 937 ΑΚ και άρθρ. 48 παρ. 1 Ν. 496/1974);
- 7) Ο ασθενής μπορεί να ζητήσει προσωρινή επιδίκαση κάποιου ποσού για να καλύψει κάποια έξοδα και αμοιβές που δεν καλύπτονται από τον ΕΟΠΥΥ; Αν ναι, ποιο ένδικο βοήθημα πρέπει να ασκήσει και ενώπιον ποίου Δικαστηρίου;

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με το άρθρ. 47 παρ. 1 του Π.Δ. 18/1989, αίτηση ακυρώσεως κατά αποφάσεως διοικητικού οργάνου μπορεί να ασκήσει οποιοσδήποτε έχει άμεσο έννομο συμφέρον, καθένας στον οποίο αφορά η διοικητική πράξη. Συνεπώς, οποιοσδήποτε από τους συνυποψηφίους ιατρούς έχει έννομο συμφέρον να προσβάλλει την απόφαση του Σ.Δ. του Νοσοκομείου, για τους λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 48 του Π.Δ. 18/1989.

Εφόσον στην Υπουργική Απόφαση για την πρόσληψη του συγκεκριμένου ιατρού, προβλέπεται Β'βάθμια Επιτροπή Ενστάσεων κατά των αποφάσεων της Α'βάθμιας Επιτροπής, ο αποκλεισθείς ιατρός οφείλει να προσφύγει με ενδικοφανή προσφυγή στην Β'βάθμια Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ΚΔΔ/σίας), διαφορετικά η άσκηση αίτησης ακυρώσεως είναι απαράδεκτη, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 45 του Π.Δ. 18/1989. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 46 του Π.Δ. 18/1989, η αίτηση ακυρώσεως πρέπει να ασκηθεί εντός προθεσμίας 60 ημερών από της κοινοποίησής της απορρίψεως της ενδικοφανούς προσφυγής ή από τη στιγμή που έλαβε γνώση της απόφασης επί της ενδικοφανούς προσφυγής του. Η αίτηση ακυρώσεως θα ασκηθεί ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου Τρίπολης,

σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 1 του Ν. 702/1977, όπως ισχύει.

2) Έχει έννομο συμφέρον ο προσληφθείς ιατρός να παρέμβει στην ανοιχθείσα δίκη, εφ' όσον αποσκοπεί στην διατήρηση της ισχύος της προσβαλλομένης απόφασης του Σ.Δ. του Νοσοκομείου και της απόφασης της Β/βάθμιας Επιτροπής, ασκώντας παρέμβαση, σύμφωνα με το άρθρο 49 του Π.Δ. 18/1989. Η παρέμβαση ασκείται με δικόγραφο που κοινοποιείται, επί ποινή απαραδέκτου, 6 τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση της αιτήσεως ακυρώσεως.

3) Ο ιατρός έχει προσληφθεί ως συμβασιούχος, με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, συνεπώς, αρμόδια δικαστήρια για την επιδίκαση επιδομάτων είναι τα πολιτικά δικαστήρια (άρθρο 1 ΚΠολΔ), καθώς η διαφορά είναι ιδιωτικού δικαίου.

4) Το Νοσοκομείο καταρχήν ευθύνεται και κατά αυτού δύναται να ασκηθεί αγωγή αποζημίωσης, σύμφωνα με άρθρου 105 ΕισΝΑΚ. Η αγωγή υπάγεται στην δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων, σύμφωνα με την περ. η' της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 1406/1983 και θα απευθύνεται, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ΚΔΔ, στο Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Κορίνθου, εφόσον το απαιτούμενο ποσό δεν υπερβαίνει τις 60.000 ευρώ, διαφορετικά αρμόδιο είναι το Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Κορίνθου. Αν ο ιατρός παραβιάσει τους θεμελιώδεις αναγνωρισμένους κανόνες της ιατρικής επιστήμης και η ενέργειά του δεν ήταν σύμφωνη με το αντικειμενικώς επιβαλλόμενο καθήκον επιμελείας τότε ευθύνεται «εις ολόκληρον» με το Νοσοκομείο (άρθρ. 105 εδ. β' ΕισΝΑΚ), πλην όμως η αγωγή στρεφόμενη κατά του ιατρού προσωπικά υπάγεται στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων γιατί πρόκειται για ιδιωτική διαφορά.

5) Σύμφωνα με το άρθρο 94 ΚΔΔ, το Νοσοκομείο έχει δικαίωμα να ασκήσει έφεση εντός 60 ημερών από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, μόνο για το κεφάλαιο των υλικών ζημιών γιατί αυτό υπερβαίνει το ποσό των 5.000 ευρώ πάνω από το οποίο επιτρέπεται έφεση. Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της έφεσης είναι το Μονομελές Διοικητικό Εφετείο Τρίπολης, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 6 του ΚΔΔ. Ο ασθενής έχει και αυτός δικαίωμα να ασκήσει αντίθετη έφεση στο άνω δικαστήριο μέσα στην προαναφερθείσα προθεσμία. Μετά την πάροδο της προθεσμίας της έφεσης έχει δικαίωμα να ασκήσει αντέφεση εφόσον το Νοσοκομείο άσκησε έφεση, σύμφωνα με το άρθρο 100 ΚΔΔ.

6) Κίνδυνος παραγραφής «εν επιδικία» δεν υπάρχει, ούτε για την αγωγή κατά του Νοσοκομείου ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, σύμφωνα με το άρθρο 75 ΚΔΔ, ούτε για την αγωγή κατά του ιατρού ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, σύμφωνα με το άρθρο 261 ΑΚ.

7) Ναι, μπορεί ο ενάγων να ζητήσει με αίτησή του προσωρινή επιδίκαση της απαίτησής του ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου, στο οποίο εκκρεμεί η αγωγή του, σύμφωνα με τα άρθρα 211 κ.ε. ΚΔΔ.

A' 2017

Το 2011 έλαβε χώρα αεροπορικό ατύχημα, με αποτέλεσμα το θάνατο του Α. Για το ατύχημα υπήρχε συνυπευθυνότητα τόσο της αεροπορικής εταιρείας όσο και των ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας του ελληνικού αεροδρομίου. Το 2013 η Β, χήρα του Α, άσκησε ένδικο βοήθημα ενώπιον των Δικαστηρίων της Θεσσαλονίκης, με το οποίο ζητούσε να αναγνωριστεί η ευθύνη του Ελληνικού Δημοσίου και, ειδικότερα, να αναγνωριστεί ότι το Ελληνικό Δημόσιο της οφείλει αποζημίωση 200.000 ευρώ νομιμοτόκως.

1) α) Με ποιο ένδικο βοήθημα και ενώπιον ποιου Δικαστηρίου μπορεί να επιδιώξει η Β την ικανοποίηση των απαιτήσεών της κατά του Ελληνικού Δημοσίου; **β)** Σε ποιες διατάξεις και σε ποιες ουσιαστικές προϋποθέσεις θα στηριχθεί η άσκηση του ανωτέρω ενδίκου βοηθήματος;

2) Οι ουσιαστικού δικαίου συνέπειες του ανωτέρω ενδίκου βοηθήματος επέρχονται με την κατάθεση ή με την κοινοποίηση αυτού;

3) Θα μπορούσε η υπογραφή και κατάθεση του δικογράφου του ως άνω ενδίκου βοηθήματος να γίνει από την Β αυτοπροσώπως;

4) Πρέπει η Β να καταβάλει δικαστικό ένσημο κατά τη συζήτηση της υπόθεσης;

5) Αν το ανωτέρω ένδικο βοήθημα απορριπτόταν ως απαράδεκτο, θα μπορούσε η Β να επανέλθει με άλλο ένδικο βοήθημα;

6) Σε περίπτωση απόρριψης του ως άνω ενδίκου βοηθήματος, με ποιο ένδικο μέσο, σε ποια προθεσμία και ενώπιον ποιου Δικαστηρίου μπορεί η Β να προσβάλει την απόφαση;

Απαντήσεις:

- 1) α) Η Β μπορεί να επιδιώξει την ικανοποίηση των απαιτήσεων της κατά του Ελληνικού Δημοσίου με αγωγή του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ, η οποία θα ασκηθεί στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο, σύμφωνα με το άρθρο 6 ΚΔΔ. β) Η διάταξη που θα στηριχθεί η άσκηση της αγωγής είναι το άρθρο 105 του ΕισΝΑΚ. Στο δικόγραφο θα πρέπει να αναγράφονται: i) οι πράξεις ή παραλείψεις των οφειλομένων νόμιμων υλικών ενεργειών των οργάνων του Δημοσίου, ii) η επελθούσα ζημιά και iii) ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παράνομης πράξης ή παράλειψης και της επελθούσας ζημίας.
- 2) Οι ουσιαστικού δικαίου συνέπειες επέρχονται με την κοινοποίηση της αγωγής, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 75 του ΚΔΔ.
- 3) Όχι, η κατάθεση από τον ίδιο τον διάδικο είναι απαράδεκτη. Το ποσό υπερβαίνει το ποσό των 1.500 ευρώ, όπου σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 27 ΚΔΔ θα μπορούσε μόνη η Β να διενεργήσει διαδικαστική πράξη χωρίς δικαστικό πληρεξούσιο.
- 4) Σύμφωνα με το άρθρο 274 ΚΔΔ, το δικαστικό ένσημο απαιτείται για το παραδεκτό καταψηφιστικής αγωγής και όχι αναγνωριστικής. Επειδή η εν λόγω αγωγή είναι αναγνωριστική, δεν απαιτείται καταβολή δικαστικού ενσήμου.
- 5) Ναι, θα μπορούσε να επανέλθει με νέα αγωγή, σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 2 του ΚΔΔ.
- 6) Η Β θα μπορούσε να προσβάλλει την απόφαση με έφεση, σύμφωνα με τα άρθρα 92 κ.ε. του ΚΔΔ, ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου, εντός προθεσμίας 60 ημερών από την κοινοποίηση της πρωτόδικης απόφασης ή σε περίπτωση που δεν κοινοποιηθεί η απόφαση, εντός προθεσμίας τριών ετών από τη δημοσίευσή της (άρθρο 94 ΚΔΔ).

Β' 2017

Το Γενικό Νοσοκομείο της πόλης Χ εκκίνησε με απόφαση του Διοικητή του τη νόμιμη διαδικασία για την πλήρωση μιας θέσης δικηγόρου παρ' Εφέταις με σχέση έμμισθης εντολής και με πάγια αντιμισθία στο ανωτέρω νοσοκομείο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4194/2013 (Κώδικα Δικηγόρων) για την πρόσληψη έμμισθου δικηγόρου. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 43 παρ. 2 του παραπάνω νόμου, όπως ισχύει, για τη διαδικασία επιλογής ορίζονται, κατά λέξη, τα εξής:

«2. Η πρόσληψη δικηγόρων στους φορείς του δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά με νόμο, γίνεται με επιλογή ύστερα από προκήρυξη, με βάση όσα παρακάτω ορίζονται, εκτός αν πρόκειται για πρόσληψη του προϊσταμένου νομικής ή δικαστικής υπηρεσίας ή νομικού συμβούλου στους φορείς αυτούς, ο οποίος προσλαμβάνεται με απόφαση του αρμοδίου οργάνου του φορέα. Ειδικότερα για τους εμμισθούς δικηγόρους: α) Η προκήρυξη πρέπει να περιέχει το αντικείμενο της απασχόλησης του δικηγόρου, τις τυχόν ειδικές ανάγκες του νομικού προσώπου, την έδρα και τους όρους αμοιβής και υπηρεσιακής εξέλιξης του δικηγόρου και απευθύνεται προς τα μέλη των δικηγορικών συλλόγων. Η προκήρυξη καθορίζει προθεσμία για την υποβολή των υποψηφιοτήτων, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από 30 ούτε μεγαλύτερη από 60 ημέρες από την τελευταία δημοσίευσή της. β) Η επιλογή γίνεται από πενταμελή επιτροπή που συνέρχεται στην έδρα του δικηγορικού συλλόγου και αποτελείται από: αα) Μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με βαθμό τουλάχιστον Δικαστικού Πληρεξουσίου Α' Τάξεως ή τον νόμιμο αναπληρωτή του, που ορίζεται από τον Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ββ) τρεις δικηγόρους, από τους οποίους ο ένας με 15ετή τουλάχιστον ευδόκιμη δικηγορική υπηρεσία, που ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο του οικείου δικηγορικού συλλόγου για κάθε συγκεκριμένη προκήρυξη, γγ) έναν εκπρόσωπο του ενδιαφερόμενου νομικού προσώπου. Καθήκοντα Προέδρου της Επιτροπής ασκεί το μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ή ο νόμιμος αναπληρωτής του και καθήκοντα γραμματέα υπάλληλος του νομικού προσώπου. γ) Η προκήρυξη για την πρόσληψη δικηγόρου κοινοποιείται με επιμέλεια του ενδιαφερόμενου νομικού προσώπου στον Πρόεδρο της Επιτροπής και στον Πρόεδρο του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου. Το ενδιαφερόμενο νομικό πρόσωπο επιμελείται την τοιχοκόλληση της προκήρυξης στο κατάστημα του πρωτοδικείου και στα γραφεία των Δικηγορικών Συλλόγων αντίστοιχα. Επίσης, η προκήρυξη δημοσιεύεται με πρόσκληση για την υποβολή υποψηφιοτήτων σε μία τουλάχιστον εφημερίδα, που εκδίδεται στην έδρα του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, κατά προτίμηση ημερήσια. Μαζί με τις κοινοποιήσεις γνωστοποιείται και ο εκπρόσωπος του νομικού προσώπου που θα μετέχει στην επιτροπή επιλογής. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, συγκαλεί την επιτροπή μέσα σε πέντε ημέρες από την κοινοποίηση της προκήρυξης. Η επιτροπή με απόφασή της ορίζει τον τόπο και το χρόνο και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη

διαδικασία της επιλογής και μπορεί κατά την κρίση της, να ορίσει συμπληρωματικές δημοσιεύσεις για τη γνωστοποίηση της προκήρυξης με δαπάνη του ενδιαφερόμενου νομικού προσώπου. δ) Οι υποψήφιοι υποβάλλουν στον ενδιαφερόμενο φορέα, μέσα στην προθεσμία που ορίζει η προκήρυξη, αίτηση συνοδευόμενη από: α) πιστοποιητικό ποινικού μητρώου, β) πιστοποιητικό του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου από το οποίο να προκύπτει ότι ο υποψήφιος δεν έχει τιμωρηθεί πειθαρχικά και ότι δεν κατέχει άλλη έμμισθη θέση, γ) υπεύθυνη δήλωση ότι δεν είναι έμμισθος κατά την έννοια του άρθρου 42 του Κώδικα και δ) βιογραφικό σημείωμα με τα στοιχεία της επιστημονικής και επαγγελματικής του δράσης. ε) Δικηγόροι που κατέχουν άλλη έμμισθη θέση κατά την έννοια των σχετικών διατάξεων του Κώδικα, μπορούν να εμφανιστούν ως υποψήφιοι, αν συνυποβάλλουν, μαζί με την αίτηση και τα σχετικά δικαιολογητικά της προηγούμενης παραγράφου, υπεύθυνη δήλωση, ότι εφόσον προσληφθούν στη νέα θέση που προκηρύσσεται, θα παραιτηθούν από την άλλη έμμισθη θέση. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορούν να αναλάβουν υπηρεσία, αν δεν προσκομίσουν βεβαίωση του εντολέα, στον οποίο παρέχουν τις υπηρεσίες τους, ότι παραιτήθηκαν από την έμμισθη θέση τους ή έπαψαν να αναλαμβάνουν υποθέσεις ή να λαμβάνουν περιοδική αμοιβή. στ) Με την αίτησή τους οι υποψήφιοι υποβάλλουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την απόδειξη των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων τους. ζ) Η επιτροπή εξετάζει τις αιτήσεις και τα δικαιολογητικά των υποψηφίων και τους καλεί σε ατομική συνέντευξη. Μέσα σε ένα μήνα το πολύ από την τελευταία ατομική συνέντευξη εκδίδει αιτιολογημένη απόφαση με τη σειρά αξιολόγησης των υποψηφίων. η) Για την επιλογή και πρόσληψη λαμβάνονται υπόψη η προσωπικότητα του υποψηφίου, η επιστημονική του κατάρτιση, η εξειδίκευσή του στο αντικείμενο της απασχόλησης, η επαγγελματική του πείρα, επάρκεια, η γνώση ξένων γλωσσών και συνεκτιμάται η οικογενειακή του κατάσταση και η πρόβλεψη της εξέλιξής του. Κρίσιμος χρόνος για τον έλεγχο της συνδρομής των πιο πάνω τυπικών προσόντων είναι ο χρόνος λήξης της προθεσμίας για την υποβολή των αιτήσεων. Στην προκήρυξη προβλέπεται συντελεστής βαρύτητας στα κριτήρια, ανάλογα με τις ανάγκες του φορέα. θ) Η απόφαση της επιτροπής είναι υποχρεωτική και ισχύει μόνο για την κατάληψη θέσης που προκηρύχθηκε. Ο φορέας του Δημοσίου, που προκήρυξε τη θέση, οφείλει μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση της απόφασης να προσλάβει στις κενές θέσεις τους επιτυχόντες και να γνωστοποιήσει στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο την ανάληψη υπηρεσίας ή την έναρξη της συνεργασίας με αμοιβή για κάθε υπόθεση μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών. Οι διατάξεις αυτού του άρθρου δεν θίγουν τις διατάξεις του Κώδικα, που ρυθμίζουν τις μεταθέσεις των δικηγόρων. ι) Προσλήψεις στο δημόσιο τομέα κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος είναι άκυρες και συνεπάγονται την ποινική δίωξη των μελών του οργάνου, που ενέργησε την πρόσληψη, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 259 ΠΚ, και την πειθαρχική δίωξη των εμπλεκόμενων δικηγόρων».

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής και του έργου της επιτροπής με την έκδοση της απόφασης, ο 2ος στη σειρά αξιολόγησης υποψήφιος δικηγόρος πληροφορείται ότι μέλος της επιτροπής αυτής - ήταν (και είναι) ο διαχειριστής εταιρός δικηγορικής εταιρίας στην οποία ο πρώτος επιλεγείς κατά τη σειρά αξιολόγησης εργάστηκε 3 συνεχή έτη ως συνεργάτης - δικηγόρος και από την οποία αποχώρησε μόλις 5 ημέρες πριν από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των αιτήσεων - υποψηφιοτήτων για την προαναφερθείσα προκήρυξη. Αφού άσκησε αίτηση θεραπείας αναφέροντας τα παραπάνω κατά της απόφασης (Πρακτικού) της Επιτροπής αυτής, η οποία και απορρίφθηκε, απευθύνθηκε σε συνάδελφό του με τα εξής ερωτήματα.

- 1) α) Η διαδικασία πρόσληψης δικηγόρου στο Δημόσιο από την επιτροπή (συλλογικό όργανο) τι είδους διοικητική ενέργεια αποτελεί; β) Η απόφασή της (Πρακτικό) προσβάλλεται δικαστικά; Μπορεί δηλαδή ο ενδιαφερόμενος να στραφεί δικαστικά κατά της απόφασης;
- 2) Αν μπορεί (σύμφωνα με τα προηγούμενα) ερωτώνται τα εξής: α) με ποιο ένδικο μέσο; β) ποιο το αρμόδιο δικαστήριο; (ποια η σχετική πρόβλεψη;)
- 3) α) Ποιος πιστεύετε θα είναι ο βασικός νομικός λόγος που θα επικαλεσθεί ο δικηγόρος; β) Υπήρξε παράβαση κάποιου νόμου; Ποια ακριβώς;
- 4) α) Ποια εν προκειμένω αρχή του Διοικητικού Δικαίου θεωρείτε ότι παραβιάστηκε; β) Ερμηνεύστε τη στα πλαίσια του Κράτους Δικαίου.
- 5) α) Τι θεωρείτε ότι θα όφειλε να είχε κάνει ο δικηγόρος - μέλος της Επιτροπής; β) Τι και πού προβλέπεται ειδικά;

Απαντήσεις:

1) α) Η διαδικασία πρόσληψης δικηγόρου στο Δημόσιο είναι σύνθετη διοικητική ενέργεια, καθώς απαιτεί περισσότερες από μία εκτελεστές διαδοχικές πράξεις, που εκδίδονται στο πλαίσιο της ίδιας νομοθεσίας, με σκοπό την επίτευξη ενέργειας, που συντελείται με την έκδοση της τελικής πράξης.

β) Ναι, απόφαση της είναι εκτελεστή διοικητική πράξη και μπορεί ο ενδιαφερόμενος να στραφεί δικαστικά, ζητώντας την ακύρωση της απόφασης.

2) α) Με αίτηση ακύρωσης, **β)** ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με το άρθρο 95 παρ. 1^α του Συντάγματος και με τη διαδικασία που ορίζει το Π.Δ. 18/1989.

3) α) Ο λόγος που θα επικαλεστεί είναι αμεροληψία διοικητικού οργάνου. Σύμφωνα με την αρχή της αμεροληψίας των διοικητικών οργάνων, η οποία αποτελεί ειδική έκφραση της συνταγματικώς κατοχυρωμένης γενικής αρχής του Κράτους Δικαίου, αποτυπώνεται δε και στο άρθρο 7 του ΚΔΔ/σίας, τα όργανα της Διοίκησης, είτε ενεργούν ατομικώς είτε ως μέλη συλλογικού οργάνου, πρέπει να παρέχουν τα εχέγγυα αμερόληπτης κρίσης, ώστε να δημιουργείται στους διοικούμενους η πεποίθηση για το αδιάβλητο των πράξεων που εκδίδονται από αυτά, πράγμα που δεν συμβαίνει όταν υπάρχουν ιδιαίτεροι δεσμοί ή ιδιάζουσα σχέση μέλους συλλογικού οργάνου προς κρινόμενο υποψήφιο. Κατά συνέπεια, η ενέργειά του που έγινε παρά τη συνδρομή τέτοιων λόγων είναι ελαττωματική και συνεπάγεται την ακυρότητα της σχετικής διοικητικής πράξης. Μάλιστα, για τη στοιχειοθέτηση της ιδιάζουσας σχέσης ή ιδιαίτερου δεσμού μέλους συλλογικού οργάνου προς κρινόμενο υποψήφιο δεν αρκεί οποιαδήποτε προσωπική ή επαγγελματική σχέση, αλλά τέτοια που, ενόψει των συντρεχουσών περιστάσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης, είναι πρόσφορη να δημιουργήσει εύλογες υπόνοιες ότι το μέλος του οργάνου έχει ήδη σχηματισμένη και, συνεπώς, προκατειλημμένη γνώμη για τον υποψήφιο τον οποίο πρόκειται να κρίνει. **β)** Κατά τα ανωτέρω, υπήρξε παράβαση νόμου και συγκεκριμένα της παρ. 2 του άρθρου 7 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ΚΔΔ/σίας).

4) α) Παραβιάστηκε η αρχή της αμεροληψίας των διοικητικών οργάνων, η οποία αποτελεί ειδική έκφραση της γενικής αρχής του Κράτους Δικαίου. **β)** Βασικά γνωρίσματα του Κράτους Δικαίου είναι ο αποκλεισμός της αυθαιρεσίας της κρατικής εξουσίας, η υπαγωγή της Διοίκησης στους κανόνες δικαίου και η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών. Η αρχή της αμεροληψίας, που στοχεύει στην αντικειμενική, αξιοκρατική και με βάση τις αρχές της ισότητας και νομιμότητας κρίση των υποθέσεων των διοικουμένων αποτελεί ουσιαστική εκδήλωση της αρχής του κράτους δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1 Σ). Σύμφωνα με την αρχή της αμεροληψίας, στοχεύεται η προστασία των διοικουμένων από βλαπτικές πράξεις ή παραλείψεις των διοικητικών οργάνων, θεμελιώνοντας τις αποφάσεις τους σε αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια, επιβάλλοντας ίση μεταχείριση όμοιων περιπτώσεων και τη διαφορετική μεταχείριση των ανόμοιων. Είναι προφανές ότι η αρχή της αμεροληψίας εδράζεται και αποτελεί ειδικότερη έκφανση της αρχής της ισότητας, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, που υποχρεώνει τα διοικητικά όργανα να αντιμετωπίζουν τους διοικούμενους κατά τρόπο ίσο, χωρίς διακρίσεις.

5) α) Ο Δικηγόρος – μέλος της Επιτροπής όφειλε να δηλώσει αμέσως το λόγο που επιβάλλει την αποχή του από την εν λόγω Επιτροπή στην προϊστάμενη αρχή ή στον προεδρεύοντα του συλλογικού οργάνου και να απέχει από οποιαδήποτε ενέργεια. **β)** Το ως άνω προβλέπεται νομοθετικά στην παρ. 3 του άρθρου 7 του ΚΔΔ/σίας.

A' 2018

Με απόφαση του Αρχηγού του Πυροσβεστικού Σώματος προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την κατάταξη στο Πυροσβεστικό Σώμα είκοσι (20) Πλοηγών – Κυβερνητών προς κάλυψη κενών οργανικών θέσεων Αξιωματικών Ειδικών Υπηρεσιών. Ο Α υπέβαλε αίτηση συμμετοχής στον ως άνω διαγωνισμό, υποβάλλοντας συνημμένα τα απαιτούμενα από την προκήρυξη δικαιολογητικά. Στη συνέχεια, μετά τη βαθμολόγηση των αντικειμενικών κριτηρίων, ακολούθησε το στάδιο των γραπτών εξετάσεων στο οποίο οι υποψήφιοι κλήθηκαν να συμμετάσχουν. Μετά την ολοκλήρωση των γραπτών εξετάσεων και την εξαγωγή των αποτελεσμάτων, συντάχθηκε πίνακας επιτυχόντων κατά φθίνουσα βαθμολογική σειρά, στον οποίο ο Α καταλάμβανε τη 15^η θέση. Ακολούθως, με πρόσκληση του Αρχηγού του Πυροσβεστικού Σώματος, ο Α κλήθηκε να συμμετάσχει στο στάδιο της ατομικής συνέντευξης. Η προφορική συνέντευξη για τον ένδικο διαγωνισμό διενεργήθηκε δημόσια και συντάχθηκε από την αρμόδια Επιτροπή έντυπο ατομικής συνέντευξης υποψηφίου, στο οποίο αναγράφονται 34 ερωτήσεις, ομαδοποιημένες σε 8 κατηγορίες, σχετικές με την

οικογενειακή κατάσταση, επαγγελματική – ακαδημαϊκή κατάσταση, ειδικές γνώσεις, πυροσβεστικές γνώσεις, κίνητρο, γενικές γνώσεις, κ.λπ., του υποψηφίου, παραπλευρώς δε των ερωτήσεων αυτών υπάρχουν ορθογώνια «κουτάκια», μέσα στα οποία σημειώνεται ένα «ν» για όσες ερωτήσεις υποβλήθηκαν επιλεκτικώς στον Α, ενώ οι απαντήσεις του Α έχουν αξιολογηθεί αρνητικώς ή θετικώς από την Επιτροπή, με τη σημείωση ενός «ν» αναλόγως στις παράπλευρες στήλες με την ένδειξη «θετικά σημεία» και «αρνητικά σημεία», σε άλλη δε στήλη, με την ένδειξη «βαθμός» έχει σημειωθεί η βαθμολογία της επιτροπής για κάθε βαθμολογούμενο πεδίο. Μετά την ολοκλήρωση του σταδίου αυτού συντάχθηκε πίνακας βαθμολογικής προτεραιότητας κατά φθίνουσα σειρά για τους Πλοηγούς – Κυβερνήτες, στον οποίο ο Α κατατάχθηκε στην 23^η θέση, αποκλειόμενος κατά τον τρόπο αυτό από το επόμενο στάδιο του διαγωνισμού (ψυχοτεχνικές δοκιμασίες – υγειονομικές εξετάσεις), καθόσον σε αυτό καλείται να συμμετάσχει αριθμός υποψηφίων ίσος με τον αριθμό των προκηρυχθεισών θέσεων. Μετά την ολοκλήρωση του διαγωνισμού συντάχθηκε από την επιτροπή διενέργειας του διαγωνισμού ο οριστικός πίνακας επιτυχόντων υποψηφίων Αξιωματικών Ειδικών Υπηρεσιών Πλοηγών – Κυβερνητών, ο οποίος κυρώθηκε με απόφαση του Αρχηγού του Πυροσβεστικού Σώματος, στη συνέχεια δε εκδόθηκε το προεδρικό διάταγμα με το οποίο κατατάχθηκαν στο Πυροσβεστικό Σώμα, μεταξύ άλλων οι πρώτοι είκοσι από τους προαναφερόμενους πίνακες με το βαθμό του Ανθυποπυραγού Πλοηγού – Κυβερνήτη, κατά παράλειψη του Α.

1) α) Κατά ποιας ή ποιων πράξεων πρέπει να στραφεί ο Α; **β)** Με ποιο ένδικο βοήθημα; **γ)** Ενώπιον ποιου καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιου δικαστηρίου; Να μνημονευθούν οι σχετικές διατάξεις.

2) Ο Α προβάλλει με το ως άνω ένδικο βοήθημα ότι εν προκειμένω δεν συντάχθηκε, έστω συνοπτικά, πρακτικό από το οποίο να προκύπτει ευσύννοπη αιτιολογία ως προς τη βαθμολογία που του δόθηκε στη συνέντευξη, τούτο δε, συνιστά πλημμέλεια κατά τη διεξαγωγή της συνέντευξης. **α)** Ποιο κατά τη γνώμη σας θα έπρεπε να είναι το περιεχόμενο του πρακτικού ατομικής συνέντευξης ενός υποψηφίου; **β)** Ποιοι σκοποί θάλπονται με τη σύνταξη του εν λόγω πρακτικού συνέντευξης των υποψηφίων; **γ)** Ευσταθεί ο ως άνω ισχυρισμός του Α ότι εν προκειμένω δεν συντάχθηκε, έστω συνοπτικά, πρακτικό από το οποίο να προκύπτει ευσύννοπη αιτιολογία ως προς τη βαθμολογία που του δόθηκε στη συνέντευξη;

3) Κατά τις 7 π.μ. της ημέρας της συζήτησης της υπόθεσης στο αρμόδιο δικαστήριο, ο δικηγόρος του Α υπέστη κωλικό του νεφρού. Ενόψει του ότι, κατά τη συζήτηση της υπόθεσης δεν εμφανίστηκε κανείς για λογαριασμό του Α, το δικαστήριο απέρριψε το ένδικο βοήθημα λόγω έλλειψης νομιμοποίησης. **α)** Ποιο ένδικο μέσο μπορεί να ασκήσει ο Α κατά της απόφασης αυτής; Να μνημονευθεί η σχετική διάταξη. **β)** Τι γεγονότα μπορεί να επικαλεστεί ο Α προκειμένου να κριθεί από το δικαστήριο ότι πράγματι εμποδίστηκε η νομιμοποίηση του πληρεξουσίου δικηγόρου του; **γ)** Μπορεί ο Α να επικαλεστεί ως λόγο της μη νομιμοποίησης του υπογράφοντος το δικόγραφο πληρεξουσίου δικηγόρου του το γεγονός ότι δεν κοινοποιήθηκε σε αυτόν ή στον πληρεξούσιο δικηγόρο του αντίγραφο του δικογράφου του ενδίκου βοηθήματος και της πράξης του Προέδρου του οικείου Τμήματος του αρμόδιου δικαστηρίου, περί ορισμού εισηγητή και δικασίμου της υπόθεσης, ούτε πριν από την πρώτη δικάσιμο, ούτε ύστερα από την τυχόν αναβολή της για άλλη δικάσιμο; Να μνημονευθούν οι σχετικές διατάξεις.

4) α) Υπό την εκδοχή ότι η Διοίκηση προβεί τελικά, σε συμμόρφωση με δικαστική απόφαση που δικαιώνει τον Α, στην κατάταξή του αναδρομικά από το χρόνο κατάταξης των επιτυχόντων συνυποψηφίων του στον εν λόγω διαγωνισμό αλλά, παρά τη νόμιμη υποχρέωσή της, δεν του καταβάλλει αναδρομικές αποδοχές, ποιο ένδικο βοήθημα μπορεί να ασκήσει ο Α και με βάση ποια διάταξη; **β)** Τι θα αξιώσει με αυτό το ένδικο βοήθημα;

Απαντήσεις:

1) α) Ο Α πρέπει να στραφεί κατά: α) της απόφασης του Αρχηγού του Πυροσβεστικού Σώματος, με την οποία κυρώθηκαν οι συνταχθέντες από την Επιτροπή Διενέργειας διαγωνισμού οριστικοί πίνακες επιτυχόντων υποψηφίων Αξιωματικών Ειδικών Υπηρεσιών Πλοηγών – Κυβερνητών στο Πυροσβεστικό Σώμα, και β) του προεδρικού διατάγματος με το οποίο κατατάχθηκαν οι επιτυχόντες στον διαγωνισμό στο Πυροσβεστικό Σώμα, κατά το μέρος της παράλειψης τόσο να ενταχθεί ο Α στους πίνακες επιτυχόντων όσο και να καταταγεί στο Πυροσβεστικό Σώμα. Οι ως άνω πράξεις, ως συναφείς, παραδεκτώς συμπροσβάλλονται. **β)** Το ένδικο βοήθημα που οφείλει να ασκήσει είναι αίτηση ακυρώσεως. **γ)** Σύμφωνα με τα άρθρα 1 παρ. 1 περ. α' και 3 παρ. 1 του Ν. 702/1977, καθ'

ύλην και κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο είναι το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών.

2) α) Το πρακτικό προφορικής συνέντευξης των υποψηφίων πρέπει να περιλαμβάνει το περιεχόμενο της συνέντευξης, τόσο των ερωτημάτων που υπεβλήθησαν από τα μέλη της Επιτροπής του διαγωνισμού, όσο και των απαντήσεων που δόθηκαν από τους υποψηφίους. Η όποια εξατομικευμένη κρίση για κάθε υποψήφιο από τα μέλη της Επιτροπής, πρέπει να στηρίζεται στην συνολική εικόνα του υποψηφίου από τις απαντήσεις του από τις οποίες προκύπτει η αξιολόγηση της παρουσίας του, η εν γένει προσωπικότητά του και την εν γένει ικανότητά του προς άσκηση των καθηκόντων Πλοηγού-Κυβερνήτη του Πυροσβεστικού Σώματος. **β)** Σκοπός τήρησης του πρακτικού συνέντευξης των υποψηφίων, είναι να διασφαλίζεται διαφάνεια στη διαδικασία επιλογής, αμερόληπτη και αξιοκρατική κρίση, καθώς και να είναι δυνατός ο έλεγχος της τελικής κρίσης από τους λοιπούς συνυποψηφίους αλλά κυρίως από τον ακυρωτικό Δικαστή, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος. **γ)** Εν προκειμένω, στο πρακτικό ατομικής συνέντευξης υποψηφίου αναγράφονται μεν οι ερωτήσεις που υποβλήθηκαν στον Α κατά τη διενέργεια της προφορικής συνέντευξης, όμως, δεν αναγράφησαν, έστω συνοπτικά, οι απαντήσεις που εδόθησαν στις ερωτήσεις αυτές, βάσει των οποίων διαμορφώθηκε από τα μέλη της Επιτροπής, γνώμη σχετικά με την προσωπικότητα και την ικανότητα του Α, ώστε να ανταποκριθεί στα καθήκοντα του Πλοηγού-Κυβερνήτη του Πυροσβεστικού Σώματος. Δεν αρκεί η μεία στο έντυπο ατομικής συνέντευξης υποψηφίου των θεματικών ενοτήτων που αποτέλεσαν το αντικείμενο της συζήτησης των μελών της Επιτροπής με τον Α και η βαθμολόγησή του από την εν λόγω Επιτροπή για κάθε βαθμολογούμενο πεδίο, χωρίς περαιτέρω αιτιολογία, διότι μόνη η αναφορά αυτή δεν καλύπτει την υποχρέωση σύνταξης πρακτικού με το ως άνω περιεχόμενο και δεν υπάρχει η εκ του νόμου απαιτούμενη ευσύνοπτη αιτιολογία της βαθμολόγησης. Συνεπώς, η παράλειψη σύνταξης πρακτικού από την Επιτροπή, με το ανωτέρω περιεχόμενο, και η έλλειψη οποιασδήποτε αιτιολογίας ως προς τη βαθμολογία που εδόθη στον Α συνιστούν, κατά τα ήδη εκτεθέντα, πλημμέλειες κατά τη διεξαγωγή της συνέντευξης, όπως βασίμως προβάλλει ο Α.

3) α) Σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 5 του Π.Δ. 18/1989, ο Α μπορεί να ασκήσει αίτηση επανασυζήτησης της υπόθεσης. **β)** Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων του άρθρου 27 παρ. 5 του Π.Δ. 18/1989, ως ανωτέρα βία, η οποία εμποδίζει τη νομιμοποίηση του πληρεξουσίου δικηγόρου του αιτούντος, νοείται κάθε απρόβλεπτο γεγονός, δυνάμει του οποίου ο πληρεξούσιος δικηγόρος του αιτούντος δεν μπορούσε να παραστεί κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο ή να ειδοποιήσει εγκαίρως άλλον δικηγόρο για να παραστεί ή τον ίδιο τον αιτούντα-εντολέα του για να εμφανισθεί ο ίδιος και να δηλώσει ότι εγκρίνει την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος ή να προσκομίσει έως τη συζήτηση της υπόθεσης συμβολαιογραφική πράξη παροχής πληρεξουσιότητας στον υπογράφοντα την αίτηση δικηγόρο. Συνεπώς, ο Α πρέπει να επικαλεσθεί την αιφνίδια νόσο που υπέστη ο δικηγόρος του, ότι αυτή εκδηλώθηκε λίγη ώρα πριν την έναρξη της συζήτησης της αίτησης ακύρωσης ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών και, κυρίως, ότι το γεγονός αυτό κατέστησε ανίκανο τον δικηγόρο να παραστεί, αλλά και να ειδοποιήσει εγκαίρως για την αδυναμία του αυτή τον Α ή άλλον δικηγόρο. **γ)** Ο Α δεν μπορεί να επικαλεστεί ως λόγο της μη νομιμοποίησης του υπογράφοντος το δικόγραφο πληρεξουσίου δικηγόρου του ότι δεν κοινοποιήθηκε σε αυτόν ή στον πληρεξούσιο δικηγόρο του αντίγραφο του δικογράφου του ενδίκου βοηθήματος και της πράξης του Προέδρου του οικείου Τμήματος του αρμόδιου δικαστηρίου, περί ορισμού εισηγητή δικαστή και δικασίμου της υπόθεσης, ούτε πριν από την πρώτη δικάσιμο, ούτε ύστερα από την τυχόν αναβολή της για άλλη δικάσιμο. Και τούτο διότι οι διατάξεις του άρθρου 21 του Π.Δ. 18/1989, οι οποίες εφαρμόζονται σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 702/1977, και στις αιτήσεις ακυρώσεως που υπάγονται στην αρμοδιότητα των διοικητικών εφετείων, δεν προβλέπουν την κοινοποίηση στον ασκούντα την αίτηση ακυρώσεως ή στον πληρεξούσιο δικηγόρο του ή στον ορισθέντα με το δικόγραφο της αιτήσεως ακυρώσεως ως αντίκλητό του δικηγόρο, του αντιγράφου του δικογράφου της αιτήσεως αυτής και της πράξεως του Προέδρου του οικείου δικαστηρίου που καθορίζει τον εισηγητή δικαστή και τη δικάσιμο της υποθέσεως, ούτε πριν από την πρώτη δικάσιμο ούτε ύστερα από τυχόν αναβολή της υποθέσεως για άλλη δικάσιμο.

4) α) Στην περίπτωση του ερωτήματος, ο Α δύναται να ασκήσει αγωγή του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα. **β)** Με την αγωγή του, ο Α θα ζητήσει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη, για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία της αναδρομικής κατάταξής του, μέχρι και την ημερομηνία κατά την οποία ανέλαβε πράγματι υπηρεσία, που δεν εισέπραξε το σύνολο των αποδοχών, που θα εισέπραττε αν είχε αναλάβει πράγματι υπηρεσία από την ημερομηνία στην οποία ανατρέχει αναδρομικά η κατάταξή του.

Β' 2018

Ο Α, ο οποίος είχε προσληφθεί με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου στον Δήμο Δ, επιθυμώντας να μετατεθεί σε αντίστοιχη δημοτική υπηρεσία της πόλης καταγωγής του (πόλη Κ), υπέβαλε στη Διεύθυνση Προσωπικού του Δήμου Δ σχετική αίτηση στις 2/3/2011. Με την ίδια αίτηση δήλωσε ότι από την επομένη, 3-3-2011, θα κατοικεί μόνιμα στην πόλη Κ, χωρίς έκτοτε να ξαναεμφανισθεί στην υπηρεσία του στον Δήμο Δ. Η ως άνω αίτηση του Α απορρίφθηκε σιωπηρώς, δεδομένου ότι ο νόμος Ν, ο οποίος διέπει το καθεστώς των δημοτικών υπαλλήλων της κατηγορίας του Α, αποκλείει ρητά τη μετάθεση των υπαλλήλων αυτών. Ο Α κατέθεσε στις 2-5-2011 στη Γραμματεία του Διοικητικού Πρωτοδικείου της περιφέρειάς του αίτηση ακυρώσεως, την οποία υπέγραψε ο ίδιος, απευθυνόμενη προς το διοικητικό αυτό πρωτοδικείο, με την οποία ζήτησε την ακύρωση της σιωπηρής αρνήσεως του Δήμου Δ να ικανοποιήσει το αίτημά του. Με την αίτηση προέβαλε, μεταξύ άλλων, ότι ο νόμος Ν, κατά το μέρος που απαγορεύει τη μετάθεση υπαλλήλων, αντίκειται σε σειρά συνταγματικών διατάξεων και ιδίως στα άρθρα 5 παρ. 1 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, που κατοχυρώνουν, αντίστοιχα, το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και το δικαίωμα στην εργασία. Στις 30/5/2011 ο Διευθυντής Προσωπικού του Δήμου απέστειλε έγγραφο στον Δήμαρχο, με το οποίο βεβαίωνε ότι ο Α δεν είχε εμφανισθεί έως και την 29-5-2011 στην υπηρεσία του και την ίδια ημέρα (30-5-2011) ο Δήμαρχος κάλεσε σε απολογία τον Α με έγγραφό του, αναφέροντας στο έγγραφο αυτό ότι καλεί τον Α σε απολογία για το προβλεπόμενο από τον νόμο Ν πειθαρχικό παράπτωμα της αδικαιολόγητης αποχής υπαλλήλου από τα καθήκοντά του για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 22 συνεχών εργασίμων ημερών, για το οποίο ο ίδιος νόμος προβλέπει ότι μπορεί να επιβληθεί από τον Δήμαρχο η πειθαρχική ποινή της οριστικής παύσης. Κατά τα λοιπά στο ως άνω έγγραφο (κλήση σε απολογία) του Δημάρχου γινόταν παραπομπή στο περιεχόμενο του εγγράφου του Διευθυντή Προσωπικού, το οποίο απεστάλη επίσης στον Α. Λόγω της δικαστικής εκκρεμότητας της αιτήσεως ακυρώσεως ο Δήμαρχος θεώρησε ότι θα έπρεπε να αναμείνει τη σχετική δικαστική απόφαση πριν εκδώσει πειθαρχική απόφαση. Ο Α συνέταξε στις 10-9-2014 και κατέθεσε αυθημερόν απολογητικό υπόμνημα στον Δήμαρχο Δ, στο οποίο ανέφερε ότι καθ' όλη την περίοδο από 3-3-2011 έως 10-9-2014 δικαιολογημένα απείχε από την εργασία του στον Δήμο Δ, δεδομένου ότι είχε ζητήσει να μετατεθεί, είχε δε ασκήσει και σχετική αίτηση ακυρώσεως η εκδίκαση της οποίας εκκρεμούσε ακόμη. Τελικώς ο Δήμαρχος εξέδωσε στις 11-9-2014 απόφαση με την οποία επέβαλε στον Α την πειθαρχική ποινή της οριστικής παύσης λόγω συνεχούς απουσίας από 3-3-2011 έως 10-9-2014. Κατόπιν αυτού ο Α άσκησε υπαλληλική προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικράτειας κατά της ανωτέρω αποφάσεως του Δημάρχου, με την οποία προέβαλε: α) ότι για την απόλυσή του έπρεπε να προηγηθεί απόφαση υπηρεσιακού συμβουλίου αποτελούμενου κατά τα δύο τρίτα τουλάχιστον από μόνιμους υπαλλήλους, β) ότι η απόφαση αυτή εκδόθηκε κατά παράβαση ουσιώδους τόπου της διαδικασίας δεδομένου ότι το έγγραφο της κλήσης του Α σε απολογία δεν περιείχε οποιαδήποτε περιγραφή του πειθαρχικού παραπτώματος που του αποδιδόταν και γ) ότι το πειθαρχικό του παράπτωμα, όπως του είχε αποδοθεί αρχικά (αδικαιολόγητη αποχή από 3-3-2011 έως 29-5-2011), είχε υποπέσει στην προβλεπόμενη από τον νόμο Ν διετή παραγραφή, η οποία είχε ανασταλεί για ένα έτος μετά την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης (με αποτέλεσμα η συνολικά επιτρεπόμενη διάρκειά της να είναι τρία έτη).

Με βάση τα ανωτέρω δεδομένα, καλείστε να απαντήσετε συνοπτικά, αλλά αιτιολογημένα, μνημονεύοντας όπου απαιτείται, τις σχετικές διατάξεις, στα ακόλουθα ερωτήματα:

α) Είναι βάσιμοι οι ισχυρισμοί του Α για αντισυνταγματικότητα του νόμου Ν;

β) Η αίτηση ακυρώσεως του Α ασκήθηκε αρμοδίως ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου; Η αίτηση ασκήθηκε παραδεκτώς κατά τα λοιπά (ως προς την προσβαλλόμενη παράλειψη και τον τρόπο ασκήσεως);

γ) Ο Α μπορούσε να ασκήσει υπαλληλική προσφυγή κατά της πειθαρχικής αποφάσεως του Δημάρχου;

δ) Είναι βάσιμοι οι ισχυρισμοί του Α, που προβλήθηκαν με την προσφυγή του;

Απαντήσεις:

α) Οι περιορισμοί που έχουν τεθεί στο δικαίωμα μεταθέσεως υπαλλήλου ανάγονται σε λόγους δημοσίου συμφέροντος, προκειμένου να προασπιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω περιορισμοί δεν εμποδίζονται από τα άρθρα 5 παρ. 1 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος. Επιπρόσθετα, η απαγόρευση της μεταθέσεως δεν

αντίκειται ούτε στην αρχή της αναλογικότητας, καθότι δεν αποτελεί ακατάλληλο ή μη αναγκαίο μέσο για την εξυπηρέτηση του ως άνω σκοπού δημοσίου συμφέροντος. Σε κάθε περίπτωση, ο υπάλληλος, κατά την σύναψη της υπαλληλικής σχέσης, αποδέχεται με τη θέλησή του, τους περιορισμούς που συνεπάγεται. Ως εκ τούτου, οι ισχυρισμοί του Α για αντισυνταγματικότητα του νόμου Ν είναι αβάσιμοι.

β) Σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 1 του Ν. 702/1977, οι διαφορές που αφορούν την πρόσληψη και την κατάσταση του προσωπικού των ΟΤΑ πρώτης και δεύτερης βαθμίδας, υπάγονται στην αρμοδιότητα του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου. Ως εκ τούτου, η αίτηση ακυρώσεως δεν ασκήθηκε ορθά στο Διοικητικό Πρωτοδικείο. Ωστόσο, η άσκηση του ενδίκου βοηθήματος σε αναρμόδιο δικαστήριο δεν συνεπάγεται, αυτοδικαίως, το απαράδεκτο αυτής, διότι το αναρμόδιο Δικαστήριο παραπέμπει το ένδικο βοήθημα στο αρμόδιο Δικαστήριο (άρθρο 12 παρ. 2 ΚΔΔ). Ο Α άσκησε την αίτηση ακύρωσης απαραδέκτως, γιατί δεν έχει τελειώσει η εκ του νόμου προβλεπόμενη προθεσμία να απαντήσει ο Δήμος. Συγκεκριμένα, για τη συντέλεση παραλείψεως οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας απαιτείται να παρέλθει η από τον νόμο προβλεπόμενη ειδική προθεσμία ή, αν δεν προβλέπεται ειδικώς, να περάσει τρίμηνο από την κατάθεση της σχετικής αιτήσεως στη Διοίκηση. Αίτηση που ασκείται πριν παρέλθουν οι ανωτέρω προθεσμίες είναι απαράδεκτη (άρθρο 45 παρ. 4 Π.Δ. 18/1989). Εν προκειμένω, από την κατάθεση της αιτήσεώς του Α για μετάθεση (2-3-2011) έως την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως (2-5-2011) δεν είχε παρέλθει τρίμηνο. Απαράδέκτως, ο Α άσκησε το εν λόγω ένδικο βοήθημα, υπογράφοντάς το μόνος του, διότι σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 17 του ΠΔ 18/1989, η αίτηση ακυρώσεως υπογράφεται μόνο από δικηγόρο.

γ) Ο Α δεν μπορούσε να ασκήσει υπαλληλική προσφυγή κατά της πειθαρχικής αποφάσεως του Δημάρχου, καθώς υπαλληλική προσφυγή προβλέπεται μόνο για τους μόνιμους (τακτικούς) υπαλλήλους με σχέση δημοσίου δικαίου και ασκείται μόνο κατά αποφάσεων υπηρεσιακών συμβουλίων που επιβάλλουν ποινή υποβιβασμού ή οριστικής παύσης. Εν προκειμένω, ο Α είναι υπάλληλος με σχέση ιδιωτικού δικαίου, δηλαδή όχι μόνιμος, στρέφεται δε κατά αποφάσεως του Δημάρχου, ήτοι μονομελούς οργάνου και όχι υπηρεσιακού συμβουλίου. Συνεπώς δεν μπορούσε να ασκήσει υπαλληλική προσφυγή, αλλά μόνο αίτηση ακυρώσεως.

δ) Ο πρώτος ισχυρισμός του Α είναι αβάσιμος, διότι ο Α δεν είναι μόνιμος υπάλληλος και επομένως δεν ήταν αναγκαίο να προηγηθεί απόφαση υπηρεσιακού συμβουλίου για την παύση του (Σ. 103 παρ. 4 και 6). Ο δεύτερος ισχυρισμός του Α είναι αβάσιμος, διότι με την κλήση του σε απολογία του κοινοποιήθηκε ταυτόχρονα το έγγραφο του Διευθυντή Προσωπικού, στο οποίο παρέπεμπε η κλήση και το οποίο περιέγραφε λεπτομερώς το αποδιδόμενο στον Α πειθαρχικό παράπτωμα, πέραν δε τούτου ο Α απολογήθηκε με το υπόμνημά του για το παράπτωμα που του αποδόθηκε με την ανωτέρω κλήση. Ο τρίτος ισχυρισμός είναι αβάσιμος, δοθέντος ότι ο Α δεν επέστρεψε ποτέ στην υπηρεσία του, με συνέπεια να καταδικαστεί για συνεχή αποχή από τα καθήκοντά του έως και την προτεραία της εκδόσεως της πειθαρχικής αποφάσεως. Πρόκειται δηλαδή για διαρκές παράπτωμα, το οποίο εξακολουθούσε να τελείται έως την προτεραία της εκδόσεως της πειθαρχικής αποφάσεως. Το ότι η κλήση του Α σε απολογία αφορούσε μικρότερο διάστημα (έως 29-5-2011), από το τέλος του οποίου έως την έκδοση της πειθαρχικής αποφάσεως είχε παρέλθει ο χρόνος παραγραφής (συμπεριλαμβανομένης της αναστολής της), δεν ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της πειθαρχικής καταδίκης του Α για το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα που έλαβε υπόψη η πειθαρχική απόφαση, δεδομένου ότι ο Α απολογήθηκε για όλο το διάστημα της απουσίας του έως και την προηγούμενη ημέρα της πειθαρχικής τιμωρίας του. Τέλος, το ότι ο Α είχε ζητήσει να μετατεθεί και στη συνέχεια άσκησε αίτηση ακυρώσεως κατά της μη μεταθέσεώς του δεν ασκεί επιρροή, διότι κανένα από τα γεγονότα αυτά δεν αναστέλλει το καθήκον του υπαλλήλου να εκπληρώνει τα καθήκοντά του.

A' 2019

Ο αρχαιολογικός νόμος, με τον οποίο εξειδικεύεται η κατ' άρθρο 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος επιταγή για την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, προβλέπει ότι για την εκτέλεση έργου πλησίον μνημείου απαιτείται έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού κατόπιν γνωμοδότησης του οικείου Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται αν η απόσταση από το ακίνητο μνημείο, στην έννοια του οποίου συμπεριλαμβάνεται ρητά και το άμεσο περιβάλλον του, ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη σε αυτό, πρέπει δε να προηγηθεί κάθε υλικής

πράξης είτε επί είτε πλησίον αρχαίων και δεν είναι επιτρεπτό να χορηγηθεί μετά την εκτέλεση του έργου, διότι σκοπός της ρύθμισης είναι η εκ των προτέρων εκτίμηση των συνεπειών του έργου προκειμένου να αποτρέπεται βλάβη των μνημείων. Ο Α και η Β ασκούν στο Διοικητικό Εφετείο αίτηση ακύρωσης κατά: α) πράξης του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία απορρίφθηκε, κατ' επίκληση της αρχαιολογικής νομοθεσίας, αίτημά τους για την έγκριση λειτουργίας και τη μεταβίβαση άδειας λειτουργίας καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος (κέντρου διασκέδασης) χωρητικότητας 1.000 ατόμων που βρίσκεται σε ακίνητο ιδιοκτησίας τους στη ζώνη Α' προστασίας αρχαιολογικού χώρου, και β) του πρακτικού συνεδρίασης του οικείου Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων (ΤΣΜ), επί του οποίου ερείδεται η πρώτη προσβαλλόμενη πράξη. Με το ως άνω πρακτικό το ΤΣΜ γνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία, να μη γίνει δεκτό το αίτημα διότι αφενός η λειτουργία ενός τέτοιου μεγέθους, μορφής και χρήσης καταστήματος, σε απόσταση μόλις 102 μέτρων από μινωικό ανάκτορο και πλησίον ιδιαίτερα σημαντικών αρχαιολογικών μνημείων, επιφέρει αισθητική όχληση και έμμεση βλάβη στον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο και αφετέρου το επίμαχο κέντρο διασκέδασης λειτουργούσε ήδη από το έτος 2000 χωρίς την προβλεπόμενη αρχαιολογική έγκριση. Ως λόγοι ακύρωσης προβάλλονται τα εξής: 1. Ότι η πρώτη προσβαλλόμενη πράξη στερείται αιτιολογίας. 2. Ότι οι διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος περί προστασίας της ιδιοκτησίας κασιχύνουν των διατάξεων του 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος και συνεπώς δεν είναι νόμιμες οι προσβαλλόμενες πράξεις. 3. Ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις του Υπουργού Πολιτισμού παραβιάζουν τις αρχές της χρηστής διοίκησης, της καλής πίστης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, διότι ανατρέπουν την ευνοϊκή για τους αιτούντες πραγματική κατάσταση που είχε δημιουργηθεί με την εγκατάσταση και λειτουργία του κέντρου διασκέδασης ήδη από το 2000. Ερωτάται:

- 1) α) Είναι αρμόδιο το Διοικητικό Εφετείο για την εκδίκαση των ανωτέρω πράξεων; β) Πώς μπορεί ή πρέπει να ενεργήσει το Δικαστήριο στην περίπτωση που κρίνει εαυτό αναρμόδιο για μια ή περισσότερες πράξεις; γ) Ποια είναι η φύση των προσβαλλόμενων πράξεων;
- 2) Ποια δικονομική δυνατότητα ο Δήμος στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η επίμαχη δραστηριότητα για την αντίκρουση της αίτησης ακύρωσης;
- 3) Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης η υπογράφουσα στο δικόγραφο της κρινόμενης αίτησης και παραστάσα στο ακροατήριο δικηγόρος δήλωσε ότι παραιτείται του δικογράφου της αίτησης ως προς τη Β των αιτούντων. Ποια πρέπει να είναι η κρίση του Δικαστηρίου ως προς αυτό;
- 4) α) Είναι νόμιμη από τυπική άποψη η αιτιολογία της απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία γίνεται δια παραπομπής στη γνωμοδότηση του ΤΣΜ; β) Από ουσιαστική άποψη η αιτιολογία της ίδιας απόφασης είναι νόμιμη και επαρκής;
- 5) Είναι βάσιμος ο δεύτερος λόγος ακύρωσης;
- 6) Είναι βάσιμος ο τρίτος λόγος ακύρωσης;

Απαντήσεις:

1) α) Σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Ν. 3028/2002, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει) και ενόψει της αυξημένης συνταγματικής προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, επιβάλλεται στη Διοίκηση η λήψη κάθε μέτρου το οποίο κρίνεται αρμοδίως ως πρόσφορο για την προστασία των αρχαίων και νεωτέρων μνημείων. Η προστασία αυτή, όπως έχει εκτεθεί, συνίσταται, μεταξύ άλλων, στη διατήρηση στο διηλεκές αναλλοίωτων των ανωτέρω στοιχείων του πολιτιστικού περιβάλλοντος και του αναγκαίου για την ανάδειξή τους σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα περιβάλλοντος χώρου. Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, η λειτουργία καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος πλησίον αρχαιολογικού μνημείου, αποτελούν ειδικότερη περίπτωση επεμβάσεως πλησίον του αρχαίου μνημείου, που επιτρέπονται μόνο κατόπιν εγκρίσεως του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του αρμοδίου αρχαιολογικού Συμβουλίου, αξιολογώντας τα χαρακτηριστικά της δραστηριότητας αυτής και εκτιμώντας τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις που η δραστηριότητα θα έχει στα ακίνητα μνημεία και στον αναγκαίο για την ανάδειξή τους χώρο, δηλαδή στα αγαθά που εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο της αρχαιολογικής νομοθεσίας. Η διαφορά που γεννάται, κατά τα ανωτέρω, επειδή αφορά την επέμβαση πλησίον αρχαίου μνημείου και τις επιπτώσεις σε αυτό, είναι μη υπαγόμενη στις κατηγορίες ακυρωτικών διαφορών οι οποίες μεταφέρθηκαν στα διοικητικά εφετεία, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 702/1977, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Η αρμοδιότητα ανήκει στο Συμβούλιο της Επικρατείας. β) Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 34 παρ. 1 του ν. 1968/1991 (ΦΕΚ Α' 150), αν Διοικητικό Δικαστήριο κρίνει ότι

στερείται αρμοδιότητας, επειδή η υπόθεση υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλου Διοικητικού Δικαστηρίου ή του Συμβουλίου της Επικρατείας, παραπέμπει την υπόθεση στο δικαστήριο αυτό. **γ)** Η αρνητική πράξη του Υπουργού Πολιτισμού παράγει έννομες συνέπειες, είναι εκτελεστή διοικητική πράξη και προσβάλλεται παραδεκτως. Η πράξη του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων αποτελεί απλή γνωμοδότηση, στερείται εκτελεστότητας και προσβάλλεται απαραδέκτως.

2) Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 49 του ΠΔ 18/1989, οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να παρέμβει στη δίκη επί αιτήσεως ακυρώσεως, μόνο για τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλομένης. Στην προκειμένη, ο Δήμος έχει έννομο συμφέρον να διατηρηθεί η ισχύς των προσβαλλομένων πράξεων και ως εκ τούτου έχει δικαίωμα να παρέμβει στη δίκη.

3) Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 30 του ΠΔ 18/1989, παραίτηση από το δικόγραφο που έχει ασκηθεί, επιτρέπεται έως τη συζήτηση της υπόθεσης και έχει ως αποτέλεσμα την κατάργηση της δίκης.

4) α) Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 17 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η αιτιολογία, εκτός εάν ρητώς προβλέπεται διαφορετικά στο νόμο, δεν είναι απαραίτητο να περιέχεται στο σώμα της πράξης, αλλά μπορεί να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου. Από τυπική άποψη, επομένως, η αιτιολογία της αποφάσεως είναι νόμιμη, διότι η αιτιολογία προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου. **β)** Από ουσιαστική άποψη, η αιτιολογία της προσβαλλομένης πράξεως είναι σαφής, ειδική και επαρκής και κατ' επέκταση νόμιμη. Όπως προκύπτει από το πρακτικό της συνεδριάσεως του οικείου Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων η λειτουργία του εν λόγω κέντρου διασκεδάσεως, ένεκα μεγέθους, μορφής και χρήσεως, σε απόσταση μόλις 102 μέτρων από το μινωικό ανάκτορο και πλησίον ιδιαίτερα σημαντικών αρχαιολογικών μνημείων προκαλεί, κατά την κρίση του Συμβουλίου, αισθητική όχληση και έμμεση βλάβη στον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο. Με τα δεδομένα αυτά, ο λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος.

5) Δεδομένου ότι πρόκειται για τυπικά ισοδύναμες διατάξεις, η σύγκρουσή τους μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με βάση τη μεταξύ τους στάθμιση βάση της βέλτιστης έκβασης στη σύγκρουση δικαιωμάτων και εννόμων αγαθών. Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς των αιτούντων, το ΣΤΕ έχει κρίνει πως σε αρκετές περιπτώσεις το άρθρο 24 κατ' ισχύ του άρθρου 17 του Συντάγματος. Έτσι, έχουν κριθεί από το ΣΤΕ θεμιτοί σοβαροί περιορισμοί της ιδιοκτησίας, τόσο σε θέματα όρων δόμησης όσο και σε περιβαλλοντολογικά ή αρχαιολογικά θέματα. Συνεπώς, δεν είναι βάσιμος ο δεύτερος λόγος ακύρωσης.

6) Η από το έτος 2000 λειτουργία του εν λόγω καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος γινόταν χωρίς να είναι εφοδιασμένο με την κατά νόμο απαιτούμενη έγκριση από το Υπουργείο Πολιτισμού. Τούτο δεν μπορεί να θεμελιώσει τη δημιουργία νομικής και πραγματικής κατάστασης δεκτικής προστασίας. Εφαρμόζοντας οποιαδήποτε από τις αρχές της χρηστής διοίκησης, καλής πίστης και δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, το κέντρο διασκέδασης θα έπρεπε να είχε κλείσει, επειδή λειτουργούσε όλα αυτά τα χρόνια χωρίς άδεια και όχι να θεμελιώνεται με τις αρχές αυτές λόγος ακύρωσης. Κατά τα ανωτέρω, ο τρίτος λόγος ακύρωσης είναι αβάσιμος.

Β' 2019

Με την από 10-11-2017 πράξη του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου εγκρίθηκε η εκμίσθωση στον Α υδάτινης εκτάσεως στην περιφέρεια του Δήμου Επιδαύρου του Νομού Αργολίδας για τη λειτουργία μονάδας ιχθυοκαλλιέργειας. Η πράξη αυτή ανακλήθηκε με την από 15-2-2018 πράξη του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, με την αιτιολογία ότι είχε εκδοθεί αναρμοδίως και, συγκεκριμένα ότι όπως προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις, η αρμοδιότητα για την έγκριση εκμισθώσεως θαλάσσιου χώρου προς το σκοπό λειτουργίας μονάδας ιχθυοκαλλιέργειας ανήκει στον κατά τόπον αρμόδιο Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης και όχι στον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας. Ο Α έλαβε γνώση της πράξης αυτής στις 20-2-2018 και την ίδια ημέρα άσκησε αίτηση θεραπείας ενώπιον του ΓΓ της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ακολούθως δε, στις 15-5-2018 άσκησε αυτός αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με την αίτηση ακυρώσεως προβλήθηκαν οι ακόλουθοι λόγοι:

α) Κατά παράβαση των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε χωρίς να κληθεί ο αιτών να εκφέρει τις απόψεις του ενώπιον του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοικήσεως ως προς το επίδικο εν προκειμένω ζήτημα της αρμοδιότητας της εγκρίσεως εκμίσθωσης υδάτινων εκτάσεων για την

εγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

β) Η ανάκληση με την προσβαλλόμενη πράξη της εγκρίσεως εκμισθώσεως στον αιτούντα υδάτινης έκτασης για τη λειτουργία μονάδας ιχθυοκαλλιέργειας, με συνέπεια την αναστολή των επιχειρηματικών του σχεδίων, παραβιάζει τις αρχές της αναλογικότητας, της χρηστής διοικήσεως και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου.

Την 1^η-3-2019 ο αιτών κατέθεσε δικόγραφο πρόσθετων λόγων, αντίγραφο του οποίου κοινοποίησε στον καθ' ου η αίτηση Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης στις 6-3-2019. Η υπόθεση συζητήθηκε στις 20-3-2019. Κατά τη συζήτηση δε της υποθέσεως ο καθ' ου η αίτηση Υπουργός δεν παρέστη. Εξάλλου, με υπόμνημα που υποβλήθηκε μετά τη συζήτηση της υποθέσεως, εντός της χορηγηθείσας από τον Πρόεδρο προθεσμίας, ο αιτών δήλωσε ότι παραιτείται από την ασκηθείσα αίτηση ακυρώσεως.

Με βάση τα ανωτέρω δεδομένα, καλείστε να απαντήσετε συνοπτικά, αλλά αιτιολογημένα, μνημονεύοντας όπου απαιτείται, τις σχετικές διατάξεις, στα ακόλουθα ερωτήματα:

- 1) Η αίτηση ακυρώσεως ασκείται εμπροθέσμως;
- 2) Υπό την εκδοχή ότι η αίτηση ακυρώσεως απορριφθεί ως εκπρόθεσμη, πώς μπορεί να επιδιώξει ο Α την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που τυχόν υπέστη από την παράνομη, κατά τους ισχυρισμούς του, πράξη του Γ.Γ. της Αποκεντρωμένης Διοικήσεως;
- 3) Είναι βάσιμοι οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως;
- 4) Το δικόγραφο προσθέτων λόγων ασκείται παραδεκτώ;
- 5) Πώς πρέπει να αντιμετωπιστεί δικονομικά η υποβληθείσα δήλωση παραίτησης;

Απαντήσεις:

1) Η προσβαλλόμενη εκτελεστή διοικητική πράξη είναι ατομική και συνεπώς, η 60μερη προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως ξεκινά από την κοινοποίηση ή γνώση αυτής από τον διοικούμενο σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 1 του π.δ. 18/1989). Από το πρακτικό προκύπτει ότι ο Α έλαβε γνώση της πράξης στις 20.02.2018. Η αίτηση θεραπείας που άσκησε ο Α διέκοψε, σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 2 του π.δ. 18/1989, την εξηκονθήμερη προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά της προσβαλλόμενης πράξης για τριάντα ημέρες (εφόσον δεν προβλέπεται άλλο χρονικό διάστημα για την απάντηση επ' αυτής) και, επομένως, η αίτηση ακυρώσεως που ασκήθηκε στις 15.5.2018, εντός της εξηκονθήμερης προθεσμίας, λαμβανομένης υπόψη και της διακοπής, είναι εμπρόθεσμη.

2) Η αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας του Α θα επιδιωχθεί με την άσκηση αγωγής αποζημίωσης κατ' άρθρο 105 ΕισΝΑΚ ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου, το οποίο και θα κρίνει παρεμπιπτόντως, ενόψει των οριζομένων στο άρθρο 80 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, τη νομιμότητα της επίδικης πράξεως, εφόσον η αξίωση θεμελιώνεται στο παράνομο της εκτελεστής διοικητικής πράξης.

3) α) Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι δεν απαιτείται προηγούμενη ακρόαση σε περιπτώσεις όπως η προκειμένη, στις οποίες η έκδοση της διοικητικής πράξης δεν συναρτάται με την υποκειμενική συμπεριφορά του διοικουμένου, αλλά στηρίζεται σε αμιγώς αντικειμενικά δεδομένα που οδηγούν σε εκτελεστή διοικητική πράξη της Διοίκησης. β) Και ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο, διότι η ανάκληση ευμενούς διοικητικής πράξεως για λόγους νομιμότητας εντός ευλόγου χρόνου από την έκδοσή της είναι, σύμφωνα με τις γενικές αρχές περί ανακλήσεως των διοικητικών πράξεων, επιτρεπτή και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβιάζει τις αρχές που επικαλείται ο αιτών. Στην προκειμένη δε περίπτωση, η ανάκληση της επίδικης έγκρισης εχώρησε λόγω αναρμοδιότητας του οργάνου που την είχε εκδώσει εντός απολύτως ευλόγου χρόνου από την έκδοσή της (τρεις μήνες περίπου).

4) Το δικόγραφο των προσθέτων λόγων ασκείται απαραδέκτως, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 25 παρ. 1 του π.δ. 18/1989, σε συνδυασμό με το άρθρο 21 παρ. 6 του ίδιου διατάγματος, δεδομένου ότι το δικόγραφο αυτό δεν κοινοποιήθηκε εμπροθέσμως, δηλαδή σε χρόνο πλέον των δεκαπέντε πλήρων ημερών πριν από τη συζήτηση της υπόθεσης, στον καθ' ου η αίτηση ακυρώσεως Υπουργό, ο οποίος δεν παρέστη κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο.

5) Σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 1 του π.δ. 18/1989, η παραίτηση από το δικόγραφο ασκηθείσας αιτήσεως ακυρώσεως δεν είναι δυνατή μετά το πέρας της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της υποθέσεως. Στην προκειμένη περίπτωση η παραίτηση υποβλήθηκε το πρώτον με το υπόμνημα μετά το πέρας της συζήτησης και γι' αυτό δεν είναι έγκυρη. Το Δικαστήριο θα κρίνει ότι δεν συντρέχει περίπτωση καταργήσεως της δίκης και θα δικάσει περαιτέρω την υπόθεση.

A' 2020

Στις 9-1-2020 και περί ώρα 3.30 π.μ., ο Χ επιβαίνοντας στο δίκυκλο όχημα ιδιοκτησίας του, εκκινείτο στη Θεσσαλονίκη επί της οδού Λιμενεργατών. Επί της ως άνω οδού ευρισκόταν, κατά την ημερομηνία εκείνη, ακάλυπτη λακκούβα, με βάθος περίπου 20 εκατοστά και διάμετρο μισού μέτρου, η οποία δεν ήταν ορατή από τους οδηγούς εξαιτίας της ανηφορικής κλίσης που έχει στο σημείο αυτό το οδόστρωμα, του ελλειπούς φωτισμού και της έλλειψης σχετικής σήμανσης περί των κινδύνων του οδοστρώματος. Εξαιτίας των ανωτέρω, το δίκυκλο που οδηγούσε ο Χ έπεσε μέσα στη λακκούβα, με αποτέλεσμα αυτός να χάσει τον έλεγχο της μηχανής του και να βρεθεί στο οδόστρωμα. Στο νοσοκομείο όπου διακομίσθηκε, διαπιστώθηκε ότι είχε υποστεί κάταγμα αριστερού κάτω άκρου, τοποθετήθηκε γύψος στο πόδι του και του χορηγήθηκε αναρρωτική άδεια ενός μήνα. Ενόψει των ανωτέρω ο Χ κατέβαλε στο νοσοκομείο έξοδα νοσηλείας 1.500 ευρώ, απώλεσε εισοδήματα από την εργασία του ύψους 1.800 ευρώ, το δε δίκυκλο του Χ υπέστη ζημιές ύψους 500 ευρώ. Τέλος, θεωρεί ότι θα πρέπει να λάβει ποσό 200.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

Να απαντήσετε συνοπτικά αλλά αιτιολογημένα στα ακόλουθα ερωτήματα;

1) Με ποιο ένδικο βοήθημα και ενώπιον ποιου Δικαστηρίου (καθ' ύλην και κατά τόπον αρμοδίου) δύναται ο Χ να επιδιώξει την ικανοποίηση των απαιτήσεων του;

2) Με δεδομένο ότι η οδός Λιμενεργατών είναι χαρακτηρισμένη ως επαρχιακή οδός και στο άρθρο 5 του ν. 3155/1955 «Περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών» (Α' 63) ορίζεται ότι: «1. Αι εθνικαί οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται υπό του Κράτους δια της Υπηρεσίας των Δημοσίων Έργων ... 2. Αι επαρχιακοί οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται υπό των Ταμείων Οδοποιίας των Νομών, 3. Αι Δημοτικά και Κοινοτικά Οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται υπό των οικείων Δήμων και Κοινοτήτων», ποιος νομιμοποιείται παθητικά στην αγωγή που θα ασκηθεί, το Ελληνικό Δημόσιο, η Περιφέρεια Θεσσαλονίκης (πρώην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης) ή ο Δήμος Θεσσαλονίκης;

3) Ο δικηγόρος του Χ άσκησε ένδικο βοήθημα με καταψηφιστικό αίτημα μέχρι του ποσού των 6.000 ευρώ και με αναγνωριστικό αίτημα για το υπόλοιπο ποσό των 197.800 ευρώ (203.800 ευρώ - 6.000 ευρώ). **α)** Οφείλει ο πελάτης του να καταβάλει δικαστικό ένσημο όσον αφορά το καταψηφιστικό αίτημα; **β)** Μέχρι τότε μπορεί να τραπήει το καταψηφιστικό αίτημα σε αναγνωριστικό;

4) Εάν το αίτημα του ενδίκου βοηθήματος υποβλήθηκε έντοκο, επέρχεται τοκοφορία εάν ο δικηγόρος του Χ δεν δώσει εντολή σε δικαστικό επιμελητή να προβεί για λογαριασμό του πελάτη του σε επίδοση αντιγράφου του δικογράφου στο αντίδικο νομικό πρόσωπο, θεωρώντας ότι αρκεί προς τούτο (έναρξη της τοκοφορίας) η επίδοση που λαμβάνει χώρα με τη φροντίδα της Γραμματείας του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 128 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας;

5) α) Εάν ο Χ δεν είχε μεριμνήσει για τη συντήρηση του δικύκλου του κατά τον τελευταίο χρόνο, το γεγονός αυτό διέκοψε τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της παρανομίας των οργάνων του εναγόμενου νομικού προσώπου και της επελθούσας ζημίας; **β)** Αν ο Χ δεν φορούσε κράνος κατά την οδήγηση, δύναται να προταθεί βασίμως κατ' αυτού ένσταση συντρέχοντος πταίσματος, προκειμένου να μειωθεί το ποσό της αποζημίωσης που αντιστοιχεί στα έξοδα νοσηλείας του;

Απαντήσεις:

1) Ο Χ δύναται να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης (άρθρα 6 παρ. 2 περ. γ' και 7 παρ. 1 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας) προκειμένου να αποζημιωθεί για το ατύχημα που υπέστη.

2) Παθητικώς νομιμοποιείται η Περιφέρεια Θεσσαλονίκης (πρώην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης), αρμόδια για τη συντήρηση της οδού Λιμενεργατών, σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο του άρθρου 5 του Ν. 3155/1955.

3) α) Ο Χ οφείλει να καταβάλει δικαστικό ένσημο όσον αφορά το καταψηφιστικό αίτημα για το ποσό των 6.000 ευρώ (άρθρο 274 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας). Η περίπτωση της διάταξης του άρθρου 274 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, με την οποία προβλέπεται η μη καταβολή δικαστικού ενσήμου μέχρι του ποσού των 6.000 ευρώ, αφορά μόνο σε απαιτήσεις αμέσως ή εμμέσως ασφαλισμένων κατά των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και σε απαιτήσεις για κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού γενικώς του Δημοσίου, των οργανισμών

τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. **β)** Το καταψηφιστικό αίτημα μπορεί να τραπέει σε αναγνωριστικό μέχρι την πρώτη συζήτηση της αγωγής (άρθρο 75 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας).

4) Σύμφωνα με το άρθρο 75 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας τα κατά το ουσιαστικό δίκαιο έννομα αποτελέσματα της άσκησης της αγωγής, όπως η τοκοφορία, επέρχονται, ως προς τον εναγόμενο, από την επίδοση της αγωγής που λαμβάνει χώρα μόνο από τον ενάγοντα και όχι από το Δικαστήριο.

[Να ληφθεί, ωστόσο, κατ' ακριβολογία ως ορθή και η απάντηση ότι για την έναρξη της τοκοφορίας αρκεί η επίδοση από το Δικαστήριο, κατ' άρθρο 128 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας εφόσον υπάρξει σχετική επιχειρηματολογία περί του ότι και με την επίδοση από το Δικαστήριο επέρχεται κατ' ουσίαν όχληση του εναγομένου].

5) α) Εφόσον κατά τα πραγματικά περιστατικά η ακάλυπτη λακούβα δεν ήταν ορατή από τους οδηγούς εξαιτίας της ανηφορικής κλίσης που είχε στο σημείο αυτό το οδόστρωμα, του ελλιπούς φωτισμού και της έλλειψης σχετικής σήμανσης περί των κινδύνων του οδοστρώματος, η παράλειψη συντήρησης του δικύκλου από τον Χ κατά τον τελευταίο χρόνο δεν διέκοψε τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της παράλειψης του αρμοδίου οργάνου και της επέλευσης της ζημίας στον Χ. **β)** Εφόσον ο Χ τραυματίστηκε στο πόδι και όχι στο κεφάλι δεν μπορεί να του ανπιταχθεί βασίμως ένσταση συντρέχοντος πταιίσματος (άρθρο 300 ΑΚ) ως προς τη ζημία του από τα νοσήλεια που αναγκάστηκε γι' αυτό το λόγο να καταβάλει.

A' 2023

Νόμος ορίζει ότι «Δημοσιοποιούνται σε ελευθέρως προσβάσιμο διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Οικονομικών τα στοιχεία φυσικών και νομικών προσώπων που δεν έχουν επιστρέψει, για διάστημα που υπερβαίνει το Ι έτος από τον καταλογισμό τους, αχρεωστήτως καταβληθείσες ενισχύσεις από δράσεις χρηματοδοτούμενες από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δημοσιοποίηση των στοιχείων για κάθε υπόχρεο διενεργείται με απόφαση του Υπουργού που έχει εκδώσει την πράξη καταλογισμού, κατόπιν εισήγησης της Διαχειριστικής Αρχής κάθε δράσης, διαρκεί μέχρι την πλήρη αποπληρωμή του καταλογισθέντος ποσού και αποσκοπεί στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τα φυσικά πρόσωπα δημοσιοποιούνται τα εξής στοιχεία: ΑΦΜ, επώνυμο, όνομα, όνομα πατέρα οφειλόμενο ποσό, διεύθυνση κατοικίας, τηλέφωνο και οικογενειακή κατάσταση. Τα πρόσωπα των οποίων τα στοιχεία πρόκειται να δημοσιοποιηθούν ενημερώνονται σχετικώς 8 ημέρες πριν και καλούνται εντός του διαστήματος αυτού να υποβάλουν αντιρρήσεις ή/και να επιστρέψουν τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά. Κατά της απόφασης δημοσιοποίησης οι θιγόμενοι μπορούν να ασκήσουν αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Δεν επιτρέπεται αναστολή εκτέλεσης της απόφασης δημοσιοποίησης είτε διοικητικώς είτε δικαστικώς. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου είναι ειδικές και ισχύουν κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων [ΕΕ/2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα], οι οποίες δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου».

Ο Α, αγρότης, είχε λάβει ενίσχυση στο πλαίσιο δράσης χρηματοδοτούμενης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, η οποία του καταλογίσθηκε το 2020 ως αχρεωστήτως καταβληθείσα με πράξη του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και δεν την έχει επιστρέψει. Δυνάμει των διατάξεων του ανωτέρω νόμου τα στοιχεία του δημοσιοποιήθηκαν στον διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Οικονομικών, στις 9.5.2022, χωρίς να κληθεί προηγουμένως να διατυπώσει αντιρρήσεις ή/και να αποπληρώσει την οφειλή. Στις 23.5.2022 λαμβάνει στην ηλεκτρονική του διεύθυνση μήνυμα από τη Διοίκηση με συνημμένες: α) την από 9.5.2022 απόφαση περί δημοσιοποίησης των στοιχείων του, η οποία υπογράφεται από τον Υπουργό Οικονομικών και β) την από 13.4.2022 εισήγηση της αρμόδιας για τη δράση Διαχειριστικής Αρχής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, και με την επισήμανση ότι τα στοιχεία του θα παραμείνουν στον διαδικτυακό Τόπο μέχρι αποπληρωμής του οφειλόμενου ποσού. Στις 31.5.2022 ο Α ασκεί αίτηση θεραπείας κατά της ανωτέρω απόφασης του Υπουργού Οικονομικών χωρίς να λάβει επ' αυτής απάντηση. Στις 20.10.2022 ασκεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία ζητεί την ακύρωση α) της από 9.5.2022 απόφασης του Υπουργού Οικονομικών, β) της από 13.4.2022 εισήγησης της

Διαχειριστικής Αρχής και γ) της σιωπηρής απόρριψης της αιτήσεως θεραπείας του. Προβάλλει ως λόγο ακυρώσεως παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας λόγω μη προηγούμενης κλήσης του σε ακρόαση. Το σωματείο με την επωνυμία «Προστασία των προσωπικών δεδομένων των Αγροτών» και τον αυτό καταστατικό σκοπό ασκεί παρέμβαση υπέρ του Α στη δίκη. Ακολούθως, ο Α σας αναθέτει την υπόθεση προκειμένου να προβείτε σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την προστασία των εννόμων συμφερόντων του.

- 1) Ποιες από τις πράξεις, των οποίων ζητείται η ακύρωση, προσβάλλονται παραδεκτώς από απόψεως εκτελεστότητας;
- 2) Ασκήθηκε εμπροθέσμως η αίτηση ακυρώσεως; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
- 3) Είναι παραδεκτή η παρέμβαση του σωματείου;
- 4) Είναι βάσιμος ο λόγος ακυρώσεως περί παράβασης του τύπου της προηγούμενης ακρόασης;
- 5) Ποιον πρόσθετο λόγο ακυρώσεως και εντός ποιας προθεσμίας θα μπορούσατε να προβάλετε σχετικά με την εξωτερική νομιμότητα της προσβαλλόμενης απόφασης;
- 6) Οι διατάξεις του νόμου ενέχουν περιορισμό δικαιωμάτων του Α. Αναφέρετε επιγραμματικά ποια είναι αυτά και σε ποιες διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος κατοχυρώνονται (μόνο Σύνταγμα, Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ΕΕ, ΕΣΔΑ).
- 7) Γιατί είναι ανίσχυρη η διάταξη του νόμου περί μη εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων;
- 8) Σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων τα δεδομένα που τυγχάνουν επεξεργασίας δεν πρέπει να είναι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει του σκοπού της επεξεργασίας. Ποια εκ των στοιχείων που υπόκεινται σε δημοσιοποίηση, σύμφωνα με τον νόμο που έχει θεθεί υπ' όψιν σας, είναι αναγκαία και ποια όχι για την εξυπηρέτηση του σκοπού για τον οποίο γίνεται η επεξεργασία;
- 9) Ασκείτε αίτηση αναστολής. Τι προβάλλετε ώστε να μην εφαρμοστεί η διάταξη του νόμου που απαγορεύει την αναστολή;
- 10) Ποιο ένδικο βοήθημα πρέπει να ασκήσετε, σε ποιο δικαστήριο και με ποια νομική βάση για να ζητήσετε ποσό 30.000 ευρώ για την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστη ο Α από τη δημοσιοποίηση των στοιχείων του;

Διαβάστε προσεκτικά το πρακτικό και όλες τις ερωτήσεις. Απαντήστε συνοπτικά μόνο σε αυτά που ζητά η ερώτηση. Όπου δεν ζητείται από την ερώτηση, δεν χρειάζεται να αναφέρετε διατάξεις.

Απαντήσεις:

- 1) Οι εισηγήσεις αποτελούν συνήθως εσωτερικά έγγραφα της Διοίκησης. Η σιωπηρή απόρριψη της αίτησης θεραπείας επιβεβαιώνει το περιεχόμενο της απόφασης κατά της οποίας ασκήθηκε. Η απόφαση του Υπουργού Οικονομικών προσβάλλεται παραδεκτώς καθώς έχει εκτελεστό χαρακτήρα.
- 2) Η προθεσμία των 60 ημερών για την άσκηση της αίτησης ακύρωσης ξεκινά από την πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης ατομικής διοικητικής πράξης σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 1 του ΠΔ 18/1989. Άρχισε συνεπώς στις 24.05.2022, διακόπηκε με την άσκηση της αίτησης θεραπείας για 30 ημέρες, έως 30.06.2022 και ξεκίνησε ξανά στις 16.09.2022 καθώς συνέπεσε η αναστολή της άσκησης των ενδίκων μέσων και βοηθημάτων λόγω των δικαστικών διακοπών (01.07 έως 15.09). Επομένως η άσκηση της αίτησης ακύρωσης είναι εμπρόθεσμη στις 20.10.2022 με τη συμπλήρωση 35 ημερών της προθεσμίας.
- 3) Στην ακυρωτική δίκη δεν επιτρέπεται κύρια παρέμβαση υπέρ του αιτούντος, σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ. 1 του ΠΔ 18/1989.
- 4) Η διαδικασία της προηγούμενης ακρόασης στο Διοικητικό Δίκαιο έχει νομιμοποιητική βάση ήδη από το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και προβλέπεται πριν τη λήψη δυσμενών μέτρων εις βάρος του διοικουμένου. Συν τοις άλλοις, εν προκειμένω ο νόμος ορίζει ειδική διαδικασία προηγούμενης ακρόασης η οποία δεν τηρήθηκε.
- 5) Οι πρόσθετοι λόγοι προβάλλονται με δικόγραφο 15 πλήρεις ημέρες πριν τη συζήτηση, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του ΠΔ 18/1989. Μπορούμε να επικαλεστούμε την αναρμοδιότητα του οργάνου καθόσον αρμόδιος ήταν ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης.
- 6) Το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατοχυρώνεται στο άρθρο 9^Α του Συντάγματος, στο άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. και στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, στο άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ.

7) Οι Κανονισμοί ως παράγωγο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δεσμευτικοί και έχουν άμεση ισχύ στα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 288 της ΣΛΕΕ και υπερισχύουν κάθε άλλης αντίθετης εθνικής νομικής διάταξης. Είναι ανίσχυρη και ανεφάρμοστη οποιαδήποτε εθνική ρύθμιση για τα προσωπικά δεδομένα αντίκειται στον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Κανονισμό.

8) Το ονοματεπώνυμο, το επώνυμο πατρός καθώς και ο ΑΦΜ είναι στοιχεία που απαιτούνται για την ταυτοποίηση του προσώπου σε σχέση με τα οφειλόμενα ποσά. Από την άλλη, η διεύθυνση κατοικίας, το τηλέφωνο και η οικογενειακή κατάσταση δεν εξυπηρετούν τον επιδιωκόμενο σκοπό.

9) Η προσωρινή δικαστική προστασία αποτελεί το εχέγγυο της αποτελεσματικής παροχής δικαιοσύνης σε γρήγορο χρόνο πριν τη λήψη οριστικής απόφασης επί του ασκηθέντος κυρίου ένδικου βοηθήματος. Κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, στο άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ. Επομένως κάθε διάταξη που απαγορεύει την παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας είναι ανίσχυρη και συνεπώς ανεφάρμοστη.

10) Μπορεί να ασκηθεί το ένδικο βοήθημα της αγωγής αποζημίωσης ενώπιον του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 παρ. 2 περ. γ' και 7 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας καθώς και στο άρθρο 105 του ΕισΝΑΚ.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ**B' 2015**

Στην πόλη Ψ, ο Α απόφοιτος κολεγίου στο οποίο διδάσκονται νομικά μαθήματα, λειτουργεί γραφείο επί της οδού Μ σε ισόγειο διαμέρισμα, στην πρόσοψη του οποίου έχει αναρτήσει επιγραφές, με τις οποίες υπόσχεται τη δυνατότητά του να αναλαμβάνει δικαστικά υποθέσεις πολιτών που έχουν οφειλές προς τις τράπεζες. Οι συναντήσεις - συζητήσεις με τους οφειλέτες γίνονται στο ως άνω γραφείο, όπου του προσκομίζουν τα έγγραφα των οφειλών και συμφωνούν την αμοιβή του Α. Στις συζητήσεις στο γραφείο αυτό, παρίσταται και ο δικηγόρος Β μέλος του δικηγορικού συλλόγου του πρωτοδικείου Ψ, ο οποίος είναι γνωστός με την ιδιότητά του στη πόλη και εν προκειμένω, προσπαθεί να αποκτήσει με αυτό τον τρόπο πελατεία από τη συγκεκριμένη ομάδα των πολιτών - οφειλετών τραπεζών και δηλώνει ότι συνεργάζεται με τον Α στις υποθέσεις που αναλαμβάνει το συγκεκριμένο γραφείο και πράγματι υπογράφει με τη σφραγίδα του δικόγραφα ή άλλα έγγραφα που συντάσσει ο Α.

1) Μπορεί ο Α να αναλαμβάνει δικαστικά τις παραπάνω υποθέσεις; ή αυτές ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του δικηγορικού λειτουργήματος;

2) Ο Δικηγορικός Σύλλογος Ψ αν διαπιστώσει ότι ο Α διενεργεί πράξεις που ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του δικηγορικού λειτουργήματος έχει δυνατότητα να στραφεί κατά του Α; Και αν ναι τι μέτρα μπορεί να λάβει;

3) Ο δικηγόρος Β με την προπεριγραφόμενη συμπεριφορά του παραβίασε διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας και αν ναι ποιες;

Οι απαντήσεις να έχουν αιτιολογία και αναφορά στις διατάξεις που στηρίζονται.

Απαντήσεις:

1) Οι ανωτέρω αναφερόμενες υποθέσεις είναι αποκλειστικής αρμοδιότητας του δικηγορικού λειτουργήματος για τους ακόλουθους λόγους: α) Αφενός, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 1 του Κώδικα Δικηγόρων αντικείμενο του λειτουργήματος του δικηγόρου είναι η υπεράσπιση και η εκπροσώπηση του εντολέα του σε κάθε δικαστήριο. β) Αφετέρου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 6 του Κώδικα Δικηγόρων, ο δικηγόρος πρέπει να είναι κάτοχος πτυχίου Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της Ελλάδας ή ισότιμου και αντίστοιχου πτυχίου άλλης χώρας, εφόσον αυτό έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με τις κατά το νόμο οριζόμενες διαδικασίες. γ) Τέλος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 36 παρ. 1 του Κώδικα Δικηγόρων, ο χειρισμός των εν λόγω υποθέσεων, όπως και όλες οι σχετικές ενέργειες, αποτελούν αποκλειστικό έργο του δικηγόρου.

2) α) Σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 9 παρ. 1 του Κώδικα Δικηγόρων, ο Δικηγορικός Σύλλογος Ψ, κατά τη διαπίστωση ότι ο Α διενεργεί πράξεις που ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του δικηγορικού λειτουργήματος, δύναται να υποβάλει έγκληση κατά του Α για το αδίκημα του άρθρου 175 του Ποινικού Κώδικα (αντιποίηση) και να παραστεί προς υποστήριξη της κατηγορίας στην ποινική δίκη.

β) Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου μπορεί να ασκήσει αίτηση ασφαλιστικών μέτρων στο Ειρηνοδικείο με αίτημα τη σφράγιση του γραφείου του Α, καθώς και την απαγόρευση της διαφήμισης ή χρήσης, τόσο έντυπης, όσο και ηλεκτρονικής, κάθε διακριτικού γνωρίσματος που προσιδιάζει στην άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος.

3) Πράγματι, ο δικηγόρος Β παραβίασε τις κατωτέρω διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας: α) Αρχικά, παραβίασε τη διάταξη του άρθρου 5, σύμφωνα με την οποία ο δικηγόρος έχει την υποχρέωση να ασκεί το λειτούργημά του με αξιοπρέπεια, καθώς και να ακολουθεί τις παραδόσεις και τους κανόνες δεοντολογίας, όπως αυτοί έχουν διαμορφωθεί ιστορικά, κατά την άσκηση της δικηγορίας. β) Επιπλέον, παραβίασε τη διάταξη του άρθρου 10 περ. α', κατά την οποία απαγορεύεται στο δικηγόρο να αποκτήσει πελατεία ενεργώντας αντίθετα με τις επιταγές του δικηγορικού λειτουργήματος. γ) Τέλος, παραβίασε και τη διάταξη του άρθρου 10 περ. δ', κατά την οποία ο δικηγόρος απαγορεύεται να υπογράφει δικόγραφα, γνωμοδοτήσεις ή άλλα έγγραφα των οποίων δεν είναι συντάκτης, ούτε συνεργάστηκε για τη σύνταξή τους με άλλο δικηγόρο.

A' 2016

Ο εντολέας Ε ανέθεσε στο δικηγόρο Γ τη διεκδίκηση αποζημίωσής του και χρηματικής ικανοποίησής του λόγω ηθικής βλάβης από τραυματισμό του σε τροχαίο ατύχημα. Συμφώνησαν εγγράφως ότι ο δικηγόρος θα λάβει ως αμοιβή 10% από το τελεσιδικώς επιδικασθέν ποσό. Ενώ ο Γ είχε ασκήσει και προσδιορίσει την αγωγή, ο δικηγόρος Δ έχοντας λάβει γνώση της συμφωνίας, πρότεινε στον Ε να αναλάβει την υπόθεση αυτή με αμοιβή 6% επί του τελεσιδικώς επιδικασθέντος ποσού. Ο Ε, θεωρώντας ως συμφερότερη την πρόταση αυτή, ανακάλεσε την εντολή προς τον Γ και του ζήτησε την επιστροφή του φακέλου, χωρίς να καταβληθεί κάποια αμοιβή. Στο μεταξύ στην παράλληλη ποινική υπόθεση για το τροχαίο ατύχημα εκλήθη ως μάρτυρας ο δικηγόρος του Ε, Γ.

1) Πώς κρίνετε δεοντολογικά τη συμπεριφορά του Δ;

2) Ποια τα δικαιώματα του Γ στο αίτημα του εντολέα του να του επιστραφεί ο φάκελος; Σε περίπτωση αρνήσεως επιστροφής φακέλου, πώς δύναται ο εντολέας να τον αναλάβει;

3) Δύναται να καταθέσει ο Γ ως μάρτυρας; (Να μη ληφθούν υπόψη οι διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας).

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με το άρθρο 10 περ. α' του Κώδικα Δεοντολογίας απαγορεύεται στο Δικηγόρο να προσπαθεί να αποκτήσει πελάτες με ενέργειες που δεν συμβιβάζονται με την αξιοπρέπεια του λειτουργήματος. Επιπλέον, κατ' άρθρο 21 του ανωτέρω Κώδικα, ο Δικηγόρος πριν ν' αναλάβει υπόθεση για την οποία ο εντολέας ή οι εντολείς του είχαν πρωτύτερα απασχολήσει άλλο Δικηγόρο πρέπει: α) Να καταβάλει προσπάθεια να πείσει τους εντολείς να μην ανακαλέσουν την εντολή από τον προηγούμενο Δικηγόρο, αν διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει λόγος γι' ανάκληση της εντολής. β) Αν δεν το πετύχει, να βεβαιωθεί πριν αναλάβει την υπόθεση ότι ο προηγούμενος συνάδελφός του έχει λάβει την αμοιβή και τα έξοδά του από τον εντολέα του ή τους εντολείς του. γ) Σε περίπτωση που ο προηγούμενος Δικηγόρος δεν έχει πληρωθεί, ν' αρνηθεί την ανάληψη της υπόθεσης χωρίς την έγγραφη συγκατάθεσή του.

2) Σύμφωνα με το άρθρο 77 του Κώδικα Δικηγόρων, από τη στιγμή που υφίσταται έγγραφη συμφωνία για την ανάθεση της υπόθεσης και το ποσό της αμοιβής του δικηγόρου, ο εντολέας υποχρεούται σε άμεση εκτέλεση όλων των υποχρεώσεων του που απορρέουν από τη συμφωνία. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 85 του Κώδικα Δικηγόρων, ο δικηγόρος Γ έχει το δικαίωμα επίσχεσης των εγγράφων του εντολέα του, μέχρι την εξόφληση των δαπανών και της αμοιβής του. Σε περίπτωση που συντρέχει σπουδαίος λόγος, ο εντολέας δύναται να προσφύγει ενώπιον του Προέδρου του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου και να αιτηθεί την άρση της επίσχεσης των εγγράφων και την επιστροφή αυτών στον εντολέα. Ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου δύναται να εξαρτήσει την άρση της επίσχεσης από την καταβολή χρηματικής εγγύησης από τον εντολέα στο Ταμείο του Συλλόγου υπέρ του Δικηγόρου Γ.

3) Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 38 του Κώδικα Δικηγόρων, ο δικηγόρος οφείλει να τηρεί αυστηρά εχεμύθεια για όσα του εμπιστεύεται ο εντολέας του κατά την ανάθεση και εκτέλεση της εντολής ή πληροφορείται κατά τη διάρκεια του χειρισμού της. Επιπλέον, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 39, όταν ο δικηγόρος καλείται με απόφαση δικαστηρίου ή διάταξη εισαγγελέα ή κλήση ανακριτή ή προανακριτικού υπάλληλου να καταθέσει ως μάρτυρας είτε κατά την προδικασία είτε κατά την κύρια διαδικασία οφείλει να αρνηθεί να καταθέσει για όσα του έχει εμπιστευθεί ο εντολέας του, ανεξάρτητα αν στο μεταξύ έχει λυθεί η εντολή. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις εναπόκειται στο δικηγόρο η απόφαση να καταθέσει και σε ποιο μέτρο για πράγματα που του εμπιστευθήκε ο εντολέας του σταθμίζοντας την υποχρέωσή του ως θεμελιώδη υποχρέωση του δικηγορικού λειτουργήματός του.

B' 2016

A) Στο Δικηγορικό Σύλλογο Ψ υποβλήθηκε καταστατικό σύστασης δικηγορικής εταιρίας, που περιείχε τις παρακάτω διατάξεις:

1. ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «B και Δ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ»

Στην πόλη Ψ σήμερα, 3 Σεπτεμβρίου 2015, οι παρακάτω συμβαλλόμενοι: 1) Α.Β., δικηγόρος Ψ, κάτοικος Ψ, οδός Χ, αρ. Ω. 2) Γ.Δ., δικηγόρος Ψ, κάτοικος Ψ, οδός Χ, αρ. Ω. 3) Ε Ζ., συνταξιούχος

δικηγόρος Ψ, κάτοικος Ψ, οδός Χ, αρ. Ω. 4) Η.Θ., συμβολαιογράφος Ψ, κάτοικος Ψ, οδός Χ, αρ. Ω. αποφασίζουν τη σύσταση ομόρρυθμης δικηγορικής εταιρίας με τους παρακάτω όρους:

2. ΕΠΩΝΥΜΙΑ

1) Η επωνυμία της εταιρίας είναι «Β και Δ ομόρρυθμη Δικηγορική Εταιρία».

2) Η αλλαγή της επωνυμίας γίνεται με τροποποίηση του καταστατικού. Η νέα επωνυμία καθορίζεται με απόφαση των $\frac{3}{4}$ των μεριδίων των εταίρων.

3. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της εταιρίας είναι η παροχή κάθε είδους δικηγορικών, λογιστικών και κτηματομεσιτικών υπηρεσιών σε τρίτους.

4. ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Η εταιρία είναι αόριστης διάρκειας.

5. ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΤΑΙΡΩΝ – ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

1) Οι εταίροι δεν υποχρεούνται να εισφέρουν την προσωπική τους εργασία στην εταιρία. Υποχρεούνται όμως να εισφέρουν είδος (βιβλία, έπιπλα, κ.λπ.) κατά χρήση.

2) Για τις έναντι τρίτων τυχόν υποχρεώσεις της εταιρίας ευθύνεται το νομικό πρόσωπο και όχι οι εταίροι.

6. ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

1) Η εταιρία διοικείται και εκπροσωπείται από τον Κ.Λ., λογιστή, που οι εταίροι ορίζουν διαχειριστή της εταιρίας και η θητεία του είναι τριετής.

2) Ο διαχειριστής έχει τη διοίκηση του νομικού προσώπου της εταιρίας, φροντίζει και διαχειρίζεται τις υποθέσεις της και την εκπροσωπεί, δικαστικά και εξώδικα.

3) Ο διαχειριστής ορίζεται με ομόφωνη απόφαση των εταίρων και ανακαλείται με ομόφωνη απόφαση των εταίρων, για οποιονδήποτε λόγο.

4) Ο διαχειριστής δικαιούται αμοιβής, που αποφασίζεται με ομόφωνη απόφαση των εταίρων.

7. ΕΙΣΟΔΟΣ – ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ – ΑΠΟΒΟΛΗ ΕΤΑΙΡΟΥ

1) Η πρόσληψη νέου εταίρου δεν επιτρέπεται.

2) Επιτρέπεται η αποχώρηση εταίρου, ελεύθερα οποτεδήποτε, μετά από προηγούμενη έγγραφη γνωστοποίηση στην εταιρία, υπό την προϋπόθεση ότι έχει παρέλθει εξάμηνο από τη γνωστοποίηση.

Θα εγκριθούν από τον Δικηγορικό Σύλλογο Ψ οι παραπάνω διατάξεις και, αν όχι, για ποιους λόγους, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Δικηγόρων;

Β) Ο δικηγόρος Α.Β. της ως άνω εταιρίας ενημερώνει την 20.10.2015 το δικηγόρο Χ ότι, κατά τη δικάσιμο του Εφετείου Ψ της 2ας.11.2015, στη μεταξύ τους αντιδικία θα ζητήσει αναβολή στη συζήτηση της πρωτοεπίστακτης υπόθεσής τους γιατί δεν θα μπορέσει να προετοιμαστεί λόγω προσωπικού προβλήματος. Κατά τη δικάσιμο της 2ας.11.2015, κατά την εκφώνηση της υποθέσεως στο ακροατήριο, ο δικηγόρος Χ αρνείται να συναινέσει στην αναβολή, ισχυριζόμενος ότι ο δικηγόρος Α.Β. δεν τον ενημέρωσε ποτέ ότι θα ζητήσει αναβολή και χωρίς να προβάλει κανέναν άλλο λόγο. Οι δύο δικηγόροι αψιμαχούν ενώπιον του δικαστηρίου, αλληλοεξυβρίζονται και απειλούν ο ένας τον άλλο με υποβολή μηνύσεως, προκαλώντας την αντίδραση της έδρας, που αποσύρεται μέχρι να ηρεμήσουν τα πνεύματα.

1) Ποιες διατάξεις του Κώδικα Δικηγόρων παραβίασαν οι Α.Β. και Χ;

2) Ποιους λόγους θα μπορούσε να προβάλει ο Χ για να αρνηθεί την αναβολή στον Α.Β.;

3) Με ποια προϋπόθεση μπορούν οι Α.Β. και Χ να αλληλομηνυθούν;

Απαντήσεις:

Α) Σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στον Κώδικα Δικηγόρων, οι διατάξεις θα πρέπει να έχουν ως ακολούθως: **1.** Κατ' άρθρο 49 παρ. 1, Αστική Επαγγελματική Δικηγορική εταιρεία δύναται να συσταθεί μόνο μεταξύ εν ενεργεία δικηγόρων. Ως εκ τούτου, δε μπορούν να συμμετέχουν σε αυτή συνταξιούχοι δικηγόροι ή συμβολαιογράφοι. **2.1)** Ομοίως, κατ' άρθρο 49 παρ. 8, στην εταιρική επωνυμία περιέχεται ο τίτλος δικηγορικής εταιρείας και περιλαμβάνει υποχρεωτικά κατά το στάδιο της ίδρυσής της τα ονοματεπώνυμα ή μόνο τα επώνυμα ενός ή περισσότερων εταίρων. Συνεπώς, είναι λανθασμένος ο όρος «ομόρρυθμη» στον τίτλο. **2.2)** Πράγματι, κατ' άρθρο 50 παρ. 2, η διάταξη είναι σωστή. **3.** Κατ' άρθρο 49 παρ. 1, σκοπός της δικηγορικής εταιρείας μπορεί να είναι μόνο η παροχή δικηγορικών υπηρεσιών. **4.** Κατ' άρθρο 56 παρ. 1, η διάταξη είναι σωστή. **5.1)** Κατ' άρθρο 52 παρ. 1 εδ. α', οι εταίροι υποχρεούνται να εισφέρουν την εργασία τους. Συμπληρωματικά επιτρέπεται αποκλειστικά και μόνο για την εξυπηρέτηση των αναγκών της εταιρείας η εισφορά σε

χρήμα ή σε κινητά πράγματα. **5.2)** Κατ' άρθρο 54 παρ. 5, ευθύνεται έναντι τρίτων τόσο η εταιρεία όσο και ο υπαίτιος για την πράξη ή παράλειψη εταίρος. **6.1)** Κατ' άρθρο 53 παρ. 4, διαχειριστές μπορεί να είναι ένας ή περισσότεροι εταίροι. Συνεπώς διαχειριστής μπορεί να είναι μόνο δικηγόρος. **6.2)** Πράγματι, εφόσον ο διαχειριστής είναι νόμιμος κατ' άρθρο 53 παρ. 4, τότε κατ' άρθρο 53 παρ. 5 μπορεί να έχει αυτές τις αρμοδιότητες. **6.3)** Σωστό, κατ' άρθρο 53 παρ. 4. **6.4)** Σωστό, κατ' άρθρο 53 παρ. 6. **7.1)** Σύμφωνα με το άρθρο 51 παρ. 1, η είσοδος νέων εταίρων επιτρέπεται πάντοτε με απόφαση των εταίρων με την απαρτία και πλειοψηφία που προβλέπεται στο Καταστατικό. **7.2)** Σωστό, κατ' άρθρο 51 παρ. 2.

B) 1) Ο Δικηγόρος Α.Β. έχει παραβιάσει τα άρθρα 5, 7^ε, 20 και 27 παρ. 1 του Κώδικα Δεοντολογίας. Αντίστοιχα, ο Δικηγόρος Χ έχει παραβιάσει τα άρθρα 5, 7^ε, 20, 22, 23 παρ. 2 και 27 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα. **2)** Ο δικηγόρος Χ θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι ο εντολέας του πρόκειται να ζημιωθεί σε περίπτωση χορήγησης της ανωτέρω αναβολής, κατ' άρθρο 23 παρ. 2^α. **3)** Σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ. 4 εδ. β', για να υποβληθεί μήνυση Δικηγόρου κατά Δικηγόρου, πρέπει να προηγηθεί άδεια από τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου.

A' 2017

Ο Α δικηγόρος, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, κατά τη συζήτηση αγωγής από τροχαίο ατύχημα που είχε καταθέσει για λογαριασμό του εντολέα του Β, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, δεν κατέθεσε με την κατάθεση των προτάσεων το γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών.

Ο Α δεν εκδίδει σχετικό γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών και στην περίπτωση κατάθεσης εισαγωγικού δικογράφου αίτησης ασφαλιστικών μέτρων νομής που κατέθεσε στο Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης για λογαριασμό του εντολέα του Γ.

1) Τι είναι κατά νόμο το γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών; **α)** Υπάρχει κατά νόμο η υποχρέωση έκδοσης γραμματίου προκαταβολής εισφορών από τον Α για τις παραπάνω υποθέσεις; **β)** Υπάρχουν δικονομικές συνέπειες μη έκδοσης γραμματίου προκαταβολής εισφορών και προσκόμισής αυτού στο αρμόδιο δικαστήριο;

2) Υποχρεούνται οι γραμματείς των ως άνω δικαστηρίων σε κάποια ενέργεια, μετά τη διαπίστωση ότι, εκ μέρους του δικηγόρου Α, υπάρχει έλλειψη προσκόμισης γραμματίων προκαταβολής εισφορών για τις νομικές ενέργειες που έκανε;

3) Ποιες είναι οι κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κώδικα Δικηγόρων μετά την άνω συμπεριφορά του Α;

4) Αν υποτεθεί ότι ο Γ έχει την ιδιότητα του δικηγόρου, διαφοροποιείται η απάντησή σας στο ερώτημα 1α;

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με το άρθρο 61 παρ. 1, 2, 4 του Κώδικα Δικηγόρων, ο δικηγόρος οφείλει, για την άσκηση κάθε είδους ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων και για την παράσταση του ενώπιον των αναφερόμενων στην παρ. 1 του ανωτέρω άρθρου αρχών, να προκαταβάλλει στον οικείο δικηγορικό σύλλογο εισφορές, για τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του ανωτέρω νόμου. Οι εισφορές αυτές είναι ένα πάγιο ποσό για κάθε διαδικαστική πράξη ή παράσταση δικηγόρου, όπως καθορίζονται και αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙΙ. **α)** Κατά τα ανωτέρω, υπάρχει πράγματι υποχρέωση έκδοσης γραμματίου προκαταβολής εισφορών από τον Α για τις ανωτέρω υποθέσεις, αφού έχει προχωρήσει σε κατάθεση προτάσεων και συζήτηση αγωγής για λογαριασμό του εντολέα του Β ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου, αλλά και σε κατάθεση αίτησης ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του Ειρηνοδικείου για τον εντολέα του Γ. **β)** Όπως αναφέρεται στο άρθρο 61 παρ. 4, σε περίπτωση μη προσκόμισης των σχετικών γραμματίων προκαταβολής δικηγορικής αμοιβής, οι σχετικές διαδικαστικές πράξεις είναι απαράδεκτες.

2) Όπως ορίζεται στο άρθρο 61 παρ. 6 του Κώδικα Δικηγόρων, οι προϊστάμενοι της Γραμματείας του Ειρηνοδικείου και του Πρωτοδικείου υποχρεούνται, επί ποινή πειθαρχικού ελέγχου, να αποστέλλουν μέχρι το τέλος του μήνα στο δικηγορικό σύλλογο καταστάσεις με τα ονόματα των δικηγόρων που παραστάθηκαν χωρίς να προσκομίσουν γραμμάτια, μεταξύ αυτών και του Α, μνημονεύοντας τα στοιχεία των διαδίκων εντολέων τους, τη δικονομική τους θέση, την ημερομηνία δικασίμου, το δικαστήριο και το είδος της διαδικασίας.

3) Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 61 παρ. 5. του Κώδικα Δικηγόρων, ο δικηγόρος Α

υποχρεούται να καταβάλει το ποσό που όφειλε να προκαταβάλει και τιμωρείται με πρόστιμο που κυμαίνεται από 1.000 ευρώ έως 20.000 ευρώ. Το οφειλόμενο ποσό, καθώς και το ποσό του προστίμου, καταβάλλεται στο ταμείο του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου και εισπράττεται κατά τις διατάξεις του ΚΕΔΕ.

4) Σύμφωνα με το άρθρο 61 παρ. 3 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 82 παρ. 2 του Κώδικα Δικηγόρων, ο δικηγόρος απαλλάσσεται από την υποχρέωση έκδοσης γραμματίου προείσπραξης για τον εντολέα του Γ, ο οποίος έχει την ιδιότητα του δικηγόρου, ο οποίος έχει την υποχρέωση μόνο για την καταβολή των εξόδων της δίκης.

B' 2017

Ο εισαγωγέας αυτοκινήτων Ε επιθυμεί τη μετάφραση ενός εγγράφου από τη γερμανική στην ελληνική γλώσσα, προκειμένου να το προσκομίσει στις τελωνειακές αρχές. Για το λόγο αυτό επισκέπτεται το γραφείο του δικηγόρου Δ, ο οποίος έχει επαρκή γνώση της γερμανικής γλώσσας και αφού τον ενημέρωσε ότι πριν από λίγο επισκέφθηκε και απασχόλησε για μισή περίπου ώρα το δικηγόρο Χ για το ίδιο θέμα, αλλά τελικώς δεν του ανέθεσε το έργο της μετάφρασης του εγγράφου, του θέτει τα εξής ερωτήματα:

- 1) Προκειμένου να έχει ισχύ έναντι των τελωνειακών αρχών η μετάφραση του εγγράφου που θα πραγματοποιηθεί από το δικηγόρο Δ, αρκεί μόνο η μετάφραση του εγγράφου;
- 2) Σε περίπτωση που η μετάφραση έχει ισχύ, μπορεί ο δικηγόρος Δ να εκδώσει επικυρωμένο αντίγραφο του μεταφρασμένου εγγράφου, προκειμένου ο Ε να το χρησιμοποιήσει μελλοντικά και σε άλλη υπηρεσία;
- 3) Επειδή ο Ε θα εξουσιοδοτήσει τον υπάλληλο του γραφείου του να καταθέσει στο τελωνείο το έγγραφο που θα μεταφραστεί, μπορεί ο δικηγόρος Δ να θεωρήσει το γνήσιο της υπογραφής του Ε;
- 4) Ποια υποχρέωση έχει ο δικηγόρος Δ έναντι του δικηγόρου Χ πριν να αναλάβει την υπόθεση της μετάφρασης που του αναθέτει ο Ε;

Οι απαντήσεις να έχουν αιτιολογία και αναφορά στις διατάξεις που στηρίζονται.

Απαντήσεις:

- 1) Σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ. 2 περ. γ' του Κώδικα Δικηγόρων, η μετάφραση εγγράφου, η οποία συνοδεύεται από επικυρωμένο αντίγραφο του πρωτοτύπου και φέρει βεβαίωση του δικηγόρου που τη μετέφρασε ότι έχει επαρκή γνώση της γλώσσας στην οποία έχει συνταχθεί το πρωτότυπο, έχει πλήρη ισχύ έναντι οποιασδήποτε Δικαστικής ή άλλης Αρχής.
- 2) Όπως ορίζεται στο άρθρο 36 παρ. 2 περ. β' του ως άνω Κώδικα, εφόσον η μετάφραση έχει ισχύ, ο δικηγόρος Δ δύναται να εκδώσει επικυρωμένο αντίγραφο του μεταφρασμένου εγγράφου, προκειμένου ο Ε να το χρησιμοποιήσει στο μέλλον.
- 3) Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 36 παρ. 2 περ. δ' του Κώδικα Δικηγόρων, ο δικηγόρος μπορεί να βεβαιώσει το γνήσιο υπογραφής του Ε μόνο για τις περιπτώσεις του άρθρου 42 παρ. 2 ΚΠΔ και όχι για το σκοπό που αναφέρεται στην εν λόγω περίπτωση.
- 4) Σύμφωνα με το άρθρο 21 του Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος, ο Δικηγόρος Δ υποχρεούται προτού να αναλάβει την υπόθεση να προσπαθήσει να πείσει τον Ε να μην ανακαλέσει την εντολή από το Χ και σε κάθε περίπτωση να βεβαιωθεί ότι ο Χ έχει λάβει την αμοιβή του για την απασχόλησή του και τα τυχόν έξοδά του από τον Ε. Σε περίπτωση που αυτό δεν έχει συμβεί, υποχρεούται να μην αναλάβει την υπόθεση χωρίς την έγγραφη συγκατάθεση του Χ.

A' 2018

Ο εντολέας Α συναντάται στη Θεσσαλονίκη στις 15-10-2015 με το δικηγόρο Δ, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, και του παραδίδει αντίγραφο μιας αγωγής, η οποία συζητείται ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης στις 15-2-2015. Η αγωγή έχει συνταχθεί από το δικηγόρο Θεσσαλονίκης Ε. Ο Δ, αφού μελετά εμβριθώς το κείμενο, αποφαινεται ότι η αγωγή είναι κακογραμμένη, ότι ως έχει διατυπωθεί στερείται νόμιμης βάσης και ότι είναι βέβαιο ότι θα απορριφθεί. Συνιστά δε στον Α να αλλάξει άμεσα δικηγόρο γιατί με την παρούσα εκπροσώπησή του δεν θα έχει καμία απολύτως τύχη. Ο Α πείθεται και την επόμενη ημέρα ανακαλεί την πληρεξουσιότητα και αναθέτει το χειρισμό της υπόθεσης στο Δ. Ακολούθως, ο Δ καταθέτει στα δικαστήρια της Θεσσαλονίκης δήλωση παραίτησης από το δικόγραφο της

προηγούμενης αγωγής και εν συνεχεία καταθέτει εκ νέου το ίδιο δικόγραφο που είχε συντάξει ο Ε, με δική του υπογραφή. Ο Ε, που συν τοις άλλοις δεν έχει πληρωθεί για την εργασία του για τη σύνταξη της αγωγής, είναι βαθύτατα δυσαρεστημένος από τα παραπάνω και επιθυμεί να προχωρήσει σε πειθαρχικά μέτρα κατά του Δ.

Πόσα και ποια πειθαρχικά παραπτώματα έχει διαπράξει ο Δ και ποιο είναι το αρμόδιο όργανο για την κίνηση της πειθαρχικής διαδικασίας και την επιβολή των νόμιμων πειθαρχικών ποινών;

Απαντήσεις:

Στην υπό κρίση περίπτωση, ο Δ προκειμένου να αποκτήσει πελατεία, έχει προβεί στη χρήση μέσων που δεν συμβιβάζονται με την αξιοπρέπεια του δικηγορικού λειτουργήματος, όπως προβλέπει το άρθρο 10 περ. α' του Κώδικα Δεοντολογίας, καθώς ούτε κατέβαλε καμία προσπάθεια να πείσει τον Α να μην ανακαλέσει την εντολή, όπως προβλέπει το άρθρο 21 περ. α', δεν επιβεβαίωσε εάν ο προηγούμενος δικηγόρος έχει εξοφληθεί, όπως προβλέπεται στο άρθρο 21 περ. β' και δεν αρνήθηκε την ανάληψη της υπόθεσης, αφού δεν γνώριζε εάν είχε εξοφληθεί ο Ε, όπως ορίζεται στο άρθρο 21 περ. γ'. Επιπλέον, κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 10 περ. δ' του Κώδικα Δεοντολογίας, ο δικηγόρος Δ κατέθεσε την αγωγή που συνέταξε ο Ε, χωρίς να την έχει συντάξει ο ίδιος ή να έχει συνεργαστεί με τον Ε στη σύνταξη αυτής. Σύμφωνα με το άρθρο 140 του Κώδικα Δικηγόρων, κάθε υπαίτια παράβαση του Κώδικα Δεοντολογίας, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα και ως εκ τούτου, όλες οι ανωτέρω πράξεις συνιστούν πειθαρχικά παραπτώματα εκ μέρους του Δ. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 151 παρ. 1 του Κώδικα Δικηγόρων, αρμόδιο για την εκδίκαση των πειθαρχικών παραπτωμάτων θα είναι το Πειθαρχικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, καθώς στην περιφέρεια αυτού έχει τελεστεί το παράπτωμα. Ως οικείος Σύλλογος νοείται εκείνος υπό την αιγίδα του οποίου διενεργείται η πειθαρχική διαδικασία και όχι ο Σύλλογος στον οποίο ανήκει ο διωκόμενος δικηγόρος. Επιπλέον, κατά την ολοκλήρωση της προβλεπόμενης από το άρθρο 152 του Κώδικα Δικηγόρων προκαταρκτικής εξέτασης και σύμφωνα με το άρθρο 153 παρ. 1 αυτού, η πειθαρχική δίωξη θα ασκηθεί ακολούθως από τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης.

Β' 2018

Η δικηγόρος Ζ δημιούργησε ιστοσελίδα για την επαγγελματική της προβολή. Καταχώρησε το βιογραφικό, τις σπουδές και τις δημοσιεύσεις της. Σε άλλα σημεία αναφέρει ότι της ανατέθηκε το διαζύγιο της γνωστής τραγουδίστριας Λ και ότι πέτυχε σοβαρή αποζημίωση για το γνωστό επιχειρηματία Ψ από ιατρικό σφάλμα. Δηλώνει επίσης ότι αναλαμβάνει υποθέσεις συγκεκριμένων αντικειμένων με αμοιβή 10% πλέον του γραμματίου προκαταβολής εισφορών και του ΦΠΑ. Ο Πρόεδρος του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου είδε την ιστοσελίδα και διέτρεξε το περιεχόμενό της.

- α) Έχει παραβιάσει η Ζ τον Κώδικα Δικηγόρων και αν ναι ποιες διατάξεις του και γιατί;
β) Πρέπει ο Πρόεδρος του οικείου Συλλόγου να προβεί σε κάποιες ενέργειες; Αν ναι, σε ποιες;

Απαντήσεις:

α) Σύμφωνα με το άρθρο 40 του Κώδικα Δικηγόρων, επιτρέπεται η επαγγελματική προβολή του δικηγόρου μέσω διαδικτύου. Παρόλα αυτά, όπως ορίζεται στην παρ. 3 περ. δ' και ε' του ίδιου άρθρου, απαγορεύεται η αναφορά των στοιχείων των εντολέων του εκάστοτε δικηγόρου, όπως επίσης και αναφορές σε αμοιβή. Συνεπώς, η Ζ έχει παραβιάσει τις ανωτέρω διατάξεις και ως εκ τούτου έχει διαπράξει πειθαρχικό αδίκημα κατά το άρθρο 140 παρ. 1 του Κώδικα Δικηγόρων.

β) Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 152 παρ. 1 του Κώδικα Δικηγόρων, ο Πρόεδρος του αρμοδίου Δικηγορικού Συλλόγου μπορεί να παραγγείλει τη διενέργεια προκαταρκτικής πειθαρχικής εξέτασης, αναθέτοντας αυτή σε μέλος του Πειθαρχικού Συμβουλίου, αφού λάβει αναφορά με την οποία καταγγέλλονται από κάποιον τρίτο πειθαρχικά επιλήψιμες πράξεις δικηγόρου ή λάβει με οποιονδήποτε τρόπο γνώση από ανακοίνωση δικαστικής ή εν γένει δημόσιας αρχής σχετικά με την τέλεση τέτοιων πράξεων. Ως εκ τούτου, στην υπό κρίση περίπτωση, ο Πρόεδρος του οικείου Συλλόγου, ο οποίος δεν έχει λάβει οποιαδήποτε αναφορά από τρίτο, δεν μπορεί αυτεπαγγέλτως να κινήσει τις διαδικασίες για την προκαταρκτική πειθαρχική εξέταση. Επιπλέον, δεν δύναται ούτε να ασκήσει πειθαρχική δίωξη κατ' άρθρο 153 παρ. 1, για την οποία απαιτείται να έχει ολοκληρωθεί η ως άνω πειθαρχική εξέταση. *[Η σχετική διάταξη έχει έκτοτε τροποποιηθεί.]*

A' 2019

Ο Α είναι νεαρός δικηγόρος, εγγεγραμμένος σε Δικηγορικό Σύλλογο στην Ελλάδα. Πρόσφατα ανέλαβε για λογαριασμό κάποιων νέων πελατών του και ολοκλήρωσε μάλιστα με ιδιαίτερη επιτυχία τη σύσταση μιας Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρίας με αντικείμενο τη διαδικτυακή πώληση διαφόρων ειδών για επαγγελματίες, όπως τσάντες, χαρτοφύλακες, είδη γραφείου, κ.λπ. Ο Α επέδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τα συγκεκριμένα προϊόντα, τα οποία πράγματι ήταν εξαιρετικής ποιότητας και ταυτόχρονα λογικής τιμής, ενώ παράλληλα ανέπτυξε φιλικές σχέσεις με τους πελάτες - εταίρους της νεοσυσταθείσας εταιρίας. Λόγω των παραπάνω σχέσεων οι πελάτες του πρότειναν να συμμετέχει και ο ίδιος στην εταιρία ως εταίρος και διαχειριστής αυτής με ένα μικρό ποσοστό συμμετοχής, αποβλέποντας όχι μόνο στην επαγγελματική του συνδρομή αλλά και στη μέσω αυτού διαφήμιση των προϊόντων τους. Άλλωστε ο Α, εκτός από ικανός δικηγόρος, ήταν και ιδιαίτερος κοινωνικός με μεγάλο κύκλο γνωριμιών και η εταιρία βάσιμα ανέμενε αύξηση των πωλήσεών της, μέσω της σύμπραξής του. Ο Α αρνήθηκε την πρόταση συμμετοχής του ως διαχειριστής, αποφάσισε ωστόσο να συμμετέχει ως εταίρος, αποκτώντας ένα μέρος των εταιρικών μεριδίων που αντιστοιχούσε στο 20% του εταιρικού κεφαλαίου. Σε μια από τις τελευταίες αναρτήσεις του, στο προσωπικό του χρονολόγιο στο facebook, που αφορούσε προσωπικό σχολιασμό του για μια πρόσφατη αλλαγή στη νομοθεσία για την προστασία των καταναλωτών, ανέβηκαν σχόλια δύο συναδέλφων του, από τον ίδιο Δικηγορικό Σύλλογο, του Β και της Γ, οι οποίοι επιτέθηκαν φραστικά στο συνάδελφό τους, αφήνοντας σαφείς υπαινιγμούς σε βάρος της επαγγελματικής του ικανότητας, όπως «καλύτερα να μας προτείνεις τι τσάντα να κρατάμε – άσε το εμπορικό δίκαιο γι' αυτούς που το ξέρουμε» και «έξω οι άσχετοι από το δικηγορικό σώμα!» και αρκετές δηλώσεις – σχόλια μεγαλύτερης εμπάθειας που δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα, καθώς ο Α ήταν συνεπής και επιμελής στην παροχή των υπηρεσιών του. Οι ίδιοι συνάδελφοί του, οι Β και Γ, ακολούθησαν την ίδια συμπεριφορά και τις αμέσως επόμενες ημέρες, κοινοποιώντας μάλιστα την ίδια ανάρτηση του Α σε άλλες δικηγορικές ομάδες, στις οποίες συμμετείχαν, προσθέτοντας ανάλογα σχόλια. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν να δει τις επίμαχες αναρτήσεις – σχόλια μεγάλος αριθμός προσώπων, τόσο γιατί η συγκεκριμένη αρχική ανάρτηση του Α με το σχολιασμό των νέων ρυθμίσεων της προστασίας των καταναλωτών ήταν δημόσια, αφού ο ίδιος εξειδικευόταν στο εμπορικό δίκαιο και επιθυμούσε και με τον τρόπο αυτό να προβάλει τη δουλειά του, όσο και γιατί οι δικηγορικές ομάδες στις οποίες κοινοποιήσαν οι Β και Γ περαιτέρω την ανάρτηση, αριθμούσαν πολύ μεγάλο αριθμό μελών δικηγόρων. Ερωτάται:

- 1) Μπορούσε ο Α να συμμετέχει στην προαναφερθείσα εταιρία; Ποιες θα ήταν οι συνέπειες και ποια υποχρέωση θα είχε ο Α αν είχε αποδεχθεί την πρόταση των πελατών του για τη συμμετοχή του ως διαχειριστής αυτής;
- 2) Είναι επιτρεπτή η ανάρτηση από το δικηγόρο Α στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του προσωπικού σχολιασμού του αναφορικά με το προαναφερθέν νομικό ζήτημα (αλλαγή στη νομοθεσία για την προστασία των καταναλωτών) με σκοπό την προβολή της δουλειάς του;
- 3) Πώς αξιολογείται η συμπεριφορά των Β και Γ; Εφαρμόζονται και, αν ναι, ποιες διατάξεις του Κώδικα Δικηγόρων και του Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος;
- 4) Με ποιον τρόπο μπορεί να αντιδράσει ο Α έναντι των συμπεριφορών των Β και Γ, βασιζόμενος στον Κώδικα Δικηγόρων; Ποιες συνέπειες μπορεί να παράξει η συμπεριφορά των Β και Γ με βάση τον Κώδικα Δικηγόρων και τον Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος;

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 1 του Κώδικα Δικηγόρων, εκείνος που αποκτά την εμπορική ιδιότητα με βάση τον εμπορικό νόμο ή ασκεί έργα ή καθήκοντα διευθύνοντος ή εντεταλμένου συμβούλου, διοικητή, διαχειριστή ή εκπροσώπου σε οποιαδήποτε κεφαλαιουχική ή προσωπική εμπορική επιχείρηση ή κοινοπραξία (εκτός αν στην τελευταία περίπτωση άλλος ειδικός νόμος ορίζει διαφορετικά) αποβάλλει αυτοδίκαια την ιδιότητα του δικηγόρου και διαγράφεται από το μητρώο του συλλόγου του οποίου είναι μέλος. Ο Δικηγόρος Α μπορούσε να συμμετέχει στην προαναφερθείσα εταιρία ως απλός εταίρος, καθώς η συμμετοχή του αυτή δεν του προσδίδει την εμπορική ιδιότητα και ως εκ τούτου δεν αντίκειται στην ανωτέρω διάταξη. Παρόλα αυτά, δε θα μπορούσε να συμμετέχει ως διαχειριστής και ορθώς αρνήθηκε, καθώς η συμμετοχή του κατ' αυτόν τον τρόπο θα ήταν αντίθετη στην ανωτέρω διάταξη, αφού η Ι.Κ.Ε. συνιστά μορφή κεφαλαιουχικής εταιρίας. Σε περίπτωση που είχε αποδεχθεί την πρόταση αυτή, όφειλε κατ' άρθρο 7 παρ. 3 του ΚΔ να υποβάλλει την παραίτησή του από το Σύλλογο που ανήκει.

2) Σύμφωνα με το άρθρο 40 του Κώδικα Δικηγόρων, επιτρέπεται η προβολή και δημοσιοποίηση των τομέων της επαγγελματικής δραστηριότητας δικηγόρου ή δικηγορικής εταιρίας, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό, με τρόπο που προσιδιάζει στο δικηγορικό λειτούργημα και συνάδει με το κύρος του και την αξιοπρέπεια του δικηγορικού λειτουργήματος, με τους περιορισμούς που αναφέρονται στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου, αλλά και της παρ. 4 αυτού. Εν προκειμένω, εφόσον ο σχολιασμός του δικηγόρου δεν εμπίπτει πράγματι στις ανωτέρω απαγορεύσεις και ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνεται συνάδει με το κύρος και την αξιοπρέπεια του δικηγορικού λειτουργήματος, είναι επιτρεπτός.

3) Η συμπεριφορά των Β και Γ πράγματι αντίκειται σε διατάξεις του Κώδικα Δικηγόρων και του Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος, ενώ αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα σύμφωνα και με τους δύο. Συγκεκριμένα, αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 140 παρ. 1 του ΚΔ, και συγκεκριμένα των περιπτώσεων γ) και ε), όπου αναφέρεται ότι «το πειθαρχικό παράπτωμα συντελείται με υπαίτια και καταλογιστή πράξη, ενέργεια ή παράλειψη του δικηγόρου, στο πλαίσιο του λειτουργήματος του ή και έξω από αυτό, εφόσον αυτή: γ) αντίκειται προς τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από τις διατάξεις κωδίκων δεοντολογίας, εσωτερικών κανονισμών του οικείου δικηγορικού συλλόγου, αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των Γενικών Συνελεύσεων αυτού, ε) θίγει το κύρος του δικηγορικού λειτουργήματος», αλλά και παραβίαση της παρ. 2 περ. γ' του ίδιου άρθρου, στο οποίο αναφέρεται ότι «πειθαρχικά παραπτώματα του δικηγόρου αποτελούν: «Η εν γένει αναξιοπρεπής ή απρεπής συμπεριφορά του». Επιπλέον, η ανωτέρω συμπεριφορά παραβιάζει και το άρθρο 39 του Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος, το οποίο αναφέρει ότι «Ο Δικηγόρος πρέπει, όχι μόνο κατά την άσκηση του Λειτουργήματός του, αλλά και στον ιδιωτικό του βίο να έχει αξιοπρέπεια, ώστε να μην προκαλούνται σχόλια και δυσφήμιση σε βάρος του Δικηγορικού Σώματος...», και επιφέρει κυρώσεις σύμφωνα με το άρθρο 40 του ίδιου Κώδικα.

4) Ο Α μπορεί να υποβάλλει αναφορά στον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου, με την οποία θα καταγγέλλονται οι ανωτέρω πειθαρχικά επιλήψιμες πράξεις των Β και Γ, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 152 του Κώδικα Δικηγόρων. Οι πειθαρχικές ποινές, οι οποίες μπορούν να επιβληθούν σε βάρος του δικηγόρου σε περίπτωση που διαπιστωθεί παραβίαση των ανωτέρω άρθρων αναφέρονται στο άρθρο 142 και αποτελούν τη α) σύσταση, την β) επίπληξη, γ) το πρόστιμο από 500 μέχρι 20.000 ευρώ, την δ) προσωρινή παύση από το δικηγορικό λειτούργημα έως και δύο χρόνια και σε εξαιρετικές περιπτώσεις την ε) οριστική παύση από το δικηγορικό λειτούργημα. Στην υπό κρίση περίπτωση, δεδομένης της βαρύτητας της πειθαρχικής παράβασης θα εφαρμοστούν οι ποινές της παρ. α) και της παρ. β). Παρά το γεγονός ότι, όπως αναφέρεται ανωτέρω, οι δύο Κώδικες (ΚΔ και ΚΔΔΛ) κάνουν ρητή αναφορά στις συμπεριφορές που αποτελούν πειθαρχικά παραπτώματα και επισύρουν κυρώσεις, οι κυρώσεις αυτές προβλέπονται μόνο στον ΚΔ, αφού ο ΚΔΔΛ κάνει ρητή παραπομπή στα άρθρα 66 έως 79 του παλαιού ΚΔ.

B' 2019

Ο Α, κάτοικος Πειραιώς, αναθέτει τον Ιανουάριο του 2013 στο Β, δικηγόρο Πειραιώς, υπόθεσή του που αφορούσε την υπαγωγή του στο Ν. 3869/2010 (νόμος Κατσέλη). Εν συνεχεία ο Β ζήτησε από τον Α, προκειμένου να διεκπεραιώσει την υπόθεση αυτή συνολικά το ποσό των 1.500 ευρώ το οποίο και θα καταβαλλόταν τμηματικά ως εξής: 700 ευρώ ως προκαταβολή, για την σύνταξη, κατάθεση και κοινοποίηση της αίτησης, τα οποία και έλαβε, και το υπόλοιπο ποσό των 800 ευρώ τουλάχιστον δύο ημέρες προ της συζητήσεως της υποθέσεως ενώπιον του Ειρηνοδικείου Πειραιώς. Μετά την πάροδο λίγων μηνών, ο Α επισκέφθηκε τον Β στο γραφείο αυτού προκειμένου να ενημερωθεί για την άσκηση της αίτησης και τον προσδιορισμό δικασίμου. Ο Β τον διαβεβαίωσε πως η δικάσιμος είχε προσδιορισθεί στο Ειρηνοδικείο Πειραιώς την 15-3-2017 και ώρα 11:00. Ο δε Α εξόφλησε και το υπόλοιπο της συμφωνηθείσας αμοιβής. Όταν ο Α έφθασε την προκαθορισμένη ημέρα και ώρα στο Ειρηνοδικείο, ο Β τον ενημέρωσε, πως η αίτησή του εκδικάστηκε ήδη με επιτυχία, καθώς η έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας είχε ορισθεί για τις 10:00 και όχι 11:00, όπως λανθασμένα είχε ακούσει ο Α. Ο Α πιστεύοντας τον Β έφυγε. Για μεγάλο χρονικό διάστημα ο Β αρχικά ισχυριζόταν στον εντολέα του, ότι η απόφαση δεν έχει εκδοθεί, στη συνέχεια δε, άρχισε να τον αποφεύγει. Κατόπιν τούτων ο Α, πληροφορήθηκε από τη Γραμματεία του Ειρηνοδικείου Πειραιώς, ότι ουδέποτε κατατέθηκε σχετική αίτηση, ζήτησε δε και έλαβε τη σχετική προ τούτο βεβαίωση. Πάραυτα ο Α προσέφυγε στο Δικηγορικό Σύλλογο, όπου κατέθεσε αναφορά κατά του Β

ζητώντας την πειθαρχική του δίωξη για την ως άνω συμπεριφορά του και την επιστροφή των χρημάτων και του φακέλου του από το Β. Ο Β όμως, παρά το γεγονός ότι δεν κατέθεσε τη σχετική αίτηση ούτε παραστάθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, αρνήθηκε να επιστρέψει την εισπραχθείσα αμοιβή, παραδίδοντας μόνο το φάκελο, ισχυριζόμενος ότι απασχολήθηκε στην υπόθεση αυτή και συνεπώς δεν οφείλει την επιστροφή των χρημάτων στον Α.

1) Ποιες διατάξεις του Κώδικα δικηγόρων παραβίασε ο Β σε σχέση με την εντολή που έλαβε από τον Α;

2) Ποιες διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας παραβίασε ο Β;

3) Νομιμοποιείται ο Β να μην επιστρέψει τα χρήματα που εισέπραξε από τον Α;

4) Ποιος είναι αρμόδιος να ασκήσει την πειθαρχική δίωξη κατά του Β μετά την υποβολή της αναφοράς από τον Α;

Να αιτιολογήσετε τις απόψεις σας και να κάνετε αναφορά στις διατάξεις που στηρίζονται.

Απαντήσεις:

1) Ο Β, κατά την ανάθεση της εντολής του από τον Α και την εν γένει μετέπειτα συμπεριφορά του, παραβίασε τις διατάξεις των άρθρων 37 παρ. 3 εδ. α', 140 παρ. 1 εδ. γ', δ', ε' και παρ. 2 εδ. γ' του Κώδικα Δικηγόρων. Ειδικότερα: I) Ο Δικηγόρος οφείλει να εκτελεί τα καθήκοντά του με ευσυνειδησία και επιμέλεια (37 παρ. 3 εδ. α'). Όπως προκύπτει από τα ως άνω ιστορούμενα πραγματικά περιστατικά ο δικηγόρος δεν έχει σεβαστεί το δικαίωμα του εντολέα του στην παροχή έννομη προστασίας από τα δικαστήρια της επικράτειας ενώ δεν έχει αντιληφθεί την σπουδαιότητα των όσων διακυβεύονται για τον εντολέα του. Συνεπώς δεν έχει ασκήσει τα καθήκοντά του σύμφωνα με την αρχή της επιμέλειας και της ευσυνειδησίας. II) Σε περίπτωση που υπάρχει συμφωνία για αμοιβή και ο δικηγόρος δεν εκτελέσει την εντολή που του ανατέθηκε, εάν η μη εκτέλεση είναι αδικαιολόγητη, δικαιούται μόνο την είσπραξη των δαπανών που πραγματοποίησε, όχι όμως και την αμοιβή που συμφωνήθηκε γραπτά ή την αμοιβή που ορίζεται από τις πιο πάνω διατάξεις. Εάν η μη εκτέλεση είναι δικαιολογημένη, δικαιούται να εισπράξει τις δαπάνες που πραγματοποίησε και την ανάλογη αμοιβή προς τις υπηρεσίες που προσέφερε (άρθρο 78). Εν προκειμένω, ο Β δεν έχει διενεργήσει καμία δικονομική πράξη η οποία να μπορεί να δικαιολογήσει την είσπραξη αμοιβής. Η μελέτη του φακέλου του εκάστοτε εντολέα συνιστά παροχή δικηγορικής υπηρεσίας η οποία τελείται έναντι αμοιβής, ωστόσο αυτή λαμβάνει χώρα στα πλαίσια της συνολικής διεκπεραίωσης της υπόθεσής του όταν υπάρχει αντίστοιχη συμφωνία, όπως στην περίπτωση μας. Συνεπώς, εφόσον δεν διενήργησε εγκαίρως και εμπροθέσμως τις προβλεπόμενες δικονομικές πράξεις, η όποια μελέτη φακέλου μπορεί να είχε προηγηθεί είναι άνευ σημασίας, καθώς το μείζον ζήτημα που ήταν η κατάθεση του σχετικού ενδίκου βοηθήματος ουδέποτε πραγματοποιήθηκε. III) Σύμφωνα με το άρθρο 140 παρ.1 εδ. γ', δ', ε': Το πειθαρχικό παράπτωμα συντελείται με υπαίτια και καταλογιστή πράξη, ενέργεια ή παράλειψη του δικηγόρου, στο πλαίσιο του λειτουργημάτος του ή και έξω από αυτό, εφόσον αντίκειται προς τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από τις διατάξεις κωδίκων δεοντολογίας, εσωτερικών κανονισμών του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των Γενικών Συνελεύσεων αυτού, (εδ. γ'), είναι ασυμβίβαστο προς την ιδιότητά του ως υπερασπιστή και εκπροσώπου των ηθικών και υλικών συμφερόντων του εντολέα του, (εδ. δ') και θίγει το κύρος του δικηγορικού λειτουργήματος (εδ. ε'). Σύμφωνα, τέλος, με το άρθρο 140 παρ. 2 εδ. γ', πειθαρχικά παραπτώματα του δικηγόρου αποτελούν η εν γένει αναξιοπρεπής ή απρεπής συμπεριφορά του. Στην προκειμένη περίπτωση ο Β δεν έχει αντιληφθεί την σπουδαιότητα της άσκησης του δικηγορικού λειτουργήματος καθώς και το μέγεθος της ευθύνης που το χαρακτηρίζει. Ειδικότερα, επεδίωξε να εκμεταλλευτεί την άγνοια του εντολέα του σχετικά με το αν έχει κατατεθεί το ένδικο βοήθεια που υποσχέθηκε πως θα καταθέσει. Επιπλέον έχει σταθεί με επιδεικτική και ζημιογόνα αδιαφορία απέναντι στο πρόβλημα του εντολέα του. Όλα τα παραπάνω τα έχει διενεργήσει ενώ έχει εισπράξει την αμοιβή του γεγονός που τον καθιστά περαιτέρω έκθετο. Παράλληλα με την συμπεριφορά του αυτή προσβάλλει το σύνολο του δικηγορικού σώματος.

2) Ο Β κατά την ανάθεση της εντολής του από τον Α και την εν γένει μετέπειτα συμπεριφορά του παραβίασε το άρθρο 7 εδ. γ' και δ' του Κώδικα Δεοντολογίας. Ειδικότερα, ο δικηγόρος πρέπει κατά την άσκηση του λειτουργημάτος του να υπερασπίζεται τις υποθέσεις που αναλαμβάνει με ευθύτητα, ευσυνειδησία και επιμέλεια (άρθρο 7 εδ. γ'). Επίσης να μην παραμελεί την εκτέλεση της εντολής και την κανονική και έγκαιρη διεξαγωγή της υποθέσεως που του έχει ανατεθεί και να μην παρεκκλεί τις δίκες (άρθρο 7 εδ. δ'). Το σύνολο της συμπεριφοράς του Β, δεν συνάδει με την

ευθύτητα, την ευσυνειδησία και την επιμέλεια που οφείλει να επιδεικνύει ο δικηγόρος στους εντολέας του. Συγκεκριμένα, δεν φέρθηκε με ευθύτητα καθώς δεν είπε την αλήθεια στον εντολέα του σχετικά με την κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος. Δεν έπραξε με ευσυνειδησία καθώς δεν θέλησε να αντιληφθεί την σπουδαιότητα της ασφαλούς και αποτελεσματικής υπεράσπισης των δικαιωμάτων του εντολέα του. Δεν επέδειξε επιμελή συμπεριφορά, διότι αδράνησε με αποτέλεσμα να χαθεί πολύτιμος χρόνος για τον εντολέα του. Η καθυστέρηση της έγκαιρης διεξαγωγής της υπόθεσης του εκάστοτε εντολέα μπορεί να αποβεί μοιραία για την θετική έκβαση της υπόθεσης του. Παρέλκυσε την δίκη καθώς αυτή ουδέποτε πραγματοποιήθηκε.

3) Σύμφωνα με το άρθρο 78 του Κώδικα Δικηγόρων, σε περίπτωση που υπάρχει συμφωνία για αμοιβή και ο δικηγόρος δεν εκτελέσει την εντολή που του ανατέθηκε, εάν η μη εκτέλεση είναι αδικαιολόγητη, δικαιούται μόνο την εισπραξη των δαπανών που πραγματοποίησε, όχι όμως και την αμοιβή που συμφωνήθηκε γραπτά ή την αμοιβή όπως ορίζεται από τις πιο πάνω διατάξεις, και εάν η μη εκτέλεση είναι δικαιολογημένη, δικαιούται να εισπράξει τις δαπάνες που πραγματοποίησε και την ανάλογη αμοιβή προς τις υπηρεσίες που έχει προσφέρει. Εν προκειμένω ο Β παρέστησε ψευδώς πως έχει διενεργήσει τις απαιτούμενες δικονομικές πράξεις, ενώ δεν είχε ούτε το δικόγραφο είχε κατατεθεί ούτε η αίτηση συζητήθηκε. Ως εκ τούτου δεν επιτέλεσε την επαγγελματική του υποχρέωση σύμφωνα με την ανάθεση της εντολής που προηγήθηκε, να ασκήσει ουσιαστικά τα δικαιώματά του εντολέα του. Ακόμα κι αν ήθελε υποτεθεί πως είχε συνταχθεί το δικόγραφο, εφόσον σε εύλογο χρόνο δεν κατατέθηκε και εφόσον δεν υπήρξε διαφορετική συμφωνία, ο σκοπός της σύνταξης του που είναι η έγκαιρη προβολή ισχυρισμών και άσκηση δικαιωμάτων στο δικαστήριο έχει ματαιωθεί. Ως εκ τούτου, ο Β δεν νομιμοποιείται να μην επιστρέψει όλα τα χρήματα που εισέπραξε από τον Α, αφού σύμφωνα με το άρθρο 78 του Κώδικα Δικηγόρων, ο Β αδικαιολόγητα δεν εκτέλεσε την εντολή που είχε λάβει από τον Α, παριστάνοντας αναληθώς ότι και αγωγή έχει καταθέσει και πως η υπόθεση που του είχε ανατεθεί συζητήθηκε, χωρίς μάλιστα να προβεί στην παραμικρή δαπάνη.

4) Αρμόδιος να ασκήσει την πειθαρχική δίωξη κατά του Β, μετά την αναφορά που υπέβαλε ο Α είναι ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς μιας και ο Β είναι Δικηγόρος του ΔΣΠ. Καθίσταται σαφές πως την αρμοδιότητα για την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης όπως ορίζει το άρθρο 153 παρ. 1 την έχει ο Πρόεδρος του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου όπου είναι εγγεγραμμένος ο Δικηγόρος. Έτσι διαμορφώνεται το κριτήριο της τοπικής αρμοδιότητας.

A' 2020

Η Ψ επισκέπτεται στο γραφείο του το δικηγόρο Α, ο οποίος είναι μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Κ, και του αναθέτει -λόγω του γεγονότος ότι είναι άνεργη και δεν μπορεί να συντηρήσει το ανήλικο τέκνο της- την εντολή για την άμεση άσκηση ασφαλιστικών μέτρων κατά του εν διαστάσει συζύγου της για επιμέλεια και διατροφή του ανηλίκου τέκνου της. Ο Α δικηγόρος, αναλαμβάνει την υπόθεσή της και συμφωνεί εγγράφως με την Ψ και ζητά να του καταβληθεί ως αμοιβή ποσό 1700 ευρώ και ως έξοδα το ποσό των 300 ευρώ, δηλαδή συνολικά το ποσό των 2000 ευρώ. Η Ψ πράγματι, μετά από 10 ημέρες και πάρα τις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει, του καταθέτει στο λογαριασμό όλο το αιτούμενο ποσό. Μετά την πάροδο 20 ημερών, η Ψ τηλεφωνεί στον πληρεξούσιο δικηγόρο της Α να τον ρωτήσει τι γίνεται με την υπόθεση που του ανέθεσε (πότε προσδιορίστηκε η συζήτηση, κλπ). Μετά από δυο ημέρες αναζητήσεων, ο πληρεξούσιος δικηγόρος της την ενημερώνει ότι έχει καταθέσει ήδη το δικόγραφο και περιμένει από τη Γραμματεία του Πρωτοδικείου να του πουν την ημερομηνία συζήτησης της υπόθεσης. Μετά την πάροδο 10 ημερών -και ήδη ενός μηνός από την ημερομηνία ανάθεσης της υπόθεσης, η Ψ πηγαίνει στο γραφείο του πληρεξούσιου δικηγόρου της, όπου διαπιστώνει ότι πλέον η έδρα του γραφείου του δεν είναι εκεί. Προσπαθεί να επικοινωνήσει στο κινητό τηλέφωνό του, αλλά είναι κλειστό. Εν συνεχεία μεταβαίνει στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, όπου πληροφορείται ότι δεν υπάρχει καταχωρημένη αίτηση ασφαλιστικών μέτρων στο όνομά της κατά του εν διαστάσει συζύγου της. Τέλος, απελπισμένη, μεταβαίνει στο Δικηγορικό Σύλλογο Κ και καταθέτει αναφορά σε βάρος του Α για την αναζήτηση πειθαρχικών ευθυνών του.

1) Ο Δικηγόρος Α, παρά το γεγονός ότι υπαίτια δεν εκτέλεσε τη δοθείσα εντολή από την Ψ, δικαιούται να κρατήσει το ποσό των 2000 ευρώ;

2) Υπάρχουν ευθύνες του δικηγόρου Α έναντι του Δικηγορικού Συλλόγου του οποίου είναι μέλος;

3) Τι ενέργειες μπορεί να κάνει ο Δικηγορικός Σύλλογος Κ, σε βάρος του ως άνω δικηγόρου;

4) Υπάρχει αντιδεοντολογική συμπεριφορά του ως άνω δικηγόρου σε βάρος της εντολέα του; (Σε κάθε απάντηση να γίνει αναφορά στα αντίστοιχα άρθρα του ΚΔ και του ΚΔΔΛ).

Απαντήσεις:

1) Κατ' άρθρο 78 του Κώδικα Δικηγόρων, σε περίπτωση που υπάρχει συμφωνηθείσα αμοιβή και ο δικηγόρος δεν εκτελέσει την εντολή που του ανατέθηκε, εάν η μη εκτέλεση είναι αδικαιολόγητη, δικαιούται μόνο στην είσπραξη δαπανών που πραγματοποίησε, εάν πραγματοποίησε δαπάνες. Σε κάθε περίπτωση δεν δικαιούται αμοιβής για ενέργεια που δεν έπραξε. Ο Α εν προκειμένω, ενώ έλαβε το σύνολο της αμοιβής που αιτήθηκε από την εντολέα του, δεν διενήργησε τις απαιτούμενες δικονομικές πράξεις που της υποσχέθηκε. Ως εκ τούτου, ο σκοπός της ανάθεσης της εντολής, που είναι η άμεση και έγκαιρη ανάδειξη των δικαιωμάτων της εντολέας του, έχει σίγουρα αποδυναμωθεί αν όχι ματαιωθεί. Το νόημα της αμοιβής συνίσταται στην παροχή μιας συμβατής με το νόμο νομικής υπηρεσίας σε χρονικά πλαίσια που είτε έχουν συμφωνηθεί είτε θεωρούνται κατά τα πράγματα και τις περιστάσεις εύλογα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, δεν έχουν τηρηθεί τα συμφωνηθέντα χρονικά πλαίσια ενώ δεν διαφαίνεται λόγος ανωτέρας βίας που να δικαιολογεί την αδράνεια του δικηγόρου. Επιπροσθέτως δεν φέρεται με ευθύτητα απέναντι στην εντολέα του καθώς της αποκρύπτει την αλήθεια και την παραπλανά. Συνεπώς δεν δικαιούται να κρατήσει το ποσό των 2000 ευρώ.

2) Σύμφωνα με το άρθρο 140 παρ. 1 εδ. δ' του Κώδικα Δικηγόρων, η συμπεριφορά του άνω δικηγόρου Α συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, δεδομένου ότι όλη η συμπεριφορά του δια της παραλείψεως να ασκήσει την οφειλόμενη ενέργεια της καταθέσεως δικογράφου, σε εκτέλεση της εντολής της πελάτισσας Ψ είναι ασυμβίβαστη προς την ιδιότητά του ως υπερασπιστή και εκπροσώπου των ηθικών και υλικών συμφερόντων της Ψ. Μάλιστα σύμφωνα με το άρθρο 140 παρ. 2 εδ. β' και γ', η συμπεριφορά του είναι απρεπής, αφού χρησιμοποίησε την ιδιότητα του δικηγόρου για την είσπραξη αμοιβής και εξόδων για εργασίες που δεν είχε πρόθεση να πράξει. Η δικηγορική ιδιότητα δεν συνιστά ένα μέσο είσπραξης χρημάτων εκμεταλλευόμενοι την θέση υπεροχής που υπάρχει σε σχέση με τα όσα γνωρίζει ο εντολέας του για την διεκπεραίωση μιας νομικής υπόθεσης. Η εκμετάλλευση της άγνοιας του εκάστοτε εντολέα αναφορικά με τον τρόπο ανάδειξης των συμφερόντων του και υπεράσπισης των δικαιωμάτων του, καθώς και ο εμπαιγμός, η παραπλάνηση, η αναλήθεια συνιστούν απρεπείς συμπεριφορές που εκθέτουν το Δικηγορικό Σώμα και αντιτίθενται τόσο στον Κώδικα Δικηγόρων όσο και στον Κώδικα Δεοντολογίας των Δικηγόρων. Ο Α, αδράνησε να ανταποκριθεί στην άμεση ανάγκη της Ψ για την κατάθεση του δικογράφου διατροφής, την εξαπάτησε σχετικά με το αν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του και εξαφανίστηκε. Συνεπώς σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 140 παρ. 1 εδ. δ' η συμπεριφορά του χρήζει προκαταρκτικής εξέτασης και προφανώς άσκησης πειθαρχικής δίωξης.

3) Κατ' άρθρο 152 παρ. 1 ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου του οποίου είναι μέλος ο δικηγόρος Α, μόλις λάβει την αναφορά, με την οποία καταγγέλλονται πειθαρχικά επιλήψιμες πράξεις δικηγόρου, παραγγέλλει την διενέργεια προκαταρκτικής πειθαρχικής εξέτασης σε βάρος του Α, αναθέτοντας την σε μέλος του Πειθαρχικού Συμβουλίου, το οποίο έχει έδρα στην έδρα εκάστου Εφετείου, όπου ανήκει ο ΔΣ Κ (151 παρ. 1). Οφείλει να εξετάσει την βασιμότητα της αναφοράς ως προς το πραγματικό της σκέλος καθώς επίσης να εξετάσει αν αυτή στηρίζεται στο νόμο, αν δηλαδή πράγματι *prima facie* έχει διαπραχθεί το πειθαρχικό παράπτωμα. Επιπλέον οφείλει να ελέγξει αν έχει κατατεθεί το σχετικό παράβολο. Η καταγγελία θα πρέπει για να εξεταστεί να είναι επώνυμη.

4) Ναι, διότι σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ. 2 του Κώδικα Δεοντολογίας, που ισχύει, ο δικηγόρος όταν αναλάβει την υπόθεση, έχει την υποχρέωση να μην παραμελεί την εκτέλεση της εντολής που του ανατέθηκε και να μην καθυστερεί για οποιονδήποτε λόγο, αλλά να την εκτελεί με ευσυνειδησία και με επιμέλεια. Ο Α με την συνολική συμπεριφορά του, αποδεικνύει πως δεν έχει αντιληφθεί το μέγεθος της ευθύνης του δικηγορικού λειτουργήματος. Δεν έχει συνειδητοποιήσει δηλαδή πως η ασφαλής και αποτελεσματική υπεράσπιση των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του εντολέα του σχετίζεται με την διενέργεια ορισμένων δικονομικών πράξεων και δη σε ορισμένο χρόνο.

A' 2023

Ο εντολέας Α ανέθεσε την 10.1.2018 εγγράφως στον δικηγόρο Πειραιά Β, εταίρο της δικηγορικής εταιρείας «Β ΚΑΙ Γ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», εδρεύουσας στον Πειραιά και εγγεγραμμένης στο

μητρώο εταιρειών τοι) Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά, της οποίας διαχειριστής είναι ο δικηγόρος Γ, ν' ασκήσει για λογαριασμό του έφεση κατ' απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, δυνάμει της οποίας ο Α είχε υποχρεωθεί να καταβάλει στον αντίδικό του Δ το ποσό των 17.000 ευρώ νομιμοτόκως. Η προθεσμία για την άσκηση της έφεσης έληγε την 7.2.2018. Το μεσημέρι της 7.2.2018 ο δικηγόρος Β, ο οποίος είχε αναλάβει το χειρισμό της υπόθεσης, συναντήθηκε με τον εντολέα Α στο Πρωτοδικείο Αθηνών και του είπε ότι άσκησε την έφεση και εντός των επόμενων ημερών θα ζητούσε τον προσδιορισμό δικασίμου και θα τον ενημέρωνε για την ημερομηνία της δίκης. Σε μεταγενέστερες τηλεφωνικές επικοινωνίες που είχε ο Α με τον Β σχετικά με την πορεία της υπόθεσης, ο Β τον ενημέρωνε ότι αναμένει την έκδοση απόφασης. Χωρίς να μεσολαβήσει ενδιάμεση επικοινωνία μεταξύ των Α και Β, την 20.9.2022 ο Δ κοινοποίησε στον Α με δικαστικό επιμελητή επικυρωμένο αντίγραφο απόφασης του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών που απέρριπτε την έφεση του Α ως απαράδεκτη λόγω εκπρόθεσμης άσκησής της, καθότι αυτή ασκήθηκε από τον δικηγόρο Β την 17.2.2019. Ο Α τηλεφώνησε αμέσως στον Β και ο τελευταίος παραδέχθηκε ότι πράγματι είχε ασκήσει εκπρόθεσμα την έφεση. Κατόπιν αυτού, ο Α κατέβαλε στον αντίδικό του Δ το συνολικό ποσό των 21.000 ευρώ (επιδικασθέν κεφάλαιο πλέον νόμιμων τόκων και εξόδων) και ζήτησε από τον δικηγόρο Β να του αποκαταστήσει τη ζημιά που υπέστη, πλην όμως ο Β αρνήθηκε. Ο Α, παρά το γεγονός ότι ο Β είναι μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά, κατέθεσε στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών αναφορά με την οποία κατήγγειλε τα παραπάνω περιστατικά. Για την αναφορά του ο Α δεν κατέθεσε οποιοδήποτε παράβολο.

Μετά την υποβολή της αναφοράς ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών παρήγγειλε τη διενέργεια πειθαρχικής προκαταρκτικής εξέτασης και ορίστηκε εισηγητής ο Πειθαρχικός Σύμβουλος Π. Μετά το πέρας της, αυτός εξέθεσε προφορικά στον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών ότι υφίστανται επαρκείς ενδείξεις διάπραξης πειθαρχικών παραπτώματων και ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών άσκησε πειθαρχική δίωξη κατά των δικηγόρων Β και Γ, εταίρων της δικηγορικής εταιρείας «Β ΚΑΙ Γ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και η υπόθεση εισήχθη στο Πειθαρχικό Συμβούλιο της Περιφέρειας του Εφετείου Αθηνών.

Μετά την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης και την εισαγωγή της υπόθεσης στο Πειθαρχικό Συμβούλιο, τα ίδια παραπάνω περιστατικά που είχε καταγγείλει με την αναφορά του ο Α, δημοσιεύτηκαν σε ιστοσελίδα δικαστικού ρεπορτάζ, όπου τα διάβασε ο Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου της Περιφέρειας του Εφετείου Αθηνών και παρήγγειλε γι' αυτά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, μετά τη διενέργεια της οποίας αυτός άσκησε εκ νέου πειθαρχική δίωξη κατά των Β και Γ.

Ερωτάται:

α) Ποιο ένδικο βοήθημα και κατά ποιου/ποίων μπορεί παραδεκτά και νόμιμα ν' ασκήσει ο Α προκειμένου να ικανοποιηθεί η αξίωσή του και ποιο είναι το καθ' ύλη αρμόδιο δικαστήριο και με ποια διαδικασία;

β) Στο εισαγωγικό δικόγραφο του ο Α επικαλείται ότι η αποζημιωτική αξίωσή του γεννάται από μόνο το γεγονός της εκπρόθεσμης άσκησής της έφεσης από τον δικηγόρο Β. Είναι βάσιμος αυτός ο ισχυρισμός του Α ή πρέπει να συντρέχουν και άλλες προϋποθέσεις που πρέπει αυτός να επικαλεστεί στο εισαγωγικό δικόγραφο του, και αν ναι, ποιες είναι αυτές;

γ) Στην ανοιγείσα δίκη προεβλήθη από την εναγόμενη πλευρά ο ισχυρισμός ότι η όποια τυχόν απαίτηση του Α έχει υποπέσει σε παραγραφή, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 5 ΕισΝΚΠολΔ, καθότι έχει παρέλθει διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών από την τέλεση της πράξης του. Αντίθετα, ο Α ισχυρίζεται ότι η απαίτησή του δεν έχει παραγραφεί, επειδή δεν έχει παρέλθει η νόμιμη προθεσμία από το ζημιογόνο γεγονός, άλλως από τη γνώση αυτού, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις αλλά και τις διατάξεις περί προστασίας των καταναλωτών από πράξεις ή παραλείψεις των προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες, που προβλέπουν πενταετή παραγραφή. Είναι βάσιμοι οι εκατέρωθεν προβαλλόμενοι ισχυρισμοί; Απαντήστε και αν η αξίωση του Α έχει υποπέσει σε παραγραφή ή όχι.

δ) Ποιο/ποια πρόσωπο/πρόσωπα υπέχει/υπέχουν πειθαρχική ευθύνη και για ποια παραπτώματα με βάση τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά;

ε) Παραδεκτά και νόμιμα απηύθυνε ο Α την πειθαρχική αναφορά του στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών; Τηρήθηκε η νόμιμη διαδικασία ως προς την ασκηθείσα πειθαρχική δίωξη κατά των Β και Γ επί της αναφοράς του Α;

στ) Παραδεκτά και νόμιμα ασκήθηκε η δεύτερη πειθαρχική δίωξη από τον Πρόεδρο του Πειθαρχικού Συμβουλίου;

Οι απαντήσεις να έχουν αιτιολογία και αναφορά των διατάξεων στις οποίες στηρίζονται.

Απαντήσεις:

α) Σύμφωνα με το άρθρο 55 παρ. 1 εδ. α' του ΚΔ για τη δικηγορική εταιρεία, οι έγγραφες εντολές των εντολέων – πελατών λογίζεται ότι παρέχονται προς την εταιρεία ακόμα και αν αυτές απευθύνονται προς εταίρο ή συνεργάτη της εταιρείας. Επιπλέον σύμφωνα με το άρθρο 54 του ΚΔ παρ. 5 περ. β', ο υπαίτιος για την πράξη ή παράλειψη εταίρος ευθύνεται σε ολόκληρο. Παρακάτω, σύμφωνα με το άρθρο 160 παρ. 1 του ΚΔ, ο δικηγόρος ο οποίος με πράξη, ενέργεια ή παράλειψη προκάλεσε ζημία στον εντολέα του παράνομα, από δόλο ή βαριά αμέλεια έχει υποχρέωση αποζημίωσης του. Ο εντολέας του δύναται να διεκδικήσει την αποζημίωσή του με την λεγόμενη αγωγή κακοδικίας η οποία προβλέπεται στο άρθρο 162 ΚΔ και δικάζεται στο πολυμελές πρωτοδικείο. Δεν είναι δυνατή η αξίωση αποζημίωσης ούτε από τις διατάξεις της συμβατικής ευθύνης (713ΑΚ), ούτε της αδικοπρακτικής ευθύνης (914ΑΚ) ούτε από τις διατάξεις του Ν 2251/1994 περί προστασίας των καταναλωτών. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά που παρατίθενται στο πρακτικό, η εντολή του Α παρασχέθηκε εγγράφως προς τον δικηγόρο Β, που συνιστά εταίρο της δικηγορικής εταιρείας, επομένως η εντολή τεκμαίρεται πως παρασχέθηκε στην εν λόγω εταιρεία. Έτσι, η δικηγορική εταιρεία ευθύνεται αστικώς απέναντί του και ο Α μπορεί να διεκδικήσει την αποζημίωσή του με αγωγή κακοδικίας τόσο κατά της εταιρείας όσο και μεμονωμένα του εταίρου ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου.

β) Σύμφωνα με το άρθρο 160 παρ. 1 για την έγερση αποζημιωτικής ευθύνης Δικηγόρου προς εντολέα του, πρέπει ο Δικηγόρος με πράξη ενέργεια ή παράλειψή του να έχει προκαλέσει ζημία στον εντολέα του παράνομα, υπαίτια ή από βαριά αμέλεια. Μεταξύ της υπαίτιας ενέργειας ή παράλειψης και της επελθούσας ζημιάς απαιτείται να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια. Ως εκ τούτου δεν είναι ορθός ο ισχυρισμός του Α πως στοιχειοθετείται αποζημιωτική ευθύνη με μόνο το γεγονός της εκπρόθεσμης άσκησης έφεσης. Πρέπει επιπλέον να αποδειχθεί πως ο Β παρέλειψε να ασκήσει εμπρόθεσμα έφεση με βαριά αμέλεια γεγονός που του προκάλεσε ζημιά ίση με το ποσό που αναγκάστηκε να καταβάλλει στον αντίδικο του Δ.

γ) Η παραγραφή των αξιώσεων κατά δικηγόρου από υπαίτια πράξη του είναι τριετής και άρχεται από την πράξη, όπως ορίζεται στο άρθρο 161 παρ. 1 ΚΔ. Επιπροσθέτως οι διατάξεις του ΚΔ είναι ειδικές έναντι κάθε άλλης διάταξης, όπως ορίζεται στο άρθρο 166, επομένως είναι αβάσιμοι οι εκατέρωθεν ισχυρισμοί. Ωστόσο η αξίωση του Α έχει υποπέσει σε παραγραφή η οποία ξεκίνησε στις 07-02-2018 και συμπληρώθηκε στις 07-02-2021.

δ) Όταν ο Δικηγόρος παραβιάζει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους νόμους που συνδέονται άρρηκτα με την άσκηση του λειτουργήματός του και ορίζονται στις διατάξεις των κωδίκων δικηγόρων και δεοντολογίας αντίστοιχα, στοιχειοθετείται πειθαρχικό παράπτωμα κατά το άρθρο 140 παρ. 1 στοιχ. Α και γ ΚΔ. Σύμφωνα δε με το άρθρο 7 περ. γ', δ' ΚΔΔΛ ο δικηγόρος κατά την άσκηση του λειτουργήματός του έχει υποχρέωση να υπερασπίζεται τις υποθέσεις που αναλαμβάνει με ευθύτητα ευσυνειδησία και επιμέλεια, καθώς και να μην παραμελεί την εκτέλεση της εντολής και την κανονική και έγκαιρη διεξαγωγή της υπόθεσης που του έχει ανατεθεί. Αντίστοιχη υποχρέωση καθιερώνεται και στο άρθρο 36 παρ. 2 του ΚΔΔΛ, με έμφαση στην υποχρέωση να μην καθυστερεί την εκτέλεση της εντολής για οποιονδήποτε λόγο. Επιπλέον η εν γένει αναξιοπρεπής συμπεριφορά του δικηγόρου τόσο στο λειτούργημά του όσο και στον ιδιωτικό του βίο, στοιχειοθετούν πειθαρχικό παράπτωμα σύμφωνα με το άρθρο 140 παρ. 2 ΚΔ και με το άρθρο 39 του ΚΔΔΛ αντίστοιχα. Άρα, α) η μη εμπρόθεσμη άσκηση της έφεσης στοιχειοθετεί το πειθαρχικό παράπτωμα της μη ευσυνείδητης και μη επιμελούς εκτέλεσης της εντολής και β) ενώ η πληροφόρηση του Α ότι είχε ασκηθεί η έφεση την 07-02-2018 στοιχειοθετεί το πειθαρχικό παράπτωμα της αναξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Εντούτοις, δεν διώκεται πειθαρχικά ο δικηγόρος από μόνη την ιδιότητα του ως διαχειριστής ή εταίρος δικηγορικής εταιρείας για πράξεις και παραλείψεις της ως νομικού προσώπου σύμφωνα με το άρθρο 140 του παρ. 1 ΚΔ, εκτός αν το παράπτωμα του συνιστά παραβάσεις της εταιρείας σε οργανωτικό επίπεδο και εμπίπτουν στην διαχειριστική αρμοδιότητα του διαχειριστή, οπότε και υπέχει ο ίδιος πειθαρχική ευθύνη. Για τα ως άνω αναφερόμενα στο πρακτικό παραπτώματα ευθύνεται πειθαρχικά ο Β, ο οποίος παρέλειψε με αποκλειστική υπαιτιότητα να καταθέσει εμπρόθεσμα την έφεση και παραπληροφόρησε τον Α επιδεικνύοντας αναξιοπρεπή συμπεριφορά, εν αντιθέσει με τον Γ ο οποίος δεν είχε καμία συμμετοχή στην υπόθεση. Ο Γ δεν υπέχει πειθαρχική ευθύνη καθώς τα παραπάνω παραπτώματα δεν ανάγονται στο οργανωτικό και λειτουργικό πεδίο.

ε) Τα πειθαρχικά παραπτώματα υπάγονται στην τοπική αρμοδιότητα του Πειθαρχικού Συμβουλίου της έδρας του Πολιτικού Εφετείου στην Περιφέρεια του οποίου φέρεται ότι τελέστηκε το πειθαρχικό

παράπτωμα (151 ΚΔ), προκαταρκτική εξέταση παραγγέλει ο Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου (152 παρ. 2 ΚΔ) και πειθαρχική δίωξη ασκείται αποκλειστικά από τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου, εφόσον από την προκαταρκτική εξέταση προκύψουν σοβαρές υπόνοιες τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος. (153 παρ. 1 ΚΔ). Αν δεν κατατεθεί το νόμιμο παράβολο, η αναφορά αρχειοθετείται με απόφαση του Προέδρου του Πειθαρχικού Συμβουλίου. (152 παρ. 2 εδ β' ΚΔ). Σύμφωνα με τα ως άνω διαληφθέντα, εφόσον το παράπτωμα τελέστηκε στην Αθήνα ορθά επιλήφθηκε πειθαρχικά ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών. Ωστόσο, δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη νόμιμη διαδικασία, μιας και α) αναρμόδιο πρόσωπο παρήγγειλε την προκαταρκτική εξέταση, β) ο εισηγητής δεν συνέταξε αιτιολογημένη έκθεση αλλά ενημέρωσε προφορικά τον Πρόεδρο του ΔΣΑ, γ) για την αναφορά του Α δεν είχε καταβληθεί το νόμιμο παράβολο. Άρα η αναφορά έπρεπε να αρχειοθετηθεί και η πειθαρχική δίωξη να μην ασκηθεί.

στ) Ο Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου, αν λάβει γνώση για τέλεση πειθαρχικά επιλήψιμων πράξεων δικηγόρου, μπορεί αυτεπαγγέλτως να διατάξει την διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης χωρίς την υποβολή αναφοράς σύμφωνα με το άρθρο 152 παρ. 2 ΚΔ, επομένως ορθώς παραγγέλθηκε η προκαταρκτική εξέταση. Ωστόσο, η άσκηση πειθαρχικής δίωξης από τον Πρόεδρο του Πειθαρχικού Συμβουλίου, δεν ήταν νόμιμη καθώς σύμφωνα με το άρθρο 153 παρ. 1 ΚΔ η πειθαρχική δίωξη ασκείται αποκλειστικά από τον Πρόεδρο του Πειθαρχικού Συμβουλίου. Τέλος απαραδέκτως ασκήθηκε νέα πειθαρχική δίωξη καθώς σύμφωνα με το άρθρο 139 παρ. 4 του ΚΔ κανένας δεν διώκεται δεύτερη για το ίδιο παράπτωμα και νέα πειθαρχική δίωξη είναι απαράδεκτη, έστω και αν γίνεται διαφορετική νόμιμη υπαγωγή των ίδιων περιστατικών.

Καλή επιτυχία!